Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu“

5-6

NR. 5-6 (254-255) • ANUL XXVI • Mai-Iunie 2022
apare din anul 1996

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale
www.revistasud.ro

Umbra bătrânului domn

de A. E. Baconsky

Umbra bătrânului domn de la Mancha
stă proiectată pe zidul odăilor mele –
umbra bătrânului, bunului domn
cu scut și cu sabie neagră.

Poate-i copacul, îmi spun uneori,
ulmul tăcut care doarme și toarce la geamuri;
sau vreun lar rătăcit
ce-mi veghează căminul.

Poate-i numai întors în amurg,
visul falnic al anilor tineri,
visul acela ce seamănă
turnului gotic. Dar vai,

nu e nimic din acestea – copacul
își vede umbra pe pietrele străzii,
larii demult părăsiră pe veci
mohorâta-mi odaie,

goticul turn cu aripile-n jos
stăruie-n ceață departe –
doar câteodată amintindu-și de numele meu
și ritmându-l în clopote.

N-a mai rămas decât umbra din mine,
umbra bătrânului domn de la Mancha,
umbra bătrânului, bunului domn
cu scut și cu sabie neagră.

Sacrificiul personal pentru binele public

Dimitrie Bolintineanu

Prezentul nu are nimica, nici chiar speranțe în viitor. România trăiește încă prin trecutul ei. Aceasta este tot ce are. Prezintele lacom, vițios, cinic, egoist, devoră tezaurii ce i-a lăsat trecutul; el devoră și tezaurii viitorului. Viitorul este chemat să plătească lăcomiile lui, efectul unor vițiuri adânci...

O crudă filosofie pare că dă omului și națiunii o misiune fatală: a se naște, a trăi ca să devore viața publică și a nu da nimic în loc. Tot naște, tot se formă pentru buget. Un singur sentiment predomnește: a sacrifica interesele publice intereselor personale. Pe o lege fatală se mișcă tot.

Guvernul speră să se întărească prin mijloace ce nu le admite morala politică.

Pe cei care despoaie îi lasă să violeze legile, cu prețul sprijinului lor imoral. Aceasta este o rătăcire ce aduce slăbiciunea și perirea, căci, fără morală nu poate exista nicio instituțiune; ea este legea naturei societăților omenești. Vedeți acele pene, acele voci ce mint pentru aur, pentru favori; ele înseși, ca să fie ascultate, vorbesc în numele moralei, precum asasinii, mugind și lovind, roagă cerul ca să fie apărați și să reușească. O autoritate, prin aceste mijloace, nu câștigă decât provizoriu partea cea mai imorală, gunoiul națiunii, ce n-are principii, nici credințe, și cari fac cauza lor totdeauna din cauza acelor ce-i cumpără mai la urmă.

Progresul omenesc nu se poate tăgădui. Misiunea omului, misiunea societății se descurcă din toate velele sale de umbră, la soarele cugetării omenești. Puterea este în mulțime și, când mulțimea începe a cugeta bine, amar guvernelor cari întârzie d-a cugeta bine și fac din națiuni proprietatea lor ! Popolul se întreabă: unde este lumea ? Ce fac cei ce ne guvernă ? Cine are tronul ? Cine are lanțurile ? Cine judică ? Când popoarele se măresc, regii cată să se mărească.

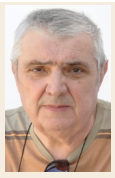
Ideile generoase, ideea de sacrificiu este simțimântul mulțimei. Minoritățile îl exaltă, dar nu prin minciuni. Un popor trădat, ce își perde speranțele, nu mai face nimic.

Sacrificiul nu lipsește cu totul. Națiunea sacrifică încă, dar sacrificiele, rău întrebuințate, rămân fără rezultat. Ea varsă valuri de aur pentru dreptate, și dreptate nu are; pentru instrucțiune, și instrucțiune nu are.

Fructul sacrificielor pentru fericirea publică este furat și dat fericirii personale, mulțămirii vițiurilor celor puternici.

(Extras din articolul publicat în „Românul”,
an XIII, 16 noiembrie 1869, p. 926, semnat Dim. Bolintineanu.)

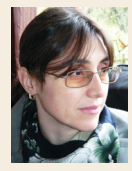
Nicolae Dan Fruntelată, *Mexicul, răscrucea lumilor* pag. 3

Titus Vîjeu, *Saudade – „țară mov, exil albastru”* pag. 4

Ioana Ruxandra Fruntelată, *Salonul Național al Cărții de Etnologie: o sărbătoare a culturii românești* pag. 12

Ion Andreiță, *Jurnal de front* pag. 13

Gheorghe Dragomir, *După pandemie și război, ce urmează ?* pag. 16

Dan Florică, *Incursiune sentimentală printre cărțile poetului Dumitru Dumitrică* pag. 18

Gabriel Dragnea, *„Planeta stă acasă” sau poeme despre neputință și disperare* pag. 19

Nicolae Scurtu, *Note despre episcopul Visarion Puiu și Basarabia* pag. 25

Constanța Crudu, *Un eseu mai puțin cunoscut despre literatura română și Dimitrie Bolintineanu* pag. 26

Trandafir George Djuvara, *Studiu despre literatura română de la origini până în prezent* pag. 26

George Apostoiu, *Bolintineanu. Romantismul de la meditație la satiră* pag. 27

Constantin Lupeanu, *May a ta* pag. 28

circumscrieri

Alexandru Cazacu

Cei neștiuți

Un proverb japonez spune că „*fără oameni simpli nu pot exista oameni mari*”. Iar la momentul actual relativizarea conceptelor, uneori până la disoluția acestora, face ca ideea de om simplu, respectiv om mare, să comporte definiții fluide. Se face mai degrabă translația dinspre simplu și mare către irelevant și important. Aceste două atribute din urmă sunt date de statutul social și profesional, dar mai ales economic. Un etern concurs global, dar care în ultimii ani și-a ascuțit intensitatea, atât din pricina creșterii demografice, urbanizării, accesibilității învățământului superior de toate gradele, migrației și nivelului de exigență crescut. Astfel apar leaderii; cei care reușesc prin efortul lor revoluționează sau îmbunătățesc domeniul în care activează. Numai că acest salt de etapă este imposibil de realizat fără aportul semenilor care își fac treaba acolo unde sunt, fără ostentație, ci doar onest. Oamenii pe care te poți oricând bizui și care nu dezamăgesc speranțele puse în ei. Oameni care nu se vor afla niciodată în zona de vizibilitate, ci doar *behind the curtain*, dar, fără de care scena însăși nu poate exista. Marile spirite, cele care duc lumea înainte, sunt minoritare. Majoritatea aparține celor neștiuți, simpli, dar extraordinari prin al lor *effort acharné*. Desigur binomul acesta atât de necesar nu poate funcționa optim decât sprijinindu-se și respectându-se reciproc.

La noi acest fenomen capătă, nu de puține, ori accente comice ori grotești. Asta pentru că formele fără fond, identificate de Titu Maiorescu în secolul XIX, continuă să aibă un cuvânt greu de spus și astăzi. Numărul foarte mare de pluri-licențiați sau colecționarii de titluri universitare dau impresia de o adevărată efervescență academică. Numărul mare de onoruri și gratulări întâlnite în toate tipurile de instituții dau, de asemenea, impresia unei societăți ce abundă în „oameni de seamă” și vip-uri din toate domeniile. La foarte puțini dintre aceștia ai posibilitatea să observi o mică urmă de îndoială ori modestie, un dubiu cât de mic, o punere în discuție sau dilemă asupra propriilor calități. Împăcați cu propria glorie și cu propriul succes, sau chiar „pedigri”, suficienți și deschiși doar în a primi onoruri, nepreocupați de o continuitate a activității lor (doar cu excepția în care se prefigurează o perpetuare dinastică a poziției ocupate), mulți dintre acești „oameni mari” ajung să considere că vulgul este deranjant și justificat doar pentru a le asigura lor resursele și mai ales slava perpetuă atât de necesară orgoliului aflat în beatitudine. Iar la puternica inflamare a eului lor contribuie și noile tehnologii cu instrumente de evaluare adecvate scopului. Acestea sunt modelele, cu excepțiile de rigoare, fie că vorbim de medii academice, fie de ultimele personaje mondene. Caracterele și comportamentele devin mult prea similare. Este și acesta un motiv al decalajului dintre noi, cei care avem atâția „*gens biens*” și lumea spre care tindem.

La sfârșitul secolului trecut doi poeți au ales, conform structurii lor interioare, să se ocupe cu predilecție de lumea celor care nu se află în lumina reflectoarelor ori sub protectoarea mantie a reușitei.

Abordând teme ce pendulează între real și imaginar, cu exprimări laconice și eliptice, puțin cunoscutul scriitor și traducător **Nicolae Ioana** (1939-2000) a fost un poet ce investighează lucrurile mărunte, atât în lirică, cât și în proză, reușind să ofere lectorului o adevărată cheie de accesibilitate către zona invizibilă a misterului faptelor aparent neînsemnate. Versurile sale reprezintă adesea o anchetă efectuată într-un siaj bacovian și kafkian asupra conturului obiectiv al realului, în mod cerebral și ascetic, fără efuziuni sentimentale sau mândrii stridente. Totul subsumat scopului de a capta parțial farmecul irepresibil al lucrurilor citit în cheie ezoterică al existenței de margine, fără ornamentări sau muzicalități: „*în noaptea aceea prin case căzuse/ zăpada./ Mă privea o lumină de sus/ și chipul meu lumina sau era negru/cum sunt în unele momente copacii./ Râul era părul unei femei care privea în pământ,/ pești printre crengi și crustacee/ înaintau pe florile rochiei tale,/ iar prundul se mișca fără să văd nicio frunză/ nicio frunză !/ Era multă zăpadă. Zăpadă în vase și sub pomi,/ Zăpadă sub case, pe care nu puteam s-o vedem./ Și pentru că nu era măcar iarnă/ coboram adesea să dormim/ în zăpada aceea ca sub un pom oprit !*” („Ceilalți din odăi”)

George Almosnino (1934-1994) debutează târziu și are o existență aproape în concordanță cu lirica sa**.** Este unul dintre acei „*poeți ai obiectelor*” în descendența lui Francis Ponge care fiind conștient de eșecul și absurditatea limbajului (ce a dus la conflagrații și grave separări între oameni) se mărginește la descrierea lucrurilor tangibile din jur refuzând, cel puțin inițial, metafizica. Lectura relevă un textualist grav căutând și găsindt semnificații în universul umil al spitalului sau al parcurilor de cartier dar și în scene domestice ce produc o sculptare în real a întâmplărilor unde schimbul dintre centrul și periferia eului propriu capătă nuanțe dramatice: „*cineva încearcă la ușă/ mamă/ strânge firimiturile de pe masă/ ascunde-mi vapoarele de hârtie/ în coșul cu rufe/ pune glastra cu flori pe noptieră/ ochelarii așează-i peste albumul familiei/ aranjează-ți un zâmbet pe față/ spune-i că abia m-ai născut/ dorm/ cineva încearcă la ușă*” („cineva încearcă la ușă”)

Poezia celor doi constituie și un *remember* necesar oricărei epoci. Adesea se uită că valorile umane fundamentale sunt purtate de bunul simț, decența, eleganța și civilizația celor neștiuți. Și datorită acestor anonimi se mai întâmplă ca un grăunte de bine să răscumpere câteodată mari nedreptăți.

pretexte

Gabriel Dragnea

„Dragule, nouă nu ne plac amănuntele”

Mie îmi plac amănuntele. Ele fac diferența dintre o mișcare oarecare pe un trotuar prăfuit și grația unei balerine într-un spectacol stradal, dintre culoarea unei firme luminoase și nuanța unui cer la apusul soarelui, dintre o privire atentă la actorul cu replica-i șoptită la căderea în admirație, anesteziat de ochii ei, de părul ca un voal de întuneric. Da, îmi plac amănuntele, în general. Și i-au plăcut și poetului Vasile Petre Fati: *„Sunt fluturi care se așează pe mâinile mele/ Sunt zile când nici eu nu mai exist./ Pâinea s-a terminat ! ziua s-a sfârsit !/ Deschid ușa casei, cer apă verișoarei mele./ Am grijă să nu ating raftul cu flori,/ Am grijă să nu ating cele o sută de piciorușe ale nopții./ Bat în perete încet, bat repede în perete/ Până ce cineva de dincolo îmi răspunde:/ Dragule, nouă nu ne plac amănuntele.”*

Pe acest poet l-am cunoscut anul trecut când am cumpărat „*Antologia poeților tineri*” a lui George Alboiu, editată de Cartea Românească în 1982. El era prezent între „*Satul cu lupi*” a lui Marin Mincu și dorința lui Dan Mutașcu de a vedea „*cum din abstracta agitație a aerului/ se lasă peste valuri/ (...) glaciale perechi de cortine, cuvinte...*”

Deși a fost chemat Sus, la mansarda lumii cu circuit închis, cu tot cu poezie, la doar 52 de ani, gândurile lui transformate în semne grafice au rămas prin anticariate și vechi biblioteci care se încăpățânează să reziste în fața altor pasiuni sau hobby-uri contemporane. Vasile Petre Fati este, într-adevăr un om al detaliului care provoacă involuntar deschideri spre profunzimile micilor gesturi, se construiesc universuri în miniatură, fiecare univers cu întâmplarea și efectele ei, universuri paralele dependente unele de celelalte prin sentimente și foste ecouri devenite tăceri și singurătăți: *„Iepurele mănâncă gheață ca să trăiască,/ Eu mi-am ars poemele ca să nu plâng./ Alții visează cai dar a doua zi își mănâncă pâinea zilnică./ Nimeni nu crede că moartea seamănă cu o păpădie.// După apusul soarelui sunt mulți care-ți bat la ușă./ Nu trebuie să deschizi decât păsării Arheopterix./ Ceilalți spun c-o să fie bine într-o zi,/ Doar unul singur te privește printr-o vitrină de sticlă.// În parc bolnavii își pun termometrele. Mercurul/ Urcă, mercurul e acolo ca o floare de cartof./ Când mătușa Zenovia plânge și scrie scrisori lungi/ Cu o flacără de chibrit urmărește-i lacrimile.*” (**După apusul soarelui**, vol. „Amănuntele”, 1984). În versurile lui Fati se prăbușesc și se reclădesc lumi în lacrimi risipite în locuri comune, pe străzi, la marginea urbei, *„la gurile de canalizare ale orașului*” (***Corp comun***): *„Frumoasa poloneză plângea atât de ușor,/ I-am dat țigările mele și-am râs./ I-am dat fularul meu ca o bătrână cazemată/ În care puteți să trageți cu toții./Când vântul se porni apoi i-am zis:/ Acum nimic nu ți se mai poate întâmpla./ Dar când furtuna începu să bată/ Am fumat toate țigările de peste zi./ Prin ochelarii ei de soare se vedea/ Cum se scufundă-n larg vapoare./ Cineva îmi făcu semn: nu se poate/ Altcineva îmi spuse: totul se poate./ (...) Când poloneza ochii albaștri-i închise/ Eu nu mai eram. Plângea atât de ușor.*” (**Frumoasa poloneză**)

În majoritatea poemelor sale, întâmplările diverse, care trecătorului simplu îi sunt episoade de normalitate socială, poetului Vasile Petre Fati i se dezvăluie ca elemente tulburătoare, neliniști care resuscitează conștiințe. În jurul poetului, toate obiectele au un sens, un rol în trecerea lui însingurată prin lume, mai ales în așteptarea morții care îl tensionează vizibil: „*După ce închid ochii văd peretele alb,/ El este acolo ca un căluț de munte,/ El nu mă părăsește, el nu spune:/ Acum totul s-a sfîrșit, Petre./ Cu mîna îl ating în somn. În locul acela/ Răsuflarea mea a făcut un mic semn,/ Ceva ca paiul, ca piciorușele de păianjen./ Acum nu-l mai poți șterge./ Îl lovesc cu pumnul, îl ating,/ Peretele alb ca burta unui pește./ Doar sus e un tablou cu cîini/ Din care se vede că nu sunt singur./ Eu voi închide ochii, eu voi lovi cu pumnul,/ Peretele alb va fi acolo/ Cînd moartea va veni la mine cu-o mică oglinjoară/ Și-mi va spune: privește-te, Petre*.” (**Peretele alb**).

Surprins sau nu de cele care s-au oglindit înainte de plecarea sa definitivă, tulburat în fața bănuitului, dar necunoscutului moment al trecerii dincolo de pragul lumii maculate, noi nu putem decât să bănuim ce i-ar fi putut răspunde morții: să mergem, sunt doar un poet !

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Nicolae Dan Fruntelată

Mexicul, răscrucea lumilor

E seară târziu când Boeingul cu care am plecat de pe aeroportul La Guardia din New York aterizează la Ciudad de Mexico. Un oraș imens, năucitor, incendiat parcă de lumini și de zgomot, el însuși o țară, latină, sudică, amestecată, explodând pe străzi. Gazdele ne conduc la Hotel del Prado, pe Avenida Juarez, încă nu sunt capabil să înțeleg nimic din tot ceea ce se întâmplă. Într-un hol somptuos, ritualul *tequillei*, băutura albă de agave: se presară puțină sare pe pumnul închis, se ia o felie de lămâie în mâna cealaltă, îți treci limba peste sare și peste lămâie, apoi bei paharul cu *tequilla*. E un gust de plantă, o tărie răcoroasă ceva mai mică în grad decât palinca de Maramureș. *Bienvenidos en Mexico* ! Ne odihnim câteva ceasuri, și, după un drum scurt, ni se luminează de ziuă la Teotihuacan, orașul mort, din piatră vulcanică, marele sigiliu al unei lumi și al unei civilizații. Templul lui Quetzalcoatl, zeul-soare, cu trup de șarpe zburător. Soarele trăiește 52 de ani, spuneau aztecii. Atât trăia șarpele cu clopoței, ceasul vieții și al speranței lor. Când murea șarpele sfânt, piramida-templu era închisă și începea construirea alteia. Piramida Soarelui și Piramida Lunii, turnuri de piatră pe marele platou tăiat de coline.

Quetzalcoatl era, în credința aztecă, întruchipat într-un bărbat blond, cu ochii albaștri, cu barbă. Marele rege Moctezuma a vrut să înlocuiască religia politeistă a aztecilor cu una monoteistă. Când dinspre apa cea mare au început să vină cuceritorii spanioli, s-a crezut că se întoarce la poporul său Quetzalcoatl. Curtenii regelui au vânat o pasăre ce purta agățată la gât o oglindă mică în care se vedea capul unui bărbat blond, bărbos. Efigia zeului. Așa spun legendele. Iar adevărul zice că o civilizație care ajunsese la apogeu a fost trecută prin sabie în numele unei religii străine, dar mai ales, în numele eternei foame de aur. Din încleștarea aceea s-a născut un popor nou. Însă au rămas, pe platoul de la Teotihuacan și pe alte platouri cardinale ale Mexicului de azi, marile umbre, marile semne.

Un băiat vinde fluiere din lut ars, în formă de pipă, cu frunze sculptate, fluiere *chirimia*. Suflă într-unul și rupe aerul un sunet ciudat, tânguitor, parcă e o limbă pierdută, un imn al orașului mort.

Ne întoarcem în oraș, e după-amiază grea și caldă, începe să plouă din ce în ce mai îndesat. Mergem în piața Garibaldi, la *San Tenampa*, un loc de un pitoresc deosebit al capitalei mexicane.

E un loc ca un han vechi, cu mese lungi din lemn, cu pereți încărcați de desene și texte scrise de celebri *mariachis*.

Mariachis în costume negre cântă și acum cântecul lui Pepe Guizar și trompetele sună languros ca un lamento împotriva ploii. În paharele cu *ponche* de Granada și în cântecele din La Tenampa coboară noaptea marelui oraș ca o disperare frumoasă și lungă.

Mâine plecăm în Golful Mexic. Suntem invitați de Compania Pemex, trustul de stat al petrolului, să vedem cu ochii noștri un loc despre care s-a scris din belșug în toată lumea. În plină criză mondială a energiei, când petrolul, această supervalută, declanșase febra continentelor, acolo, în ocean, o sondă imensă ardea fără încetare. IXTOC 1 devenise un mit al actualității. La începutul forărilor se estimase că IXTOC 1 ar reprezenta o rezervă de petrol de 800 miliarde de barili. Un accident produs în iunie 1979 la instalația de forare, complicat de izbucnirea incendiului, făcea ca în ocean să erupă zilnic 30.000 de barili de petrol. Apoi, după declanșarea acțiunii de controlare a erupției, 20 000 barili, apoi 5.000. O parte din petrol ardea, cealaltă făcea o emulsie cu apa oceanului, scurgându-se în dâre lungi și reprezentând adevăratul pericol de poluare a florei și faunei oceanice. De aici, disputa cu vecinii (S.U.A), de aici intensitatea campaniei împotriva accidentului IXTOC 1 la care se mobilizaseră forțe tehnice de cel mai înalt nivel mondial. Instalații norvegiene care adună emulsia și o pompează în rezervoare, o instalație engleză cu discuri care se îmbibă cu țiței, una a lui Shell Oil cu flotoare laterale, avioane speciale canadiene care fac zboruri lăsând substanțe de împrăștiere a emulsiei. Un război în toată regula, investiții uriașe pentru apărarea oceanului. Dar, ne spunea un specialist al Pemex, în mare intră zilnic 240.000 barili de țiței din diverse surse. Numai 1,3% din această cantitate provine din accidente de tipul IXTOC 1. Invazia neagră, sângele industriei și salvarea ei, fiind în același timp și otrava mării. Ca o amenințare continuă, ca un destin cu care se luptă din ce în ce mai greu.

Cu aceste date pregătitoare, zburăm într-un Cessna de opt locuri al companiei Pemex spre insula Carmen din statul Campeche. Aterizăm pe un aeroport tropical, o căldură umedă ne îmbracă imediat. Ne urcăm într-un elicopter și într-o jumătate de oră suntem deasupra IXTOC 1. O flacără de aproximativ trei metri înălțime se târăște pe luciul oceanului. Valuri negre, vinete, galbene, desenează locul accidentului. Coborâm pe o platformă de foraj, se simte mirosul petrolului arzând, am senzația unui război care e foarte aproape, iminența exploziei, nesiguranța acestei insule artificiale ca un avanpost către răscoala mării. Lumea noastră grăbită suportă dezastre și își inventează dezastre. Din ce în ce mai des, făcând parte din viața ei, iluzionându-se că a învățat să controleze natura, materia. Un ocean care arde, focul și apa unindu-se parcă, pentru a da măsură forței elementare. IXTOC 1, punct departe, simbol aproape, trece din pagina ziarelor în amintirea mea, ocupându-și locul, obsesiv, prin mirosul greu de animal marin sacrificat pe rugul unei credințe moderne.

Ne întoarcem pe insulă, mergem la restaurantul „Los pionieros", construit ca o casă maya, cu acoperiș din frunze de palmier. Un pahar de *sangria*, supă de *mariscos* (pește alb de ocean) și *tampechena* (pe un platou de lemn, friptură de vită cu sos de banane coapte, un fel de clătite cu carne tocată, felii de mango, sos de ardei cu lămâie).

Experiența IXTOC 1 din statul Campeche s-a încheiat. Zburăm cu avionul care ne stă la dispoziție spre statul Tabasco. Aterizăm după douăzeci de minute la Villahermosa. Plouă violent, aerul e cald cât încape, la Hotelul Viva de Paseo Grijalva ne instalăm într-o cameră cu aer condiționat. Ziua care se încheie a fost un vârtej, îmi sunt ochii bolnavi de imagini, alunecă goi peste palmierii ce încercuiesc hotelul.

A doua zi plecăm spre Ciudad de Mexico. Când ne apropiem de destinație, începe o furtună în aer, Cessna se zguduie ca o frunză, îi văd pe cei doi piloți răsfoind codul de avarie, îi aud vorbind nervos cu aeroportul, în jur nu se mai distinge nimic, doar nori umflați și negri, dacă n-aș fi atât de obosit, probabil mi-ar fi teamă. Reușesc totuși să aterizeze destul de lin și-l văd pe radiotelegrafist făcându-și o cruce bogată, catolică și destinzându-se. Mașinile ne duc prin ploaie spre Avenida Juarez.

Dimineața pornim spre Tula, statul Hidalgo. Suntem pe terenul „amintirilor despre viitor" ale lui Van Daniken. Pe dealuri cu fâșii de iarbă uscată veghează giganți de piatră privind depărtarea. Blocuri imense, tăiate parcă de o forță supranaturală în forma trupurilor asimetrice, cu picioare scurte, sugestia puterii. Însemnele stranii ale culturii olmece și toltece care permit într-adevăr similitudinea cu un sol extraterestru purtând casca de zbor cu firele unor antene, plăci de protecție învelind corpul, simbolurile gravate pe ele transmițând mesajul altor lumi. Pe șold, forme ciudate, asemănătoare armelor moderne. Argumente destule pentru fantezia omului contemporan care și-a încorporat neliniștea spațiului cosmic și a invocat-o adesea pentru a-și explica enigmele propriei istorii. Giganții de la Tula par restul unei armate învingătoare care s-a oprit pe dealuri așteptându-și moartea. Restul începe să fie speculație și turism. Fotografii, tarabe cu fructe și *cerveza* rece, vitrine în care dorm miniaturi de piatră poroasă, niște caricaturi ale giganților pentru amatorii de suveniruri. Cu un cuvânt gravat pe el ca o sfidare: *Tlahuizcalpantecutli*.

La distanță de câteva ore, facem un drum cu avionul spre un loc și el bolnav de legende, dar altfel, legendele modei de acum îmbibate de exotism și *farniente*, desenate de castelele vacanțelor ce se răsfață în pliantele companiilor de turism. O zi la Acapulco. Palmieri și vile, piscine, baruri, restaurante, golful violent de albastru. Plouă zece minute, e soare zece minute, vedem El Mirador, cu stânca de pe care plonjează noaptea în golf tinerii fii de milionari amatori de senzații tari și starlete închiriate pe coasta americană. *Acapulco es una ciudad para todos los gustos*. Gustul de ultimă oră pare a fi cel al zborului peste golf cu o parașută ce se deschide în aer după ce o șalupă te-a remorcat de pe o platformă care te-a basculat puternic. N-am rămas noaptea la Acapulco. Nu pot să vă povestesc despre el din interior. L-am văzut și-l asemăn unui Hollywood cu străluciri exterioare în zilele când nu se filmează, unui vulcan artificial în *relache*. Este imaginea unui cocktail de lume latină și nord-americană și europeană, peste care plutește aburul unei religii ieftine „distrați-vă, lumea s-a sfârșit", o disperare tropicală hrănită de apă, de soare și de muzică. La prânz am mâncat la Bora-Bora, restaurant cu nume de uragan, unde masa e un spectacol care exprimă, cred, perfect, spiritul localului. Voi descrie secvențele acestui spectacol fără să încerc a le traduce, fiind convins că vor transmite toată culoarea și tot sunetul lumii de unde începe oceanul latin: *cocktail de comarones, corazon del palmite del Brazil, sopa de cebolla, ensaladas, pollo a la diabla, langosta parilla, filete de huachinango, chuletas de cerdo a la riojana, pastel de coco*. Pe scurt, ideea că, vorba lui Marin Preda, „așa ceva nu există".

Pentru mine, Yucatanul a fost multă vreme sinonimul nordului celui mai nord, ceva apropiat de aurore boreale și de reni albi, ca un pinten spre respirația polară. L-am descoperit aievea, însă, legat în centura solară a sudului, într-o călătorie de două zile la Merida, capitala statului yucatec. Amintirea se leagă întâi și întâi de un cântec auzit în barul „El trovadore boemio", unde trei cântăreți cu chitare spuneau o sagă a locului, raze de lună în care casele străluceau alb mineral și verdele exotic părea apă și umbră. „La Merida blanca" se numea cântecul și el era un imn sau poate un duh al acestui oraș viu ca o plantă de sud. În acest ținut a fost una dintre vetrele de naștere a poporului maya. Am avut imaginea istoriei sale privind, la palatul guvernatorului din Merida, frescele lui Castro Pacheco. Un popor născut din porumb și ploaie, din speranță și din durere. O plantă – simbol al acestui colț de peninsulă, cea care arăta „sărăcia și bogăția yucatecilor" – este *el henequen*, un fel de cânepă care a fost și a rămas produsul de bază al statului.

Yucatanul este câmpie verde de *henequen*, este *Merida blanca*, este *el hombre en marcha*, omul în marș al lui Pacheco, țăranul maya noduros și uriaș cu tălpile înrădăcinate în pământ.

Și istoria veche de la Uxjmall și Chichen Itsa. La Uxjmall, în incinta cetății maya, conservată extraordinar, am văzut un spectacol de sunet și lumină. O simfonie compusă din melosul străvechi urca de sub pietre și dădea viață șarpelui de lumină care mușca din intrări și din fresce. Vaietul unui popor în disperare – disperarea hranei, blestemul secetei.

Porumbul, ploaia, timpul întruchipat de Chuculan, un *alter ego* al lui Quetzalcoatl, acestea erau punctele cardinale ale vieții poporului maya. O poveste ce se spune nopții și amintirii, semănând izbitor cu toate poveștile lumii, de dragoste și de moarte. Frumoasa prințesă de Uxjmall e căsătorită cu prințul de Chichen Itsa pentru a se stinge războiul dintre cele două cetăți. Dar ea îl iubește pe tânărul comandant al armatei din Uxjmall. Începe o răscoală, transformată în războaie din dragoste, cei doi îndrăgostiți sunt prinși și uciși. Rămâne legenda să lumineze istoria vechilor pământuri maya. Un abur pe care-l simt la fel ca și Chichen Itsa, piramide și amfiteatre, pietre așezate după un ritual, încărcate de magia lor, sala de judecată cu o acustică dusă la perfecțiune, o șoaptă se aude la o distanță de o sută de metri, câte argumente avea această civilizație, de pe ce culmi a început prăbușirea ei ! Chichen Itsa, templul năpădit de iarbă, tigrul imens de piatră cu ochii de rubin, observatorul – privire de pază spre cer și spre pământuri – lacul natural Cenote de pe platoul arid, mister al naturii. Cerul de un albastru perfect, ca o pedeapsă a verii veșnice, Chichen Itsa, pol crepuscular al unei lumi care s-a sinucis în propria-i splendoare.

La câțiva kilometri este Mayaland, restaurant de lux, organizat americănește, dar cu „specific local". Tradiția, istoria, devin ceva exotic de băut și de mâncat. *Chi-chi* – „bunicuța" în limba maya – e un cocktail de suc de cocos, cu rom și gheață rasă, cu o felie de ananas pe dunga paharului și o cireașă plutind inconștientă pe pânza de alcool. Iar *Coco-loca* – Cocos nebun – o nucă de cocos injectată cu whisky din care se soarbe cu paiul. Se fac poze, se vorbește tare.

Alături, ca un decor al sărbătoririi ce s-a terminat, tace Chichen Itsa.

Ultimele zile la Ciudad de Mexico. Septembrie e bântuit de vară. Mergem să vedem încă unul din punctele de referință ale orașului: Basilica Santa Maria de Guadalupe. O catedrală modernă, imensă, forul catolic al Americii Latine. Microfoane, flori, candelabre cu tăietură geometrică, religia de strivitoare monumentalitate s-a pregătit după ultimul strigăt al tehnicii, pentru a-și păstra forța. În curtea pavată cu dale de piatră, penitenții parcurg în genunchi drumul spre intrare. Sunt veniți de departe, din *pueblas*, cu copii înveliți în *poncho*, din Mexic, din țările Americii Centrale, din sud, să vadă acest templu rece al credinței care i-a cotropit, mitul lui Juan Diego, primul autohton botezat în cultul Fecioarei Maria. Un tânăr în *blue jeans*, cu mustăcioară neagră, cu figură de pistolar de la sud de Rio Bravo, merge-n genunchi, lovește pavajul cu fruntea și-și strigă păcatul. În urma lui, mama, o țărancă trudită, îl însoțește pe acest drum al iertării care pare o farsă. În ceilalți, însă, în toți ceilalți, e adunată durere adevărată. Sunt, după figuri, după oboseală, după speranță, ca niște râuri de lacrimi ce caută o mare. Și poate nu o găsesc niciodată.

La Santa Maria de Guadalupe începe slujba. America Latină, cu nopțile și satele ei, cu credința în care s-au contopit rituri șamanice, vechile semne ale cultului solar și rigoarea religiei catolice, vine să se roage în sunetele orgii electronice.

Dar Mexicul ne-a oferit un spectacol unic, marele spectacol al sufletului său, într-o noapte când se celebra *la fiesta nacional*. Strada semăna cu un infern dezlănțuit. Pe Avenida Juarez, preț de doi kilometri, până la piața Zocalo unde se află palatul prezidențial, cam 350.000 de oameni care strigă, cântă și râd, mii de *sombreros* sau *rancheros* (pălării texane), valuri de *confetti*, pungi de făină care se sparg în spinarea sau în capul neatentului (nu te poți supăra, așa e obiceiul), tarabe cu mâncare, *tortillas*, porumb fiert, copt, costume care mai de care mai colorate, podiumuri unde se produc simultan orchestre din toate colțurile Mexicului. O bucurie imensă, o explozie în lanț care te sperie prin forța ei. Încep să nu mai disting sunetele, figurile, merg ca un automat după însoțitorii mei, după vreo oră, abia, capăt sentimentul participării, râd, vorbesc tare, e un flux ce ți se impune, circulă prin tine fără nici o opreliște. După această „introducere în atmosferă", gazdele ne conduc într-o *hacienda* (fermă) spre Atizapan, în afara orașului, unde s-a pregătit un spectacol pentru noi. La intrare se află drapelele României și Mexicului, vreo sută de oameni se mișcă prin curtea uriașă, începe spectacolul de artificii. Rachete explodează din toate colțurile, trei tineri purtând pe cap niște roți metalice din care țâșnesc artificii – jocul *toritto* – închipuie o *corrida* printre noi, în finalul bengal, „pomul cu artificii" – o schelă metalică pe care urcă șerpi de foc – sparge prelung întunericul. Tot timpul, fără a privi în jur, câțiva *mariachis* cântă un fel de cântec fără sfârșit. Ni se oferă *tortillas* cu legume și carne, piperate cât se poate, o supă de legume, apoi o băutură din agave ca un anestezic insinuat în sânge. E celebrul *mescali* – amintiți-vă de Lowry, *La poalele vulcanului*, elixirul care-ți face picioarele de cârpă, iar mintea superlucidă.

Părăsim *hacienda* spre dimineață, marele oraș pare pustiit, în fața hotelului, parcul Alameda seamănă cu teatrul de operațiuni al unui război din care și învingătorii și învinșii au plecat. În noaptea trecută, Ciudad de Mexico și-a celebrat încă o dată sărbătoarea de excepție pe care am trăit-o. Pentru că o *fiesta* se poate povesti foarte puțin.

O zi mai târziu, în avionul de New York, recitindu-mi notele, văzând proaspăt, prin cuvinte, perindarea de imagini, am avut senzația că mi s-a oferit prilejul de a trăi în interiorul unui vulcan, a cărui lavă nu distruge ci, dimpotrivă, regenerează toate simțurile prin fascinația, prin puterea de a trăi clipa lumii latino-americane. Este *noche de sentimiento*, această noapte de sentiment, ca o posibilitate de mișcare în vis.

Duc cu mine câteva *sombreros*, multe fotografii. Abia aștept să ajung acasă, să povestesc, să dărui această amintire grea și frumoasă, ca un orgoliu solar, ca o lume ce ți s-a dăruit.

Titus Vîjeu

Flash-back

Saudade

„țară mov, exil albastru”

Unul din oamenii care m-au impresionat puternic în timpul primei mele vizite în Portugalia a fost David Mourão Ferreira. M-a primit într-o zi de iulie, când căldura îi alungase deja pe locuitorii Lisabonei pe plaja oceanului ori în stațiunile din munți, în biroul său de la Fundația Gulbenkian situată în inima capitalei portugheze, unde îndeplinea funcția de *director do Servico do Bibliotecas Itinerantes*, de director deci al bibliotecilor volante din arealul lusitan. Se apropia de vârsta retragerii la pensie (era născut în 1927) și devenise prin ampla sa operă literară, dar și prin alte prestații cărturărești, precum cea de profesor de literaturi romanice – unul dintre cei mai cunoscuți intelectuali portughezi. Și, desigur, dintre cei mai prețuiți și iubiți. Își petrecuse întreaga viață de până atunci printre cărți. Comuniunea dintre acest om și numeroasele tomuri parcurse cu ochii și îngrijite cu palmele se dovedise atât de robustă încât scriitorul pe care-l aveam în față părea el însuși o delicată plachetă de versuri, abia extrasă din rafturile impresionantei biblioteci. Un bărbat ajuns la vârsta senectuții, dar rămas prin grația Domnului și a cărților un adolescent perpetuu sau, poate, un bătrân cu inimă de copil.

Parcă purta pe chip lumina Renașterii și era primul lusitan întâlnit de mine a cărui fizionomie nu prezenta încrâncenarea devenită efigie, moștenire de la înaintașii corăbieri de cândva ori de la țăranii trudind asupra pământului arid al patriei lor. Îi mărturisesc acest lucru și e de ajuns pentru a-mi vorbi despre **História do Descobrimento e Conquista da Índia** (*Istoria descoperirii și cuceririi Indiei*) și despre **Lendas da Índia** (*Legendele din India*) ale lui Gaspar Correia. Ori despre lucrarea postumă (1614) a lui Fernão Mendes, **Peregrinação** (*Peregrinările*). Sunt cărți ce acoperă doar o parte din literatura ce a însoțit etapa cea mai importantă a descoperirilor geografice portugheze. Dar mai există zeci, poate chiar sute de alte opere consacrate acestui fenomen care alimentează și astăzi cu orgolii întemeiate patriotismul lusitan. Dar nici unul din aceste repere literare ale unei „Historia Tragico-Maritima” nu egalează gloria și valoarea **Lusiadelor** lui Camões.

Sprijinindu-se pe elemente ale mitologiei eline sau romane, don Luís de Camões a realizat capodopera Renașterii portugheze. Era anul 1572 când, prin **Os Lusíadas** dădea o nouă *Odisee* poporului său, dar și lumii din jur. Cartea aceasta reprezenta și pentru profesorul Ferreira capodopera în absolut a literaturii portugheze, o evocare în cheie umanistă a unor importante segmente din istoria Portugaliei. Îi vorbesc despre traducerea românească a lui Aurel Covaci, poetul poliglot ce a răsădit în română atâtea opere ale literaturii universale semnate de Tasso (**Ierusalimul liberat**), Byron, Keats, Sandburg, José Hernandez (**Martin Fierro**), Lope de Vega, Quevedo, Pablo Neruda și Gabriela Mistral.

E interesat să afle dacă traducerea din 1965 a lui Luís Vaz de Camões s-a făcut după originalul portughez. Îl asigur că printre cele treisprezece limbi pe care le vorbea Aurel Covaci, acest om de o modestie cuceritoare, pe care-l salutam respectuos în scurtele întâlniri pe Calea Victoriei ori în umbroasa curte a Uniunii Scriitorilor – se afla și limba în care scrisese marele lusitan.

Despre literatura română știe multe lucruri legate de opera științifică a lui Mircea Eliade (**Istoria credințelor religioase**) și de poezia lui Lucian Blaga. Întâmplător sau nu, amândoi au avut temeinice legături cu Portugalia. Nu doar în plan diplomatic, unde poetul „mut ca o lebădă” a funcționat ca șef al misiunii românești de la Lisabona, iar fostul „adolescent miop” îndeplinise în timpul războiului sarcina de consilier de presă. Asupra amândurora această experiență trăită în Portugalia și-a pus un sigiliu pe care portughezii continuă să-l amintească în diverse ocazii...

Ne întoarcem la **Era de Vasco da Gama**, navigatorul care descoperea în 1498 drumul spre Indii, provocând o veritabilă întâlnire a popoarelor, a culturilor și a civilizațiilor („*encontro de povos, culturas e civilizações*”). Și-i spun gazdei mele că acest conte de Vidigueira fusese luat ca pildă a existențelor temerare de un tânăr poet român cu puțin timp înaintea celui de-al doilea război mondial: „*Călătoria aceasta pe un ocean de vase / Purtând uneltele esențiale: somnul, dragostea, sângele. / Din port în port neliniștitoarea ambarcațiune trece nestingherită. / La docurile poetice se declamă. Ce orgi orizontale desfigurau pânzele ? / Spartă, carcasa navei, singura în stare să facă față uraganului / continua zigzagul unei traiectorii hidoase și feerice în ale cărei legi zornăiau / unghiurile cele mai obscure ale armurilor noastre...*”

Remarcasem faptul că datorită situării colinare a capitalei portugheze, cu străzi în pantă, femeile tinere pe care le observasem aveau gambe musculoase, fapt ce mi-a readus în minte poemul lui Gellu Naum: „*Unde Vasco da Gama adulmecă pulpele / pulpele femeilor cu jartieră / pulpele femeilor cu garduri / pulpele femeilor cu medalion / pulpele femeilor cu o catedrală pe ceafă / pulpele femeilor cu pulpe pe pulpe / și cu alte pulpe peste alte pulpe...*”

Poemul din 1938 era, fără îndoială, unul îndrăzneț, chiar și pentru normele avangardei. El însuși poet, profesorul Ferreira își amintește că și Fernando Pessoa, unul din poeții săi preferați, scrisese despre „ritmul străvechi al tălpilor desculțe / ritmul pe care nimfele-l repetă” („*O ritmo antigo que há em pés descalços,/ Esse ritmo das ninfas repetido*”)...

Bun prilej pentru mine să-i amintesc despre un excelent număr al revistei *Secolul XX* consacrat heteronimilor lui Pessoa și despre munca de echivalare în română a poemelor pessoane a lui Dinu Flămând, care-mi mărturisise cu puțin timp înainte că se apropiase de marele poet lusitan prin prietenii săi portughezi ce-și trăiseră exilul în Orașul Lumină.

Adaug impresia puternică lăsată de traducerea – în aceeași revistă de literatură universală – în anii 80 – a **Memorialului Mănăstirii** de José Saramago prin grija Mioarei Caragea.

Și nu uit să-i prezint volumul de **Povestiri Montane** și **Poeme lusitane** tipărit în 1989 la *Univers* de doamna Mariana Ploae-Hanganu. Am cartea la mine cu amabila dedicație a traducătoarei.

Profesorul o răsfoiește și încearcă să deslușească în transcrierea românească titlurile originale. Sunt zeci de poeme și proze scurte aparținând unui autor pe care-l știe bine și-l prețuiește. Abia așa ne dăm seama, amândoi în același timp, că Miguel Torga fusese subiectul pe care aveam să-l dezbatem în fața casetofonului, urmând să fie difuzat în *Dicționarul de literatură universală* pe care-l realizam la Radio România.

Nu știu dacă instituția din strada Berthelot, expusă tot mai mult intervențiilor politice în structura sa editorială, făcând să dispară multe înregistrări memorabile, mai păstrează cumva în arhivă această convorbire a mea cu David Mourão Ferreira despre un mare scriitor care știa că „atât de scurtă-i viața și-atât de lung e timpul !” și care se adresa cititorului din România „timid, temător și receptiv la judecata sa”...

Stăteam de vorbă de câteva ore și parcă ne știam de o viață. Poate că era meritul cărților despre care vorbeam. Poate că ne uneau cele două cuvinte ce desemnează un sentiment unic. „Dorul” – spun eu. „Saudade” – zice Profesorul.

Ne despărțim înveșmântați în melancolia celor două vocabule, una de la apusul fastuos al latinității, cealaltă de la răsăritul ei auster...

A murit prea devreme, mai înainte să împlinească 70 de ani, lăsând în urmă cărțile sale și cărțile lumii. Descoperise, ca în cercetarea sa lirică **Infinito Passoal ou A Arte de Amar**, acea artă de a iubi venea desigur, de la Ovidius, dar în care el introdusese – împreună cu Borges – cartea ca fenomen al iubirii. A lăsat deci zeci de volume de poezii și de proză, texte ce constituie mândria *fado*-ului, programe de televiziune (*Imagens da Poesia Europeia*).

Literatura portugheză avea să devină tot mai răspândită în România. Aureolat de Premiul Nobel pentru literatură José Saramago avea să fie publicat în seria de autor ce-i poartă numele de mari case de editură (Humanitas, Polirom) iar Fernando Pessoa va deveni foarte cunoscut prin strădania consecventă a lui Dinu Flămând.

M-am bucurat să văd că în acest flux al echivalărilor în românește s-a aflat și **Un Amor Feliz** (*O dragoste fericită*), romanul care l-a consacrat definitiv pe David Mourão Ferreira în 1986 „*como ficcionista*” și apărut opt ani mai târziu la București în colecția *Biblioteca pentru toți*.

... Când m-am întors în Portugalia el nu mai era în viață. Simțeam că literatura portugheză pierduse un atlet al ei. Drept care, în semn de închinare, trecând într-o zi pe lângă Fundația Gulbenkian i-am recitat cum ar fi zis el *In Memoriam Memoriae* versul acesta al lui Pessoa: „*Não torna ao ramo a folha que o deixou*” („Nu se-ntoarce pe creangă frunza ce-a căzut”)...

Sunt mulțumit că îi putusem vorbi acestui cărturar eminent despre cărțile publicate în România de Roxana Eminescu (**Preliminarii la o istorie a literaturii portugheze** – *Univers*, 1979) și António José Saraiva (**Istoria literaturii portugheze**, tot la *Univers*, în același an, 1979) care au deschis cititorilor români drumul spre cunoașterea unei mari literaturi, alături de studiile lui Mihai Zamfir și ale lui Dan Caragea și ale Mioarei Caragea. N-am putut să nu evoc și paginile pe care le consacra prin 1925 Portugaliei genialul stilist al prozei noastre Mateiu Caragiale și pe care acum, când scriu acest text am posibilitatea de a le cita:

„*La începutul secolului al XV-lea, un mic popor european, după ce-a cucerit cu ascuțișul sabiei pentru o viață independentă o strâmtă fâșie de teritoriu în sud-vestul Peninsulei Iberice, își aruncă ochii pe oceanul care îi mărginește jumătate din fruntarii și își revarsă pe ocean energiile eroice. Inspirați de un principe remarcabil Infantul Don Henrique, fiul lui Ioan și al nobilei principese engleze, Dona Filippa de Lancaster, navigatorii Portugaliei începură atunci o sublimă întreprindere, al cărei obiectiv concret era descoperirea căii maritime spre India, dar al cărui rezultat transcedental, deja întrezărit de o vedenie genială, fu cucerirea pentru omenire a pământului întreg, a pământului învăluit de brumele și de cețele dese ale legendelor și ale groazelor misterioase ale Evului vechi și de mijloc (...) Numele lui Vasco da Gama răsună pe tot globul de când a fost glorificat de strofele de bronz ale lui Luís de Camões. Și, după cum acesta, rival al lui Homer, sintetizează geniul rasei, Gama e încă, pentru poeții tuturor națiilor reprezentantul suprem al unei dinastii epice, care de la Infantele Don Henrique până la Ferdinand de Magalhaes a îmbrățișat globul pământesc într-o luminoasă cuprindere*.”

S-ar putea să continui acest dialog română-lusitan al ideilor, propus de fiul marelui Ion Luca Caragiale, în timpul întâlnirii pe care o voi avea cu un alt prețuit scriitor portughez, prozatorul, eseistul și profesorul Urbano Tavares Rodriguez care, pensionat recent de la catedra universitară mă așteaptă în apartamentul său dintr-un bloc masiv din centrul orașului. Sunt întâmpinat cu evidentă cordialitate de acest autor publicat în multe țări, inclusiv în România. Romanul său **Nesupușii** a fost tipărit în anul 1987 la editura *Univers*. Traducătoarea sa Micaela Ghițescu avea să revină, patru ani mai târziu, cu **Filipa în ziua aceea** la o editură nouă, în care va tipări multe alte lucrări din portugheză ori din franceză. **Os insubmissos** (*Nesupușii*) era romanul său de început (1961) în timp ce **Filipa nesse dia** apăruse aproape trei decenii mai târziu, în 1989. Prima carte fusese scrisă în timpul dictaturii salazariste, în vremea așa zisului Estado Novo, regim autoritar pe care l-a respins din toată ființa. A doua era scrisă în climatul democratic instaurat după „revoluția garoafelor” (25 aprilie 1974).

A scris zeci de volume de ficțiune literară dar și multe memoriale de călătorie: **Jornadas no oriente** (1956), **Jornadas na Europa** (1958), **De Florença a Nova Iorque** (*Din Florența la New York* -1963), **Redescoberta da França** (*Redescoperind Franța* – 1973), **Agosto no Cairo:1956** (apărut în 1999). Volumele de eseistică vizează **O tema da morte na moderna poesia portuguesa** (*Tema morții în poezia modernă portugheză* – 1957), **O mito de don Juan** (*Mitul lui Don Juan* – 1961, **A saudade na poesia portuguesa** (*Dorul în poezia portugheză* – 1968), **O texto sobre o texto** (*Un text despre text* – 2001), **A flor da utopia** (*Floarea utopiei* – 2003).

În momentul întâlnirii noastre, în vara lui 1993, unele din aceste cărți încă nu fuseseră scrise și își așteptau rândul. Autorul era el însuși un om răbdător. Răbdător cu scrisul, cu lumea, cu Istoria.. După obținerea diplomei universitare în filologia romanică la Universitatea din Lisabona s-a autoexilat în Franța, făcând o frumoasă carieră academică la prestigioase universități (Montpellier, Aix en Provence și Paris – Sorbonne). A legat o durabilă prietenie cu scriitori francezi, în primul rând cu Albert Camus și Julien Gracq.

Pornim discuția de la această perioadă a tinereții sale, petrecută într-o Franță a mișcărilor intelectuale cele mai îndrăznețe: afirmarea existențialismului, apariția „noului roman” și a noului cinema francez („la nouvelle vague”), fenomene cărora le-a fost martor și pe care le-a

(continuare în pag.5)

(urmare din pagina 4)

acompaniat practic cu scrisul său.

Îi amintesc spusele prietenului său: „*Istoria oamenilor este istoria miturilor cu care ei au acoperit realitatea*.". Iar el continuă acele vorbe ale lui Camus din **Carnets**: „*De două veacuri, dispariția miturilor a tulburat istoria fiindcă moartea a devenit fără speranță.*"

Dar poate că tocmai de aceea sarcina scriitorului a devenit și mai importantă în plan public. „*Un scriitor nu trebuie să vorbească despre îndoieli în fața propriei sale creații.*" Albert Camus a reprezentat avanpostul acestei încrederi în scris. chiar dacă se simțea uneori, la Paris, ca și amicul său portughez un exilat. Se simțea mai acasă în țara natală, calcinată de soare, cu pustiuri și „podișuri înalte". Algeria lui Camus și Portugalia lui Urbano Tavares Rodrigues erau tărâmuri misterioase ce le deveniseră practic inaccesibile. Numai scrierile lor mai păstrau taina lor nevăzută. Altfel s-ar fi adeverit cele spuse de autorul **Străinului**: „*Infernul este aici să trăiești. Nu scapă decât cei ce izbutesc să iasă din viață.*"

Existențialismul galic l-a influențat, neîndoielnic.

Tinerețea sa fusese supravegheată și atacată de faimoasa PIDE (*Polícia Internacional e de Defesa do Estado*). Înțelesese de timpuriu fragilitatea existențelor în sistemele politice autoritare, precum Statul Nou al lui Salazar. Ca și părintele său Urbano da Palma Rodrigues și el scriitor provenit dintr-o familie de mari proprietari agricoli era un democrat convins. S-a apropiat de grupul de tineri intelectuali ce contestau salazarismul din perspectivă socialistă. Unul din cei mai apropiați comilitoni a fost însuși Mario Suares, devenit după căderea dictaturii, Președinte al Portugaliei.

„Dar să lăsăm viețile noastre deoparte. Desigur, tinerețea este propice luptei. Am acceptat provocarea vârstei dar, din fericire am avut tot timpul alături scutul literaturii." Cu vremea a început să-i recunoască literaturii preeminența față de orice lucrare destinată ideologiilor.

Una din cărțile foarte iubite fusese **Un balcon en forêt** de Julien Gracq. Un scriitor pe care l-a popularizat de altfel în Portugalia prin traduceri și conferințe.

Îi spun că acest frumos și sobru roman a fost transpus și în românește de doamna Micaela Ghițescu, harnica traducătoare din franceză și portugheză. Am, întâmplător asupra-mi cartea editată în 1991 la *Edinter*, convins fiind că vom discuta despre cărțile sale editate în România și despre legăturile cu literatura noastră. Mi-a mărturisit marea prețuire pe care o poartă literaturii române clasice și moderne, cunoscută grație cursurilor profesorului Victor Buescu, pe care le urmărise în amfiteatrele Facultății de litere din Lisabona și în conferințele ținute de savantul filolog român al cărui destin avea să fie pecetluit de existența sa lusitană.

Erudit și colocvial totodată a ținut să-mi spună că scriitorii români i-au influențat biografia literară. Îmi vorbește cu admirație despre Liviu Rebreanu. Cunoaște multe despre Eminescu și Caragiale și este convins că după „deșertul" străbătut deopotrivă de cele două țări aflate la extremele latinității, ritmul traducerilor reciproce se va intensifica.

Astăzi, convingerea sa a devenit o realitate, cel puțin în ceea ce privește prezența în România a literaturii portugheze. Un bun ambasador al ei se dovedește Antonio Lobo Antunes (**Ordinea naturală a lucrurilor**, **Inima inimii**, **Manualul inchizitorilor**, **Cuvânt către crocodili**, **Arhipelagul insomniei**, etc. care au impus, grație editurii *Humanitas* un autor de mare interes). Va mai apărea la București **Imaginea Portugaliei în literatura română**, lucrarea de doctorat a lui Daniel Silva Perdigão (Editura *Ars Docendi* – 2016).

Din păcate omul care a făcut atât de mult pentru cunoașterea literaturii lusitane la noi, tenacea și talentata Micaela Ghițescu a părăsit această lume în primăvara anului 2019. A echivalat cărți importante, precum cele ale lui Camilo Castelo Branco (**Unde este fericirea ?**, **Un om de onoare**), Almeida Faria (**Conchistadorul**), Andrea del Fuego (**Frații Malaquias**), Daniel Galera (**Mâini de cal**), Teolinda Gersao (**Casa umbrelor**), Almeida Garett (**Călătorie prin țara mea**), Lidia Jorge (**Valea pasiunilor**), Alexandre Herculano (**Măscăriciul**), Americo Guerreiro de Sousa (**Compoziție la viitor. Cronos**).

Din Urbano Tavares Rodriguez a tălmăcit cu haru-i cunoscut **Nesupușii** (1987), **Filipa în ziua aceea** (1991) (despre care am pomenit deja) și **Valul de căldură** (1997).

Până la moartea sa, în 2013, Urbano Tavares Rodriguez a știut că are în România o bună prietenă, a cărei viață fusese și ea tulburată de demența istoriei. Micaela Ghițescu fusese arestată de Securitatea lui Gheorghiu-Dej pentru vina de a fi frecventat Biblioteca franceză din București. Avea cincisprezece ani și urma să-și petreacă adolescența în spatele gratiilor. Ceea ce s-a întâmplat ca urmare a unor decizii inumane ale regimului comunist.

La Lisabona, Urbano Tavares Rodriguez își trecea tinerețea prin filtrele urmăritorilor. Temuta poliție politică PIDE era (totuși) un frate mai mic al Securității. Intelectualilor portughezi le rămânea soluția plecării din țară. Cei mai mulți au ales Franța, precum Urbano. La ora la care ne cunoscusem nu aveam știre de existența **Jurnalului portughez** al lui Mircea Eliade. Paginile acestuia se aflau în depozitul Bibliotecii Regenstein din Chicago. Când a apărut la Humanitas, în 2006 prin grija conjugată a profesorilor Sorin Alexandrescu, Florin Țurcanu și Mihai Zamfir, am putut citi și aceste rânduri pe care mi-ar fi plăcut să le pot comenta împreună cu scriitorul portughez Urbano Tavares Rodriguez care traversase într-o mare parte a secolului XX neliniștile acestuia. Scria marele scriitor și istoric al religiilor, trăindu-și exilul dincolo de Ocean: „Dacă marxismul va triumfa în lume și creștinismul va fi abolit, se demonstrează că omul nu poate suporta paradoxul de a fi om; adică de a avea el finitul și efemerul, nostalgia infinitului și a eternității; de a încerca toate experiențele și a cunoaște toate căderile, pentru a putea dobândi coincidența cu Absolutul, reintegrarea și regenerarea lui"...

După India, care fusese marea revelație a anilor '30 în formarea spirituală a scriitorului român, Portugalia îi stimula mai cu seamă preocupările de ordin politic. Pentru Eliade era de bună seamă o fericită întâmplare să petreacă anii intrării sale în maturitatea creației în țara marilor navigatori ce descoperiseră India pentru întreaga lume desigur, dar parcă pentru el în mod special.

Anii petrecuți la Lisabona în timpul conflagrației mondiale l-au ajutat să traverseze calvarul belic într-un spațiu neutru, mai puțin expus capcanelor lui Marte. „Mă apropii de treizeci și cinci de ani. A trecut timpul prostiilor. Curând, îmbătrânesc. Opera mea e difuză, risipită, abandonată pe mâna câtorva critici mediocri și interpreți modești ai ideilor mele în istoria religiilor, filosofia culturii și folclor – trebuie să-și găsească un punct de reazem, care s-o explice, s-o organizeze și s-o adâncească" – notează el la 12 ianuarie 1942 în jurnalul său portughez, același în care, trei ani mai târziu (14.I.1945) va comenta articolul lui M. R. Paraschivescu (înviorat brusc de intrarea Armatei Roșii în România) apărut cu câteva săptămâni mai înainte în *Ecoul* și în care-l „încondeiază" în fața noilor autorități de la București pe „domnișorul Mircea Eliade cel din India și din Portugalia". Oricum „domnișorul" se alătură acelor lusofili români pe care-i va evoca în **Cultura Latină**: Alexandru Ciorănescu, prof. Popescu-Telega, titularul catedrei de limbi iberice la Universitatea din București, istoricul Nicolae Iorga care în vasta lucrare **Istoria literaturilor romanice** le-a acordat „pagini superbe" lui Camões, Gil Vicente, Aldeida Garrett și Alexandre Herculano (ultimii doi fiind principalii promotori ai romantismului portughez). Dar, evident, nu putea lipsi Lucian Blaga autor al unor poezii inspirate de peisajul lusitan, scrise în timpul ședерii în Portugalia ca ministru extraordinar și plenipotențiar al României. Lista lui Eliade se închide cu numele lui A. G. Stino, profesorul de la liceul „Nicu Gane" din Fălticeni „care publică recenzii critice despre cărți portugheze de politică și de istorie, în câteva reviste românești". Probabil că în epoca interbelică cel mai cunoscut român în Portugalia (dar și în Brazilia !) a fost Mihai Manoilescu, om politic de o certă anvergură, devenit ministru de externe într-o perioadă foarte dramatică a României carliste, dar și economist foarte respectat în epocă. Teoretician al corporatismului Manoilescu a contribuit la edificarea lui Estado Novo, bucurându-se de admirația lui Antonio Salazar.

Instaurarea regimului comunist în România și sporirea autoritarismului dictatorial în Portugalia au eliminat practic dialogul celor două culturi, el fiind reluat abia la sfârșitul secolului XX când „revoluția din aprilie" și „revoluția din decembrie" au pus capăt celor două regimuri politice inflexibile. Desigur, primii ani ai tranziției politice au fost foarte grei atât pentru români cât și pentru portughezi. La noi, mișcările de stradă și faimoasele „mineriade", la ei problema integrării masivei prezențe a celor veniți din fostele colonii, albi și negri, deopotrivă.

În anii '90 Lisabona, una dintre cele mai frumoase capitale europene, care de peste o sută de ani inițiase concursuri urbanistice anuale pentru desemnarea celor mai bine întreținute imobile devenea sufocată la periferie de noile bidonviluri ce adăposteau miile de emigranți.

Dacă în România, marcată de deceniile de comunism multe speranțe erau legate de o guvernare de dreapta, în Portugalia, în care dreapta autoritară fusese în sfârșit răsturnată, stânga politică părea o soluție viabilă. Astfel încât, în clipa în care am solicitat o întâlnire cu un om politic din noul spectru, mi-a fost recomandat un om încă tânăr ce conducea în acele momente Partidul Socialist Portughez. Fusese numit secretar general și îl aștepta o frumoasă carieră națională și internațională. M-a primit cordial și încă de la început a ținut să-mi spună că prima țară străină în care păși după abolirea dictaturii fusese România. Ne vizitase litoralul alături de alți tineri portughezi și reținuse farmecul stațiunilor de la Marea Neagră. Mi-a vorbit despre Mamaia, Neptun și Olimp, punându-mă oarecum în dificultate căci, după 1990 amintitele „perle" fuseseră practic abandonate și expuse poftei rechinilor. Nu a celor de mare, ci a celor de uscat, gata să-și adjudece cât mai mult din zestrea adunată cu trudă de-a lungul a câtorva decenii.

Ceea ce m-a impresionat la acest om afabil, cu un echilibru al gândirii politice a fost dimensiunea prospectivă. Judeca destinul Portugaliei în corelație cu cel al Europei și al lumii. Nici un fel de regret după gloria imperială de cândva a micii sale patrii. I-am amintit versul atât de frumos al lui Alfonso Lopes Vieira, contemporan cu Pessoa, deși mai puțin cunoscut: „*Țară mov, exil albastru*". Acest autor simbolist se dorise mereu a fi un „*cidadão do mundo*" (un cetățean al lumii) exprimând astfel dorința multor conaționali de a ieși din logica imperială, oricum autarhică.

Nu știam atunci că însuși secretarul general al Partidului Socialist Portughez, înființat în exil, în orașul german Bad Münstereifel de membrii Acțiunii Socialiste (*Acção Socialista Portuguesa*) avea să reprezinte cu strălucire acest ideal.

Antonio Manuel da Oliveira Guterres urma să fie desemnat prim-ministru al Republicii Portugheze, beneficiind de un mandat îndelungat (1995-2002). Dar punctul cel mai important al carierei sale avea să se consume în afara țării. După ce a îndeplinit funcția de Înalt Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați (2005-2015) el a devenit la 1 ianuarie 2017 Secretar General al ONU, probabil cea mai înaltă reprezentare publică a unui pământean.

Eram sigur după întâlnirea noastră de la Lisabona că va avea un viitor politic de seamă. Dar nu m-am gândit că până acolo, la vârful ierarhiei planetare...

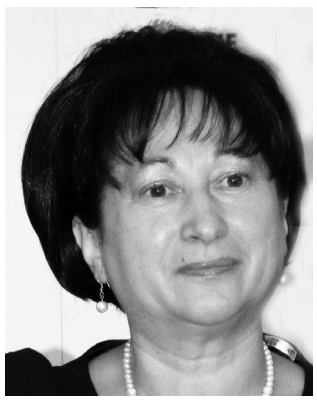
Și-mi place să cred că uneori, privind pe fereastra biroului său new-yorkez către East River își amintește de primul său voiaj în afara Portugaliei, rememorând clipele petrecute în România, pe țărmul Mării Negre...

Am revenit la Lisabona peste mai mulți ani și orașul m-a primit cu aceeași „riquaza" (bogăție) de imagini strălucitoare: palate baroce pline de farmec, instituții culturale bine gestionate și sprijinite de stat. Una dintre ele este Cinemateca Portugheză al cărei oaspete m-am aflat pentru a vorbi publicului despre mai noul și mai vechiul cinema românesc, într-o respirație istorică începută cu **Războiul independenței** al lui Grigore Brezeanu și curgând până la corolarul său diegetic descris de Nae Caranfil în **Restul e tăcere**... Evident, pe lângă capodoperele cinematografice numite **Noaptea furtunoasă**, **Moara cu noroc**, **Pădurea spânzuraților** ori **Reconstituirea**, pe lângă **Nunta de piatră**, **Duhul aurului** ori **Iacob**, **Croaziera** și **Glissando** publicul era interesat să cunoască producțiile „noului val românesc" multiplu laureat în marile festivaluri europene.

Dezbaterile pe tema aceasta, interviurile acordate ziarelor lusitane și discuțiile colegiale de la Societatea Autorilor Portughezi (*Sociedade Portuguesa da Autores*) ne-a întărit încrederea în dialogul cultural dintre cele două țări, aflate la extremele latinității.

Le-am mărturisit noilor gazde impresia robustă pe care mi-o lăsaseră cu ani în urmăn întâlnirile cu cei doi scriitori dispăruți între timp. Mi s-a recomandat, pentru translarea în timp a emoțiilor să vizitez Biblioteca Municipală ce poartă numele lui Urbano Tavares Rodriguez și Muzeul Fadoului (Museo do Fado) unde există un spațiu amplu dedicat lui David Mourão Ferreira. Multe poeme ale acestuia au fost puse pe muzică și interpretate de Amalia Rodrigues și de alți cântăreți portughezi. Există în lume catedre ce poartă numele acestui cărturar pe care lumea nu pare a-l fi uitat și care dovedește că Portugalia, țara ce și-a pierdut prin proprie voință imperiul colonial rămâne o împărăție culturală demnă de tot interesul. Poate de aceea versurile lui Miguel Torga mă vor însoți de fiecare dată când voi gândi la această patrie a marilor navigatori de cândva.

„*Colț de pământ pe o imensă hartă umană.*
Aici, la vest și la soare eu dorm.
Mantaua infinitului
Îmi acoperă micimea
Și marea albastră deschisă împrejurul meu
Lărgește,
Albastra, portugheza mea nirvană."

Maria Calciu

Maria Calciu (n. 22.03.1960, loc. Albești, jud. Olt), absolventă a Facultății de Drept din București, este de profesie avocat, membră în Uniunea Națională a Avocaților din România, Baroul București. A început să scrie poezie după terminarea liceului, publicând în revistele vremii, iar în 1991 a primit la concursul „Traian Demetrescu" din Craiova, prima mențiune a revistei „Ramuri". A debutat editorial în 1992, cu volumul *Cântecele Anotimpului copt* (editura „Imprimeria Română", Craiova). Are în palmares 20 de cărți de poezie, între care: *Nenumite*, 2007; *Insula Iubirii*, 2009; *Ninsoare de migdali*, 2009; *Fata care vede prin haos*, 2010; *Sânge de frunze*, 2011; *Fugă de aripă*, 2011, *Golul din ciob*, 2012; *Ochii din fulger,* 2013; *Desen pe vis*, 2014; *Sâmburi de comete*, 2015; *Muguri cu răni deschise*, 2016; *Esențe de rubin*, 2018; *Sunet mut*, 2019; *Ierni de hârtie*, 2021 etc., la care se adaugă antologia de autor *Certificatul de Viață*, în 4 volume. În 2009, a fost invitată alături de sora sa, actrița Ana Calciu, în Montreal-Canada la Festivalul internațional EUROFES, unde a lansat volumele *Nenumite* și *Insula Iubirii*, acesta din urmă fiind tradus în limba franceză de către Dominic E. Negrici, iar în limba engleză de Laura Netea. În 2012, în aula Bibliotecii Naționale Centrale din Roma, a fost lansată Antologia poeziei românești contemporane *Poeti romeni al bivio: continuità e rottura* alcătuită de Geo Vasile, unde au participat din partea României autorul antologiei, Maria Calciu și Ana Calciu. Evenimentul a fost moderat de scriitorul Roberto Piperno, iar cartea a fost prezentată de autor și de scriitorii: Anna Maria Campogrande (și în calitate de oficial al Comisiei Europene, președintă a Fundației Athena), Tiziana Colusso, Therzinha Teixeira de Siqueira, Francesco Baldassi, Alfonso Severino s.a. Volumul *Fata care vede prin haos*, cuprinzând un singur poem, a fost pus în scenă la teatrul „Act" în stagiunea 2010-2011. Același volum a fost tradus în limba italiană în 2013 de Geo Vasile sub titlul *Attra-verso il caos*, lansat în 2013, la Como, la Pinacoteca Civica, la Cassa dela Poesia di Como în prezentarea poeților italieni Laura Caravaglia și Davide Fent; același volum a fost lansat la Milano, la Biblioteca Sormani a Palatului Sormani, în 2013; Maria Calciu este inclusă în 13 antologii, din țară și din străinătate, în *Enciclopedia Scriitorilor Români Contemporani de Pretutindeni* realizată de Mihai Cimpoi, 2020. Recent, Maria Calciu a fost premiată la concursul de poezie „Radu Cârneci". Despre poezia sa au scris: Nicolae Georgescu, Marius Chelaru, Nicoleta Milea, Lucian Chișu, Paul Aretzu, Felix Nicolau, Mircea Bârsilă, Radu Cârneci, Adrian Alui Gheorghe, Barbu Cioculescu, Emil Lungeanu, Mioara Bahna, Aureliu Goci, Aurelian Titu Dumitrescu, Lucian Gruia, Eliza Roha, Șerban Codrin, Geo Vasile, Darie Ducan, Christian Crăciun etc. Poezia Mariei Calciu are o blândețe vindecătoare de iluzii, o luminozitate estompată de neliniști, cu elanuri candide ale unei evanescențe supravegheate totuși de luciditatea celui ce trăiește în realitatea de azi, deopotrivă ofertantă și bulversantă. (**Victoria Milescu**)

PRIVEAI SPRE NICĂIERI

Pentru că priveai spre nicăieri
atunci
când m-ai întrebat pe ce nume să mă chemi
mi-am ascuns numele sub marginea dinspre tine
a Lunii
și de aceea ți-am răspuns că mă numesc
Luna

Însă cum nu m-ai crezut
dar nici nu ai ridicat marginea ei subțire
pentru a-mi vedea acolo scris adevăratul nume
l-am luat și l-am ascuns în singura frunză de tei
ce te umbrea
și ți-am răspuns că mă numesc
Thea

Nu m-ai crezut
dar nici nu ai privit frunza aceea
pentru a-mi citi pe ea adevăratul nume
așa că l-am luat și de acolo și l-am ascuns în tine
De aceea ți-am spus că mă numesc
Tu

Și pentru că ți-am răspuns o singură dată
atunci
când m-ai chemat Eu
Ai continuat să mă chemi Eu
și să-mi vorbești
fără să ridici marginile chemărilor
ce te umpleau
ca astfel să îmi citești adevăratul nume
care trecea spre afară
prin ele

Fără ca măcar să vezi că mi-am luat
numele din tine

Căci te aud și acum uneori strigându-mă
– Eu...

REFLUXUL FERESTREI

Ai ascuns în câte un lacăt
semnele sângerii

Păsări
de spini sorbite

Și mă tem că dacă vreodată mă va chema
Cineva
pentru a-mi înnoda două sau trei linii
în palmă
nu voi auzi
ori voi uita de ce mi-ai cerut
să aștept
ca fereastra din mine să devină reflux

CERȘETOAREA DE MUGURI

Nu îi vedeam tălpile
fiind de parcă și le-ar fi ascuns de norul
din foc
numai de ea simțit
ori și le-ar fi încălțat cu sunete
și nici nu știu dacă ea
sau altcineva în numele ei
mi-a cerut să deschid către muguri
liliacul din care părea că bate o toacă

Însă
atunci când împiedicându-mă un cuib
descleiat
am căzut cu genunchiul pe ghimpi
Cerșetoarea de muguri
s-a descălțat de sunetele în care băteau clopote
uneori
pentru ca alergând către mine
să-mi ridice un plâns către plâns
să îmi șteargă de iarnă genunchii

TĂRÂMUL CASTANILOR SĂLBATICI

Atunci când scrumul voalului acela
ce nu știam ce este
avea în mine să rămână
durere către zidul rece ce se topea pe dinăuntru
căci dincolo de el tăcuse
sau poate că vorbea prea tare
cu mult prea tare decât eu aș fi putut
să mai aud

Ori poate pentru că vorbea deja
numai în limbi neauzite

Știam că nu voi mai putea
venind spre tine din oriunde
să trec prin pași tărâmul alb
ce îți plăcea atât de mult
al vechilor castani sălbatici ce înfloreau
în ei narcise

Tărâmul alb ce fiind al tău plecase tot
numai cu tine
prin zidul care se topea de dinăuntru
spre afară

Eu doar trecând prin el demult
când încă nu voiam să beau
din plânsul
singurului Om
necunoscut de toți ai lui
recunoscut de toți ceilalți

Când reveneam în palma ta
În care astăzi mai găsesc
doar umbra
umbrei din trei cruci
Cu rădăcina doar în
Una

NINSORILE DIN RAFTURI PARALELE

În octombrie
după ce le ștergeam așteptările
așezam ninsorile în aceeași ordine
pe rafturi paralele
de sus în jos
de la dreapta spre stânga
peste aceiași muguri
pe care dintr-o clipă mi i-ai adus cândva
fără ca eu să-i pot
opri
să înflorească mereu doar într-o noapte

În singura din toate care venea spre mine
numai prin pasul tău
printre aceiași stropi de alb și crizanteme

De fiecare dată la câte zece ani

PASĂREA CU OCHII DE FRUNZE

Am căutat mereu acea pasăre cu ochii de frunze
care să-și fi dorit atât de sus să zboare
încât spre a ajunge acolo
unde
gândul
cel mai înalt din toate nu mai avea culori
în urmă să își lase și umbra dacă ea
nu ar fi vrut cumva
la rândul său să-și uite departe
amintirea

Am căutat prin orice amintire
prin orice zare scrisă cu numele greșit
acea silabă lipsă din prima mea rostire
spre a putea să scriu cu ea un rând nescris

Am căutat întregul
în orice neîntreg
Și numai spre târziu aveam să văd cumva
că toate sunt găsite

Dar cum durea un gând care trecea prin toate
căci toate rând pe rând erau în altă parte
decât în cea în care
știam că fiecare ar trebui să fie

Mi-am spus în mare taină că n-aș mai obosi
trecând prin gând mereu din una către alta
dacă aș fi putut
să le așez pe toate în gândul altcuiva
ce m-ar privi
Întreg

Și le-am legat în tine cu primul gând plecat
fără ca de atunci să le mai văd nici umbra

Fără ca tu să știi
prin care ochi de vis
le-ai strecurat în grabă
le-ai ars
și risipit
Le-ai spulberat cenușa

NENUMITE

...Să-mi pun un semn pe deget
De n-aș uita să-i povestesc mamei
despre drumuri
Mamă
n-am găsit crin alb
ți-am cumpărat lalele verzi
și astăzi erau puse lacăte mari pe ușa bisericii
La anticariat s-au vândut iar pe sub mână
crini albi
dar vânzătoarea cu ochelari New Age
s-a prefăcut că nu mă cunoaște
jucând volei cu un balon pe care cineva plagiase
„Eu sunt Măsura tuturor lucrurilor
Eu sunt urmașul Evoluatului Strămoș Urangutan"
...Dar unde să mă duc
Unde să fug
Toate agențiile de voiaj sunt închise
Din satelit
cineva măsoară diferența de nivel a Gadarei
În parcurile din afara orașului se ascultă starea
porților deschise
degustându-se împărăția detergenților inteligenți
Câțiva cerșetori mai adună încă în coșuri firimiturile
a zeci de pâini ecologice clonate din scame solare
Nu-mi rămâne decât să mă ascund în scorbura nucului
pe care am umplut-o cu cărămizi
sau în patul din crengi împletite
pe care l-am construit
în vișinul care niciodată nu făcea vișine
(mama spune că din cauza
câinelui care lătra întruna)
Mă doare spatele de la tocuri și de la gânduri
unde să fug…
Au tăiat și nucul și vișinul
când au demolat casa
Peste rădăcinile lor
au turnat parcarea din jurul blocurilor…

Luminița Cornea

File de monografie:

O VIAȚĂ SUB SABIE (XVI)

Mulțumim bunului Dumnezeu că ne-a ajutat să scoatem la lumină o parte dintre trăirile părintelui nostru, preotul Ioan Graure, trăiri pe care le-a avut într-o perioadă greu încercată a neamului nostru românesc.

În arhiva familiei păstrăm două caiete, format carte, ce cuprind un pseudo-jurnal. Nu este propriu-zis un jurnal memorialistic, deoarece conține strict notații pe zile, unul scris în întregime, din anul 1974 până în anul 1981.

Îmi amintesc că, în perioada aceea, preoților li se cerea să noteze zilnic toate activitățile pe care le efectuau în cadrul parohiei. Periodic erau verificați de protopop, care aplica ștampila cu data și semnătura. Nu știu cum notau ceilalți preoți, dar tatăl meu era deosebit de conștiincios. Oare se gândea la sabia care îi atârna deasupra capului ? Nu. Nu era sabia lui Damocles, ci sabia informatorilor Securității. De aceea era corect, notând absolut tot ce făcea în fiecare zi ? Mai mult, tot ceea ce nota era numai în legătură cu slujbele bisericești, cu parohia, cu vizitele făcute credincioșilor din sat, mai ales bolnavilor, atât celor de acasă cât și celor care se aflau în spitale, lucrări în grădină și pe terenul aflat în continuarea cimitirului, dar și notații în legătură cu studiu individual. Foarte rar se fac referiri la membrii familiei.

În continuare, ne vom opri la câteva pagini din caietul-jurnal, care merită a fi amintite și a se insista asupra lor. Avem în vedere, mai întâi, pagina care prezintă cutremurul din martie 1977, despre care notează următoarele:

„4. III. 1977. Seara, la ora 21.20, mare cutremur. Mergând în biserică, la o jumătate de oră după cutremur, observ că a fost afectată și clădirea bisericii mult mai mult decât casa parohială.

5. III. 1977. ora 9. Telefonez primarului comunei Tărlungeni, Protopopiatului Brașov, Arhiepiscopiei Sibiu, făcându-le cunoscute pagubele aduse de cutremur bisericii și casei parohiale.

În sat, stau de vorbă cu mulți credincioși, pe unii încurajându-i, pe alții mângâindu-i, mai ales, pe cei care au copii, nepoți în București, oraș care a fost afectat cel mai mult de cutremur.

Raportez în scris, la ora 11, Protopopiatului și Arhiepiscopiei despre pagubele suferite de biserică și casa parohială. Pregătesc predica pentru mâine în legătură cu cutremurul."

Aflăm din jurnal că numai după două zile de la cutremur, preotul Ioan Graure primește o vizită neașteptată: mitropolitul Ardealului, Nicolae Mladin (a îndeplinit funcția de arhiepiscop al Sibiului și mitropolit ortodox al Ardealului în perioada 1967-1981), însoțit de consilierii Gheorghe Papuc și Neaga, împreună cu protopopul de Brașov, Zenovie Moșoiu. Citim în continuare în caiet:

„Consilierul Neaga constată că pagubele la biserică și casa parohială sunt mult mai mari decât am crezut noi. Î.P.S. Mitropolit e foarte bolnav. Stă câteva clipe în biserică și câteva minute în jurul bisericii, apoi coboară (biserica se află pe o mică înălțime, n.n.) și se suie în mașină. În acest timp consilierul Neaga constată stricăciunile în biserică. Consilierul Gh. Papuc se grăbește să plece. Îi invit în casă. Refuză, spunând că sunt grăbiți. Îi fac atenți că nu se poate ca mitropolitul să vină în sat și să nu calce și în casa parohială. Iarăși refuză invitația. Fără voia lor, cobor la mașină și îl invit pe Î.P.S. Mitropolit în casă, ajutându-l să coboare din mașină. Simt că se bucură de invitație. Totodată observ, după culoarea pielii, cât este de bolnav. Consilierul Papuc îmi face observație că, prin această invitație, ei cu toții o să piardă timpul. Îi servesc la repezeală cu miere și țuică. Mitropolitul bea trei ceaiuri de mușețel cu miere. Soția dorea să-i servească cu sandvișuri de post, dar ei se grăbesc și pleacă. Atunci soția dă pentru Î.P.S. Mitropolit două kg de miere de salcâm." (din producție proprie, deoarece părintele Graure avea stupi de care se ocupa cu multă dragoste).

Problemele de refacere și de consolidare ale bisericii au durat mult, cu îndelungi umblete pentru diverse aprobări, pentru procurarea materialelor, pentru găsirea meșterilor, o implicare enormă în lucrările de refacere și de consolidare a bisericii. Zilnic, preotul Graure nota în caietul său tot ceea ce întreprindea, mai ales numele oamenilor din sat care ajutau, în afara specialiștilor care erau plătiți. O mulțime de nume de oameni ! Astăzi, acest caiet poate constitui un document pentru istoria parohiei din acea perioadă.

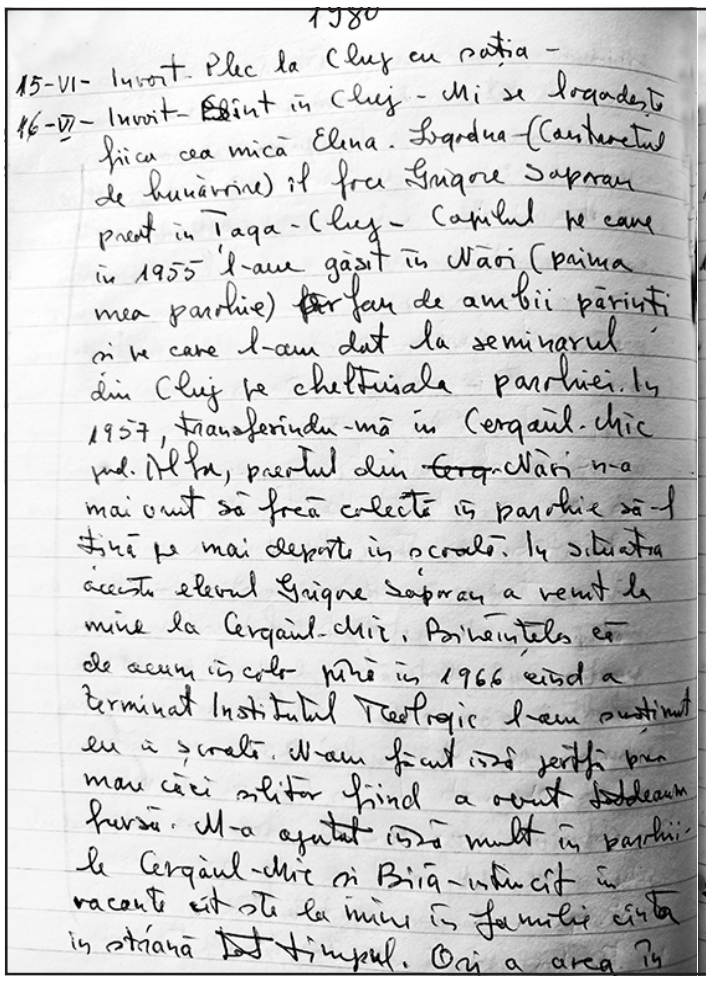
Alte însemnări din acel caiet-jurnal se referă la realizarea unor lucrări de cancelarie: rapoarte de activitate, state de plată, dar și la studiul individual. Cărțile și publicațiile citite sunt cele în acord cu cerințele bisericii din perioada respectivă. În primul rând, citește articole din revistele la care era abonată parohia, dar care erau prestigioase publicații ale bisericii noastre și care continuă să fie și astăzi, precum: *Biserica Ortodoxă Română (B.O.R)*, *Mitropolia Ardealului (M.A.)*, *Studii teologice*, *Ortodoxia*. Notează pe zile ce articole a citit. Menționează frecvent lectura revistei *Apicultura*, la care avea abonament personal.

Unele notații la textele citite au comentarii. Astfel, găsim la data de 24 sept. 1976 următoarea însemnare cu un comentariu adecvat, cu un final oarecum hazliu, dar cu o concluzie clară:

„Am mai citit: „Problema binefacerii ca virtute creștină" de Sorin Cosma, tot din revista „Mitropolia Ardealului", nr. 6-8, 1975. În plus de ce știam, mi s-au clarificat noțiunile: milă – compătimire – iubire. Mare, mare faptă e iubirea împlinită ! Oare problema mea cu Grigore îndeplinește toate premizele unei fapte bune sau a fost o întâmplare pe care am exploatat-o sau m-a exploatat ? Ce-i și cu teologii ăștia ! Taie firu-n patru – și nici ei nu mai știu ce fac. Fă binele și-i bine ! Asta-i tot !"

Numele preotului Grigore Soporan apare și în alte pagini ale caietului. Astfel, în 16.VI.1980, notează: *„Sunt în Cluj. Mi se logodește fiica cea mică, Elena. Logodna (contractul de bunăvoire) o face Grigore Soporan, preot în Țaga, Cluj, copilul pe care, în 1955, l-am găsit în Năoi (prima mea parohie) orfan de ambii părinți și l-am dat la Seminarul din Cluj, pe cheltuiala parohiei. În 1957, transferându-mă în Cergăul Mic, jud. Alba, preotul care a venit după mine în Năoi n-a mai vrut să facă colectă în parohie, să-l țină pe mai departe în școală. În situația aceasta, elevul Grigore Soporan a venit la mine în Cergăul Mic. Bineînțeles că de acum încolo, până în 1966, când a terminat Institutul Teologic, l-am susținut eu în școală. N-am făcut însă jertfă prea mare, căci silitor fiind, a avut întotdeauna bursă. M-a ajutat mult în parohiile Cergăul Mic și Biia, întrucât în vacanțe, cât sta la mine în familie, cânta tot timpul la strană. Ori a avea în strană un elev seminarist și, mai târziu (1962-1966), un student teolog este ceva. Erau credincioși care veneau la biserică pentru a-l asculta pe el. Și iată că și acum m-a ajutat, căci am avut o mare mulțumire la această logodnă, unde, din cauza depărtării, n-a venit nici frate, nici soră, ci părintele Grigore Soporan cu soția Emilia, care, bineînțeles, a ajutat-o pe soția mea la masă și bucătărie."*

În legătură cu nunta fiicei sale, Elena, preotul Graure notează, în 27 aprilie 1980, un fapt interesant în legătură cu preotul Grigore Soporan. În duminica din 27 aprilie 1980, în biserica din Tărlungeni, *„slujește Sf. Liturghie pr. Grigore Soporan din parohia Țaga, jud. Cluj. Slujba cununiei a fost săvârșită de pr. Grigore Soporan, Ion Popescu din Prejmer, pr. Andrei Prunea din Săcele și pr. Corneliu Gârbacea din Cărpeniș."* La masă, în momentul „cinstei" (care, pe vremea aceea, se striga, să audă toți participanții darurile oferite mirilor), preotul Grigore Soporan a dăruit suma de lei 4000, spunând: *„de la fratele miresei. Am fost și eu impresionat, căci, în adevăr, l-am ajutat să facă Seminarul și Institutul Teologic Universitar, fiind orfan de tată și de mamă, din prima parohie: Năoi, jud. Cluj, dar nu m-așteptam la atâta recunoștință, încât s-o numească pe Elena, fiica mea, soră a lui, și să dăruiască 4000 de lei, adică de opt ori mai mult decât se dăruiește normal de către o familie. Am vrut să-i dăm înapoi, insistând și eu cu soția, și Ion cu Elena, dar, în ruptul capului n-a primit nimic, motivând că, „dacă nu erați dumneavoastră, nici nu mai eram în viață, cu atât mai mult nu mai eram preot."*

1980

15-VI- Înnoapt. Plec la Cluj cu soția -
16-VI- Înnoapt- Sosim în Cluj - Mi se logodește fiica cea mică Elena. Logodna (Contractul de bunăvoire) îl face Grigore Soporan preot în Țaga - Cluj - Copilul pe care în 1955 l-am găsit în Năoi (prima mea parohie) orfan de ambii părinți și pe care l-am dat la seminarul din Cluj pe cheltuiala parohiei. În 1957, transferându-mă în Cergăul-Mic jud. Alba, preotul din Năoi n-a mai vrut să facă colectă în parohie să-l țină pe mai departe în școală. În situația aceasta elevul Grigore Soporan a venit la mine la Cergăul-Mic. Bineînțeles că de acum încolo până în 1966 când a terminat Institutul Teologic l-am susținut eu în școală. N-am făcut însă jertfă prea mare căci silitor fiind a avut întotdeauna bursă. M-a ajutat însă mult în parohiile Cergăul-Mic și Biia-întrucât în vacanțe cât sta la mine în familie cânta tot timpul la strană. Ori a avea în strană un elev seminarist și, mai târziu (1962-1966), un student teolog este ceva. Erau credincioși care veneau la biserică pentru a-l asculta pe el. Și iată că și acum m-a

1980

Studentă la Politehnică, Mariana și un băiat de 12 ani elev cl. V - Sonia elev cl. I, tatăl și mama și amândoi de peste 80 ani, bolnavi.
11-V- Sf. Liturghie
- Cununie - Cântare -
12-V- Pregătesc conferința despre bibliografia de teatre, în decursul anului pe partea cu caracter creștin.
- Citesc și aprofundez „Vatra dacică spațiul neîntreruptei noastre dăinuiri" masă rotundă realizată de Silviu Dăhimi cu prof. univ. dr. D. Barcin, prof. univ. dr. Hadrian Daicoviciu, conferențiar dr. D. Protase, dr. C. Preda, dr. Alex. Vulpe - publicat în Scânteia de Duminică 11-mai 1980.

12-25-Mai - Am găsit toată bibliografia pt conferință la Bibliotecă municipală. Aparate în fiecare zi merg acolo, fiez și lucrez la întocmirea ei.
27-V- Conferința de orientare de la Brașov. Sînteam 5 referenți care am pregătit

Problemele de refacere și de consolidare ale bisericii au durat mult, cu îndelungi umblete pentru diverse aprobări, pentru procurarea materialelor, pentru găsirea meșterilor, o implicare enormă în lucrările de refacere și de consolidare a bisericii. Zilnic,

Părintelui Ioan Graure îi plăcea să-și bucurie enoriașii prin organizarea unor pelerinaje, cărora atunci le spunea excursii. Așa, de exemplu, pe o pagină a caietului, la data de 8 mai 1979, citim însemnarea: *„Împreună cu 51 de credincioși am făcut o excursie cu următorul itinerar: Tărlungeni, Săcele, Predeal, Sinaia, mănăstirea Sinaia, Câmpina, Casa memorială Hasdeu, Casa memorială Grigorescu – cele două case încălzite cu energie solară, mănăstirea Ghighiu, mănăstirea Zamfira, stațiunea Slănic cu ocna de sare și grota Miresei, mănăstirea Suzana și mănăstirea Cheia. Plecarea a fost la ora 5.30 și am ajuns acasă seara, la ora 22. A fost o excursie minunată, care a întărit credința la mulți credincioși, i-a relaxat prin cântece, glume, masa în comun. În plus, am rugat pe fiecare ghid să ne vorbească despre istoricul mănăstirii împletit cu învățături creștine. De asemenea, s-au cântat cântece bisericești, microfonul autocarului fiind întrebuințat întruna."* Astăzi, cunoscând în întregime traseul, mă mir cum a reușit, într-o zi, să viziteze atâtea obiective.

Totuși, e necesar ca lectura caietului să fie făcută cu circumspecție, având în vedere faptul că preotul Ioan Graure știa că va fi verificat și că acest caiet putea deveni un cap de acuzare.

(Va urma)

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (XXXIV)

Între topos și atopos

Nicolae Peneș și retrăirea orașului din amintire

Florentin Popescu

Zicea marele sculptor Constantin Brâncuși undeva: „Lucrurile nu sunt greu de făcut. Greu este să te pui în situație de a le face”.

Cam așa mi s-a întâmplat și mie când m-am gândit să scriu despre Nicolae Peneș, polihistor buzoian și prieten al meu de mai multe decenii. Amânând din varii motive (pe care nu are rost să le evoc aci) o întreprindere cum este aceea de a scrie despre o carte (care nu este una oarecare și nici cu dimensiuni modeste de vreme ce numără aproape șase sute de pagini) iată că, în sfârșit, a sosit momentul să mă pun și eu în „situația, de a o face”, cum zicea autorul *Coloanei fără Sfârșit* și al *Porții Sărutului*.

Nicolae Peneș a publicat volumul cu pricina (*Buzău orașul cu castani și amintiri*, Editgraph, Buzău, 2020), subintitulat „memorii infidele”, ca pe un fel de testament cultural, spre a dovedi urmașilor nu numai că a avut o viață plină de evenimente, întâmplări de tot felul, ci și pentru a demonstra că lasă ceva valoros drept moștenire culturală: cărți și nu numai cărți, pe de o parte, iar pe de alta, exemplul unui om care a ars ca o făclie întru împlinirea unor idealuri pilduitoare pentru mulți.

Dar cine este Nicolae Peneș ?

Buzoienii, cu mic cu mare au în imagine portretul complet al cărturarului, animatorului cultural și al scriitorului ce poartă acest nume. Întrucât revista noastră are o circulație mai largă și ajunge în multe părți ale României, se cuvine, însă, a le oferi și cititorilor de dincolo de granițele Buzăului un portret al acestui om care, ajuns la senectute (s-a născut la 22 septembrie 1935 în comuna Costești, de lângă orașul amintit), și-a adunat amintirile în tomul deja menționat. El îi urmează unei alte cărți (*Un nume adunat pe-o carte*, Buzău, 2015) și este în totul o oglindă fidelă a vieții și activității autorului ei.

Mă ajută să răspund la întrebarea de mai sus nimeni altul decât regretatul meu colaborator de la revista „Bucureștiul literar și artistic”, de sorginte buzoiană și el, Ion Roșioru, prefațatorul lucrării: „În 1969 Nicolae Peneș absolvea Facultatea de Filosofie a Universității din București. S-a întors la Casa de Cultură din Buzău. Împreună cu Lazăr Băciucu și sculptorul Gheorghe Coman a păstorit cele 16 ediții ale taberei de la Măgura. A organizat Teatrul popular cu care în 1971 a participat la Festivalul internațional din Germania de Vest. A inițiat și organizat, de asemenea, acțiuni de culegere a folclorului, iar dragostea lui de poezie s-a desăvârșit la Cenaclul „Al. Sahia”, înființat de inginerul Gh. Ceaușu la Casa de Cultură din Buzău... Între 1968 și 1978 a fost directorul Casei de Creație a județului Buzău, timp în care a organizat diferite formații artistice și festivaluri de folclor: „Cu cântecul și jocul pe plaiuri bisocene”, „Pe urme de baladă”, „Pe urme de baladă”, „Festivalul Slănicului”, care se țin și astăzi. Cu Ansamblul „Plaiurile Mioriței” a repurtat succese răsunătoare în numeroase țări din Europa. În 1972 a înființat Asociația județeană de etnografie și folclor. Între anii 1978 și 1989 a îndeplinit funcția de vicepreședinte al Comitetului Județean de Cultură Buzău. În 1999 a devenit membru al Uniunii Scriitorilor din România, la secția proză, deși încă din fragedă copilărie a cochetat cu poezia și a publicat în majoritatea revistelor de profil... Numărul cărților date la iveală în acest prim sfert de veac postdecembrist este copleșitor și ele au fost reeditate o dată sau de mai multe ori, dovadă a succesului de public cât și de critică literară și științifică. Amintim selectiv titluri precum: *Pagini din procesul asasinului Mihaelei Runceanu* (1990); *Fundația Dalles*, în colaborare cu Brândușa Negulescu (1996), *I.L. Caragiale, comersant la Buzău* (1997); *Dr. C. Angelescu – povestea unei vieți* (1998); *Alexandru Marghiloman – lordul valah* (2007); *Tăcutele iubiri*, versuri (2005); *Orașul cu castani și amintiri*, 3 volume (2010-2011); *Dr. ing. Mihai Bălănescu – mărturiile unui luptător* (2012); *Elogii efemere* (radiografii spirituale) (2013) și *Moartea lui Cressus* (2014)”.

Ar mai fi de adăugat că după 1990 Nicolae Peneș a părăsit domeniul culturii și s-a avântat într-o frenetică muncă de gazetar, la ziare și reviste locale („Opinia”, „Focuri vii”, „Senator”) și centrale („Totuși iubirea”). Contemporanii (autoritățile și instituțiile statului) n-au rămas indiferenți la succesele și împlinirile acestui cetățean de vază al „Orașului cu salcâmi și amintiri”, recompensându-l cu diplome, distincții și premii. A fost declarat Cetățean de Onoare al Municipiului Buzău (2005), iar Academia Română i-a decernat Premiul „Mihail Kogălniceanu” pe anul 2008 pentru monografia consacrată lui Alexandru Marghiloman, o lucrare de referință pentru istorici. Și nu numai pentru ei.

L-am cunoscut pe Nicolae Peneș prin anii ’60 ai veacului trecut, cred că la Cenaclul de care amintea și Ion Roșioru, cenaclu ce purta numele unui scriitor a cărui operă era în consonanță cu politica culturală a epocii – Al. Sahia.

Pe atunci Buzăul era o biată urbe de provincie aflată, cum se vorbea pe la colțuri „în coada Ploieștiului”, reședința regiunii cu același nume.

Și fiind el un oraș de provincie, viața de aici se desfășura după canoanele evocate de mulți scriitori de la noi, de la Sadoveanu și până la Mihail Sebastian, ca să mă opresc la doar două nume. În astfel de condiții climatul cultural era unul sărac, așa încât mai sus menționatul cenaclu devenise un fel de centru nu numai de afirmare a talentelor locale, ci și de informare, de inițiere într-ale literaturii. În acest climat Nicolae Peneș mi s-a relevat ca un tânăr entuziast, de o bonomie molipsitoare, neîntrecut visător și aspirant la gloria muzelor, un ins fermecător după care nu puține cenacliste întorceau capul.

Mult mai tânăr decât el și neinteresându-mă, nici atunci și nici azi, viața particulară a oamenilor, n-aveam de unde ști (și nici el nu le făcuse publice) meandrele biografice prin care îi fusese dat să treacă și încă mai avea să treacă și de atunci încolo.

În relativ recenta apariție editorială, *Buzău orașul cu castani și amintiri*, descoperim (și nu cred că exagerez !) modelul omului plecat de jos și ambițios cât cuprinde, dornic să se instruiască (și a făcut-o cu brio !), să cunoască lumea și să fie de folos societății (și a fost, cum o spune și Ion Roșioru în citatul de mai sus !), să-și împlinească visul de intelectual și nu în ultimul rând să se dăruiască celorlalți, să le insufle iubirea față de valorile culturale ale trecutului și ale prezentului (și a dovedit-o prin inițiativele personale puse în practică !).

Într-un cuvânt, în cazul lui se poate vorbi pe bună dreptate cu un termen pus în circulație de un alt buzoian, poetul Radu Cârneci, acela de „Om cultural”.

Iar Nicolae Peneș a fost, este și va rămâne toată viața lui un „Om cultural” în deplinul sens al noțiunii.

Buzău orașul cu castani și amintiri derulează atât firul biografiei omului căruia i-a fost dat să străbată meandre și cumpene, nu totdeauna luminoase, dar și radiografia unor timpuri. A unor timpuri trăite dimpreună cu urbea a cărui amintire se mai păstrează doar prin imaginea salcâmilor, castanilor de odinioară, care mai împodobesc și azi cu candelabrele lor de flori de la început de vară câteva bulevarde.

În alt plan *Buzău orașul cu castani și amintiri* poate fi socotită și ca o carte a generației din care face parte autorul. Fapte, întâmplări, schimbări sociale care au marcat biografiile conjudețenilor de o vârstă cu autorul, ori de o vârstă apropiată de a lui sunt prezente din plin în carte. Amintirile conturează atât un destin particular cât și, prin extrapolare, portretul unor vremuri demult trecute.

Evocându-le cu nostalgie, autorul cărții le imprimă, pe de altă parte, o anume aură de poezie și de meditație asupra timpului/timpurilor străbătute de cineva care reconstruiește o lume aproape dispărută, trăind totodată bucuria că lasă ceva frumos, durabil și pilduitor în urmă.

Am citit despre...

Scriitori români, văzuți de mari graficieni ai lumii (V)

Florentin POPESCU

Figură luminoasă a literaturii noastre vechi și totodată personaj politic important al epocii în care a trăit, Miron Costin (1633-1691) poet, cronicar, traducător, ne-a lăsat importante informații despre mersul lucrurilor țării și despre evenimentele pe care le-a trăit nemijlocit în calitate de mare dregător pe lângă tronul Moldovei. De la el ne-au rămas: poemul *Viața lumii*; *De neamul moldovenilor, din ce țară au ieșit strămoșii lor*; *Letopisețul Țării Moldovei de la Aron vodă încoace, de unde este părăsit de Ureche – vornicul*; *Cronica țărilor Moldovei și Munteniei* – scrieri literar-istorice de valoare, care au înscris numele autorului printre ctitorii de limbă românească – ceea ce îl determina pe G. Călinescu să afirme: „Miron Costin observă sistematic, compune, și ceea ce iese de sub pana lui, mult mai puțin spontan, este rodul unei arte. El are lunga respirație epică, simțul sublim al destinului uman, meșteșugul patetic de a se opri din când în când să răsufle de greutatea faptelor și să le contemple de sus... De la sfârșitul domniei Lupului încolo... cronica e un adevărat roman plin de acele amănunte familiare care dau viață lucrurilor moarte”.

Umanist unanim recunoscut și diplomat de rang european, Miron Costin nu putea să nu intre și în atenția unor mari graficieni ai lumii, care i-au realizat portretul după idei și viziuni proprii.

În bine documentatul și mai ales frumos ilustratul album al său, dl Nicolae Ioniță a reținut nu mai puțin de zece interpretări grafice ale figurii marelui cronicar realizate de tot atâția artiști: Camilo Triana (Bolivia), Amir Soghrati (Iran), Alexander Moreira și Sergio Raul Morettini (Brazilia), Rosario Roman Alonso (Mexic), Nath Ngerem (Nigeria), Fadi Abou Hassan (Siria), Alexei Talimonov (Ucraina), Daniel Sahade-Das (Japonia) și Hugo Sotana (Venezuela).

Este interesant de observat că, deși toți acești autori s-au inspirat privind portretul arhicunoscut al cronicarului, fiecare grafician a văzut personajul în chip foarte personal.

Pentru Camilo Triana el e un bătrân cu nas coroiat și cu barbă lungă, pentru Hugo Sotana cărturarul e un ins al cărui chip are o anume inocență, iar ochii, larg deschiși, privesc cu uimire și nevinovăție lumea.

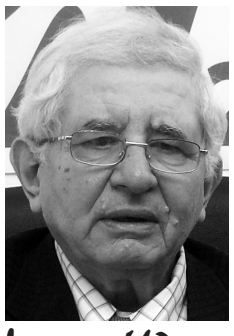
La Nath Ngerem cronicarul ține în mâna dreaptă capătul unui hrisov, trecând pe sub barba mare a personajului, desfășurat până dincolo de rama portretului, în vreme ce japonezul Daniel Sahade-Das și-l imaginează cu chip aspru, ca de samurai.

În ce ne privește apreciem în primul rând desenul lui Alexander Moreira (Brazilia), unde, privit din profil, bustul cronicarului are o anume grandoare și se impune privirii prin toate elementele desenului: corpul acoperit cu o blană scumpă și tipică epocii. În mâna dreaptă ține o pană. Capul e străjuit de plete bogate și de o barbă așijderea. De sub potcapul cu pană – semn al marelui rang deținut la curtea domnitorului Moldovei – o pereche de ochi mari, larg deschiși, par a fi ațintiți exact asupra manuscrisului către care dă impresia că se îndreaptă și mâna cu pana pentru scris între degete.

În totul, acest din urmă portret are ceva de statuie și rămâne puternic imprimat în memoria privitorului, culoarea sepia sporindu-i grandoarea ca de efigie, a desenului.

Alexander Moreira
(Brazilia)

Neagu Udroiu

CĂLUGĂRENII

„Ziarul tuturor vlăşcenilor” – aşa se prezintă la apariţie publicaţia giurgiuveană care începe să apară la 1 decembrie 1943. Aflăm, cu această ocazie şi numele iniţiatorului – Lucian Vasiliu.

Salut ideea talentatului şi prolificului publicist Emil Talianu să răscolească arhivele privilegiate la presa de Vlaşca pentru a ne spune la rându-i date de interes. În volumul scos într-o colecţie de succes, „Biblioteca giurgiuveană”, coordonată de însăşi directoarea Bibliotecii „I.A. Bassarabescu”, inimoasa Daniela Bardan, veşnic în căutare de interferenţe productive, diverse şi atractive dintre cititor şi cartea ce trebuie pe cât posibil să rămână în ghiozdan la orice vârstă.

Este neîndoielnic meritoriu efortul de a întocmi cronica la zi a presei judeţene de-a lungul şi de-a latul ţării. Se poate astfel cunoaşte *in extenso* pagini emoţionale despre clocotul presei locale în felurite etape şi ne putem adăpa la freamătul evenimenţial al timpului şi locului.

La Giurgiu, ne spune jurnalistul cu nume de actor celebru – generaţiile mai noi nu l-am mai prins pe scenă, el retrăgându-se dintre admiratori la mijlocul anilor ’50, dar ni-l relevă Caţavencu cel jucat de el în „Scrisoarea pierdută” realizată de uriaşul Sică Alexandrescu la mijlocul veacului trecut, avem privilegiul de a afla că oraşul devenit sediu de judeţ după mutarea acestuia de la Găeşti, unde fiinţa de pe timpurile de demult, a găzduit peste 200 de periodice din 1867 până în zilele noastre. Prima gazetă s-a numit „Credinţa foiţa adevărului”, tipărită în Bucureşti la celebra tipografie Ioan Weiss din strada Biserica Enei. Avea patru pagini format 31x33 scrise pe două coloane. În numărul, singurul de găsit astăzi la Biblioteca Academiei, sub un subtitlu încifrat „Se aude...”: „se aude că are să iasă un jurnal în Giurgiu cu numele CALDARAMU şi că redactorii jurnalului vor purta călimări la brâu şi cel dintâi articol se va subscrie cu o pană de curcă în onoarea primei gogoaşe ce va scoate pădurea Bărăganului în toamna viitoare şi că toată scrierea din acel jurnal se va presa pe deasupra cu praful scos din prima gogoaşe a viermelui hrănit la duzii din viile Dăiţei”. Umor cât încape şi doar bani să ai ca să aştepţi postaşul să-ţi aducă la poartă abonamentul. Ştim şi preţul – 32 lei abonamentul pentru un an.

Dar să ne întoarcem la „Călugărenii” domnului Ion Vasiliu, absolvent de liceu şi cu o prelungită activitate jurnalistică. Se dovedeşte legat de Giurgiu mai degrabă prin fluviu. Debutează gazetăreşte la ziarul brăilean „Cuvântul”. Va fi prim redactor la „Pământul” şi director al gazetei „Tribuna”, ambele din Călăraşi. Finalmente se va stabili la Târgovişte unde va înceta din viaţă. Numele îl anunţă colaborator la numeroase publicaţii: „Acţiunea”, din Târgovişte, la „România literară”, la „Convorbiri literare”...

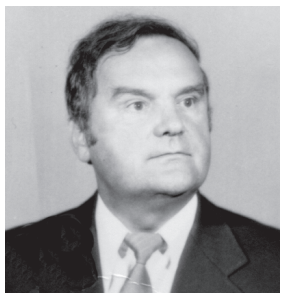
Aşadar, ştim că ziarul tuturor vlăşcenilor s-a afirmat, ne-o spune în cunoştinţă de cauză domnul Talianu: „a fost unul dintre cele mai reuşite periodice apărute la Giurgiu, bine scrise, profesionist paginate, cu articole realizate de jurnalişti pricepuţi şi ce este de remarcat, acorda un spaţiu tipografic generos creaţiilor literare, nu numai locale, dar şi naţionale”.

Semnează în revistă, în primul număr, cel din 1 decembrie 1943, un om politic de marcă –profesorul universitar Al. Marcu, la acea dată însărcinat cu aspecte de propaganda în guvernul alcătuit de generalul Antonescu după rebeliunea legionară de la începutul anului. El recurge la încurajarea copiilor să meargă la şcoală. Nu lipseşte din paginile acestui prim număr numele prefectului judeţului, generalul D. Petrovici. Nu sunt uitaţi căminele culturale şi rolul lor într-o „misiune ziditoare” şi Nicolae Crevedia, „fiu al judeţului”, revendicat însă de ţară. „N .Crevedia este o vioară la care armoniile pârguie” scrie în prezentarea făcută poetului din comuna al cărui nume îl poartă, Octav Sargeti. Scriitorul născut pe malul Neajlovului funcţiona în acel moment ca ataşat cultural al României la Sofia unde se va dovedi un iscusit diplomat şi om de cultură. De luat în seamă, sub beneficiu de inventar, scrisoarea trimisa fiului, la Sofia, de către tatăl său. Acesta citise „Călugărenii” şi se simte obligat să ridice mâna şi să ceară cuvântul. „Bine, mă, se poate ? O pagină cât un pogon despre tine şi în altă pagină înghesuiţi trei inşi, trei oameni mari – Domnul Prefect, domnul Ministru Marcu şi Mihai Viteazul ! Ce-o să zică lumea ? Mie, drept să spun, asta nu-mi place. Nu şade frumos. Pe urmă, judeţul nostru a mai dat şi alţi oameni mari, cu care nu te poţi compara, pe Domnul Profesor Nichifor Crainic de la Bulbucata, pe Domnul Profesor N. Cartojan de la Videle, pe Domnul Bassarabescu, Ion Barbu, Ion Vinea, Tudor Vianu, Mircea Rădulescu s.a., tot profesori unu şi unu. Şi tu, care nici învăţător ori popă colea-n sat nu eşti...” Şi după reproşuri de această culoare urmează sfaturi şi indicaţii.

Cert e că din paginile revistei n-au lipsit nume: Nichifor Crainic, Nicolae Cartojan, Virgil Carianopol, Radu Gir. Este publicată o încântătoare pagină despre Călugăreni scrisă la vremea lui de Al. Vlahuţă.

Destule de spus, multe de reţinut. Istorie la ea acasă, o disciplină la ea acasă la care Emil Talianu ia notă mare. Îl urmărim în continuare.

Ionel Perlea şi Ograda, satul său natal

Constantin Bărbuţă

Cel ce avea să devină o personalitate muzicală de talie internaţională a secolului XX, Ionel Perlea, s-a născut în satul Ograda, situat în Câmpia Bărăganului, între Bucu şi Ţăndărei, la 13 decembrie 1900, loc unde părinţii săi, Victor şi Margareta, deţineau o proprietate care, spun documentele, ajunsese la 1500 ha. Alături de copiii din sat, pe malul Ialomiţei, viitorul mare muzician, împreună cu fraţii lui, Victor, Alexandru şi Ana, şi-au petrecut primii zece ani ai unei copilării fericite şi senine, învăţând la şcoala primară ridicată de străbunicii săi, Gheorghe şi Ana Peteu, sau mergând la biserica având hramul Sf. Gheorghe, ctitorită de aceiaşi, ambele aflate şi azi în slujba copiilor şi enoriaşilor. La numai zece ani rămâne orfan de tată, evenimentul având consecinţe asupra familiei care se mută la München, în Germania, la rudele mamei sale, Margarette Heberlein, nemţoaică de origine, sub îndrumarea cărora se va desăvârşi educaţia adolescentului venit din România, care a fost înscris la liceul „Goethe” unde, *ab initio*, se va descurca de minune, cunoscând limba germană din familie, atras de timpuriu de muzică instrumentală, pian, violoncel şi vioară îndeosebi, învăţată în satul natal, de la lăutarul Budilă Chioru, cât şi primele compoziţii, la doar 12 ani, prima fiind *Plimbare la câmp*, numită ulterior *Ograda-vals*, nostalgie a anilor copilăriei.

În ciuda vicisitudinilor şi a lipsurilor de tot felul provocate de Primul Război Mondial, a fost înscris la Conservatorul de Muzică din München, apoi la cel din Leipzig, vestite centre muzicale, devenind un muzician remarcat, inclusiv în Bucureşti, unde revine după aproape un deceniu, în vara anului 1919, surprinzând plăcut lumea muzicală prin concertele susţinute la Ateneu. Sau premiile la concursul patronat de nimeni altul decât marele George Enescu, în urma cărora, tânărul muzician, compozitor şi dirijor, din Ograda ialomiţeană devine tot mai cunoscut, apreciat şi recunoscut în breaslă (M. Jora, Alfred Alessandrescu), cât şi de către mari spirite ale culturii româneşti interbelice, precum poetul Minulescu, filosoful Mircea Eliade, sau istoricul Nicolae Iorga.

Primul deceniu postbelic, pe fondul refacerii economice şi unei anumite stabilităţi politice, va consacra definitiv prestigiul şi statura de geniu a lui Ionel Perlea, muzician complex, compozitor, dirijor, organizator şi conducător al Operei Române sau al Filarmonicii din Bucureştii şi Cluj, unde amprenta şi profunzimea talentului său eraui lustrate de repertoriul concertelor care au încântat iubitorii muzicii culte, cu opere aparţinând, fără pretenţii exhaustive, unor celebrităţi, între care Mozart, Wagner, Verdi, Enescu sau Brediceanu, unde interpreţi dintre cei mai mari ai timpului îşi vor etala măsura talentului lor inconfundabil: celebra soprană Maria Callas, sau basul F. Şaliapin, „cea mai frumoasă voce din toate timpurile”, cu care dirijorul român va statornici şi păstra o colaborare bazată pe respect şi apreciere durabilă.

Pe acest fundal, de afirmare densă şi nestăvilită, Ionel Perlea a cunoscut-o pe Lisette Cotescu, născută Şendrea, o familie boierească din Hâncesti-Tecuci aflată în vizită la prieteni înstăriţi ai familiei din Dimieni, sat vecin cu Ograda (unde autorul acestor însemnări a copilărit), cu care se va căsători peste doi ani, nunta având loc la conacul părinţilor miresei. Primii ani ai căsătoriei de o viaţă şi fericită, coincid cu maturizarea artistică deplină a marelui muzician ialomiţean, acaparat de preocupările sale creatoare, deopotrivă de responsabilităţi, pe care nu le putem numi decât importante, precum acelea de conducător al Operei Romane sau al Orchestrei Radio într-o perioadă când nori negri se afişau pe cerul Europei, tot mai ameninţată de spectrul unui nou război mondial.

Ionel Perlea în casa de la Ograda, 1969

Pentru cariera şi viaţa muzicianului ialomiţean anii războiului au însemnat restricţii şi restrângeri, abia primind postul de profesor la conservator, iar pentru familia sa frustrări şi suferinţe care au culminat cu reţinerea într-un hotel din Viena, pe timpul deplasării la Paris unde avea programat un concert, situaţia agravându-se după evenimentele din august 1944 când autorităţile de la Bucureşti, sub pretextul că nu a dat curs chemării de înrolare, îl vor lipsi de cetăţenie, ulterior refuzând-i viza de intrare.

Norocul îi ajută pe cei curajoşi, în cazul de faţă Ionel Perlea şi soţia sa, Lisette şi a constat în şansa oferită de un concert impresionant, de binefacere, susţinut la Roma, la care va fi prezent însuşi Papa, ale cărui elogii şi felicitări, preluate în presa italiană, au avut darul de a înscrie cariera sa artistică pe coordonate internaţionale. Talentul şi arta dirijorală a muzicianului român devin repere pentru iubitorii de operă, de la Scala din Milano la Metropolitan Opera din New York, unde însuşi marele dirijor Arturo Toscanini îl recomandă călduros drept succesor al său printr-un gest rarisim, de înmânare a baghetei.

După un deceniu de succese şi glorie pentru el şi ţara sa, marele muzician român, pornit din Ograda natală, suferă în mod neaşteptat un şoc teribil, atac de cord în timp ce dirija Simfonia a IX-a, monumentală creaţie beethoviană, cu paralizia braţului drept, reuşind totuşi, luptându-se precum eroii antichităţii, să ducă concertul până la capăt, apoi prăbuşindu-se pe scenă. Nu va fi învins, căci, tenacitatea şi voinţa sa incomparabile îl vor ajuta să-şi „educe” braţul stâng, rămas valid şi să continue o carieră excepţională în admiraţia lumii muzicale şi nu numai, mărturie fiind turneul în mai multe oraşe americane, spune compozitorul Th. Grigoriu care l-a vizitat la New York, convingându-l să vină în ţară unde era foarte aşteptat, să susţină mai multe concerte după un sfert de secol de exil. Ionel Perlea şi soţia sa Lissette au acceptat încântaţi să revină pe meleagurile natale, emoţionantul eveniment având loc la mijlocul lunii mai 1969, când numeroşi prieteni bucureşteni i-au întâmpinat cu căldură pe aeroportul Otopeni, presa şi televiziunea relatându-l pe larg.

Timpurile se schimbă şi oamenii odată cu ele, spunea, cu două milenii în urmă, un mare poet latin, deopotrivă, adăugăm noi, se schimbă mentalităţile şi acţiunile, inclusiv politice, ale oamenilor, căci autorităţile instaurate la putere la sfârşitul războiului, sub presiunea valului de entuziasm popular, au primit cu onoruri şi flori la Bucureşti pe compozitorul şi dirijorul excepţional, născut pe meleaguri ialomiţene, cu prestigiu internaţional unanim, care a susţinut trei concerte, în Capitală, la Sala Palatului, Ateneu şi Radio, repertoriile cuprinzând opere celebre de Mozart, Beethoven, Wagner, G. Enescu, R. Strauss, Brahms care au entuziasmat, la propriu, iubitorii de muzică prin arta dirijorală şi suflul mândriei patriotice.

Vizita la Ograda, satul copilăriei, revederea casei părinteşti ajunsă într-o stare deplorabilă, întâlnirea cu prietenii de odinioară care l-au întâmpinat cu emoţii, flori şi muzică lăutărească pe Ionel, plecat dintre ei cu mulţi ani în urmă, ducând faima ţării şi a lor peste mări şi ţări, a marcat profund starea emotivă şi viaţa acestui adevărat geniu muzical pe care Bărăganul ialomiţean l-a dat ţării în secolul XX, care bolnav şi obosit fizic şi sufleteşte, dar încrezător că satul natal şi casa, cândva emblematică, vor fi, parafrazând desigur, ce-au fost şi mai mult decât atât, a părăsit această lume la 29 iulie 1970.

La cumpăna dintre veacuri, Ograda natală, a muzicianului faimos pe mapamond, devenită prin voinţa locuitorilor comună de sine stătătoare, după decenii de aşteptare în umbra unor entităţi administrative vecine, va intra în circuitul cultural, local şi naţional având ca repere Casa Memoriala, Centrul Cultural UNESCO din Slobozia, Concursul Naţional de interpretare şi Şcoala gimnazială, toate purtând cu mândrie numele ilustrului fiu al acestor meleaguri, Ionel Perlea.

Nicolae Scurtu

I.A. BASSARABESCU ȘI ELOGIUL CONFRAȚILOR SĂI

Inițiat, format și modelat la *Școala maioresciană*, I. A. Bassarabescu avea un cult pentru valorile literare, autentice, pentru opera unui confrate, mai tânăr sau cu mai multă experiență în arta scrisului.

Anii petrecuți la *Junimea*, colaborările, numeroase, la prestigioasa revistă „Convorbiri literare" și, desigur, unele *consilii* primite de la dascălii săi, l-au determinat pe I.A. Bassarabescu să citească literatura națională, să o prețuiască și să pronunțe asupra ei, când *imperativele* momentului o cereau.

Astfel, stau mărturie rapoartele de premiere ale unor cărți de către Academia Română, referatele de tipărire ale unor cărți de către Casa Școalelor, precum și unele prefețe solicitate de colegii săi.

În discursul[1] rostit la dezvelirea bustului lui Duiliu Zamfirescu, recent identificat și pe care îl transcriu aici, I.A. Bassarabescu evocă, cu emoție, opera și personalitatea prozatorului care a creat întâiul roman ciclic din literatura națională – *Ciclul Comăneștenilor*.

Rememorează „cu toți fiorii" primul an de dascăl la Focșani, intrând direct în analiza operei lui Duiliu Zamfirescu, observator atent al unor aspecte din cuprinsul „Vieții de la țară".

Surprinzător este pentru I.A. Bassarabescu, cum a putut autorul *Comăneștenilor* să armonizeze unele *situații limită* și, mai ales cum a izbutit să realizeze biografia și psihologia lui Tănase Scatiu, Dinu Murguleț, Matei, Sașa și baciul Micu.

Duiliu Zamfirescu a surprins câteva oaze de eternitate în lumea satului de odinioară, unde boierii și țăranii parcă se înțelegeau doar din priviri.

E necesar să precizez, ca o acoladă finală, că Duiliu Zamfirescu l-a propus pe I.A. Bassarabescu, în 1909, cu douăzeci de ani în urmă de la rostirea acestui discurs, ca membru corespondent la Academia Română, care l-a și validat.

Ce tulburătoare sunt aceste coincidențe !

*

Onorat auditor,

Viu aici, în orașul drag al primului meu an de carieră – cu toți fiorii ce emană din pătrunderea lucidă a trecutului – să aduc în această zi de mare proslăvire, salutul pios al Ateneului Român, la care alătur cu smerenie și admirația mea nețărmurită pentru nemuritorul ctitor al literaturii sănătoase românești, Duiliu Zamfirescu, fiu ales al norocosului oraș Focșani.

Opera acestui mare scriitor – ca și aceea a lui Eminescu – străbate tot întinsul românesc și împrimăvărează toate ungherele unde mai dăinuiesc suflete neîntinate, dornice de a se îmbăta de frumos și de a sorbi cu înțeles pagini înălțătoare.

E în aceasta un triumf binecuvântat al literaturii asupra istoriei.

În teama ei de a nu-și pierde caracterul de cronică, istoria înregistrează schimbările epocale, fără să adâncească prea mult problemele de amănunt. Literatura proiectează aceste schimbări pe ecranul ei luminos, menit să miște sufletele.

Duiliu Zamfirescu, în romanele sale, cu neîntrecuta sa putere de creație, a știut să situeze atât de viu lumina talentului său pe cerul turbure al unei epoci de transformări sociale, încât nu se va găsi generație să nu-l prețuiască și să nu-l discearnă cu emoție.

Era firesc ca sufletul lui superior să fie izbit de nedreptățile care atingeau în privilegiile lor tradiționale tocmai cele două pături așezate la temelia întregului nostru trecut istoric. Între boierimea păstrătoare a patrimoniului nostru național și țărănimea credincioasă și supusă, care a ajutat-o necondiționat în opera ei conștientă, războiul de la 1877 a avut de efect să reproducă și să înmulțească o speță nouă: speța lui Dinu Păpurică, eroul romanului *Ciocoii vechi și noi,* perfecționând-o și dând la iveală pe tipicul Tănase Scatiu al lui Duliu, sub multiplele lui aspecte, din care marele scriitor a știut să extragă nota caracteristică.

Duiliu Zamfirescu a făcut în 1894, ceea ce ar face și azi – dacă am avea norocul să fie acum, printre noi, la fel de viguros ca atunci. Ar prinde între gratiile de aur ale coliviei lui dibace, încă mulți Scatii ai epocii noastre, vrednici urmași ai faimosului arivist Tănase.

*

Ca să ne poată povesti cu atâta simț real viața senină de la țară, ca și natura în mijlocul căreia ea se desfășoară, autorul a trebuit să găsească în adâncimea cugetării sale îndemnurile unei morale sănătoase, izvorâte din apropierile sufletești dintre cei doi păstrători de tradiție ai românismului: țăranul și boierul !

Expresia clasică a acestei morale e creațiunea Sașei.

Aici, Duiliu Zamfirescu excelează, ca un fin cunoscător al firii atât de complexe a femeilor. Sașa e tipul femeii nobile romane, din care scriitorul își făcuse un ideal. În afară de „Viața la țară" o regăsim și în alte romane ale sale, descrisă cu o persistentă hotărâre de a face din ea un monument al caracterului ferm, al curajului în lupta pentru viață și totdeodată al abnegației, al generozității și al nobleții născute.

Într-o lumină tot așa de atrăgătoare, viu conturat, este și reprezentantul clasei țărănești: Baciul Micu.

Ce pagini admirabile din „Viața la țară" consacră marele nostru scriitor acestui fiu al țarinei românești, când – în noaptea aceea de vară – Matei se hotărăște să se culce la arman pe vârful șirei de paie, cu fața către cer și cu baciul Micu la picioare !

„Un cer, care-și desfășoară toată bogăția stelelor deasupra ochilor uimiți ai tânărului boier, care nu-i mai poate închide, năpădind cu întrebări pe Baciul Micu. Și acesta cunoaște ca un astronom rostul, farmecul și poezia constelațiilor din fundul tărici...

Un câine lătra în somn înăbușit, ori un buhai mugea cu glas adânc... Țârâitul bălăriilor părea că face parte din însăși tăcerea".

În boierul Dinu Murguleț se adună – ca ultimă sforțare – toate virtuțile acelor sinceri iubitori ai pământului strămoșesc, de la care ne-au rămas biserici, spitale, instituții culturale și multe alte dovezi de patriotism și de nemărginita bunătate, dovezi care adesea ori împlineau golul dintre ei și ceilalți fii autentici ai aceluiași pământ: țăranii.

Dar și pe aceștia, el a vrut să-i cunoască de aproape – la ei acasă – în chiar ținuturile lor:

Mi-aduc aminte, în vara anului 1896, când l-am întâlnit la Slănicul din Moldova, cu câtă râvnă mi-a destăinuit planurile sale de călătorie în Ardeal.

– Mă duc mai întâi *acolo* – îmi spunea el – vreau să cunosc pe țăranii noștri în regiunea cea mai curată a românismului, unde caracterul latin a rămas mai neinfluențat în manifestările lui, și acolo de unde au pornit cele dintâi alcătuiri de viață românească...

Și, numai astfel documentat a pornit el să scrie romanul „Îndreptări".

*

Cultul frumosului și al iubirii de neam au fost statornicele îndemnuri, care – ca și pe Eminescu, ca și pe mai toți marii scriitori din epoca de aur a literaturii noastre – l-au condus la pagini de entuziasm și emoție, de ironizare și biciuire, ce l-au înscris pentru totdeauna în istoria literaturii române.

„Frumosul în artă – zice el – e iluzionarea realității. El condiționează existența oricărei literaturi. Orice colț de natură, orice scenă din viața trăită, orice sentiment, dacă e trecut din realitate în suflet, și de acolo, redat în realitate, devine artă".

*

Dușman al stridențelor și al dulcegăriilor sentimentale, Duiliu Zamfirescu stă falnic și nepieritor pe soclul de granit al artei pure. Sub acest raport, el a fost și rămâne, prin suflet și creație, un aristocrat al gândirii, pentru că arta creatoare e, ea însăși, aristocratică prin esența ei.

*

Ateneul Român se simte mândru de a fi numărat sub cupola sa, printre membrii săi cei mai de seamă, pe acest genial scriitor al neamului.

Iar eu, modest continuator al lui Duiliu Zamfirescu, la locul pe care el l-a sfințit pe vecie prin covârșitoarea sa personalitate, am misiunea să vă aduc azi – vrednici cetățeni focșeneni, inițiatori ai acestui falnic bust – felicitările instituției, pentru cultul amintirii, care stăruie atât de emoționant în sufletul d[umnea]v[oa]s[tră] și de care dați azi o așa de strălucită dovadă.

O COLABORARE NECUNOSCUTĂ A LUI I.A. BASSARABESCU

Cercetând, cu rigoare și pasiune, opera literară și nonliterară a prozatorului I.A. Bassarabescu, istoricul și criticul literar Teodor Vârgolici, care i-a publicat și o amplă biobibliografie, uită să menționeze o foarte caldă și duioasă evocare[2] a lui Const. Dobrogeanu-Gherea, din primii săi ani de profesorat în orașul Ploiești, unde Gherea avea un restaurant în gara centrală.

Această evocare, deloc convențională, am identificat-o în paginile revistei *Adam*, publicație importantă a scriitorilor și publiciștilor evrei din România.

Lectura acestor «amintiri», atât de sincere și de convingătoare, m-a determinat să o «recuperez» și să o *restitui* cu aceeași voluptate dintotdeauna.

I.A. Bassarabescu evocă, peste ani, dialogurile, discuțiile și aprecierile bătrânului critic privitoare la opera de început, risipită cu dărnicie, în paginile *Revistei noi*, condusă de B.P. Hasdeu.

Autorul evocării remarcă, cu o reală bucurie, luciditatea și, mai ales, rectitudinea morală și critică a celui ce a reprezentat curentul socialist în cultura română.

Nu lipsite de interes sunt și informațiile referitoare la anii de început, pe care Const. Dobrogeanu-Gherea i-a petrecut în închisorile țariste, cu amenințări și chiar cu bătăi repetate.

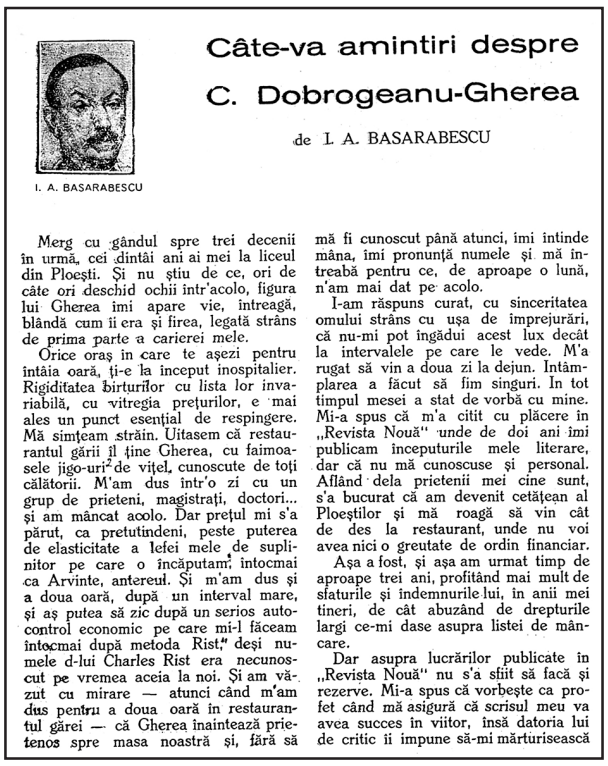
Impresiile despre B.P. Hasdeu și Al. Radovici, ca oaspeți statornici ai restaurantului din gara Ploiești, sunt discrete și, uneori, ezitante.

Astfel de mărturii, extrem de prețioase pentru istoria literară, se impun a fi identificate, adunate și *restituite* pentru o mai bună cunoaștere a literaturii naționale din *interiorul* ei.

*

Câteva amintiri despre C. Dobrogeanu-Gherea

de I. A. BASARABESCU

Câte-va amintiri despre
C. Dobrogeanu-Gherea
de I. A. BASARABESCU

I. A. BASARABESCU

Merg cu gândul spre trei decenii în urmă, cei dintâi ani ai mei la liceul din Ploești. Și nu știu de ce, ori de câte ori deschid ochii într'acolo, figura lui Gherea îmi apare vie, întreagă, blândă cum îi era și firea, legată strâns de prima parte a carierei mele.

Orice oraș în care te așezi pentru întâia oară, ți-e la început inospitalier. Rigiditatea birturilor cu lista lor invariabilă, cu vitregia prețurilor, e mai ales un punct esențial de respingere. Mă simțeam străin. Uitasem că restaurantul gării îl ține Gherea, cu faimoasele jigo-uri[2] de vițel, cunoscute de toți călătorii. M'am dus într'o zi cu un grup de prieteni, magistrați, doctori... și am mâncat acolo. Dar prețul mi s'a părut, ca pretutindeni, peste puterea de elasticitate a lefei mele de suplinitor pe care o încăputam, întocmai ca Arvinte, antereul. Și m'am dus și a doua oară, după un interval mare, și aș putea să zic după un serios autocontrol economic pe care mi-l făceam întocmai după metoda Rist," deși numele d-lui Charles Rist era necunoscut pe vremea aceia la noi. Și am văzut cu mirare — atunci când m'am dus pentru a doua oară în restaurantul gării — că Gherea înaintează prietenos spre masa noastră și, fără să mă fi cunoscut până atunci, îmi întinde mâna, îmi pronunță numele și mă întreabă pentru ce, de aproape o lună, n'am mai dat pe acolo.

I-am răspuns curat, cu sinceritatea omului strâns cu ușa de imprejurări, că nu-mi pot îngădui acest lux decât la intervalele pe care le vede. M'a rugat să vin a doua zi la dejun. Întâmplarea a făcut să fim singuri. În tot timpul mesei a stat de vorbă cu mine. Mi-a spus că m'a citit cu plăcere în „Revista Nouă" unde de doi ani îmi publicam începuturile mele literare, dar că nu mă cunoscuse și personal. Aflând dela prietenii mei cine sunt, s'a bucurat că am devenit cetățean al Ploeștilor și mă roagă să vin cât de des la restaurant, unde nu voi avea nici o greutate de ordin financiar.

Așa a fost, și așa am urmat timp de aproape trei ani, profitând mai mult de sfaturile și îndemnurile lui, în anii mei tineri, decât abuzând de drepturile largi ce-mi dase asupra listei de mâncare.

Dar asupra lucrărilor publicate în „Revista nouă" nu s'a sfiit să facă și rezerve. Mi-a spus că vorbește ca profet când mă asigură că scrisul meu va avea succes în viitor, însă datoria lui de critic îi impune să-mi mărturisească sincer că aceste încercări nu e bine să formeze vreodată obiectul vreunui volum.

Deși încă tânăr, am simțit că vorbește fără cel mai mic ascunziș, mai ales că Hasdeu îl ataca pe vremea aceea năprasnic în „Revista nouă". De altfel, era și în sentimentul meu că acele începuturi din anii tineri nu merită să fie aduse pe piața publică într-un mănunchi.

Merg cu gândul spre trei decenii în urmă, cei dintâi ani ai mei la liceul din Ploiești. Și nu știu de ce, ori de câte ori deschid ochii într-acolo, figura lui Gherea îmi apare vie, întreagă, blândă cum îi era și firea, legată strâns de prima parte a carierei mele.

Orice oraș în care te așezi pentru întâia oară, ți-e la început inospitalier. Rigiditatea birturilor cu lista lor invariabilă, cu vitregia prețurilor, e mai ales un punct esențial de respingere. Mă simțeam străin. Uitasem că restaurantul gării îl ține Gherea, cu faimoasele jigouri[3] de vițel, cunoscute de toți călătorii. M-am dus într-o zi cu un grup de prieteni, magistrați, doctori... și am mâncat acolo. Dar prețul mi s-a părut, ca pretutindeni, peste puterea de elasticitate a lefei mele de suplinitor pe care o încăputam[4], întocmai ca Arvinte, antereul. Și m-am dus și a doua oară, după un interval mare, și aș putea să zic după un serios autocontrol economic pe care mi-l făceam întocmai după metoda Rist[5], deși numele d[omnu]lui Charles Rist era necunoscut pe vremea aceia la noi. Și am văzut cu mirare – atunci când m-am dus pentru a doua oară în restaurantul gării – că Gherea înaintează prietenos spre masa noastră și, fără să mă fi cunoscut până atunci, îmi întinde mâna, îmi pronunță numele și mă întreabă pentru ce, de aproape o lună, n-am mai dat pe acolo.

I-am răspuns curat, cu sinceritatea omului strâns cu ușa de împrejurări, că nu-mi pot îngădui acest lux decât la intervalele pe care le vede. M-a rugat să vin a doua zi la dejun. Întâmplarea a făcut să fim singuri. În tot timpul mesei a stat de vorbă cu mine. Mi-a spus că m-a citit cu plăcere în „Revista nouă" unde de doi ani îmi publicam începuturile mele literare, dar că nu mă cunoscuse și personal. Aflând de la prietenii mei cine sunt, s-a bucurat că am devenit cetățean al Ploieștilor și mă roagă să vin cât de des la restaurant, unde nu voi avea nici o greutate de ordin financiar.

Așa a fost, și așa am urmat timp de aproape trei ani, profitând mai mult de sfaturile și îndemnurile lui, în anii mei tineri, decât abuzând de drepturile largi ce-mi dase asupra listei de mâncare.

Dar asupra lucrărilor publicate în „Revista nouă" nu s-a sfiit să facă și rezerve. Mi-a spus că vorbește ca profet când mă asigură că scrisul meu va avea succes în viitor, însă datoria lui de critic îi impune să-mi mărturisească sincer că aceste încercări nu e bine să formeze vreodată obiectul vreunui volum.

Deși încă tânăr, am simțit că vorbește fără cel mai mic ascunziș, mai ales că Hasdeu îl ataca pe vremea aceea năprasnic în „Revista nouă". De altfel, era și în sentimentul meu că acele începuturi din anii tineri nu merită să fie aduse pe piața publică într-un mănunchi.

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

Și le-am abandonat. Ele au rămas în colecția „Revistei noi" la un loc cu glumele pe care Hasdeu le făcea pe socoteala acestui adversar redutabil a căruia forță titanică o simțea și prețuia, căci altfel marele filolog n-ar fi stat nici o clipă, de vorbă cu el.

Gherea avea un fel ciudat de a-ți fi prieten. Nu te făcea să simți prin nimic că e un cunoscător profund al literaturii. Se părea că acest mare intelectual căuta să găsească în intimitate o odihnă desăvârșită în care să se mai poată amuza și cu de ale zilei, nu numai cu de ale minții. Din cei trei ani în care i-am cunoscut mai de aproape, am rămas cu credința că acest viguros critic al nostru posedă o mare putere de transfigurare. Că atunci când îmbracă haina de mânuitor al condeiului, ține să fie singur numai cu el însuși, ca să poată reflecta în măreția tăcerii, la adăpost de ochii supărători ai indiscreților, pentru care își rezervase ținuta comodă și destul de simpatică de burghez bonom, plin de experiență, gata de povești din viața lui, scoase la iveală ad-hoc, la anumite împrejurări, domol, cu un accent exotic rusesc care da felului său de a se exprima, un farmec ales.

Iată pentru ce, nevrând să-l obosesc, am putut culege de la el prea puține în legătură cu critica literară.

Din îndemnul, însă, și din sfaturile sale, simțeam care-i sunt convingerile și principiile. Lumea toată le știe, fiindcă sunt publicate în volumele lui.

O singură dată mi-a vorbit de origina sa evreiască, criticându-mi regimul țarist care făcea antisemitism din toate, până și din ideile generoase umanitariste și povestindu-mi cum sănătatea lui zdruncinată o datorește atâtor persecuțiuni din Rusia: drumuri pe jos, nopți de neodihnă, viață în celulă sau în închisorile umede, din care a scăpat ca prin minune.

Simțeam în el, din toate aceste descrieri, spuse cu foc, nu pe habotnicul revoltat al unei nații, ci pe generosul larg, pe care lumea, neînțelegându-l, nu-l lasă în pace să împrăștie bunătatea așa cum înțelege el s-o facă.

O seamă de pensionari, prieteni strânși nu știu de unde, mâncau la restaurantul Gherea și erau adăpostiți tot de el la etaj, în gara Ploiești.

Lipsa lui de rancună am putut s-o văd în relațiile cu Hasdeu. Acesta scria articole pline de umor și de venin în contra lui Gherea, ceea ce nu-l împiedeca să mănânce regulat în restaurantul gării Ploiești, ori de câte ori trecea spre Câmpina.

O întâmplare mi-a rămas vie în inimă: În timpul colaborării mele la „Revista nouă", ori de câte ori Hasdeu mă întâlnea la ședințele săptămânale de la casa Socec, ale revistei, mă necăjea cu titlul de *„doctor"* de oraș, profetizând că eu voi deveni doctor numai de oraș, adică profesor secundar, pe când colegului meu de la revistă, poetul Dem. Moldoveanu, îi prevestea că va deveni *„doctor"* de plasă, adică judecător într-o comună rurală. Bineînțeles, toate acestea aveau să fie când ne vom lua licența, fiindcă amândoi eram studenți.

Au trecut câțiva ani, proorocirea se împlinise, eu ajunsesem *doctor* la liceul din Ploiești, iar prietenul meu Moldoveanu, *doctor* la judecătoria din Drăgănești-Olt.

Într-o dimineață, luam cafeaua în restaurantul gării în Ploiești; Hasdeu, îmbătrânit acum, cu urme de oboseală pe față, mă vede singur la o masă – sala era goală – și vine drept spre mine, îmi întinde mâna și cu accentul lui rusesc din care diftongul „*oa*" lipsește cu desăvârșire, devenind simplu vocala *O*, semănând mult cu Gherea la dialect, mă întreabă, ce caut în Ploiești.

– Sunt aici „doftor" de oraș, domnule Hasdeu.

Am citit cu mirare în ochii lui că uitase gluma și că mă crede într-adevăr medic, fiindcă imediat m-a întrebat dacă am ceva clientelă.

Atunci i-am adus aminte de povestea noastră și i-am spus că sunt profesor la Liceu.

Imediat, bunul simț și prezența de spirit care nu-l părăsise nici la vârsta aceea, i-au adus în ochi sclipiri care nu mi-au scăpat din vedere.

Văzând pe Gherea la tejghea, îl chemă la masa noastră și, cu un aer bătrânesc de bun sfătuitor, îi zise răspicat:

– Domnule Gherea, îl cunoști pe dumnealui ? Află de la mine că e un admirabil doctor. Când vei avea nevoie, cheamă-l, și-ți găsește leacul imediat... Apoi plecă râzând cu o poftă exagerată, crezând poate că tot n-a acoperit îndeajuns situația neplăcută în care-l pusese lipsa de memorie.

Gherea era sfătuitorul intim al lui Al. Radovici[6], cea mai proeminentă figură liberală a județului Prahova dinainte de război. Trăsura veche și mică cu cai și mai mici, a marelui critic se vedea staționând aproape regulat între orele 7-8 seara în fața locuinței de pe bulevard a omului politic.

Dar despre aceasta și despre încă multe altele, în legătură cu Gherea, mă voi ocupa altădată.

VASILE MILITARU ȘI REVISTA „TINERIMEA ROMÂNĂ"

Biografia și bibliografia poetului și publicistului Vasile Militaru (n. 21 septembrie 1886, Dobreni-Câmpurelu, jud. Giurgiu – m. 8 iulie 1959, Ocnele Mari) *reintră* în atenția istoriei literare nu ca un *caz*, ci ca un scriitor *religios* de cea mai aleasă factură culturală.

Timp de decenii numele său a fost prezent în cele mai însemnate reviste și publicații literare și culturale până când *a fost interzis*, i s-a luat dreptul de a mai scrie și, evident, de a publica.

După ani de tăcere și claustrare, postum, numele său *revine* și *reintră* în viața literară contemporană, mai ales, ca poet religios.

Cercetarea, riguroasă, a presei literare și teologice din România, recuperează poezii și gânduri cu tematică religioasă, absolut necesare, completării imaginii totale a scriitorului din ținutul Giurgiului.

Relevante sunt și cele trei poezii ce se reproduc aici din arhicunoscuta revistă „Tinerimea Română", în care poetul Vasile Militaru se află într-un permanent dialog cu Dumnezeu, căruia îi cere să-l ierte, să-i trimită îngerii, iar la ceasul judecății finale să fie cât mai îngăduitor cu destinul său.

Remarcăm, de asemenea, uzitarea unor cuvinte sau sintagme din sfera teologiei fundamentale, precum, *păcat, rai, iad, judecată*, scrise întotdeauna cu majuscule.

Poetul Vasile Militaru l-a căutat neîncetat pe Dumnezeu, l-a interogat și nu s-a îndoit nici un moment de prezența sa în *marea călătorie* a fiecăruia dintre noi.

Poeziile ce se publică aici sunt, parcă, niște inscripții adânc săpate în marmura eternității.

Poetul, reverențios cum îl cunoaștem din întreaga sa operă, aduce un omagiu absolut, în cuvinte atât de simple, *marelui creator*.

*

Mi-e sufletul o noapte...

Vasile Militaru

Mi-e sufletul o noapte de păcate,
Dar, Milostive Doamne, nu mă bate,
Ci pune-n locul nopții, dimineața,
Să Te slăvesc în imnuri toată viața !

Mi-e inima o scorbură de brad,
Dar nu mi-o arde, Doamne-n foc de iad,
Ci-nmugurește-o iarăși în dumbravă,
Spre Tine să ridice imn de slavă !

O mătrăgună-i sufletul meu, Doamne,
Dar n-o ucide-n bruma unei toamne,
Ci fă din mătrăgună, lăcrămioare,
Spre Tine-n veci mireasma lor să zboare !

Vasile Militaru

*

Când va bate ceasul...

Plin ești de păcate, suflete al meu,
Rătăcind prin beznă, fără Dumnezeu...

Trupul ce te poartă fără de lumină,
Tot mai slab se face, tot mai mult ruină.

Ce vei face, suflet negru de păcate, –
Ceasul judecății sfinte când va bate ?

Când va bate ceasul Judecății – unde,
Negru de păcate, te-ai putea ascunde ?

Plângi sub rugăciune, suflete al meu,
Plângi și-n nimb vedea-vei, viu, pe Dumnezeu !

Vasile Militaru

*

Trimite-mi îngerii...

Din slava Ta înaltă, Doamne, cată
Cum stă țărâna mea îngenuncheată
Și-auzi-mă, cu milă, cum, fierbinte,
Îți cer [i]ertare, bunule Părinte !

Știu: n-am făcut pe lume nici un bine,
Dar mila Ta întinde-o peste mine
Și-ajută-mă, o, Doamne, să nu cad
Din ce în ce mai păcătos spre iad !

Trimite-mi îngerii cu păr bălai,
Ca să-mi arate drumul înspre rai
Și Ție Doamne, iarăși să mă-nchin
Acum și-n vecii vecilor amin !

Vasile Militaru

Notă: Poeziile *Mi-e sufletul o noapte...*, *Când va bate ceasul...* și *Trimite-mi îngerii...* se transcriu, aici, din *Revista Societății „Tinerimea Română"*, 52, nr. 6, februarie 1934, p. 200, nr. 7 martie 1934, p. 239 și 53, nr. 8, aprilie 1935, p. 289.

Când va bate ceasul...

Plin eşti de păcate, suflete al meu,
Rătăcind prin besnă, fără Dumnezeu...

Trupul ce te poartă fără de lumină,
Tot mai slab se face, tot mai mult ruină.

Ce vei face, suflet negru de păcate, —
Ceasul judecăţii sfinte când va bate?

Când va bate ceasul Judecăţii — unde,
Negru de păcate, te-ai putea ascunde?

Plângi sub rugăciune, suflete al meu,
Plângi şi'n nimb vedea-vei, viu, pe Dumnezeu!

VASILE MILITARU

TRIMITE-MI INGERII...

Din slava Ta înaltă, Doamne, cată
Cum stă ţărâna mea îngenunchiată
Şi-auzi-mă, cu milă, cum, fierbinte,
Iţi cer ertare, bunule Părinte!

Ştiu: n'am făcut pe lume nici un bine,
Dar mila Ta întinde-o peste mine
Şi-ajută-mă, o, Doamne, să nu cad
Din ce în ce mai păcătos spre iad!

Trimite-mi îngerii cu păr bălai,
Ca să-mi arate drumul înspre rai
Şi Ţie Doamne, iarăşi să mă'nchin
Acum şi'n vecii vecilor amin!

VASILE MILITARU

[1] I.A. Bassarabescu, *Discurs la dezvelirea bustului lui Duiliu Zamfirescu, la Focșani, în ziua de 18 iunie 1939, în Anuarul Ateneului Român pe 1939,* p. 9–12. (*Discursuri ocazionale*).
[2] I.A. Bassarabescu, *Câteva amintiri despre C*[*onstantin*] *Dobrogeanu Gherea* în *Adam*, 2, nr. 4, 15 iulie 1930, p. 7-9.
[3] Jigouri – fripturi din pulpe de vițel.
[4] Încăputa – a acomoda, cu sens metaforic.
[5] Charles Rist (1874-1955), economist, solicitat de guvernul României pentru o expertiză financiară.
[6] Al. Radovici (1860–1918), publicist și om politic liberal.

Ioana-Ruxandra Fruntelată

ETNO-LOG

Salonul Național al Cărții de Etnologie: o sărbătoare a culturii românești

Ajuns la cea de-a XXIII-a ediție, Salonul Național al Cărții de Etnologie de la Râmnicu Vâlcea și-a primit oaspeții în perioada 23-26 martie 2022. Proiectul Salonului a fost inițiat de Gheorghe Deaconu în anul 1998 și dus mai departe de Elena Stoica (în perioada 2001-2016), apoi de Mihaela Deaconu (din 2016 până în prezent). Îi privim cu deosebită recunoștință pe cei trei coordonatori care au concretizat și continuă să realizeze, prin dăruire nobilă, acest eveniment excepțional. Într-o țară unde educația, formarea și valorile spiritului sunt marginalizate cu o condamnabilă ignorare a celor mai profunde aspirații umane, maniera lor constantă și temeinică de a se raporta la profesia culturală constituie un model și o inspirație pentru toți cei din jur.

De la dreapta la stânga: Nicolae Constantinescu, Ioan St. Lazăr, Ion Ghinoiu, Emil Țîrcomnicu la Salonul Național al Cărții de Etnologie, Râmnicu-Vâlcea, 2022. Foto: Ioana Fruntelată

Voi prezenta, în continuare, câteva date și nume care argumentează ideea că am asistat la „o sărbătoare a culturii românești". Într-adevăr, manifestarea vâlceană a avut o anvergură națională, a reunit instituții prestigioase ale țării, formale și informale (Biserica, Școala, Biblioteca, Tradiția folclorică) și a creat o întâlnire memorabilă între personalități creatoare de cultură și public, între oameni din generații diferite și cu preocupări diverse, dar fiind împreună iubitori și trăitori ai unei moșteniri unice, la care participă firesc, situându-se într-o relație vie cu patrimoniul ce-i definește și-i împlinește.

Meșterul ceramist Sorin Giubega din Horezu, omagiat la Salonul vâlcean, în mijlocul familiei și al etnologilor din Vâlcea și din țară. Foto: Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul"

Organizatorii vâlceni – Consiliul Județean, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale și Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul", cu substanțialul fond de etnologie ce poartă numele profesorului Mihai Pop – au alcătuit expoziția de carte recentă și sesiunile de lansări și omagieri ale unor personalități marcante ale domeniului în parteneriat cu o serie de instituții importante (Institutul Național al Patrimoniului, Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu" al Academiei Române, Institutul de Cercetări Socio-umane al Academiei Române din Sibiu, Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti", Universitatea din București – Facultatea de Litere), cu Editura Etnologică și cu promotori ai culturii județene (Ateneul Meșterul Manole, Societatea Tinerilor Creatori și Artiști Vâlcea, Forumul Cultural al Râmnicului).

Gazdele Salonului au fost prof. Andra Bică (vicepreședinte al Consiliului Județean Vâlcea), conf. univ. dr. Remus Grigorescu (directorul Bibliotecii Județene „Antim Ivireanul"), prof. Alin Pavelescu (managerul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vâlcea – CJCPCT), prof. dr. Gheorghe Deaconu (Ateneul Meșterul Manole), prof. Marinela Creangă (șef al serviciului de relații cu publicul la Biblioteca Județeană și bibliotecar al secției de etnologie „Mihai Pop"), prof. Mihaela Deaconu (secretar literar la CJCPCT Vâlcea), conf. univ. dr. Ioan St. Lazăr (fondator al secției de etnologie a Bibliotecii Județene), prof. dr. Ion Predescu, prof. dr. Dumitru Lazăr și Amalia Boari (șef al serviciului de „cercetare și valorificare" la CJCPCT Vâlcea).

Invitații de onoare ai ediției 2022 au fost Prof. univ. (emerit) dr. Nicolae Constantinescu, de la Școala doctorală a Facultății de Litere, Universitatea din București și Prof. univ. și Cercetător științific gradul I dr. Ion Ghinoiu, de la Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu" al Academiei Române.

De asemenea, pe lista celor onorați de invitația de a participa s-au aflat: Cercetător științific gradul I dr. Corina Mihăescu (coordonator patrimoniu imaterial și cultură tradițională la Institutul Național al Patrimoniului, cercetător la Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu" al Academiei Române și cadru didactic asociat la Facultatea de Litere a Universității din București, „fiică adoptivă" a Horezului, pe care l-a slujit prin cercetări de teren concretizate în scrieri de referință și prin acțiuni de promovare avizată, în țară și în străinătate, a vestitei ceramici produse de meșterii de aici), prof. univ. dr. Ilie Moise (Institutul de Cercetări Socio-Umane al Academiei Române din Sibiu), Cercetător științific gradul I dr. Emil Țîrcomnicu (Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu" al Academiei Române, cadru didactic asociat la Facultatea de Litere a Universității din București și coordonator al Editurii Etnologice), Dr. Georgiana Onoiu (șefa secției de Tezaurizare și Patrimoniu Cultural la Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti" din București), Cercetător științific gradul I dr. Radu Toader (Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu" al Academiei Române) și Conf. univ. dr. și Cercetător științific gradul II dr. Ioana-Ruxandra Fruntelată (Facultatea de Litere, Universitatea din București și Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu" al Academiei Române).

Întâlnirea cu invitații de onoare, profesorii Nicolae Constantinescu și Ion Ghinoiu, a creat și prilejul de a-i omagia la împlinirea a opt decenii de viață și a peste o jumătate de secol de lucru în domeniul etnologiei românești. Poate nu este întâmplător că amândoi folosesc metafora „aratului" pentru munca intelectuală, înțelegând-o ca pe îngrijirea cu trudă și la timp potrivit a ogorului din care ne cresc pâinea și viața: „Ăsta ni-i plugul", spune profesorul Nicolae Constantinescu; „Să băgăm plugul în brazdă", ne îndeamnă și profesorul Ion Ghinoiu. Într-un mediu social fragilizat de pandemie, cei doi savanți ajunși la vârsta senectuții ne-au oferit clipe memorabile, împărtășindu-ne cu generozitate idei, propunându-ne deschideri spre cercetări viitoare, reașezându-ne în matca omeniei și a rostului, luminându-ne cu simpla lor prezență.

Rapsodul Ion Lupu din Mateești, demonstrându-și arta în fața publicului vâlcean de la Salon. Foto: Ioana Fruntelată

În cadrul sesiunii de noutăți editoriale, au fost prezentate și expuse volume ce reflectă activitatea etnologilor și complexitatea etnologiei. Amintim câteva dintre acestea: *In honorem Georgeta Stoica – 90 de ani* (coord. Paula Popoiu, Georgiana Onoiu, Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti", 2021), *Cunoașterea „culturii profunde": paradigme actuale. In honorem Sabina Ispas* (coord. Ioana-Ruxandra Fruntelată, Iulia Wisosenschi, Radu Toader, Editura Etnologică, București, 2021), *Vârstele timpului, vârstele omului. Profesorul Ion Ghinoiu în slujba etnologiei* (coord. Emil Țîrcomnicu, Radu Toader, Editura Etnologică, București, 2021), periodicul „Studii și comunicări de etnologie" (coord. Ilie Moise, Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu, tomul XXXV, 2021, Astra Museum, Sibiu), *Catalog de bune practici în domeniul patrimoniului cultural imaterial* (coord. Irina Balotescu, Ioana-Ruxandra Fruntelată, Corina Mihăescu, ArtPress, Timișoara, 2020, publicație finanțată de Administrația Fondului Cultural Național), Gheorghe Deaconu, Dumitru Vulparu, *Ion Lupu, un rapsod contemporan* (Cuvânt înainte de Conf. univ. dr. Ioan St. Lazăr, Editura Fântâna lui Manole, Editura Patrimoniu, Râmnicu-Vâlcea, 2019).

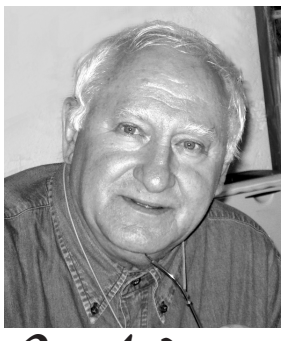
Evocarea importantului etnograf și profesor universitar Ioan Corneliu Bucur (1942-2022), realizată de prof. Elena Stoica, ne-a adus aminte de unul dintre fondatorii concepției manageriale moderne ce a dus la dezvoltarea Complexului Național Muzeal Astra din Sibiu în ultima jumătate de veac.

În a doua zi a manifestării, au fost omagiați doi purtători excepționali de patrimoniu din județ, meșterul ceramist Sorin Giubega din Horezu, căruia i s-a decernat în cadru festiv titlul de „Tezaur uman viu", primit în anul 2021 de la Ministerul Culturii (și a venit însoțit de soție, Marieta și de fiică, Sorina, ambele ajutându-l să practice și să transmită mai departe tehnicile olăritului tradițional) și „rapsodul contemporan" Ion Lupu din Mateești, acompaniat de violonistul Dumitru Vulparu și de un grup instrumental al Orchestrei „Rapsodia vâlceană".

În public s-au aflat elevi și profesori de la Colegiul Național de Informatică „Matei Basarab" din Râmnicu Vâlcea, membri ai Societății Tinerilor Creatori și Artiști Vâlcea, alături de scriitori, ziariști și susținători ai comunității culturale vâlcene.

Sărbătoarea vâlceană a fost mult mai bogată decât apare din schița conturată de noi: zilele au trecut pe nesimțite în compania oamenilor, a cărților, a acordurilor muzicale, a atmosferei debordând de culoare, freamăt și lumină a Bibliotecii județene „Antim Ivireanul", a vaselor din ceramică ale meșterului-maestru Sorin Giubega, ale căror motive ritmic așezate, blând și limpede-curgătoare, ne-au odihnit sufletul în pragul unei noi primăveri.

Jurnal de front

Don Andreiță
– pălmaș cu condeiul –

Ridicând capacul lăzii de campanie, Emil – care se aștepta să descopere întâmplări spectaculoase din viața de război a tatălui său și-a camarazilor lui, mai ales că, desi zgârcit la vorbă, tatăl îi povestise (e drept, pe când era mai mic) câte ceva despre Oituz și Mărășești – avu surpriza neașteptată: primul document ce-i ieși sub privire era o coală ministerială, purtând în partea stângă, sus, antetul Liceului Militar „Mihai Viteazul" – Târgu Mureș, pe care se aflau câteva rânduri scrise citeț, de o mână obișnuită cu caligrafia: *Însemnările mele din război, ordine de front, alte documente, corespondențe militare și scrisori personale se află la Arhiva Liceului Militar „Mihai Viteazul" din Târgu Mureș*. Semnătura, citeață: *Slt. Marin Antoniță*. Data: *25 martie 1926*.

Dezamăgirea întârzie, meditativ, multă vreme pe chipul și-n sufletul lui Emil. Se reculese ca-n fața unei dispariții dragi și începu că cerceteze, filă cu filă, ceea ce se afla sub această hârtie buclucașă. Gândul se încăpățâna însă și-l trimitea, încă, la acel moment dramatic care declanșase atacul înainte de ora **h**. Dar, parcurgând următorul document, scris tot de mână (mai greu lizibil) și tot pe o singură coală, ce părea ruptă dintr-un caiet, chiar se înveseli. Deci, sunt și altfel de atacuri – își zise – de scăpat în momente grele – și lăudă, în același gând, inteligența soldatului român. Citi cu voce tare, atent să nu-l audă careva:

Subsemnatul Zidăriță Vasile am fost încorporat în septembrie 1916 și repartizat la Regimentul 39 Infanterie, cu care am luptat la Răzoare, între Mărășești-Panciu, contra nemților, în zilele de 3 august, dându-le lovitura definitivă în ziua de 6 august. Am ocupat linia a doua a lor, în via lui Apostoleanu. La dreapta aveam Regimentul 32, iar la stânga 47 Infanterie. În noaptea de 6/7 august 1917 ambele Regimente, 32 și 47, s-au retras în spatele nostru, în fosta linie I a nemților, lăsându-ne descoperiți pe noi, Batalionul 2 din 39 Infanterie. Cu ei au plecat și companiile 5 și 6, rămânând numai noi, a 7-a, numită compania de lei, și a 8-a mitraliere. La un moment dat, vine patrula noastră din față și anunță pe Comandantul nostru, Locotenent Dumitrescu Vasile, că nemții vin să ne contraatace. Comandantul dă ordin, transmis din ostaș în ostaș, să stăm pe loc și să tragem din tranșee focuri de arme cât mai dese și câte o grenadă, din cele trei ce le aveam, și să strigăm din răsputeri Ura !-Ura !-Ura ! – la care nemții auzindu-ne au fugit mâncând nori, crezând că noi am ieșit la contraatac împotriva lor. Locotenentul a fost avansat a 5-a zi Căpitan și decorat cu Medalia Mihai Viteazul cl. II, iar nouă care meritam, Virtutea Militară, cu drept de a primi 5 hectare de pământ.

Inteligent și puternic este poporul care găsește – fie și la necaz, la nevoie; mai ales la nevoie și necaz – forța și mijlocul de a se salva. Prin ofițeri de grad înalt, generali cunoscuți-recunoscuți, Ieremia Grigorescu, Alexandru Averescu, Ioan Dragalina, ca și prin ofițeri mai puțin cunoscuți, sute și sute, conducând la victorie plutoane și companii; prin soldatul de rând și anonim, cu dragoste de casa lui, de pământul lui, de pământul țării lui. De la „fantomele albe" de la Mărășești, soldați ai Regimentului 32 „Mircea" surprinși de inamic în cămași și-n izmene, care, într-o dezlănțuire de iureș dacic, atacând la baionetă, au pus pe goană, învingându-l, în același august 1917, un dușman împlătoșat cu cele mai modrne arme – până la, iată, inteligența tragerii pe sfoară a acelorași nesătui cotropitori.

Următorul document îl aruncă pe Emil într-o altă surpriză: despre soldați care au fost mai puțin prezenți pe câmpul de luptă, dar mai mult prezenți pe câmpul de muncă. Auzise câte ceva de la bătrânii satului cum că, tot pe timpul războiului, existaseră și niște formațiuni, alcătuite din soldați vârstnici, care participau la anumite activități militare, dar și, mai ales, la muncile agricole de sezon, în țara în care forța tânără se afla în tranșee cu arma în mână. Documentul – de neînțeles cum ajunsese în lada de campanie – era, de fapt, un carnet modest, fără coperți, făcut dintr-un registru, legat cu sfoară. Hârtia, cândva albă, se înnegrise de vreme, iar scrisul, cu creionul, se distingea greu. Literele mari, ca niște brazde întoarse de plug, arătau un om neînvățat cu plaivazul, foarte posibil un țăran. Pe prima pagină, Emil deslușì numele autorului: Licsandru Florea din Răcari. Citi și reciti, cu duioasă sfială, și această odisee în timp de război:

De la 18 august 1916 și până la 5 octombrie, instrucție la cazarmă. La 6 octombrie până pe 15 octombrie fost în gardă la Giurgiu, la trenuri cu muniție, de unde am plecat forțați din cauza aeroplanurilor ce ne bombardau. De la 15 la 26 octombrie fost cu munițiuni la Câmpulung. De la 26 la 8 noiembrie, vărsat la reg. 19 art. Ploiești, unde făceam instrucție și călărie. M-a bătut un sergent instructor până am leșinat, eram plin de sânge, venise beat din oraș. De la 10 noiembrie am fost la Predeal cu trenu cu muniții; erau lupte mari în Brașov, așa că ne-am înapoiat imediat; erau pe șosele și câmpii retrageri de armată și populație. Ajuns la Ploiești, am cărat muniții din cazărmi la gară cu spinarea, ziua și noaptea, La 20 noiembrie am plecat din Ploiești spre Iași; pe șosea și câmpii lume și armată foarte multă. Ploi, nămol, în urmă ger și viscol și noi pe jos. Am suferit foarte rău. Hrană de prin sate, căci nu aveam la noi, Trenuri multe și refugiați. Se găseau copii morți în vagoane. În gară la Tecuci am găsit o femeie cu doi copii morți într-un vagon încărcat cu fierărie. Pe drum a căzut un copil din căruță și au trecut coloane și armată peste el, așa că a murit făcut turtă, amestecat cu nămolu, că nu putea nimeni a-i da ajutor imediat. Și multe mi-au văzut ochii, așa că veneau și aeroplane după noi și aruncau bombe.

21 Noe. – trecut prin Valea Călugărească, era frumos, vii multe. 22 Noe. – prin orașu Mizil, frumos oraș. Ploi multe. Dormit afară. Fost bolnav. 23 Noiembrie – trecut prin orașu Buzău, foarte frumos. Vorbit du Domnul Adimistrator Samurcași. 25/26 Noe. sosit la orașu Râmnicu Sărat, acolo viscol și ger, dormit lângă cazarmă. Ne-au dat doi pesmeți pe zi. 27 Noiembrie sosit la orașu Focșani. Lipsă de hrană. Vândut ghetele pentru mâncare. Eram rău bolnav. 27 Noem. sosit la apa Siret. Dormit în câmp. Oprit santinelilii. Lipsea Comandantul. 30 Noem. sosit la cazarma Tecuci, Am stat 5 zile, unde mâncam toată mâncarea nesărată și 1/2 pâine. Era armată multă și prizonieri 700, le da hrană 1 și 1/2 pâine și carne de 2 ori pe zi. Era răniți foarte mulți; era și de la noi Ion Ve Tătaru, Tuliță Ge Leontea, Tudorică Sarica ginerele lui M. Ghiță, Chiriac D. Preda, erau mai mulți.

6 Decembrie – am plecat spre Iași după Reg. Ne-a dat 1/2 pâine și câte 60 bani pentru tot drumu. Pe drum, noaptea am dormit în câmp. Ne-a plouat și spre ziuă a dat ger, așa că înghețase tot ce era pe noi. Am fost rău bolnav. La un arman spre Bârlad m-am găsit cu Stanciu, era măcelar. 8/9 Decembrie stat în orașu Bârlad. Eu am fost bolnav, pentru că mâncasem toți sfeclă de zacăr neavând hrană. Era un oraș frumos, pe străzi cânta muzică rusească. 12/13 Decembrie stat în orașu Vaslui, cantonat afară, era ger, mâncare mămăligă și fasole nesărate.

19/21 Dec. sosit la Iași, stat pe șoseaua Nicolina. Ger și zăpadă. Înapoiat. Ne-a găsit Reg. 29 Dec. sosit iar în orașu Vaslui, unde am stat noaptea pe marginea orașului, căci nu era voie în el. 30/31 Dec. am stat la un sat Laza, eu am fost bolnav.

9 Ianuarie 1917 am cantonat într-o com. Dragomirești, jud. Putna, boale în sat, zăpadă, ger și mâncare nimic. 12 Ianuarie – Odobești, Bacău. Dormit la un perceptor. 13 Ianuarie sosit în orașu Bacău, vorbit cu I. Săvulescu. 18 Ianuarie – trecut prin orașu Roman, era frumos, dar jidani mulți. 19 Ianuarie – Mircești, ger tare, vorbit cu Bucur Nicolescu, era bolnav, răcit. 20/24 Ianuarie – Luncaș Hălăușești, viscol, catolici, trăit binișor. 25/26 Ianuarie – Ruginoasa, jud. Suceava, viscol tare, nemețit trenu în câmp. Ger tare, îmbolnăvit rău, stat 2 zile nemâncați în tren. Rușii ne îmbrânceau. 27 – pornit trenu la orașu Iași, sosit noaptea la ora 9. Ne-a oprit Comenduirea, stat în ger noaptea. 28 – plecăm din oraș că nu era Reg. Cantonat gara Dumești. Nu găsit nicio hrană, doar ger mult. 29 – la Mogoșești, la un fel de refugiu al Arsenalului; nu hrană. 30 – la Ceorbești, găsit Regi.

Corvoadă până la 15 Februarie 1917. Tăiat lemne pădure, cărat cu spinarea la sat, tăiat trestie scufundat. Hrană fasole și mămăligă nesărate. Rupt dinți, fost tare bolnav. M-am găsit cu Nică în pădure. 15 Februarie – ne-a pornit la Voinești, jud. Iași, la Reg. 2 Art. P. A, la Bat. 9, unde am muncit la bordeie și tăiat lemne din pădure pe deal și le căram jos cu brațele prin ger și zăpadă. Hrană foarte proastă. Am fost tare bolnav, 8 zile mă umflasem la gât. În urmă am rămas agent la mobilizare. Am dus-o foarte rău din cauza timpului și hrană și am avut o disperare din cauza păduchilor. Eram într-o casă cu 20/25 oameni, era boală de tifos egzantematic, murea mulți, dar foarte mulți soldați, dar și civili, arunca 7/10 în groapă despoiați, vedeai că stau pe prispă la oameni morți despoiați, afară și negri. La 15 Martie s-a desființat Bateria 9, așa că am căzut la Bat. 3, care venea atunci de pe front și urma să plece iar în scurt timp, unde am rămas tot agent, iar pentru câmpu de luptă la Cheson 5, unde eram numit și ca agent secret la birou de informații cu gradu de serg. unde am stat una lună, în direcția Tecuci spre Siret la linia a 3-a de bătaie spre Mărășești până la 3 Iulie.

Emil făcu o pauză să se dezmeticească, să-și revină din această odisee cântată uniform, pe o singură coardă, gâlgâind însă, în curgerea ei molcomă, de întâmplări stranii și dureri înăbușite. De câteva ori zâmbi, observând meticulozitatea relatării ciudatului, belicosului pelerinaj pe zile (una să nu scape la socoteală !) – și zâmbetul îl trimise fără să vrea la „Peripețiile bravului soldat Svejk", de Jaroslav Hasek, carte citită de el, în perioada școlii elementare, de la bogata Bibliotecă a comunei, ce ființa în Căminul Cultural. Dar, nu, peripețiile cehului stârneau mai ales umorul, ironia, hazul, ridicolul, caragiozlâcul. Licsandru Vasile e grav, vorbele lui, puține și repetate, sunt străbătute pe dedesubt de o undă dramatică, tragică.

Cu acest gând, Emil întrerupse lectura, urmând s-o reia a doua zi.

***

Ca și ieri, Emil citi de două ori și această continuare din jurnalul scris de Licsandru Florea din Răcari-Dâmbovița. Prima oară – hulpav, pe nerăsuflate, să afle mai repede ce s-a mai întâmplat cu eroul – că erou se dovedise a fi, fie și numai prin riguroasele sale consemnări, acest țăran simplu, prins fără voia lui în marea încleștare. A doua oară – pe îndelete, legumind, întârziind pe fiecare propoziție, strădunidu-se să pătrundă mai mult decât părea că lăsau să se vadă puținele cuvinte.

21 Iulie 1917 până la 1 August fost la munca câmpului, la o comună Erbiceni. 1 August venit ordin de plecare la Reg. Acolo ne-a pus la instrucție pregătitoare pentru frontu Siretului. 26 Iulie s-a cetit un ordin al M. C. General prin care spunea că 2.500 de prizonieri români, luați de la 1 Aprilie până la 1 Iulie, au fost târâți prin câteva orașe din Germanai, desculți, dezbrăcați și morți de foame, dintre care au murit până la 1 Iulie 2.320. 5 August fost tot Reg. la biserică, unde intram pe rând. În biserică era foarte frumos, îngenunchea trei preoți la Icoana Maicii Domnului și se rugau pentru țară și popor, precum și noi ostașii făceam la fel, aceasta se făcea în toate zilele. 7 August fost tare bolnav. 8 August până la 29 Septembrie 1917 fost pornit la treier grâu, orz și ovăz la Proselnici, unde aveam hrană o pâine pe zi, ceai la ora 8 și la prânz, seara terci de mălai și mai rar carne cu castraveți cu apă, nu puteai mânca decât carnea. Am fost tare bolnav. Seara ne-a pornit la treierat la Dorohoi, com Pomârla, cătun Curtlilișeni, unde aveam hrană îndeajuns și fructe, iar ziua de 2 ori sau 3 ori ne vizita aeroplanele dinspre frontu Bucovenei, unde aveam cel mai scurt drum ca 12 kilometri de hotar și spre Mamornița 28 kilometri, la Capu României, unde bubuiau tunurile ziua și noaptea întruna, căci era frontu rusesc, unde am stat două luni la treierat, 1 lună am trăit bine dar 1 lună foarte prost.

27 Sept. 1917 pe la ora 12 ziua s-a făcut semn pe cer ca o coroană, format din nor alb, întâi la răsărit, a perit la 10 minute, s-a arătat și la apus la fel. 26 Oct. plecat tot în Dorohoi la treierat, în comuna Lozna, cătun Călinești, la un boer Bârlogeanu, lângă frontu Bucovinei. Am fost într-un sat austriac, acolo era lupte de artilerie, infanterie, airoplane și mitraliere, noi tremurat de zor în pădure.

27 Oct. 1917 venit ordin de plecare la orașul Dorohoi, unde am plecat fără nicio hrană. Seara sosit în oraș, noaptea dormit în Cazarma Pompierilor, jos pe dușumea. Dimineața ne-a pornit la tăiat lemne într-o pădure la Trestiana, făceam steruri pentru Primărie. Dormeam în pădure lângă foc. Ne da hrană 1½ pâine pe zi, ceai de 2 ori și mâncare la 12, era traiul binișor. La 12 Noiembrie 1917 ne-a pornit la altă pădure la Șanșnița, o pădure foarte mare, tot cu steru și mâncare tot ca dincolo și tot pentru Primărie. Acolo dormeam în case, eu am stat la o babă care sta lângă Mânăstirea de Călugări. Era slujbă ziua și noaptea, am fost și eu la slujbă, era foarte frumos, am dat pomelnic cu liturghie pentru toată familia mea.

La 26 Noiembrie 1917 a venit ordin de plecare la Regiment. Am plecat la tren la Dorohoi, unde noaptea ne-a pornit la Iași. Am mers toată noaptea cu trenu la Moinești unde era Regimentu, am suferit un ger foarte tare. Ajunși la Regiment ne-a ținut 3 zile și apoi a pornit 3 părți din noi la Tecuci la front și pe alții ne-a pornit la Erbiceni, cătunu Spinoasa la curățat păpușoi. Mâncare ne da tot ca la Regiment, o pâine de 600 grame, o lingură de ceai, varză albă degerată feartă cu apă și păsat. Cantonament am avut bine, stăpânu casei era luat prizonier la germani, avea o femeie foarte bine, precum și o fetiță, semăna cu Jenica noastră. La Erbiceni am fost tare bolnav, dar n-am avut ce face, cu gândul numai la Dumnezeu să-mi ajute a nu muri pe aceste locuri, pentru că nu aveam cui raporta decât numai lui Dumnezeu.

La 26 Noembrie 1917 s-a încheiat Admistrițu la Focșani fără termen, așa că era o bucurie pe toată lumea. La pădure am fost tare bolnav, era din cauza muncii și a frigului. 6 Decembrie 1917 fost la biserică comuna Munteni Vaidei foarte frumos. 10 Decembrie ne-a pornit la făcut pachete de fân și pae, comuna Șipote, Iazu Porcului; am avut hrană foarte puțină, ear am fost bolnav, dar am mers la lucru, am avut cantonament foarte bun.

9 Febr. 1918 plecat de la Iazu Porcului cu fânu la Regiment Și ne-a pornit pe jos 3 zile la Iași, ne-a pus în tren cu direcția Galați Divizionul I. A mers trenu o zi și o noapte din cauza frontului dinspre Dobrogea. Am fost comandantu a 60 de soldați, dar și bolnav din cauza frigului și oboseli și a hranei. Am găsit pe Mușat în gară. Am văzut cum se vărsa Dunărea în Marea Neagră. Valuri mari pe Mare, ca Nori se vedea. La Reni făceam de planton când trecea cu Automobilele Nemți spre Odesa. Am stat acolo până a trecut nemți 4 zile. Am trecut noaptea spre Reni, pe podu Prutului, luncă mare. Am trecut în Basarabia. Am văzut cum merg vapoarele și șlepurile pe mare.

25 Febr. a trecut tot frontu German din Dobrogea, Brăila și Galați spre Odesa. Noi, Divizia I artilerie și Div. I obuziere i-am primit. A trecut de la ora 4 ziua la ora 9 dimineața, dar n-au făcut nimic. La 10 Martie 1918 am sosit la Acherman Cetatea

(continuare în pag. 29)

Anonimul de la Mârșa. Virgil Cioflec

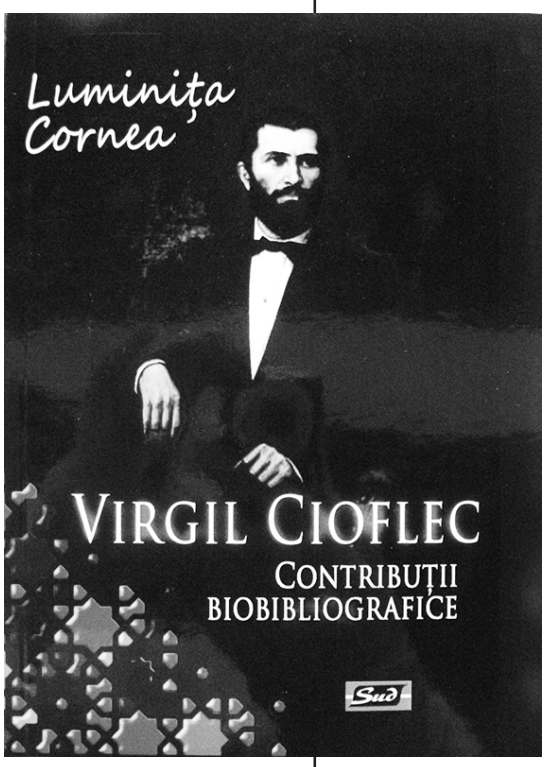
Carmen Gheorghe
Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Brașov

Motto: *„Vreau să procur o bucurie timpurie tineretului universitar.” (Virgil Cioflec)*

Portretul lui Virgil Cioflec – a cărui viață dedicată binelui cultural iată că, finalmente, este expusă livresc – se relevă cititorului din punctul de vedere al cercetătorului dedicat, al profesionistului specializat în *Cioflec*. Astfel, Luminița Cornea, în volumul „*Virgil Cioflec. Contribuții bibliografice*”, apărut la Editura Sud, Bolintin Vale, în 2021, cu un cuvânt înainte de Vasile Grigore, reia notele adunate de-a lungul timpului ca să întoarcă spre noi fațetele de colecționar, critic de artă, susținător și educator al omului Virgil Cioflec.

Înzestrat economic prin moștenire, dar și prin abilități antreprenoriale, însoțit permanent în demersurile sale de soția sa, Zenobia-Zizi, boierul de la Mârșa veche de la vale a fost o figură. Iată un fragment dintr-o scrisoare adresată lui Ștefan Luchian (1908) în care umorul strălucește printre rânduri și din care aflăm că Zenobia și Virgil se pregătesc să plece la Veneția ca să mănânce picioare de broască perpelite prin „pismet”: „Nevastă, caută o cojoacă mai groasă, că îmi clănțăne dinții de căldură, spun Zenobiei care umblă să mă lege într-o broboadă. La 1 Sept. o tulim devale, la Veneția... și să admirăm pe Tițian care nu s-a jucat «de-a musca prin gaură» cu meseria lui.”

Structurată în trei părți – cea dintâi constituind corpusul principal, a doua cuprinzând studiile introductive la albumele de pictură Luchian și Grigorescu, iar a treia expunând ilustrații diverse (fotografii, documente, scrisori) care vin să completeze cercetarea autoarei – cartea se înscrie în categoria, relativ rară în România, a moștenirii umane și culturale pe care nu numai Virgil Cioflec, ci și întreaga familie Cioflec, ne-a lăsat-o ca să „ținem pasul cu arta modernă”, cu modernitatea deci și nu numai.

Cum se explică această colaborare dintre Luminița Cornea, stabilită în Covasna, și o editură aflată în Giurgiu, la Bolintin Vale ? Explicația se găsește, pe de o parte, în preocupările de o viață ale autoarei în ceea ce privește studiul moștenirii culturale Cioflec, provenită din satul Araci, Covasna, pe de alta în insistența celor care, revendicați din Vlașca, din zona moșiei Mârșa, scot la lumină aspecte inedite din viața „boierului de la Mârșa”. Ne referim la Vasile Grigore, cel care semnează *Cuvântul înainte*, dar care contribuie și la alcătuirea *Anexelor* și *Ilustrațiilor*. Motivul principal, narativul care rămâne este acela al restabilirii originii, al expunerii publice și al dăruirii. Virgil Cioflec a colecționat artă, a susținut literatura și poezia, a cultivat prietenii și a susținut pe doi dintre maeștrii contemporani ai picturii naționale, pe N. Grigorescu și pe elevul său, Ștefan Luchian. Virgil Cioflec a făcut din reședința sa un loc de elită pentru întâlniri culturale, iar la 54 de ani s-a hotărât să dăruiască Universității din Cluj colecția personală de artă și, ca accesoriu, banii rezultați din vânzarea averii sale, bani care urmau să pună în funcțiune Fundația Virgil Cioflec (casa din București, moșia de la Mârșa veche de la vale și hârtii de valoare – probabil acțiuni și obligațiuni). Adică a pus fundamente. A construit. Colecția actuală a Muzeului de Artă din Cluj este realizată pe nucleul acestei donații uriașe făcută în 1934.

Cum a înțeles Luminița Cornea să expună materialul adunat ? Într-o firească ordine cronologică a prezentat originea tatălui Nicolae Cioflec, stabilit la Buzău, dar pentru care „satul Araci este cel mai frumos colț al țării”, după cum afirma un alt Cioflec, Silvestru. Ca și alți ardeleni, Nicolae a trecut Carpații și a devenit moșier în județul Vlașca. Moșia de la Mârșa, intrată în proprietatea sa este dusă spre propășire de fiul său, Virgil. Acesta, născut la Buzău, va scrie, va face critică de artă, va întreține prietenii îndelungate cu personalități ale vremii – Ștefan Luchian, Șt. O. Iosif, Nicolae Grigorescu, Emil Gârleanu, O. Goga ș.a., pe unii finanțându-i, pe alții promovându-i și cu destui corespondând regulat.

Este prezentat apoi Virgil Cioflec în calitate de filantrop și iubitor de artă, ca scriitor și susținător al unei corespondențe îndelungate cu personalități ca filologul Sextil Pușcariu și G.T. Kirileanu (folclorist, editor, bibliotecar).

Cele două prietenii emblematice în care V. Cioflec s-a implicat cu respect și despre care a scris cu pasiune (vezi studiile din Anexe) rămân cele cu Ștefan Luchian și cu Nicolae Grigorescu.

Contribuțiile Luminiței Cornea vin să ne rețină un moment și să ne inspire în facerea de bine, chiar dacă suntem prinși din nou în vârtejuri sociale care ne scot din culcușul normalității. Sau poate tocmai acum am putea să excelăm în facerea de bine. Să fie aceste demersuri, aparent minore, contribuția umană a fiecăruia la un tezaur uman indestructibil ?

Să ne închipuim o zi din viața lui Virgil Cioflec – drumul la minister, preocupările administrative, apoi o serată cu oaspeții săi și ai lui Zizi, soția sa, discuțiile relaxate la un pahar de coniac. Astea sunt simplități. Iar mai apoi – demararea complicată, începută la 50 și ceva de ani, hotărârea luată de cei doi soți de a-și dona averea țării, românilor. De ce ? Ca să facă „bucurii timpurii”. Excelent ! Câți ne gândim unde vor ajunge bunurile noastre de preț - cărțile, icoanele, tablourile ? Ne gândim oare dacă cei care vin în urmă își pot lua o astfel de sarcină ? Nu ar fi mai corect să acționăm igienic în timpul vieții și să ne preocupăm de un bine universal ?

Volumul îl prezintă pe Virgil Cioflec și în saloane de artă, prezent la lansări de carte, scriind nuvele și schițe (*Mălurenii*), corespondând cu autoritățile (cu Academia Română, de exemplu) când i se solicită ajutorul în vederea organizării de evenimente și expoziții.

Și ce îi scrie prietenul-poet Șt. O. Iosif într-o zi ? „Nu uit însă că ție îți datorez încrederea !” – iată un moment greu în care ajutorul a venit de la Virgil.

Nu vrem să îl reținem însă pe Virgil Cioflec „înfofolit, deprimat, cu pachete de medicamente”, așa cum l-au zărit prietenii în primăvara lui 1948, ci la Nisa, în ianuarie 1934, la un pahar de șampanie și trimițând un cec unui artist-prieten.

În aceste timpuri fără timp, *Ilustrațiile* din finalul volumului vin să incite la rememorarea unui farmec apus al vieții culturale – un scris de mână dintr-o scrisoare, o semnătură, o fotografie în care Octavian Goga, Virgil Cioflec și soțiile zâmbesc în grădină. În completare, dar nu pe ultimul loc, coperta îl înfățișează pe Virgil Cioflec într-un portret realizat de Sava Henția, pictor afazic cu care nu se cunoaște să fi avut vreo relație de prietenie, dar cine știe dacă cercetările nu vor desluși și această legătură ?

De admirat demersul lui Zizi și Virgil Cioflec, de admirat contribuția Luminiței Cornea la marea mișcare a lumii artistice, culturale, literare, de admirat aplecarea spre studiu a lui Vasile Grigore – ei sunt cetățeni ai patrimoniului material și imaterial.

P.S. Martie, o zi cu lumină. Un autocar duce un grup de școlari de la Araci la Buzău, trece prin București, pe la nr. 29 din Brezoianu și, de acolo la Mârșa, la conacul Cioflec plin cu amintiri. Mai, o zi cu lumină. Un autocar duce grupul de școlari la Cluj, se oprește la Universitate și, de acolo, la Muzeul de Artă, unde picturile le arată copiilor frumusețea ascunsă a lumii. Și portretele lui Zizi și Virgil Cioflec.

(Luminița Cornea, *Virgil Cioflec. Contribuții biobibliografice*, Bolintin Vale, Editura Sud, 2021.)

Virgil Cioflec – contribuții biobibliografice

Iuliu-Marius MORARIU

Iuliu-Marius Morariu (protosinghelul Maxim) este doctor în teologie al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, doctor în științe sociale al Universității Pontificale Angelicum din Roma, cercetător în cadrul Centrului „Ioan Lupaș” și al „Centrului Ecumenic” ale Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca și cercetător asociat al Universității din Pretoria. Începând cu anul 2022 este eclesiarhul Catedralei Episcopale „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Saint-Hubert, Quebec, a Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei. A publicat, editat, coordonat sau tradus 35 de volume și peste 300 de studii și articole. Cel mai recent volum al său este: *Virgil Gheorghiu on Communism, Capitalism and National-Socialism,* Peter Lang GmbH, Berlin, 2022. E-mail: maxim@radiorenasterea.ro.

Doamna profesor dr. Luminița Cornea a dedicat o parte importantă a vieții și muncii intelectuale readucerii în prim-planul culturii române a familiei Cioflec. Așa se face că o parte consistentă a operei dânsei cuprinde în titlu acest nume[1]. Eforturile sale de editor, antolog, monografist și etnolog specialist în acest subiect sunt astăzi unanim recunoscute atât în spațiul românesc, cât și în cel internațional.

De această dată, în paginile unei monografii de-a dreptul emblematice pentru cultura și spiritualitatea românească, intitulate: *Virgil Cioflec – contribuții biobibliografice*, apărută la editura Sud din Bolintin Vale, dânsa reușește să încadreze opera, năzuințele, frământările și reușitele literare ale marelui scriitor covăsnean în contextul mai amplu al culturii române. Cu un entuziasm și o determinare rar întâlnite în rândurile filologilor, doamna profesor realizează muncă de istoric, reconstituind arborele genealogic al familiei, analiză literară, studiu filologic și etnografic, toate într-un tablou complex, atrăgător pentru orice categorie de cititori. După cum remarcă domnul Vasile Grigore (p. 5-11) în prefața cu care înzestrează lucrarea:

„Cartea de față ne familiarizează cu aceste aspecte, adunate pentru întâia dată într-un volum de sine stătător. Încă în primul capitol, *Familia Cioflec din Transilvania*, este subliniat rolul cărturarilor acestei familii la dezvoltarea culturală în plan național, ca păstrătoare a ideilor umaniste și iluministe în tradiția impusă de reprezentanții Școlii Ardelene. Din prezentarea membrilor marcanți ai neamului acestuia, poate fi ușor realizat un arbore genealogic cu rădăcini adânci în istorie, până la anul 1794, când a trăit la Comana de Jos, actualul județ Brașov, preotul Idomir Popovici, zis Cioflec, ajuns în Araci. Dintre urmași se disting Nicolae Cioflec, mare proprietar în România, cel care a cumpărat moșia Mârșa din Vlașca, fostă a Bolintinenilor, folcloristul Dimitrie Cioflec, dascăl și autor al primei colecții de folclor din Ardeal, Remus Cioflec, librar care a deținut editura ce-i purta numele, unde a publicat și Romulus Cioflec, în 1943, romanul *Pe urmele destinului*”. (p. 8).

După cum ține să remarce scriitoarea în nota introductivă asupra ediției (p. 13-14), demersul editorial este rodul unei susținute activități de investigație care a durat mai bine de o jumătate de secol[2], fapt ce explică aportul informațional inedit și densitatea conținutului. După ce, în debutul lucrării, vorbește despre istoria familiei Cioflec în arealul transilvan (p. 15-18), dânsa va trece în revistă contribuția lui Romulus Cioflec la cultura românească din perioada interbelică (p. 19-24). Originii transilvănene a lui Virgil Cioflec îi va fi dedicată următoarea unitate tematică (p. 25-27), pentru ca, în continuare, autoarea să treacă în revistă principalele aspecte care-l definesc drept filantrop și iubitor de artă (p. 28-36). Nu va neglija nici calitățile sale scriitoricești (p. 36-40), nici corespondența sa (p. 41-47), prieteniile cu personalități artistice de prim rang precum Ștefan Luchian (p. 48-53), sau Nicolae Grigorescu (p. 55-60). La final, în ampla și necesara anexă, va aduce fotografii și facsimile după documente care vin să întărească cele prezentate anterior (p. 62-174), oferind astfel cititorului posibilitatea de a aprofunda cele prezentate.

Rod al unei munci de-a dreptul colosale și lucrare de-o relevanță covârșitoare pentru cultura românească de pe meleagurile covăsnene și din spațiul românesc deopotrivă, *Virgil Cioflec – contribuții biobibliografice*, a doamnei prof. dr. Luminița Cornea se constituie astfel într-un valoros omagiu adus unui chip de lumină care-a încrustat rânduri de neșters pe răbojul vremii, pecetluindu-și calitatea de bun român printr-o operă cu un conținut de valoare perenă. Este meritul autoarei de a-l fi repus în prim plan pe eșichierul culturii române, fapt pentru care, un astfel de text se cade semnalat, citit, analizat și apreciat deopotrivă.

(Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – contribuții biobibliografice,*
Editura Sud, Bolintin Vale, 2021.)

---

[1] A se vedea, de exemplu: Romulus Cioflec, *Pe urmele Basarabiei,* ediție îngrijită, studiu introductiv, note și comentarii, iconografie de Luminița Cornea, Editura Știința, Chișinău, 2019; Idem, *Însemnări de călătorie de prin reviste adunate,* ediție îngrijită și studiu introductiv de Luminița Cornea, Centrul de Cultură al Județului Covasna, Sfântu Gheorghe 2020; Luminița Cornea, *Romulus Cioflec, o viață în imagini,* Centrul Cultural Județean Covasna, Sfântu Gheorghe, 2016; Idem, *Scriitori. Case memoriale,* vol. 1, Editura Nico, Târgu-Mureș, 2001; Idem, *Romulus Cioflec – un ardelean pe drumurile lumii,* ed. Luminița Cornea, Editura Arcuș, Sfântu Gheorghe, 2007; Romulus Cioflec, *Moarte cu bucluc,* ed. Luminița Cornea, Muzeul Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, 1998; ***, *Poezii populare culese de Dimitrie Cioflec,* ed. Luminița Cornea, Societatea de Științe Filologice, Filiala Sfântu Gheorghe, 1994.

[2] „Volumul *Virgil Cioflec. Contribuții biobibliografice* a fost realizat ca urmare a cercetărilor noastre de peste un sfert de veac asupra activității și operei scriitorului Romulus Cioflec, rezultând mai multe volume de reeditări, editarea unor opere inedite ale scriitorului, publicarea mai multor articole și studii în reviste din țară și din Republica Moldova, din Basarabia, unde Romulus Cioflec a și locuit în perioada 1917-1926". Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – contribuții biobibliografice,* Editura Sud, Bolintin Vale, 2021, p. 13.

Șerban Codrin

NICOLAE SILADE dinaintea unor mari mirări, treziri, priviri, cântări (III)

Miniepistolele 29-56 alcătuiesc partea a treia a unui unic poem, aparentă spovedanie, unde realul devine, tocmai prin supralicitare, un real fantasmagoric, prilej de aur, de neratat să apeși pe accelerator și, fie cum o fi, numai sinceră să fie: „să nu spui că nu-ți place să stai seara pe balcon să asculți cântarea de greieri a nopții de august cu laptopul stins și toate/ gândurile stinse risipite în nemărginirea stelară când luna trece/ imperială pe deasupra platanului și platanul înalt cât șapte vieți// de om aruncă o frunză la picioarele tale să nu spui că nu-ți place/ să privești o femeie frumoasă cea mai frumoasă femeie din lume (...) să nu spui că nu-ți place/ să dormi pe balcon înfășurat în stele în raze de lună în simfonii/ de greieri să visezi cum se face ziuă în timp ce se face ziuă// să nu spui că nu-ți place să te trezești într-o viață nouă/ sub soarele nou să nu spui că nu-ți place să fii” (32)

Orice pe lumea asta, faptă sau obiect, devine prilej de confesiune, de unde poetul, singur, cu cerul deasupra, singur dinaintea cafelei aburinde, extrage un fel al său de poezie, sau de trezire, sau de ascultare, sau de cântare. Oare degeaba marile epopei încep cu evocarea unei melopei esențiale, cântă-mi zeiță, cântă-mi armele și pe bărbatul ?... Iată-l pe cantorul nostru înaintea marilor „treziri”, a marilor „priviri”, a marii „cântări”, a marilor „mirări”, a marii „trăiri”: „să te trezești să privești un răsărit de soare ca și cum ai privi/ începutul să te trezești să privești în oglindă un răsărit de soare/ ca și cum ai privi propria viață întoarsă să te trezești să privești/ soarele urcând printre blocuri să te trezești să privești dâra de// de lumină din ferestre și surâsul primei femei întâlnite să te trezești/ să asculți liniștea din primele ore să te trezești să asculți forfota/ păsărilor din platani și zgomotul mașinilor din parcare să te trezești/ să cânți astăzi e ziua mea și să fie chiar ziua ta să te trezești să-i// trezești pe cei care vin să te trezești să miroși o cafea aburindă/ să te trezești să guști din dulcele clipei să te trezești să te pipăi și/ să urli sunt să te trezești să te miri să se facă lumină să te trezești/ să te ridici să umbli pe ape să te trezești să-ți amintești să te înalți// la cer să te trezești să pornești spre propriul tău drum să te trezești/ să trăiești propria viață să te trezești să iubești, trezește-te” (33) Numărați îndemnurile la trezire și la autotrezire și veți dezlega tot atâtea sensuri în aceleași cuvinte simbolic repetate.

Fiecare miniepistolă ascunde o enigmă evidentă cu cât un poem sau altul lasă impresia că transcrie câte un fapt brut, neprelucrat, tocmai aparenta necizelare depunând mărturie de subtilizare maximă. Astfel apar unele fapte autobiografice, totuși prefacerile, schimbările, deformările, fragmentările, recompunerile, mixările, interconectările sunt estetice, intenționat creatoare de sugestii precum în foarte atent dozatul poem între concret agresiv și subtilitate mai mult decât intenționată, căutată: „când eram mai tânăr locuiam în București pe 13 septembrie și/ lucram la itb floreasca și visam să devin un mare taximetrist pe/ o dacia 1300 sport. locuiam la o doamnă care avea optzeci și șase/ de ani și pretindea că este nepoata lui octavian goga. mu-mi cerea// chirie nu-mi cerea decât să stau la taclale cu ea în timpul meu liber./ nicolae îmi zicea mergi jos la alimentara și cumpără-ți vin și țigări și/ cafea și vino să mai stăm de vorbă am atâtea să-ți spun. dar eu eram/ tânăr nu aveam chef de taclale și gândul mai mereu îmi zbura// la fetițele dulci din București. pe care le plimbam cu taxiul în imaginația/ mea. și timpul meu liber se risipea pe vin pe țigări și pe cafea. n-am rezistat/ să stau acolo nici măcar cât a rezistat guvernul goga la putere. după ce/ am plecat ceaușescu a dărâmat 13 septembrie și 14 septembrie și toate// zilele românilor până la revoluție. plus visul meu de mare taximetrist/ acum îngropat undeva între grand hotel marriott și casa poporului” (34)

Același balans între dragoste și carte duce la întrebarea de ce dragostea are nevoie de existența cărții, de ce o carte are nevoie de pasiunea misterioasă numită uneori dragoste ? Poetul prin poezie pune întrebări fără să ceară răspunsuri, însă le poate sugera în infinite variante: „niciodată n-am știut să aleg între o femeie frumoasă și o carte bună/ mi-au plăcut întotdeauna femeile întotdeauna cărțile nu le poți separa/ sunt dătătoare de viață amândouă sunt izvor de iubire și de/ înțelepciune dar o femeie frumoasă citind o carte bună ehei o femeie// frumoasă citindu-mă ca pe o carte bună în timp ce eu citesc toate/ femeile frumoase ca să înțeleg viața și frumusețea ei și misterul da/ qui n’a pas connu la femme n’a connu la vie îmi spune cineva/ și înclin să-i dau dreptate pentru că viața fără femei nu e viață iar// cel ce iubește știe și cel ce știe iubește am aflat din cărțile bune/ din cartea cărților pe care o tot citesc și o tot citesc și tot misterioasă/ rămâne oare n-ar fi mai bine mă întreb eu pe mine să fac dragoste cu/ cea mai frumoasă femeie din lume iar ea să mă nască din nou să îmi/ / spună mai pune și tu mâna pe-o carte pe cartea cărților de exemplu/ căci nașterea e cea mai mare minune iar eu să îi zic că dragostea” (38)

Ceea ce se observă și nu e recomandabil să se ajungă la vizibilitate este apariția unei oboseli cam după miniepistola 38. De ce nu ar trebui ? Volumul cuprinde o arhitectură urmărită cu acribie, deci poemele unde autorul își simte puterile de comunicare sleite ar fi trebuit sacrificate prin înlăturare, deoarece altele așteaptă să le ia locul, scrise, rescrise, așezate în poziție de așteptare. Nu se întâmplă așa. De ce ? Miniepistola 39 are carențe stilistice prea evidente, bineînțeles că reparabile. Se repetă de șapte ori în

14 versuri lungi pronumele relativ „care”, precum „cerul albastru în care deveneam invizibil” în loc de „cerul albastru unde deveneam invizibil” și așa mai departe, ceea ce nu ar trebui să se întâmple. Neatenție ? Nu cred. Alte cauze ? Probabil... Să fie poetul prea sedus de farmecul universului său imaginar, prea cufundat în reverie, de unde oscilația de multe ori prea periculoasă, scăpată de sub control, între ordine și neglijență ? Un poet comunică nu numai cu conștientul, cât, mai ales, cu inconștientul unui cititor, este un vrăjitor al mesajelor subliminale, deci are la dispoziție întregul arsenal al inefabilului. Nu am decât un sfat, mai mult autocontrol. Bătrânul hâtru filozof Gaston Bachelard ne-a lăsat o astfel de frază: „Când este vorba să scrii prostii, ar fi cu adevărat mult prea ușor să faci o carte groasă”. Miniepistolele lui Nicolae Silade încap, arghezian, într-o cărticică de-a dreptul subțire, unde nu este loc de „prostii”, dar poetul este și el om, să-i oferim cel puțin această șansă...

Un text se străduiește să schimbe fața unor lucruri și a unor fapte, însă unele repetiții devin inutile, parcă anume folosite să umple un gol de neumplut altfel: „să locuiești într-un apartament cu două camere cu două balcoane/ ca și cum ai locui în propriul tău cer luminat de propriul tău soare/ hrănit din propriul tău pământ și te-ai scălda în toate apele lumii/ în toate oceanele în toate mările în toate fluviile, în toate râurile// până la ultima picătură căci ale tale sunt toate ale tale al tău/ este totul totul este și totul vine din tot și toate pleacă în toate/ totul este geneză și totul apocalipsă și învierea un miracol o să/ vezi și o să crezi și te vei minuna vei privi împrejur și împrejurul// va fi al tău cât vezi cu ochii vei privi înăuntru și vei vedea totul/ ca-n palmă cu ochii închiși vei vedea și dragostea ce-nvăluie/ totul dragostea din care totul se naște vei privi înăuntrul tău/ și te vei vedea pe tine însuți și te vei minuna// căci al tău este totul totul este totul vine din tot și toate pleacă/ în toate totul este geneză și apocalipsă și învierea un miracol” (40)

Repetițiile au rol incantatoriu, rol de refren, au orice rol le atribuie poetul, însă nu să arunce cuvintele din dicționar într-un spațiu; mai degrabă aștepți alte momente de inspirație, sau așezi textul în păstrare pentru vremuri mai bune.

Grav, când poetul își ia gândurile în serios, cu atât mai mult se motivează să devină mai dramatic chiar decât în tiradele vechiului teatru din amfiteatrele de marmoră: „mă gândeam la niște poeme politice și brusc fără nicio legătură/ cu politica mi-a venit în minte sintagma numai cel ce zidește are/ dreptul să dărâme ia să vedem noi mi-am zis cine e ziditorul cine/ dărâmătorul și am găsit dărâmători peste tot dărâmători de case// orașe și țări dărâmători de familii popoare valori dar niciun ziditor/ nu e bine mi-am zis nu se poate dărâmi dărâmi dărâmă dar pune/ ceva în loc altfel se alege praful de dărâmarea ta ori vine ziditorul/ și te-ntreabă unde e zidirea lui și nu știu cum vei motiva adevărul// dragilor e că nu știm să zidim nimic nici rău nici bine ne pricepem/ însă să dărâmăm frumos să dărâmăm bine fără să știm cine este/ ziditorul dărâmăm tot dar tot urmele zidirii se văd iar urmele nu se/ pot dărâma nu se pot șterge cum nu poți șterge amintirea în care// ai fost ai iubit ai gândit pentru că urma acestora ești chiar tu da tu/ cel care vrei să dărâmi și dragostea fără de care nimic nu poate fi” (55)

Întrerup cercetarea prea ostentativă, a căutării lumânării cu lumina lumânării, și revin la partea întâi, unde un poem ar putea fi marcă a întregului final prin simplă nouă poziționare, un poem ambiguu, ceva între copilăros și ultraserios, tocmai prin asta excepțional, capabil de multiple sensuri/semnificații. Iată-l, merită scos în evidență.

„astăzi am mers la grădiniță. grădinița din spatele/ județeanului. o grădiniță nouă. modernă. postmodernă./ educatoarele: una și una. copiii: unul și unul. ca îngerii./ roiau cu duiumul în preajma mea. ca într-o poveste// romantică. întotdeauna mi-a plăcut să merg la grădiniță./ odinioară mergeam de mână cu sora mea. un fotograf/ ne-a făcut atunci o poză. o poză alb-negru. decolorată/ în timp. o poză de colorat. în timp. o am și acum. o port// în buzunarul de la haină ca pe un lucru de preț./ neprețuit. din când în când o scot la lumină și atunci/ pornesc spre grădiniță cu surioara mea. o țin de mână/ și zâmbim unui înger. unui înger care a fost fotograf.// sau poate poet. pentru că numai poeții știu/ să eternizeze neprețuitele clipe” (14)

Poetul are dreptate, 56 de miniepistole, 56 de clipe mai scurte, mai lungi, depinde numai de starea de moment a miniepistolierului, când fotograf, când participant „la colocviile reflex alături de alți poeți și alte frumoase/ poetese unele trecute bine de patruzeci de ani” (51), când obligat să răspundă la întrebarea: „ce folos are omul din toată truda pe care și-o dă sub soare ?”, pentru că „totul e deșertăciune/ și goană după vânt dar iubești deșertăciunea și gonești după/ vânt până când vântul se-ntoarce și te ia și te duce departe// în locuri luminoase (...)” (48)

Oricum, totul e ambiguu în catedrala lirică a celui care nu a „învățat nimic din viața asta” (1), dar „vremea a fost frumoasă cât s-a citit poezie sau poezia a făcut// vremea frumoasă s-a spus acolo că viața e ba un hotel în care vii/ îți spui poezia și pleci ba că e un râu pe marginea căruia stau poeții/ în neînțeleasa lor eternitate dar eu cred că viața este chiar muntele/ din fața ta îl urci pe o parte îl cobori pe cealaltă și gata ești iarăși// pe marginea râului pe terasa unui hotel de șapte stele unde îți bei/ cafeaua în liniște privind cum vremea se schimbă vremurile nu” (51)

Volumul „miniepistole” a primit Marele premiu al Festivalului internațional de Poezie de la Sighetu Marmației în anul 2018. El se adaugă unei bibliografii relativ restrânse, alcătuită din **Visul în lucru**, Litera, 1979, **Cartea poeților** (colectiv), Lugojpress, 1994, **Mergere înainte**, Lugojpress, 1997, **eternelia**, Marineasa, 2006, **iubirea nu bate la ușă** (I), BrumarR, 2013, **iubirea nu bate la ușă** (II), BrumaR, 2016, **everest**, BrumaR, 2020. Acestui din urmă volum îi voi dedica o atenție accentuată, deoarece, la o primă lectură, se dovedește ofertant, continuând stilul, diversificându-l totodată, din „miniepistole”, cu întrebarea dacă autorul propune alte schimbări, metamorfoze, într-o epocă de trecere, ambiguă, instabilă, neprecizată, precum a noastră, când poezia devine „o formă de artă de tristă statură periferică” (apud Joseph Epstein, citat de Constantin Dehelean, *Cafeneaua literară*, 11, noiembrie 2021). Ei bine, Nicolae Silade nu propune nimic periferic, suflul său liric se adaugă altor câtorva rare eforturi de a renaște poezia aflată întotdeauna în stare agonică sau vie, cum o recomandă unii, creatorii, cum o receptează alții. Abuzul actual al mijloacelor de informare duce la dezechilibre de receptare nu numai în domeniul literar, însă totul, treptat, se reechilibrează și destabilizează, prin aportul creativ, inovator și distructiv, al generațiilor de creatori. Bătrânii Orfeu și Homer reîntineresc pe zi ce trece, nicio grijă pentru destinul lor.

Nicolae Silade, *miniepistole*, editura Grinta,
Cluj-Napoca, 2019.

După pandemie și război, ce urmează ?

Gl.Bg.(r) Gheorghe DRAGOMIR
Președinte *Centrul de Etică și Strategii (CES)*
Membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

Motto: *Tragedie și mobilizare pentru a face față catastrofelor mondiale, poluării oceanelor, reducerii recoltelor, foametei și răsturnării de guverne, iar terorismul și atacurile cibernetice se vor multiplica... O nouă etică mondială amenință valorile tradiționale.* (Raportul comunității de informații americane privind riscuri și amenințări globale 2020-2040, Global Trends 2040 (GT-2040), elaborat de NIC.)

Am prezentat drept motto acest extras din Raportul GT-2040 elaborat în 2021 de către NIC (Comunitatea Serviciilor de Informații americane), unde se previzionează evenimente regionale și globale ce se vor produce în viitoarele decenii, care vor schimba fața lumii și modul de guvernanță la nivel planetar. Concluzia Raportului este clară: există riscul unei lumi fără lider în care asistăm la „*naufragiul elitelor politice și tehnocrate*", competiția marilor puteri și puterilor emergente va fi necruțătoare și tot mai belicoasă, spectrul conflictelor militare devenind un nor toxic care va acoperi mari regiuni ale planetei. În ciuda acestui tablou pesimist, anarhia și haosul mondial nu vor împiedica continuarea procesului de interconectare globală a țărilor și economiilor, facilitat de dezvoltarea și perfecționarea noilor tehnologii și Inteligenței Artificiale, care vor fi considerate ca oportunități pentru creșterea productivității, însă impactul lor asupra pieței muncii va fi diferențiat de la țară la țară și de la o activitate la alta.

În privința schimbărilor climatice, Raportul GT-2040 anticipează „*consecințe majore asupra disponibilității resurselor, instabilității politice și migrației. Încălzirea climatică nu va putea fi frânată, tentația geo-ingineriei va fi din ce în ce mai puternică. Noțiunile: **fragmentare**, **dezechilibre** și **contestare** sunt principalele chei de citire a lumii de mâine. Divizarea socială va fi crescută de o manieră profundă prin pandemia de covid-19, cu o dezvoltare durabilă a fracturilor identitare.*" Raportul precizează că lumea în care trăim este în „derivă", iar dacă tendințele se mențin vom asista la o planetă împărțită în sfere de influență, coexistență competitivă și la un parteneriat sino-european pentru multilateralism și dezvoltare, la renașterea democrațiilor și restaurarea unei ordini liberale. Analiștii NIC văd Europa la orizontul lui 2040 ca fiind: „*mai caldă, mai bogată, mai îmbătrânită și mai puțin creștină. Primul său oraș va fi Istanbul, urmat de Paris*".

Față de ediția din 2016, actualul Raport GT-2040 este pesimist în privința progresului și dezvoltării, pe care le consideră mai puțin spectaculoase ca în deceniile precedente, majoritatea populației lumii va fi în situație de sărăcie, nivelul educației va crește foarte puțin, datoriile suverane vor exploda, protecționismul economic își va consolida poziția, tehnologia va fi distrugătoare și mai puțin eliberatoare.

În ultimele trei decenii am asistat ca spectatori la o dublă revoluție: cea a tehnologiilor informației și cea a mondializării financiare care au produs mutații profunde asupra modului de guvernanță a lumii și organizării spirituale a societății. Analiza Raportului GT-2040 ne invită să reflectăm la viitorul omenirii în condițiile în care ne vom confrunta cu surprize strategice (evenimente brutale și neprevăzute având impact major asupra mediului politic, economic, social și militar) și cu rupturi strategice (evenimente cu impact puternic care se produc pe termen lung și care ne determină să spunem că nimic nu va mai fi ca înainte. Prezentând selectiv pasaje din Raport, mi-am amintit de un text din Langa Purana (II, 39-40) reprezentând tradiția orală hindusă având o vechime de 2-3000 de ani, materializată în scrieri care previzionează modul în care actualul ciclu al civilizației umane se recunoaște după simptomele vremurilor și modificările comportamentale ale omului. Potrivit acestei evaluări, astăzi trăim crepusculul epocii decadente spiritual, Kali Yuga, care a început în 1932 și se încheie în 2442, lumea de azi făcând parte din cea de a șaptea umanitate. Siva Purana, importanta scriere șivaistă, ne transmite mesajul că: „*trăim acest sfârșit de ciclu temporal sub spectrul greșelilor înaintașilor noștri, pe care ar trebui să nu le repetăm, greșeli care i-au împins la autodistrugere. Cauza primordială a acestor greșeli își are rădăcina în orgoliul nemăsurat al omului care caută să schimbe ordinea divină, naturală, printr-o ordine umană care opune pretinse virtuți morale, magiei riturilor divine, neglijează puterile spirituale autotransformatoare care pot fi atinse prin comuniune directă cu Dumnezeu.*"

Semnele care indică stadiul în care ne aflăm sunt ușor de recunoscut și se referă la comportamentul uman și la ierarhizarea valorilor în societatea viitorului:

– Coeficientul de ură din sufletul fiecărui om va cunoaște o alarmantă creștere;

– Toate marile progrese din domeniul cunoașterii vor fi deturnate spre scopuri impure, adică spre amplificarea răului;

– Se va înmulți numărul conducătorilor de popoare de „extracție joasă" și de proastă calitate;

– Un amestec destructurant al castelor, o destrămare dramatică a ierarhiilor firești, o ireparabilă dezordine socială, lucrătorii manuali și negustorimea vor fi înălțați în rang ca intelectuali, iar intelectualii vor fi puși în poziții subalterne;

– Necinstea va căpăta o răspândire fără precedent la toate nivelurile, iar hoții vor deveni lideri;

– Proștii, impostorii, naturile rudimentare și gălăgioase vor fi luați drept înțelepți, iar oamenii drepți și de bună calitate se vor retrage din viața publică;

– Limbile vor săraci și se vor trivializa;

– Femeile nu vor mai pune preț pe virtute, vor fi mai numeroase decât bărbații;

– Organizațiile criminale vor prolifera, va crește numărul celor care nu găsesc de lucru;

– Vor apărea numeroase organizații religioase necanonice, blasfemia va conviețui cu fanatismul;

– Discernământul se va șubrezi, instituția respectului va intra în derivă;

– Nerușinarea, călcarea cuvântului dat, invidia vor câștiga teren;

– Vor apărea obstacole greu de trecut între părinți și copii;

– Forța va prevala dreptății;

– Vulgaritatea va împânzi totul;

– Uciderea fătului în pântecul matern se va practica pe scară largă;

– Deținătorii puterii nu o vor mai folosi în beneficiul popoarelor lor;

– Eroii comunităților vor fi asasinați direct sau simbolic.

După cum observăm, semnele sfârșitului de ciclu fac parte din meniul cotidian și ne anunță apariția germenilor ciclului următor al civilizației post-umana, în care omul și mașina vor cunoaște o metamorfozare alchimică, pregătind cu minuțiozitate momentul robotizării oamenilor și umanizării roboților, sub controlul noilor tehnologii și Inteligenței Artificiale.

Big-Tech și Big-Pharma: arme de distrugere în masă care amenință și modelează lumea de azi și de mâine prin „mondializarea colonizării tehnologice" și a experimentelor biochimice și biologice

Spațiul cibernetic a devenit o ruptură strategică și un câmp de confruntare între entități statale, non-statale, dar și de „lupi singuratici" care influențează evoluții politice, economico-financiare, militare și spirituale la nivel regional și planetar, fiind componente importante ale războaielor hibride, asimetrice. SUA, prin crearea STUXNET ca prima armă în întregime compusă din coduri și algoritmi și folosirea ei în atacul asupra programului nuclear iranian, a deschis o breșă, cea a emergenței spațiului cibernetic ca un nou spațiu de luptă.

De aceea asistăm la un mod inevitabil de a modifica conceptele tradiționale în materie de securitate, atât prin reîntoarcerea în forță la ofensivă, cât și la regândirea doctrinelor de apărare. Deja în conceptul de securitate tradițională se folosesc în mod frecvent noțiunile: apărare cibernetică, atac cibernetic, lovituri cibernetice etc. Adică un adevărat dicționar integrat în viața de zi cu zi a oamenilor. Spațiul virtual creat de imaginația oamenilor cu sprijinul noilor tehnologii ale informației și comunicării este în întregime artificial și transcendent noțiunii de „frontieră geopolitică", cunoaște o multiplicitate crescândă de actori, complicând identificarea intrușilor rău voitori, asigură anonimatul beligeranților. Spațiul cibernetic constituie al cincilea spațiu de confruntare, după cel terestru, maritim, aerian și cosmic. Războiul fiind o continuitate a politicii prin alte metode și mijloace, loviturile cibernetice pot prin extensie să fie percepute ca unul din aceste mijloace moderne.

Sub mandatul președintelui Obama s-a adoptat conceptul unei *strategii de distrugere punctuală și anonimă* a adversarilor statali și non-statali, atacurile cibernetice constituind un al treilea pilon care este localizat în U.S. CYBER COMAND și la NSA. Această structură instituțională demonstrează că spațiul cibernetic nu constituie un spațiu propriu, ci este bine suprapus pe alte câmpuri de luptă armată: terestru, aerian, maritim și cosmic. Atacurile cibernetice pot fi considerate și ca „arme de dezorganizare masivă" cu efecte psihologice și mediatice importante. Potrivit lui Dominique Mongin (2013), „recurgerea la armele cibernetice în cadrul războiului secret care constă în a lansa o acțiune tehnologică atât de sofisticată care devine în mod particular greu pentru un adversar statal de a-i găsi originea în timp operațional". Există asimetrie intrinsecă între eficacitatea atacurilor și mijloacele de protecție, agresorul nu are nevoie decât de o singură fisură, pe când cel care se apără trebuie să ia în considerare toate slăbiciunile imaginabile și neimaginabile ale sistemului său pentru a găsi soluții de respingere a atacului și de consolidare a protecției sistemului. Dezvoltarea capacităților cibernetice ofensive implică pentru state să-și întărească capacitățile de apărare prin securizarea sistemelor, inclusiv de comunicare criptată. În consecință, amenințările cibernetice impun includerea în agenda politică la nivel național și internațional a noilor concepte defensive aflate în plină evoluție și adaptare.

Trei cercetători francezi (Groselle Bruno, Tertrais Bruno și Esterle Alain) s-au aplecat în 2012 asupra problemei „descurajării" (în mod clasic asociată cu cea nucleară) în spațiul cibernetic, categorie care face parte din apărarea cibernetică și este definită ca „un ansamblu de măsuri specifice tehnice și non-tehnice proprii pentru a descuraja actorii potențiali de a căuta să aducă atingere securității sistemelor informatice și de comunicații considerate esențiale". Ca orice doctrină de descurajare, statul trebuie să fie capabil să demonstreze de o manieră credibilă capacitatea sa de riposta. Dar pentru a conduce la un „dialog de descurajare" este nevoie să identifici mai întâi adversarul, deci interlocutorul, ori este greu să identifici rapid un adversar din cauza multiplicității actorilor și urgenței elaborării unei descurajări pe măsură.

O altă problemă care necesită analiză și responsabilitate se referă la definirea „pragului cibernetic". Olivier Kempf, citat de Eltehaninoff Michel (2013), se întreabă cum este posibil să vorbești de o „ripostă proporțională atacului, când în realitate este aproape imposibil de a identifica cu certitudine și în termen relativ scurt autorul loviturii cibernetice și eliminarea pagubelor produse". O modalitate de a realiza o descurajare cibernetică este publicarea doctrinelor de către marile puteri (SUA, China, Rusia, Franța, India, Brazilia etc.) pentru a sensibiliza adversarii potențiali privind capacitatea de ripostă.

Spațiul cibernetic are nevoie de un cadru juridic internațional ?

SUA au o viziune clară privind atacurile cibernetice pe care le privesc ca pe „un viol a suveranității, drept pentru care își recunoaște dreptul la autoapărare în fata acțiunilor care se desfășoară în domeniul numeric", procedând la extinderea câmpului de aplicare a Cartei ONU spațiului cibernetic.

În 2011, Washingtonul a declarat că: „un atac cibernetic masiv împotriva SUA va fi considerat că un act de război căruia tara își rezervă dreptul de a răspunde prin orice mijloace". Totuși, în privința folosirii STUXNET, Centrul de Excelență al Apărării Cibernetice al NATO (TALIN), considera că a fost vorba de „folosire a forței în mod ilegal". Despre folosirea STUXNET ca arma cibernetică de către SUA, masteranda Rebeca Portail de la Universitatea Louvain a întocmit un studiu bine documentat căruia i-a dat titlul semnificativ: „Cyberspace: une rupture strategique", în care evidențiază că prin folosirea virusului STUXNET apare necesitatea invențiilor militare în spațiul cibernetic și de adaptare a metodelor și conceptelor militare la realitățile tehnologice ale lumii de azi și de mâine. Importanța pe care o acordă UE apărării cibernetice s-a materializat prin votarea de către Parlamentul European a înființării Centrului CYBER al UE care va fi găzduit de România. Este prima entitate europeană găzduită de țara noastră, iar în cursa pentru obținerea nominalizării au concurat: Belgia, Germania, Luxemburg, Spania, Polonia, Lituania. „Prin crearea acestei entități se are în vedere construirea unei politici europene de expertiză tehnologică în materie de securitate cibernetică în domenii ca criptografie, servicii de securitate a rețelelor informatice, de detectare a intrușilor, securitatea programelor informatice și aplicațiilor, stimularea cercetării și inovării tehnologice pentru consolidarea securității cibernetice a UE." (Comunicat de presă al Ministerului de Finanțe).

Pe lângă beneficiile incontestabile pe care le-a adus revoluția noilor tehnologii în toate domeniile vieții sociale și economiei, trebuie avută în vedere și latura sa întunecată, care necesită o atenție particulară pentru a preveni scăparea de sub control a acestor tehnologii ce se pot transforma în arme de dezorganizare și distrugere la nivel regional și global. De fapt, nu tehnologia avansată este periculoasă, ci modul în care este folosită în interesul îmbunătățirii vieții sau ca armă ce poate aduce moarte și distrugerea ecosistemului planetar.

Legitimitatea colectării datelor numerice în numele prevenirii – mit și realitate

Colectarea datelor informatice și a informațiilor se înscriu într-o strategie de securitate globală, care se dovedește a fi indispensabilă cunoașterii potențialului real al adversarului și de a căuta să-i cunoști identitatea. În SUA, locațiile US CYBER COMMAND și NSA ilustrează bine simultaneitatea modurilor de acțiune a securității interne, apărării și informațiilor. În același timp, programele de supraveghere internațională induc o modificare în problematica alianțelor, scandalul programelor de supraveghere PRISM a pus în dificultate încrederea între aliații tradiționali. De asemenea, BIG-TECH american: Amazon, Google ș.a. au cumpărat în Franța și în alte țări ale UE, prin intermediul unor intermediari cu influență, societăți de producție prin e-comerț, pe care le controlează nu numai tehnologic, ci și economic și politic. Thomas Faure, creatorul francez al Whaller, o alternativă la Microsoft, atrage atenția guvernului cu privire la nevoia de a lansa o luptă cu giganții americani pentru „a ne apăra libertatea". „Instalați confortabil în sânul societăților noastre, economiilor noastre și statului nostru, ei se prezintă în aparență a fi ocupanți pașnici, non-violenți, binevoitori, într-un cuvânt, dezarmant de politicoși. În realitate, au cucerit pas cu pas societatea europeană. Cum vor fi impozitați cu 15% când ei au cumpărat Franța și alte țări europene ?"

Această realitate indică o anumită stare de iritare și neîncredere din partea partenerilor europeni care văd în companiile BIG-TECH americane rivali redutabili în economia globală ce se construiește sub ochii noștri.

De ce datele personale se află în atenția serviciilor de informații ?

Miza principală a serviciilor de informații în viitorii ani este analiza datelor personale, trierea și sensul pe care îl vor da presupune inițierea unui amplu proces de recrutare și încadrare în serviciu de analiști, lingviști, experți IT etc. Potrivit lui Piotr Smolar, ziarist la „Le Monde", specialist în relații internaționale: „astăzi această problemă a accesului serviciilor de informații la datele noastre personale privește de fapt libertățile noastre individuale, consumul nostru, a rețelelor de socializare, accesul nostru la internet, deplasările noastre în interiorul și exteriorul țării. În numele combaterii terorismului, sunt multe atingeri la libertățile individuale. În Raportul CIA (Raportul GT-2040) se subliniază clar că legiuitorii sunt în mod constant în întârziere față de progresul tehnologiei." Drept urmare, întreaga viață cotidiană a oamenilor poate fi la cheremul marilor grupuri (corporații, ONG-uri politice sau religioase etc.) și instituțiilor statului care trebuie să manifeste răspundere în protecția datelor colectate pe care le stochează în vederea valorificării. Scandalul interceptărilor ilegale a convorbirilor și contactelor conducătorilor politici europeni, inclusiv a cancelarului german Angela Merkel între 2012-2014 și a unor companii europene aflate în competiție cu cele americane, a pus sub semnul întrebării legăturile serviciilor americane cu cele ale aliaților. „Nu trebuie să fim naivi în a

(continuare în pag.17)

(urmare din pagina 16)

descoperi că spionii spionează. SUA au o putere tehnologică pe care alte țări nu o au. Ele au un buget militar care este fenomenal, îndeosebi după 11 septembrie 2001. Între nevoia de informații și libertățile individuale, echilibrul a fost complet răsturnat după aceste atentate", a concluzionat ziaristul francez Piotr Smolar.

În concluzie, sub influența „dataistă" științele sociale au cedat obsesiei proceselor de decizie ca și cum viața se raporta la aceasta. Senzațiile, emoțiile și gândurile joacă un rol important în luarea hotărârilor, dar asta să fie singura semnificație ? „Dataismul" înțelege din ce în ce mai bine procesele deciziilor, dar s-ar putea foarte bine să adopte o viziune asupra vieții din ce în ce mai ocolită. Examenul critic al dogmei „dataiste" nu va fi probabil singura provocare științifică a secolului XXI, aceasta va fi de asemenea proiectul politic și economic cel mai urgent.

Dacă „dataismul" a cucerit lumea, ce vom deveni noi oamenii ? „Dataismul" se propagă promițând satisfacerea aspirațiilor umane: accesul la nemurire, fericire și la puterile divine ale creației, dar pentru aceasta trebuie analizate cantități imense de date care depășesc cu mult capacitățile creierului uman. Dar algoritmii o vor face pentru noi, însă în ziua în care activitatea va trece de la persoană la algoritmi, s-ar putea ca oamenii să-și piardă întreaga importanță funcțională, devenind o ondulație într-un flux de date cosmice... Avântul Inteligenței Artificiale și biotehnologiilor vor transforma cu certitudine lumea, dar nu impune un singur rezultat determinist.

„Evoluția societății umane va fi eclipsată în viitor de trei procese legate între ele:

– Știința converge spre o dogmă universală potrivit căreia organismele sunt algoritmi și viața se reduce la analiza datelor;

– Inteligența se decuplează de la conștiință;

– Algoritmii non-conștienți, dar puternic inteligenți, ar putea în curând să ne cunoască mai bine decât noi înșine." (Yuval Noah Harari, *Homo deus. Une breve histoire de l'avenir*, Edition Albin Michel, 2017)

Atotputernicia BIG-PHARMA

Potrivit lui Robert B*LASKIEWICZ*, teoreticienii conspiraționiști folosesc termenul BIG-PHARMA ca o prescurtare „pentru a desemna o entitate abstractă formată din societăți, organisme de reglementare, ONG-uri, politicieni și adesea medici, care împărtășesc un interes pentru a prescrie produse farmaceutice care le aduc venituri fabuloase".

Conceptul BIG-PHARMA este susținut de un puternic lobby farmaceutic. Teoria complotului BIG-PHARMA are manifestări variate și specifice de la țară la țară, dar și la nivel global. Nu este cazul să dezvoltăm aici subiectul întrucât la nivelul mass-media și rețelelor de socializare sunt o serie de materiale bine documentate care vin în susținerea ideii existenței unei înțelegeri ascunse între aceste entități non-statale, pentru manipularea cu abilitate a nevoilor oamenilor de a-și conserva sănătatea și a-și prelungi viața. Interesant că în perioada pandemiei de covid-19 unii reprezentanți de marcă a acestui sistem ocult au făcut averi fabuloase pe seama vaccinurilor și materialelor sanitare necesare în asemenea împrejurări. De pildă, Bill Gates, cu cinismul binecunoscut a declarat că: „pandemiile viitoare vor fi mai periculoase și mai greu de controlat, însă laboratoarele sale lucrează la viitoarele vaccinuri". Fără comentarii !

În era globalizării, BIG-PHARMA a devenit o armă de manipulare și distrugere în masă facilitată și de noile tehnologii și Inteligența Artificială care o fac imbatabilă și atotcuprinzătoare. Soluția ar fi ca oamenii să se întoarcă la mama natură, sursa vieții care asigură vindecarea holistică a unor afecțiuni ale trupului în armonie cu terapii pentru suflet, întrucât bolile și traumele de tot felul au rădăcini profunde în spiritualitatea fiecăruia dintre noi și în karma genetică a strămoșilor noștri.

Dar se pare că BIG-PHARMA și-a luat măsuri pentru a menține captiv omul în zona de „confort" a medicamentelor, blocându-i interesul senzitiv de contact cu natura și viața socială, rostul măsurilor de izolare și distanțare socială din timpul pandemiei, și-au atins scopul. De altfel și poluarea mediului de către aceste entități ale industriei chimice și farmaceutice își are locul ei în strategia pe termen mediu și lung a giganților BIG-PHARMA, pentru ca în mod conștient omul să evite integrarea într-un ecosistem armonios și menținerea lui în zona gri a unei indiferențe totale față de tot ce-l înconjoară. Putem încadra în BIG-PHARMA și industria producătorilor și distribuitorilor de pesticide și stimulatori de creștere pentru agricultură, dar și producătorii de organisme modificate genetic pentru sporirea cantităților de cereale și legume rezistente la condiții climatice aspre. Aceste produse, folosite în exces, poluează pe termen mediu și lung solul și pânza freatică generând boli degenerative la animale și oameni, inclusiv cancer. Pentru a justifica folosirea acestor produși de sinteză ai industriei chimice la scară industrială și fără un control adecvat, firme de lobby și experți în industria agro-alimentară propovăduiesc cu abilitate apocalipsa alimentară, lipsa apei, minimalizând efectele toxice ale acestor produse.

În UE sunt interzise folosirea organismelor modificate genetic (semințe de cereale) de proveniență SUA și glifosatul, însă corul globaliștilor se folosesc de războiul din Ucraina pentru a forța pătrunderea pe piața europeană a acestor otrăvuri, argumentând că Rusia și Ucraina erau furnizorii a peste 50-60% din cerealele necesare consumului în Europa, Orientul Mijlociu și Africa.

În aceste împrejurări pe bună dreptate te întrebi dacă în spatele războiului, pe lângă interesele corporațiilor producătoare de armament, nu au fost și cele ale BIG-PHARMA care își doresc prelungirea acestei tragedii din interese oculte. Folosindu-se de aceste temeri și amenințări cu foametea, nu este exclus să asistăm în următoarea perioadă la un asalt al companiilor americane de profil pentru a impune pieței UE produsele lor. Este o nouă afacere la nivel global care va înflori alături de continuarea comercializării diverselor vaccinuri pentru noile variante de covid și vânzarea masivă de armament american, depășit din punct de vedere tehnic și moral, țărilor din Europa de Est pentru a se „apăra" de pericolul rusesc, cât și în Asia și Orientul Mijlociu pentru a stopa influenta Chinei.

Revenind la BIG-PHARMA ar trebui să arătăm că ea acoperă și zona medicamentelor și vaccinurilor de tot felul pentru animale și păsări, de la pesta porcină africană, boala vacii nebune la gripă aviară, astfel că periodic pentru a se comercializa la nivel regional sau zonal a acestor produse farmaceutice, apare din senin amenințarea cu pandemii, care afectează micii fermieri în favoarea marilor exploatații industriale zootehnice. Drept urmare, s-a lansat deja o campanie susținută pentru a combate poluarea prin reducerea creșterii animalelor („mari poluatori ai planetei") și înlocuirea laptelui natural și a cărnii cu produse de laborator.

În concluzie, trăim vremurile care anunța deja realizarea unui „mariaj" cinic între știință și afaceri cu consecințe grave pentru sănătatea generațiilor viitoare, BIG-PHARMA se dovedește a fi în viitor industria cea mai influentă, susținută prin marketing și lobby agresiv și o armă de temut în mâna ocultei globaliste care va modela caracterul și comportamentul uman după propriile interese, folosindu-se din plin de noile orizonturi și oportunități de control și manipulare deschise de tehnologia cunoașterii și Inteligența Artificială.

Teoria complotului BIG-PHARMA nu a apărut din senin, ci are la bază studii de specialitate bine documentate care evidențiază fără tăgadă o conspirație a tăcerii strâns legată de progresele tehnologice înregistrate de industriile farmaceutice în domeniile medicinii și biotehnologiei, ce impun o bioetică și o tratare cu multă atenție și răspundere a efectelor secundare ce pot fi generate de medicamente, vaccinuri, tratamentele alternative, atât asupra corpului uman, animal și vegetal, cât și asupra ecosistemului social și natural.

Faptul că noile tehnologii și Inteligența Artificială au revoluționat toate domeniile, inclusiv cele sociale și medicale și tind să modeleze economia viitorului, modul de organizare spirituală a societății și de guvernanță la nivel planetar, este nevoie de un control mai riguros asupra științei viitorului pentru a nu scăpa controlului și a contribui la autodistrugerea rasei umane și a planetei. Este un demers care trebuie să mobilizeze forțele creative și responsabile ale statelor avansate tehnologic și nu numai, pentru a găsi răspunsuri și soluții globale la această amenințare BIG-PHARMA care devine globală (pandemia de covid-19 a demonstrat acest lucru) spectrul unor conflicte militare cu folosirea armelor de distrugere în masă chimice și biologice, devine o realitate tangibilă, putând fi declanșate de entități statale și non-statale.

De aceea se impune mai mult ca oricând realizarea unei evaluări la nivel planetar a tuturor laboratoarelor care derulează proiecte militare și civile de studiere a unor viruși și crearea de vaccinuri pentru combaterea diverselor maladii (la oameni, animale și vegetale) pentru instituirea unor măsuri de protecție a acestor situri atât din punct de vedere a accesului din exterior, dar și a mijloacelor de stocare și circulație a informațiilor din sistem, știind că aceste laboratoare sunt ținta unor grupări teroriste ori entități statale certate cu democrația și statul de drept.

Scandalurile ce au urmat pandemiei de covid-19 privind proveniența virusului au declanșat un adevărat război mediatic între China și SUA, la care s-a alăturat și unele state europene, fără a avea informații corecte privind originea virusului, însă investigațiile ulterioare au evidențiat că de fapt laboratorul de la Wuhan lucra la un proiect comun de cercetare finanțat de ministerele apărării din China, SUA și Franța.

Un scandal similar s-a declanșat odată cu invazia militară rusă în Ucraina, când rușii au acuzat americanii de finanțare a unor laboratoare de cercetare pentru crearea de arme chimice și biologice, partea americană și ucraineană negând acest lucru. Aceste stări de lucruri ar trebui clarificate printr-o inspecție din partea experților OMS care să pună sub control ONU asemenea laboratoare, dacă ele există.

Criza din Ucraina, o nouă amenințare la adresa securității europene

Conflictul militar din Ucraina s-a transformat rapid într-un război hibrid, atipic, care a evidențiat, dacă mai era cazul, un nou capitol al „naufragiului" elitelor occidentale în materie de politică intelectuală și morală. După lupta cu pandemia de covid-19 generată de un virus „răuvoitor", dar salvați „miraculos" printr-un ordin al Comisiei Europene, iată-ne acum aruncați într-o nouă criză, care reprezintă suma tuturor provocărilor și amenințărilor, de astă dată mult mai letală: amenințarea Rusiei cu folosirea arsenalului nuclear în cazul intervenției NATO în conflict.

Situația în care se află Europa astăzi este consecința firească a eșecului politic al „elitelor", care au dovedit că sunt interesate doar de viitorul lor, de păstrarea privilegiilor și puterii dobândite, fără să-i pese de problemele cu care se confruntă cetățeanul european: sărăcia, creșterea prețurilor la energie, criza alimentară, șomaj, criza sanitară, schimbările climatice cu efecte dezastruoase pentru agricultură etc. Reuniunile liderilor europeni, sub înaltul patronaj al președintelui Biden, la Cartierul General NATO, G-7, UE, pentru a găsi soluții pentru dezescaladarea conflictului militar din Ucraina, au evidențiat încă odată cinismul, ipocrizia și incompetenta acestor conducători, interesați mai mult de realizarea pozei de grup și a discutării în plan bilateral a problemelor proprii. Senzația pe care am trăit-o a fost dezamăgitoare; am asistat la un adevărat show al promisiunilor și angajamentelor față de SUA că vom reloca cei 100.000 militari recuperați din alte teatre de operațiuni în țările de la frontiera de nord și est a NATO pentru a asigura apărarea în caz de agresiune a Rusiei, suplimentarea armamentelor și echipamentelor militare de proveniență americană și britanică, asigurarea de către SUA a aprovizionării Europei cu gaz lichefiat american, acordarea de către SUA a unor credite pentru înarmarea Ucrainei (care vor apăsa greu asupra viitorului economic, știind că datoria țării deja a fost cumpărată de către un fond american de investiții care impune modul de management al țării). Germania a anunțat alocarea a 2% din PIB pentru înarmare și înzestrarea cu tehnică modernă de luptă, România a solicitat trimiterea de efective militare suplimentare americane în bazele deja existente și suplimentarea bugetului militar de la 2% la 2,5%, angajamente care vor mări gradul de îndatorare a țării la peste 60% din PIB.

Această stare de lucruri în care se află societatea occidentală va genera în continuare instabilitate economică, socială și politica la nivelul UE, revoltele și manifestările de nemulțumire a oamenilor vor deveni prezențe cotidiene în peisajul european, erodând încrederea în capacitatea actualilor conducători europeni de a face față provocărilor de azi și de mâine. Recenta întâlnire virtuală a liderilor UE cu cei chinezi a demonstrat slăbiciunea instituțiilor europene de a negocia, în ciuda declarațiilor oficiale care lăsa impresia că s-a reușit menținerea în poziție de neutralitate a Chinei în privința războiului din Ucraina.

După încheierea conflictului militar din Ucraina, Rusia, care a fost aliatul de încredere al SUA în războiul împotriva terorismului (inclusiv prin sprijinirea în operațiunile din Afganistan) va deveni rivalul asimetric pentru SUA în noua Ordine Mondială Multipolară care se construiește în jurul țărilor emergente din BRICS și a aliaților tradiționali ai SUA.

Rămâne de văzut, care va fi viziunea globalistă câștigătoare: a SUA care visează să-și păstreze hegemonia sau a Chinei și aliaților săi care militează pentru multilateralism, democratizarea relațiilor internaționale, prosperitate și întrajutorare. Vom trăi și vom vedea. Până atunci sperăm că lupta pentru putere politică și economică între grupuri de interese nelegitime autohtone, manipulate cu dibăcie de sforarii occidentali, se va încheia, statutul de dominion sau colonie căpătând o formă instituționalizată pentru a risipi îndoielile care mai persistă la nivelul societății romanești.

Concluzie

Dacă serviciile de informații americane au realizat evaluări privind viitorul omenirii în următoarele două decenii, cunoscutul om politic francez, scriitor și carismatic reprezentant al elitei franceze, Jaques Attali, a oferit propria sa viziune privind evoluția societății omenești la orizontul lui 2030, mai aproape de zilele noastre, în recenta sa carte intitulată sugestiv: „O scurtă istorie a viitorului". Lucrarea conține date și informații interesante privind ordinea de zi a elitei Ocultei reprezentată de „bancherii Iluminati care sunt în curs să impună lumii o hidoasă BRAVE NEW WORLD, care nu are nicio legătură cu frumusețea, bunătatea, adevărul sau realitatea". Cartea a fost apreciată de Henry Kissinger ca fiind: „strălucită și provocatoare, greu de respins". Jaques Attali concluzionează astfel: „istoria este nimic mai mult decât gândirea celor mai puternici".

Dar să ne aplecăm asupra previziunilor reputatului futurolog.

Secolul XXI se va desfășura în trei faze: „super-imperiul, hiper-conflictul și hiper-democrația".

Hiper-imperiul va debuta mai întâi cu o eră de privatizare în care corporațiile impun ordinea de zi a guvernanței globale. „Banii le vor scăpa în cele din urmă de tot ceea ce le amenință, inclusiv de statele naționale care se vor distruge progresiv. Piața va deveni singura lege recunoscută în lume, care va genera crearea unui sistem de putere a cărui structură rămâne evazivă, dar al cărui scop este global."

Hiper-conflictul se va produce odată cu prăbușirea hiper-imperiului prin implozie, care va declanșa la nivel mondial haos. Începând cu 2030, vor fi „războaie devastatoare, națiuni erodate, grupuri religioase, entități teroriste și pirați ai piețelor libere care se vor lupta unul împotriva celuilalt".

Hiper-democratia se va realiza după ce „extenuată de războaie, revolte, crize de tot felul, populația lumii va accepta cu tot zelul crearea unui guvern mondial democratic, de tip colectivist, în care lumea lucrează pentru binele comun" (știm ce simbolizează acest bine din perioada comunistă).

Planul Iluminati privind sexualitatea este descris de autor prin continuarea măsurilor de descurajare a întemeierii unei familii tradiționale sau a căsătoriei. „Oamenii nu vor mai crea familii, cuplul nu va mai fi principala bază a vieții și sexualității, oamenii pot alege iubirea poligamă sau poliandră. Copiii vor fi creați în utere artificiale, iar conștiința și calitățile genetice vor fi create în laborator și transferate în embrionii creați. Noile tehnologii ale informației și Inteligența Artificială vor genera o adevărată armată de nanoroboți de dimensiuni microscopice ce vor fi folosiți cu aplicații civile, militare și de intelligence. Vom păși astfel într-o altă dimensiune a civilizației post-umane."

Cred că aceste evaluări și previziuni ar trebui studiate și analizate de centre multidisciplinare de etică și strategii pentru a extrage eventuale învățăminte și retușa propriile viziuni privind locul și rolul fiecărei națiuni în cadrul Noii Ordini Mondiale. Atenție că deja războiul din Ucraina poate constitui un studiu de caz, cum fondurile de investiții străine au cumpărat datoria acestei țări și ar putea fi în spatele declanșării acestui conflict, România trebuind să se pregătească să nu ajungă într-o situație similară, știind că același fond de investiții străin gestionează Fondul Proprietatea care are în portofoliul său cele mai profitabile companii românești. Poate că nu este întâmplătoare presiunea externă exercitată asupra guvernului român de a urgenta privatizarea celorlalte companii românești de interes strategic, care să fie incluse în acest fond.

Într-un articol anterior aduceam în atenție eseul scris în 1921 de Giovanni Papini, în GOG, *Cumpărarea Republicii*, care seamănă izbitor cu previziunile lui Jaques Attali privind privatizarea la nivel mondial de către Ocultă globală.

Dincolo de toate aceste previziuni și analize deloc încurajatoare este important să nu uităm că fiecare suntem împuterniciți de Divinitate în a contribui la ceea ce numim viitor. Noua Eră poate fi o emanație a acestor forțe oculte sau un proiect în care Noul Om, Noul Pământ să fie un ciclu al reîntoarcerii la Virtuțile Divine. Astfel, alegerea este a fiecăruia, indiferent de influențele exterioare care pot să pară copleșitoare și să reducă voință și libertățile omului, însă speranța crește cu cât avem încredere în puterea noastră aliniată la Voința Divină.

Credință, ființă matură și urma lui Dumnezeu

Aureliu Goci

D. Ignatie Grecu este cel mai important poet religios al epocii noastre, cu atât mai relevant cu cât, la întâlnirea mileniilor, asistăm la o răspândire a ateismului atroce și a dezumanizării.

Credința și poezia nu sunt sfere spirituale diferite, dovadă psalmii, care sunt o parte bine definită a Cărții Sfinte. Tema principală a acestui volum este înțelepciunea umană, afirmată în viața pământească, deși înțelepciunea nu este o simplă creație a omului căpătată prin experiențele existențiale. Ea este un dar de la Dumnezeu pe care omul trebuie să-l completeze și să-l desăvârșească. În tinerețe, d. Ignatie Grecu se pregătea să devină filolog, dar credința l-a îndreptat spre mănăstire. Nu a fost o deturnare de destin, ci o reconsiderare a destinului, o cristalizare a certitudinilor și o conștientizare a adevăratei chemări.

Autorul a ales un motto semnificativ pentru relația care se creează între divinitate și pământeanul umil: *Că s-a lipit sufletul meu de urma Ta* (psalmul 62,8), și continuă cu o „Dedicație"care este o mărturisire și o artă poetică, asemănătoare cu creația de la finalul existenței lui Lucian Blaga: *Celui mult împovărat de cântec,/ Celui prea plin de seva cântării,/ Celui mult prea iubit,/ Poetului Tău, Doamne !/.../*

Tematica religioasă ne obligă să facem măcar o referință la poezia cultivată de revista „Gândirea", dar deosebirea este foarte marcată, ca între o creație conceptualizată și generată de un fundament dogmatic, comparată cu religiozitatea vie, trăită, firească, din poezia d-lui Ignatie Grecu. Am putea chiar vorbi de o religiozitate naturală, nu numai pentru că natura este activă, implicată, ci și prin viziunea prin care „Dumnezeu e pretutindeni". De altfel, poetul asociază sufletul omului de urmele lui Dumnezeu pe pământ, aidoma psalmistului, ceea ce sugerează o comuniune spirituală și o comunicare vie. Divinitatea își face simțită prezența prin semne pe care omul încearcă să le deslușească din infinitatea realului și să le înțeleagă, dar numai poeții și aleșii Domnului reușesc acest lucru.

Evident, toți muritorii își doresc să descopere un munte Horeb precum acela pe care Dumnezeu s-a arătat lui Moise lângă un tufiș în flăcări: *... Moise cu ochii ațintiți în rug/ șoptea ceva în barbă,/ uimit de cele ce vedea./ Și nu-i venea să creadă/ că rugul ardea și nu se mistuia.// Că însuși Domnul/ din miezul acestui foc/ l-a strigat pe nume*. În esență, este vorba despre revelația divină pe care o așteaptă fiecare muritor, și trebuie să observăm că semnificația din acest poem nu este congruentă cu ideile argheziene din poemul „Muntele măslinilor", ceea ce conferă versurilor d-lui Ignatie Grecu profunzime și originalitate, evidențiind credința puternică echivalentă cu o înaltă elevație spirituală.

Poetul, trăitor în mănăstirea Cernica, afirmă nu doar încrederea, cât certitudinea în prezența divinității în mănăstire și în lume, în pădurile din împrejurimi, în lacul din apropiere, în natură. Poezia sa se generează într-o simplitate și cursivitate copleșitoare, așa cum apa izvorului învinge pietrele ce-i stau în cale, pentru a ajunge la îmbrățișarea mării.

Volumul are o unitate stilistică remarcabilă, poemele curg unul după altul într-o ordine logică, fără stridențe, într-o cursivitate care exprimă profunzimea și unitatea de conștiință a momentului de inspirație care înflorește de bucuria prezenței lui Dumnezeu.

Credința se manifestă în toate poemele, însă ea este sublimată, discretă, ca o emanație imperceptibilă a sufletului iubitor de Dumnezeu. Este o stare de spirit care pune poetul în acord și armonie cu lumea înconjurătoare, de la gâze și păsări la falnicii copaci care înconjoară mănăstirea, o armonie care amintește de ordinea celestă. Religiozitatea poetului are o reprezentare panteistă, vizibilă chiar și în unele titluri de poem: „Vântul", „Pădurea toamna", „Cărare", „La fântână", „Cântec pentru așezarea luminii", „Stânjenelul și privighetoarea" etc.

Poetul este un cetățean al Raiului pe pământ, și are parte de toate bucuriile lumești, în comuniune cu natura, lucrându-și grădina în prezența îngerilor, într-o zodie a bucuriei și trăirii „clipei nemuritoare". Poezia sa este o rugăciune continuă, iar cuvintele pline de evlavie își găsesc locul și în poezie, precum în poemul „Tu ești Calea": *Cu ce cuvinte să-ndrăznesc/ să vin acum/ să-Ți mulțumesc ?/ Când Tu ai la Tine toate cuvintele/ pe cele mai bune, adânci și tăioase.// Un zâmbet Îți este uneori fața/ un zâmbet pe care/ numai florile îl au/ atinse în zbor de aripa luminii dimineața./ Tu ești cartea cea mare/ a cuvântului rostit/ odată pentru întotdeauna./ Cântecul care face lumea/ să se înalțe/ și să se unească cu stelele/ într-un dans plin de armonii cerești./ Tu ești Calea, Adevărul și viața* ! Iată cum Dumnezeu stă alături și ocrotește creația sa într-un anotimp etern al înfloririi și al extazului trăirii precum în Grădina Raiului.

Profunzimea gândirii religioase își pune amprenta miraculoasă asupra poeziei, care este mai mult decât o spovedanie, este o revelație, precum în psalmul următor: *A trecut Domnul pe aici. E oare adevărat,/ Nu cumva mi se pare ?/ Încă se aud pașii Lui. Se-ndepărtează./ Toți pomii sunt acum în floare.// Cărarea pe care a pășit, singura cărare,/ S-a acoperit de un pat verde și moale,/ Plin de flori mici albe purtând nimb/ Cu miez fraged de aur.// Se leagănă pe ramuri în văzduh/ O lumină, alta, mai strălucitoare,/ Parcă abia acum aprinsă-n zbor/ Și care nu se mistuie// Iar dacă întinzi mâna puțin/ Și vrei să o atingi, nu te arde.* („A trecut Domnul").

Versurile anterioare, dar și alte poeme, pot fi considerate un fel de texte mărturisitoare în care nu apare nicio „îndoială" argheziană. Să reamintim că, la începutul secolului XX autorul „Cuvintelor potrivite" a trăit o profundă experiență monahală tot în spațiul miraculos de la Cernica. „Martor" ar fi rămas grandiosul stejar aflat în sfânta mănăstire.

Astăzi se scrie puțină poezie religioasă, aproape exclusiv de către oameni ai bisericii, aproape ca în perioada comunistă, deși acum nimeni n-o mai interzice. Cu toate acestea, fascinația super-tehnologiei și cibernetizarea nu hașurează credința, pentru că gândirea matematică nu exclude trăirile de suflet în care se află Dumnezeu.

Poezia d-lui Ignatie Grecu constituie în același timp, o mărturie de credință religioasă și o artă poetică, confluente în aspirația mântuirii sub cupola căreia se armonizează și sintetizează Adevărul, Binele și Frumosul.

(Ignatie Grecu, *Cântec pentru așezarea luminii*, ed. Eikon, București, 2021)

Semnificație și comunicare în era internetului

Cel puțin în sensul cel mai explicit, titlul vrea să ne sugereze starea de geneză și sentimentul erotic în complicata lume biologică de elevată reflexivitate, în psihologia ființei, adică anticipă momentul de plenitudine și eflorescență care rămâne domeniul inefabil al poeziei.

Este dificil de descoperit o dominantă specifică fundamentală în poezia d-nei Ella Leynard (pseudonimul d-nei Diana Ștefănescu, profesoară de limba engleză). Autoare polivalentă care s-a încercat în dramaturgie, proză, publicistică, practicate în formulele clasice, în afară de inovațiile și experimentele lirice, celelalte lucrări fiind elaborate auster, în conciziune, conținând texte deschise care mizează pe mesajul conotativ.

Autoarea performează gradul zero al comunicării – una din temele volumului – când semnificația înalt afectivă atinge tautologia chiar dacă aceasta scade valoarea lirică, adică atunci când cântecul cântă, poezia poetizează, eseul eseizează... Iată un exemplu: *Această iubire nu are nimic despre care se poate vorbi./ Ea însăși e mai tăcută decât însăși tăcerea/ și mai singură decât solitudinea./ Este mai tristă decât adânca tristețe (...)* („Această iubire"). Dar universul poetic se cristalizează fără a fi necesară o ierarhizare a bucuriilor lumii, într-un tonus pozitiv și permisiv. Detașarea, răceala, sobrietatea favorizează o anume uscăciune de semnificații îmbrăcată însă într-un tonus vital de încredere și credință, de simplitate și bunăvoință în receptarea contradicțiilor și diversității vieții moderne.

Desigur, poezia își asumă comunicarea și confesiunea printr-o reprezentare morală a autorului, ca identitate spirituală și prezență lingvistică în universul de creativitate și de personalizare umane. Din totdeauna poezia a implicat o angajare totală asemenea oficierii unui ritual, a unui ceremonial de înaltă semnificație, ceea ce se regăsește și în creația autoarei. De altfel, temele de contact sunt miturile fundamentale ale umanității: Dumnezeu, geneza, credința, conștiința, viața, viitorul... Deși în ultima vreme nu am întâlnit mulți poeți care să activeze aceste mituri fundamentale, care să-și permită explicații personalizate – parțiale și uneori discutabile – autoarea își grupează creația în jurul unor asemenea motive literare: „Așezarea în realitate", „Anul ca o sincopă" – aluzie sugestivă la perioada pandemiei – „Timpul", „Din viitor". De interes sunt „Scrisorile în era internetului": *nu ți-am mai trimis gânduri,/ poate pentru că m-am temut că toate aceste mail-uri/ pe care le trimitem din motive mai mult sau mai puțin/ întemeiate,/ .../ mi-ar prinde gândurile într-o plasă de unde nevăzute/ și le-ar modifica, le-ar schimba sensul și poate chiar direcția.// Îmi răspund singură ce faci în curte/ și cum în lumina răsăritului, a amiezii și a apusului,/ochii tăi au sclipirile altor nuanțe,/ .../ și mă întreb cât de mult s-au putut schimba între timp/ .../* Îmi pare o replică, peste timp, la toate poemele dedicate mamei... În zilele noastre cam așa stau lucrurile cu relațiile cele mai strânse...

Versurile, întinse pe toată pagina uneori, sunt narative, lipsite de epitete, metafore și înregistrând numai o parte dintr-un dialog interior. Discursul liric este auster, nu creează stări ori senzații, ci favorizează un dialog, adică o ipostază de comunicare directă, care – la nivelul receptării – creează semnificație. Astfel, poemele par un fragment dintr-un text nesfârșit care nu-și pierd semnificația, deși semnele de punctuație nu ne ajută: autoarea folosește punctul și rareori virgula, și este conștientă de zidul cu care se înconjoară oamenii: *Zăbovesc înainte de a porni în ziua care este o nouă pagină/ în existența noastră, care va rămâne nescrisă,/ timpul va scrie pe ea „Necomunicarea"* („Despre timpuri înnegurate"), dar aceasta nu e singura poezie tratând tema respectivă.

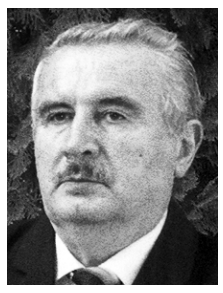
Poezia este aridă, asumându-și funcția de comunicare într-un univers excedat de informație în toate sensurile, și astfel, ajungem la „Paradoxul comunicării": *Deși noi credem că permanent comunicăm, ne înșelăm,/ de fapt, ne adresăm cuvinte ale comunicării uzuale, de cele/ mai multe ori,/ deși credem că ne exprimăm sentimentele/ și ele ajung la destinatar, ne înșelăm,/ nu exprimăm decât resentimente,/ deși credem că iubim cu adevărat, ne înșelăm din nou,/ confundăm de prea multe ori sentimentele de iubire/ cu alte sentimente, lăudabile multe dintre ele.* Este trist pentru o poetă să constate astfel de lucruri, dar asta nu înseamnă că ele nu formează eul liric, întunecat, negativist, dar prezent. De altfel, raportul dintre comunicare și realitate este de esență tragică, ca în textul „Ieșirea din sine": *Arareori vă întâmpin pe voi în această realitate a noastră,/ în cea mai strictă disciplină a cuvintelor,/ dacă nu am ajuns să comunicăm altfel/ nu putem folosi corect cuvintele, iar ceea ce nu putem folosi/ e mai bine să evităm, să nu ne accidentăm și să nu-i rănim pe ceilalți,/.../ noi vom întineri sau vom rămâne pe loc mai mult timp,/ așa cum zăbovești într-un răstimp care pare nesfârșit, într-o stație de tramvai,/ eu vă voi întâmpina în altă zi, în realitatea noastră.*

Ceea ce în perioada textualistă ținea de reflexivitatea discursului, în mileniul comunicării – comunicare nu neapărat prin cuvinte... – se transformă în zona ideologiilor sociale, în imposibilitatea găsirii cuvântului care-l exprimă pe Emițător, în apariția Ființei copleșite de tehnologie, însingurate.

D-na Ella Leynard a făcut eforturi vizibile pentru a depăși poetica textualistă a postmodernismului, ilustrând creația milenaristă care se susține plenar prin ideografia Comunicării, deși recunoaște că se simte uneori trădată de... Cuvânt.

(Ella Leynard, *Iubirea de la rădăcină*, poezii, ed. Fast Editing, București, 2022)

Incursiune sentimentală printre cărțile poetului Dumitru Dumitrică

Dan Florică

Poetul Dumitru Dumitrică, colegul nostru dintru început din Grupul de la Bolintin, ne-a lăsat ca moștenire, nouă și țării, douăzeci și două de cărți de poezie și proză, luând-o în considerație și pe ultima, publicată postum (*Prieteni pentru toate anotimpurile*), scoasă la limanul tipăririi de bunii săi prieteni Geo Călugăru și Gheorghe Țiclete.

A fost dotat nativ să reziste unor transformări continue, care să-i dea posibilitatea să-și atingă un ideal literar, demn de toată lauda, acela de a fi scriitor. Pentru aceasta s-a alăturat în decursul vieții sale, întâmplător sau nu, acelora care îl puteau ajuta, care îl puteau sfătui util în drumul său ascendent, făcându-și-i prieteni, invitându-i acasă la el, la Bolintin Deal, cu diverse ocazii (lansări de carte, aniversări etc.) unde avea o curte spațioasă și ospitalieră, amenajată ca pentru un împătimit al literelor. Nu oricine se poate lăuda cu prietenia unui așa de mare număr de scriitori de renume precum Ana Blandiana, Nicolae Dragoș, Virgil Carianopol, Nicolae Dan Fruntelată, Dan Mutașcu, Ion Neagu, Marcel Crihană, Geo Călugăru, Gheorghe Țiclete, Dumitran Frunză, Constantin Carbarău, Nicușor Constantinescu, Bebe Răvescu, Lucian Avramescu, Ion C. Ștefan și terminând cu Eugen Barbu. Să nu-i uităm nici pe primii săi prieteni literari, pe numele lor Vasile Băuca și Dumitru Ilinca Istrate, care l-au sfătuit, încurajat și chiar i-au deschis unele căi către scriitorii vremii sale. Cred că de pe vremea scriitorului Emanoil Bucuța nu a mai văzut Bolintinul din Deal atâta mulțime de scriitori pe străzile sale. Oricum drumul de la Vasile Băuca și Dumitru Ilinca Istrate la Eugen Barbu a fost lung și greu, dar extrem de folositor lui ca scriitor. Puterea de muncă, talentul cu care era înzestrat, dar și ajutorul pe care l-a primit sub diverse forme au fost de bun augur.

Fostul nostru coleg Dumitru Dumitrică a fost în primul rând un poet autodidact, lucru care l-a și dorit, iar urmele lăsate în diferite publicații literare dovedesc cu prisosință acest lucru. A versificat cu lejeritate, mai ales în stil clasic. A debutat editorial în 1992, departe, în Belgia, unde a participat la un concurs literar pe care l-a câștigat. A scris însă și proză și cugetări în care și-a expus experiența de viață (dragostea din copilărie, amintirile despre părinți, natura (*întâia sa mamă*) în toată sălbăticia ei, pe care a înregistrat-o cu minuțiozitate. În ceea ce a scris s-a dovedit un temperament luminos, în care vicisitudinile întâmpinate și-au spus însă cuvântul, marcându-i îngândurarea și tristețile de care nu a putut scăpa.

De la el ne-au rămas descrieri ale amiezilor și amurgurilor în Bolintin Deal, din lunca milenarului Sabar, pe care marele Dimitrie Bolintineanu nu a avut timpul să le vadă, să le observe, în scurta sa viață.

Dintre cărțile lui Dumitru Dumitrică mi-a atras atenția *Țărmul regăsirii*, conținând versuri, apărută la editura CARRO, în 1998, având cuvânt înainte de la Virgil Carianopol și Dan Mutașcu. În ea văd sâmburii unor viitoare cărți: *Eternității tale, vremelnica mea clipă* (1999), *Poemele tristeții* (2000), *Albastrule cer, albastrule cer* (2013) și poate și altele.

Mă voi opri puțin asupra primei poezii, intitulată *În murmurul Sabarului*, în care natura bătrânului Sabar se împletește cu iubirea poetului, primăvara, când totul se transformă, exceptând prima amăgire dureroasă, legată de aceea pe care și-a dorit-o aleasa inimii. În *râul care vine,* din altă poezie, întrevăd tot Sabarul, aducând rănit dorul iubitei sale. De altfel, cartea conține multe imagini solare, din lunca de aproape, în poeziile: *Același cer..., Târziu..., Sub toarte de cer*, *Floare de cais*, *Elegia primăverii*, *Culesul levănțicii*, *Noaptea în luncă*, *Adânc de iarnă* etc.

În poezia sa este prezentă de multe ori toamna. În toamnă poetul a debutat, poate de aceea a ales să-i fie publicate astfel de poezii. Să ne amintim că a debutat în volum pe la 50 de ani, vârstă comună multora dintre noi, care nu se conformau rigorilor comuniste, care au estompat, fărâmițat și chiar distrus multe aspirații literare.

Poetul Dumitru Dumitrică este un scriitor pentru care *poezia este o dragoste cutremurătoare, o iubire ce se contopește atât pentru strămoși și pământul natal, cât și pentru părinți și făptura iubită*, o spune concis prietenul său Virgil Carianopol. Credința este ceea care i-a rămas, până la urmă, *De la străbuni, de la părinți.* Cu această carte poetul în cauză se afla în plin zbor spre aspre înălțimi.

„Planeta stă acasă" sau poeme despre neputință și disperare

Gabriel Dragnea

Despre pandemie și restricții s-a tot vorbit. Lămuritoare sau nu, reale sau false, informațiile se succedau cu repeziciunea unui film derulat pe repede înainte, pe treapta cea mai mare de viteză, urmare a unei erori tehnice. Televizorul gemea la propriu. Sute de relatări și informări zilnice ne forțau să ne reconfigurăm existența făcând slalom printre temeri, dezinformări, minciuni, reportaje cu cruci noi și depresii. În toată această perioadă de autoarest la domiciliu, combinat cu rația de libertate și acces în magazine condiționați de un vaccin care generează și azi semne de întrebare, mulți oameni au înțeles că adaptarea este singura soluție pentru a rezista psihic în fața acestui tăvălug informațional generat în fluxuri contradictorii. În muzică au apărut piese noi, actorii și-au spus replicile pe laptop, cortina retrăgându-se doar ca urmare a tastării corecte a datelor de autentificare în online. Creațiile pictorilor și-au găsit loc pentru a fi admirate pe rafturile rețelelor social-media, iar poeții, retrași la masa lor de lucru, în singurătatea propriilor gânduri și temeri au creat poeme-vestă de salvare în fața neputinței și a disperării. Unii au ieșit din acest labirint al incertitudinilor și restricțiilor foarte grav afectați psihic, alții s-au adaptat situației refugiindu-se în activități plăcute sufletului lor. La fel și artiștii, creatorii diverși, poeții. Da, poeții și unul dintre aceia care a fructificat din plin timpul petrecut în izolare este și doamna Victoria Milescu, reușind să scrie un volum dedicat acestei perioade care a lăsat urme adânci în viața multora dintre noi. Așadar, ca urmare a experiențelor trăite personal sau auzite, văzute în spațiul audio-vizual a apărut cartea „Planeta stă acasă", volum tipărit anul acesta de Ed. Neuma și lansat în data de 12 mai la sediul Uniunii Scriitorilor din România: *„Este un volum elegant dar, desigur, contează, în primul rând conținutul și, așa cum am scris și pe copertă, consider că maturitatea și sensibilitatea doamnei Victoria Milescu s-au conjugat pentru a da un corp de texte substanțial și în care, îmi permit să spun că tema la care a apelat autoarea într-un mod aproape firesc nu constituie o limitare. Nu veți citi o carte cu lamentații despre cât de greu a fost în ultimii doi ani de pandemie. Abordarea poetei este mult mai complexă și vizează mai multe aspecte ale existenței noastre, ale dumneaei, până la urmă, pentru că este un volum liric. Eul poetei, desigur, așa cum se întâmplă cu toate cărțile bune se transfigurează în poeme, ne parvin și ne fac să ne identificăm cu trăirile domniei sale"*, a mărturisit **Horia Gârbea**, cu prilejul lansării cărții. Și, pe drept vorbind, nu ai cum să nu rezonezi cu poemele acestui volum care evidențiază momentele cele mai apăsătoare care s-au succedat implacabil timp de doi ani de zile peste existența fiecăruia dintre noi, sub o formă sau alta: *„Frunzele stau acasă/ nu mai pleacă din copacii încoronați/ păsările stau acasă/ puii lor s-au făcut mari/ dar nu mai zboară spre alte zări/ țările și-au pus lacăt la cer/ la râuri,la drumul de fier/ nisipul nu mai urcă lipit de/ tălpile temerarilor/ până pe culmile munților/ unde zăpezile nu se mai topesc/ au rămas unde s-a întâmplat să cadă/ cu fulgii în balans/ așteptând ca soarele să facă dreptate/ blând sau nemilos, dar și el stă acasă/ inima mea îndrăgostită/ nu mai sare din piept/ să întâlnească inima ta/ la jumătatea drumului ca altădată/ fiindcă și inima ta stă acasă/ încerci să-ți deschizi pieptul dar/ cuțitul rămâne acasă, în teacă/ va rugini cu firul de sânge pe lamă/ numai ziua de azi pleacă, eliberată/ poeții lumii sunt inspirați, scriu/ poeme de înduplecat moartea/ pe planeta albastră."*

„Planeta stă acasă" este un veritabil jurnal sufletesc, fără datele de identificare ale momentului trăirilor. Nu știm ziua și ora pătrunderii în labirintul emoțiilor și al tulburărilor, dar știm că fiecare poem este o declarație în numele unei libertăți inexistente. Poeta Victoria Milescu știe care sunt cuvintele potrivite pentru a surprinde diversitatea trăirilor și senzațiilor care macină și agită ființa aflată într-o altă formă, modificată a clasicei sechestrări la domiciliu. Criticul **Aureliu Goci**, prezent și el la lansarea cărții consideră că *„autoarea este de o polivalență extraordinară. Se manifestă în cel puțin patru specii literare exprimându-se la nivelul cel mai înalt. Dumneaei scrie o poezie pesimistă, i-aș spune chiar depresivă, un pesimism nuanțat și completat cu o referință apocaliptică. O putem numi o poezie fatalistă care nu dă nicio șansă umanității: „v-ați trezit târziu iar târziul/ s-a terminat și el/ după ce s-a dat peste cap/ să facă rost de ceva tragedie/ veritabilă, de la sursa primară/ cei mai mulți încă nu-și dau seama/ că asta a fost tot, lumea s-a terminat/ stimați deținuți, sunteți liberi..."* (***Terminus***) *Cunoscând tipologia umană și formația intelectuală a autoarei aproape că nu am bănui o asemenea identitate specifică. Trebuie spus că, în contextul specializărilor postmoderniste dna Milescu este o raritate, un poliscriptor de mare suprafață. Autoarea încearcă să mitologizeze societatea de tipul nostru listând o risipă de termeni: pandemie, mască, traume, covid, care au o apariție fulminantă însă, care nu pot genera decât sentimente neplăcute acutizând spiritul comunitar depresiv. Actantul liric este un homo ludens, un om care, totuși, se joacă. El deambulează haotic de dimineață până seara prin orașul tentacular. Vremurile noastre pandemice, restrictive au generat o adevărată tragedie a deriziunii: „Pisica ce trece strada nu și-a pus mască/ nici umbra ei loială/ fluturele zburând spre becul aprins/ s-a făcut cenușă/ nu purta masca indicată/ nici câinele pierdut de stăpân/ nu are mască/ nici floarea-soarelui nu poartă mască/ pescărușii deasupra mării nu poartă mască/ stelele nu au mască/ cine va amenda universul/ că nu se conformează legilor în vigoare/ pentru protecția tuturor/ împotriva tuturor/ aerul nu poartă mască/ n-are nevoie, el respiră prin noi toți -/ simple petice de pânză ieftină/ pe gura pământului strigând/ nu mai pot să respir..."*

Autoare a peste 50 de volume de poezie, traduceri, critică literară, cronici literare, dar și cărți pentru copii, Victoria Milescu este conștientă de importanța și forța cuvântului bine ales, astfel că profită frumos de toate conjuncturile pentru a evidenția trăsăturile oamenilor, simbolistica lucrurilor, varietatea accepțiilor lor prin metaforă. **Lucian Gruia**, fără a se complica în formulări sofisticate a conchis spunând că *„de la un volum la altul Victoria Milescu ne surprinde prin noul unghi de abordare, prin noua perspectivă elaborată. Volumul de față este dedicat pandemiei, măsurilor restrictive uneori abuzive. O caracteristică specială a Victoriei Milescu este faptul că folosește puține figuri de stil. Este o poezie care caută esențele. Poeta procedează ca un sculptor, ea turnându-și poemele în bronz. Ea își modelează poezia pe care, ulterior o pune în matrițe eliminând arabescurile, plusurile inutile, adăugând, în schimb, esență."*

Acum, privind cu o oarecare liniște în albumul celor întâmplate, citind poemele doamnei Victoria Milescu se poate observa detașarea și liniștea cu care înfruntă nu doar vizibilele frici ale celor din jur, ci și propriile temeri. Resemnarea în fața morții, indiferent de sosirea ei, calmul cu care poeta se semnează pe foile curente ale vieții demonstrează o reală și corectă înțelegere a lucrurilor, a ecuației naturii care se manifestă cu acordul deplin al divinității: *„Doamna celestă/ ține în mână anii mei/ îi numără/ mi-aș dori să se mai încurce puțin/ cum mă încurcam eu odată/ când adunam bucurii, scădeam tristeți/ înmulțeam nedumeriri, împărțeam/ visele la iluzii și de fiecare dată rămânea/ un rest de speranță/ dar doamna celestă e as la matematică/ știe cu precizie/ câte întâmplări mai am, câte izbânzi/ câte grimase, cât hohot/ ea calculează fără greș când va coborî noaptea/ peste pleoapele mele/ când mi se vor aprinde pe brațe primele stele."*

„Planeta stă acasă" nu va rămâne doar o carte pe raftul cu realizări lirice ale poetei. Ea va purta mereu ecoul neputințelor lumii și ale poetei. Va fi pentru totdeauna de aici înainte purtătorul de cuvânt al interiorului sufletesc al poetei. Cartea aceasta, mai mult decât orice altă carte pe care o va scrie va rămâne un important indicator de drum cu prioritate pe traseul care a mai rămas de parcurs. Acest volum va deveni peste ani un simbol al participării la cel mai dur maraton al vieții din ultimii 30 de ani.

(Victoria Milescu, *Planeta stă acasă*, Cluj Napoca, Editura Neuma, 2022.)

Prin „ferestrele deschise" ale cărților

Nicolae Dina

În peisajul literar și intelectual din orașul Roșiorii de Vede, unul de înaltă emulație spirituală, profesorul de limba și literatura română, **Cornel Basarabescu**, membru al USR, Filiala Craiova, este unul dintre cei mai complecși autori de volume de versuri, de proză, de critică și istorie literară, eseist cu o mare forță de pătrundere a lucrărilor prezentate de-a lungul anilor.

Pentru că „prin ferestrele deschise poți vedea altfel frumusețea infinitului sau adevărul despre om sau poți simți cum în suflet îți pătrunde măcar o picătură de nemurire", criticul literar și eseistul reia, în volumul **Cărțile au ferestrele deschise** (Editura Aius, Craiova, 2021), unele comentarii critice și eseuri din două cărți publicate anterior, definitivându-și, astfel, întreaga sa eseistică.

Volumul cuprinde șapte capitole având titluri care sugerează domeniul sau tema de care se ocupă autorul. De exemplu, în primul capitol, „*Clasicii nu pot fi uitați*", atenția cititorului este orientată spre universul poetic al lui George Bacovia în „Bacovia, eterna (re)lectură", o mai veche preocupare încă din perioada studenției, la fel de vibrantă și în acești ani ai senectuții când îl recitește ori de câte ori i se face dor de poetul care, „dincolo de simbolismul și expresionismul din creațiile lui, a prefigurat ipostaza omului rătăcit în spațiul absurdului".

Pe lângă o trecere în revistă a scrierilor și pe lângă un comentariu sintetic al primei drame istorice valoroase românești („Răzvan și Vidra") create de Bogdan Petriceicu Hasdeu (numit de Mircea Eliade drept „geniu de o înspăimântătoare vastitate"), Cornel Basarabescu ne oferă un inedit și interesant eseu, „Îl mai citim pe Sadoveanu ?", scriitorul din ce în ce mai „uitat" despre al cărui roman, „Nopțile de Sânziene", crede că încă îl mai poate atrage pe cititor, acesta trăind „o curată desfătare" luând cunoștință cu miraculosul florei și faunei milenarelor păduri ale Moldovei.

Capitolul „*Cu gândul la Dumnezeu*" ne conduce pe drumul „meditației moderne asupra destinului ființei umane" deschis de lectura lucrărilor inspirate de Biblie, cum ar fi „Cartea lui Iov", personajul fiind văzut fie ca o „metaforă a poporului lui Israel", fie ca „Omul adamic care a cunoscut fericirea Edenului", dar și „loviturile destinului". Arsenie Boca („un Everest al neamului românesc") și Părintele Paisie sunt două fețe bisericești respectate de români, pentru curățenia lor sufletească, considerându-i aleși ai lui Dumnezeu, oameni cu harul divinității. Analiza romanului „Evanghelia după Isus Cristos", de Jose Saramago evidențiază caracterul polemic al acestuia.

Capitolul „*Epicul din misterul vieții*" face dovada realelor calități de critic literar ale autorului în cronicile dedicate volumului „Cele mai frumoase povestiri", de Dino Buzzati, prozator ale cărui forță și har de povestitor „ar sta într-un zbor narativ blând peste natura condiției umane", iar romanul lui Jose Saramago, „Eseu despre orbire", este „o metaforă pentru haosul în care se complac în lumea modernă atât cei ce conduc societatea, cât și cei care se lasă conduși".

Desigur că dintre preferințele lectorului pasionat nu puteau lipsi prozatorii teleormăneni, primul, Florea Burtan, dovedind un talent narativ ce se ridică la același nivel cu cel liric („talentul lui de narator se molipsește în anumite pagini de fior liric"), mai ales atunci când „autorul ne invită în lumea satului, în lumea unui sat din Câmpia Română", așa cum o face în romanul „Atelierul de tâmplărie". Alți teleormăneni sunt Liviu Comșia (al cărui roman „365 de zile sau Întâlnirile și revelațiile Mariei Magdalena" prezintă scurta viață a unui adolescent „destinat nefericirii", simbolizând „oglinda efemerității umane") și Ștefan Mitroi, despre al cărui roman („Să locuiești într-un lătrat de câine") crede că este „plin de crâmpeie ale frumuseții literaturii", căpătând „aripi de poem", din moment ce personajul-narator este un copil al străzii devenit „o oglindă a omului modern rătăcit într-un univers al indiferenței" unei societăți aflate în degringoladă morală.

Diversitatea lecturilor lui Cornel Basarabescu (explicabilă prin calitatea sa de profesor de literatură și, deopotrivă, de literat) se constată și prin volumele aparținând altor genuri literare, cum ar fi cel memorialistic, precum „Cartea ca destin. (Dan C. Mihăilescu în dialog cu Daniel Cristea-Enache)", carte binevenită aparținând unor „intelectuali mai «rasați» ai zilelor noastre" care se înțeleg minunat pe acest teren al convorbirilor, convorbiri din care curge o binevenită confesiune".

Și jurnalul de călătorie îl atrage, iar încântătorul volum „Călătorie în jurul ființei tale", de Rodica Lăzărescu, îi oferă prilejul de a-și îmbogăți cunoștințele de istorie, cultură, geografie, arhitectură și religie, constatând că acesta „este o adevărată invitație la călătorie printre marile frumuseți turistice, în general ale pământului european", carte care „pare un album de impresii, de stări de încântare în fața locurilor vizitate", transmițând „o stare… de încântare sau de vis".

Plin de elogii pentru stăruința, eforturile și voința de neclintit cu care Ioana Diaconescu și-a sacrificat „mulți ani pentru studierea sutelor de dosare din arhiva C.N.S.A.S." este eseul dedicat acestui studiu referitor la scriitorii români închiși în temnițele comuniste, după lectura căruia „rămâi perplex de modul monstruos în care puterea politică […] «s-a jucat» (în sens tragic) cu destinele intelectualilor, cu valorile neamului românesc" în primele două decenii ale regimului de tristă amintire.

Probitatea, rigurozitatea și acribia cercetărilor istoricului literar Stan V. Cristea sunt trecute în revistă în două eseuri. Primul se referă la preocupările acestuia privind viața și activitatea literară a lui Marin Preda, căruia i-a dedicat patru lucrări (unele reluate în ediții revăzute și mult adăugite). Dintre acestea, atenția eseistului este îndreptată spre volumul din 2013, „Fotografii la periscop. Secvențe de istorie literară", care dovedește faptul că Stan V. Cristea „este un autor care are talentul de a găsi și de a oferi cea mai bună informație despre un aspect de istorie literară". Rămâne la fel de încântat de volumul „Eminescu și Teleormanul", ajuns la a treia ediție (2014), problematica deosebit de diversă a cărții evidențiind faptul că, și de această dată, Stan V. Cristea „are un talent puternic și o perseverență exemplară în a scormoni prin arhivă și multe alte documente pentru a căuta cele mai bune informații" referitoare la scriitorii sau aspectele de istorie literară de care se ocupă, în cazul de față la „relația dintre spiritul eminescian și o zonă geografică mai puțin pregnantă, am zice, la nivelul culturii naționale".

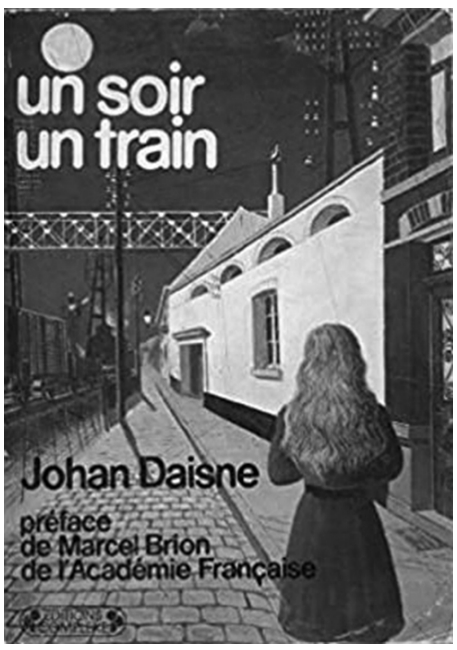
În 2014, Cornel Basarabescu publica un eseu destul de extins, „De la Casterbridge la Siliștea-Gumești. Ipostaze ale primarilor ca personaje literare", abordând o temă inedită, mai puțin sau chiar defel tratată în literatura de specialitate, plecând de la ideea că fiecare ființă are o dublă personalitate, una reală, alte plăsmuită de imaginarul scriitorului. Autorul reia eseul (purtând, ca titlu, partea a doua a celui de mai sus) în cel mai întins capitol al volumului de față, unde, în 12 subcapitole, trece în revistă trăsăturile de caracter ale personajelor-primari din opere ale unor scriitori din literatura universală (Esenin, Cehov, Thomas Hardy, Dino Buzzati) și din literatura română (Caragiale, Preda, D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Gheorghe Filip), a căror lectură i-a revelat ideea că „atunci când viața se derulează în mod obișnuit, fără implicarea politicului, primarii îmbină cât se poate de armonios viața «personală» (cea «de acasă») cu viața publică, cu viața «de la primărie»".

Volumul lui Cornel Basarabescu se vrea o ediție definitivă a eseisticii sale și abundă în păreri personale, în judecăți de valoare și meditații proprii, în analize obiective care fac dovada unei culturi generale și de specialitate de un înalt profesionalism.

Un tren în mijlocul câmpiei

Alexandru CAZACU

Unanim considerat drept părintele cinematografului belgian modern, dar și al realismului magic transpus pe ecran, regizorul **André Delvaux** a fost un intelectual ce ajunge să realizeze lung metraje relativ târziu. După ce devine licențiat în filosofie germană la Bruxelles, unde de asemenea studiază intens pianul și după o scurtă carieră universitară începe să producă documentare de artă pentru televiziunea de stat RTB. Se remarcă cu un material despre Frederico Fellini, care avut o influență importantă asupra sa și devine, împreună cu alți trei cineaști, creatorul INSAS (Institut National Supérieur des Arts du Spectacle et des Techniques de Diffusion), prima școală superioară de teatru și film din Belgia. Pasionat de asemenea de pictură (s-a vorbit adesea despre imaginile din filmele sale ca despre niște reminiscențe ale scenelor pictate de Hieronymus Bosch, René Magritte sau Paul Delvaux) și literatură, are din punct de vedere cinematografic o relație specială cu aceasta din urmă. Majoritatea peliculelor lui Delvaux sunt ecranizări (perfect bilingv a fost mereu la curent cu ultimele noutăți literare, atât în flamandă, cât și în franceză), dar asupra cărora regizorul își pune amprenta într-un mod specific, aducând acea viziune personală numită de poeți *edge reality,* unde mesajul se realizează prim lirismul cadrelor ce modelează structura narativă împingând discret privitorul spre zone de fantastic ce se infiltrează aproape insesizabil în economia construcției filmice.

Coperta romanului în limba franceză

Un exemplu reprezentativ al cinematografiei lui Delvaux și al realismului său magic rămâne primul film color al acestuia, „**Un soir, un train**”, din anul 1968 având la bază micul roman scris de **Johan Daisne,** „De trein der traagheid”. Daisene, bibliotecarul *par excellence* al orașului Gent, a avut importante contribuții teoretice în cinema, pe lângă reportaje, eseuri și masiva sa operă beletristică compusă din poezii, nuvele, romane, piese de teatru. Acest film constituie a doua colaborare între scriitor și André Delvaux. Se propune un film a cărui tematică principală este lipsa comunicării și consecințele tragice ce decurg de aici. Beneficiind de o distribuție franco-belgiană având în rolurile principale pe Yves Montand și Anouk Aimée în vârf de formă artistică, de o muzică deosebită (datorată lui Frédéric Devreese) și de cadre de un lirism frust și eficace (obținute de Ghislain Cloquet), pelicula încântă prin forța de sugestie a personajelor care reușesc să transmită spectatorului investigația psihologică, metafizică și estetică la care sunt supuse.

Mathias este un profesor de lingvistică (ocupație nu întâmplător aleasă de Johan Daisne pentru tot ce va urma) la o universitate din nordul Belgiei care se confruntă cu grevele și protestele studențești datorate prezenței limbii franceze în sălile de curs (filmul face aluzie la separația reală a universităților între flamanzi și valoni care a început la Louvian și s-a tranșat legislativ ulterior). Este o persoană respectată, aflată într-o zonă de confort profesional, material și personal. Partenera sa, Anne, decoratoare, este sosită din Franța pentru a sta împreună cu el, însă ea se confruntă cu problema însingurării și singurătății cauzate atât de faptul că nu cunoaște flamanda într-o zonă unde nimeni nu vorbește franceza, dar mai ales răcelii ce se instaurează lent în menajul lor pe care ea l-ar dori oficializat. Deși îl susține și îl ajută cât și cum poate (lucrează la costumele piesei tradiționale Elckerlijc pe care Mathias o pune în scenă), ea se consideră mai mult un *femme objet* și nu este mulțumită cu acest statut încercând să spargă partea de falsitate pe care el caută să o mențină în raportul lor. Într-una din zile Anne se oferă să-l însoțească în orașul unde el era invitat să conferențieze. Dar are loc o dispută pe teme morale în care ea arată că se simte exclusă din toate punctele de vedere și cei doi se despart. El merge la mormântul părinților lui (pe care îl identifică aproximativ într-un vechi cimitir), iar ea decide să nu-l mai urmeze. Seara, luând trenul din gara Anvers, Mathias descoperă cu uimire că totuși Anne a venit. În compartimentul devenit un *no men's land*, lângă ceilalți călători, cei doi schimbă priviri tandre de împăcare în timp ce pe fereastra vagonului superbe peisaje de toamnă flamandă târzie se succed împreună cu flash-back-urile unor amintiri frumoase de la începutul întâlnirii lor, dar și flash-forward-uri misterioase cu ei doi împreună într-un spațiu necunoscut. Din acest moment puțin câte puțin filmul basculează spre o zonă de ambiguitate. Trezindu-se din somnul în care ațipise, Mathias observă că Anne nu mai este în compartiment și încearcă să o caute. Vagoanele se opresc brusc în mijlocul unei câmpii, iar el, împreună cu alți doi pasageri (adevărați alter-ego ai profesorului), un bătrân Hernhutter și un tânăr Val (fost student al lui Mathias), coboară încercând să înțeleagă ce se întâmplă, dar trenul își reia deplasarea fără ei. Rămași singuri, înaintea unei nopți reci, cei trei sunt obligați să traverseze câmpuri aride semi-înghețate pentru a ajunge la marginile unei localități abia zărite în depărtare. Târziu în noapte reușesc să intre în micul oraș chiar într-un cinematograf. Pe toată durata acestui drum, ca un nivel secundar al unui vis, lui Matias îi revin în minte diverse scene dintr-o deplasare împreună cu Anne la Londra, din prima lor întâlnire ce avusese loc într-o biserică unde el fusese invitat să asculte slujba de Crăciun de un cuplu de prieteni, precum și alte vagi frânturi de imagini necunoscute cu ei ce par a ține de ceva grav. Odată ieșiți din cinematograf și îndreptându-se spre restaurantul gării cei trei își dau seama cu stupoare că nu pot înțelege limba acestor localnici. Sunt obligați să „vorbească” prin semne și mai ales să intuiască. Totul devine irațional și greu de gestionat ca o coborâre mitologică într-un infern, culminând cu apariția unei fete misterioase numite Moïra (interpretată de actrița Adriana Bogdan la acel moment căsătorită cu regizorul José Varel, interpretând anterior rolul Nadinei din ecranizarea filmului „Răscoala”). Odată rulată o melodie cunoscută și plăcută de Val, acesta dansează cu Moïra, pretinzând că-i înțelege limbajul în ciuda protestelor ferme ale lui Mathias și resemnate ale lui Hernhutter care par și ei că înțeleg cine este cu adevărat frumoasa necunoscută și se înspăimântă realizând că ea reprezintă sfârșitul. Brusc se aude sirena unui tren, toți părăsesc localul și o regăsim pe Moïra pe un peron întrebându-l pe Mathias, semiconfuz, dacă este în regulă. Din următoarele cadre realizăm că a avut loc un grav accident feroviar.

Afișul peliculei

Fragmente de imagine din acest accident apăruseră recurent în visul profesorului, care acum află că Anne nu a supraviețuit. Găsindu-i trupul într-o dependință de lângă calea ferată, alături de alte victime, Mathias se așează împietrit de durere lângă Anne încercând să-i mângâie chipul inert de o frumusețe glacială într-un gest ce amestecă mai multe forme de regret și tardivă înțelegere.

Analiza interioară și exterioară a condiției umane devine miza atât a regizorului, cât și a spectatorului care urmărește pe ecran această poveste foarte eliadescă despre dragoste și despre sfârșit. Versurile melodiei ce însoțește genericul filmului rezumase mesajul-avertisment încă din primele minute: „*La fleur de l'été, en chardon à l'automne, givrée en hiver, refleurit au printemps. L'amour ébloui, de l'été en automne, se fane et se fige, au gel blanc de l'hiver*”. Ca un adevărat maestru, André Delvaux ne arată cu mult calm, compasiv, dar fără menajamente, folosindu-se de onirism și feerie, cum se poate pierde foarte ușor tot ceea ce contează cu adevărat jucându-ne cu prioritățile. Cum uneori cuvintele nespuse se pot înțelege foarte clar, iar cele spuse nu înseamnă decât zgomot. Și cum depinde de fiecare să fim acolo lângă celălalt ori de câte ori într-o seară târzie trenul, ai cărui pasageri suntem, se oprește în mijlocul câmpiei.

Serată muzicală la Giurgiu

Angela BUCUR

Festivalul „Primăvara Culturală Giurgiuveană” a fost și este un eveniment important care te lasă sedus, te provoacă să încerci exercițiul bucuriei într-o atmosferă de solidaritate spirituală. Ne-am bucurat cu toții ca după o lungă perioadă, masca a fost lăsată de o parte și au apărut primele semne ale normalității.

Un moment fericit, găzduit la Ateneul „Nicolae Bălănescu”, miercuri 18 mai a.c., l-a reprezentat „Serata muzicală” organizată de Școala gimnazială de artă „Victor Karpis”, cu participarea Corului claselor II-IV și elevilor laureați la Olimpiadele și Concursurile naționale și Internaționale.

În deschidere, am avut prilejul să audiem bine-cunoscuta piesă românească „Vine, vine primăvara” cântată de corul elevilor, dirijat de prof. Diana Danilov, acompaniat la pian de prof. Ion Stan, care a avut darul de a transforma debutul pe această scenă într-o comunicare cu publicul cu totul ieșită din comun. Au fost ascultate cu sporită atenție piesele interpretate la pian de elevii Maria Gaspar și Elisa Popa, îndrumător prof. dr. Gh. Nițescu, apoi Bogdan Țaga, Luca și Iustinian Nidelcea, clasa prof. Daniela Cioacă. Au fost admirabil cântate și lucrările elevilor David Cirț, Octavian Moise, Rut Eliza Plăcintă-Petre, Beatrice Mocanu, Crina Geogescu, Sebastian Olaroiu – clasa prof. Cristina Tudorie. Susținute de virtuozitate au fost și piesele elevilor Maria Alice Șeb, Dragoș Tănăsescu, Anisia Nedea, Cezar Bardă – prof. Mariana Dumitrescu. Au fost apreciați și elevii Efrem Văduva și Raisa Bogatu – prof. Ionuț Rebleanu și Cătălina Țone.

La coloana sonoră a seratei muzicale au contribuit nu numai pianiștii, dar și elevii claselor instrumentelor de suflat, oboi și flaut, care pentru prestațiile lor au fost îndelung aplaudați. Ne gândim la Sebastian Rebleanu, oboi – prof. Mariana Iliescu, acompaniat la pian de prof. Daniela Cioacă, iar la flaut Andrei și Adrian Rebleanu – prof. Marioara Mosor, acompaniați de prof. Ionuț Rebleanu. La vioară a evoluat elevul Andrei Cristian Vasile – prof. Livia Pencea.

Momentul „În pași de vals”, al elevilor Ana-Maria Goia și Cezar Bardă de la Club Dans „Factory”, a completat în mod fericit această seară.

Fără îndoială, că succesul seratei muzicale s-a întemeiat nu numai prin măiestria interpretării elevilor, ci în bună măsură și pe frumusețea melodiilor.

Peisajul sonor diversificat a cuprins la pian piese emblematice cu un bogat conținut emoțional: Marș militar de Fr. Schubert la patru mâini, Menuet de W. A. Mozart la patru mâini, Studiu op. 4 nr.1 de Fr. Liszt, *Vals* de Șostakovici, Lied de Sch. Brinley, *Mariage d'amour* de Richard Claydermann, *Scherzzo* de F.M. Bartholdy.

La oboi și flaut au fost inspirat alese lucrările: *Cântec* de Mircea Bădulescu, *Serenadă* de Fr. Schubert și *Hora* de Baclanova.

În încheierea minunatului concert publicul s-a bucurat de piesele lui Johann Strauss, Polka și Marșul lui Radesky – ansamblu la patru mâini.

În sală liniște și bucurie sufletească, spectatori inițiați în a asculta și a înțelege muzica.

Inițiată de cadrele didactice ale Școlii gimnaziale de artă „Victor Karpis”, director Mariana Iliescu, serata muzicală a fost un adevărat succes. Așteptăm ca școala să-și îndeplinească în continuare rolul cuvenit în îmbogățirea orizontului cultural nu numai al elevilor dar și al auditoriului prezent la concerte.

FAMILIA ADDAMS
Teatrul Excelsior, Regia, costumele și coregrafia Răzvan Mazilu

Mona Dobrișan

O fată se îndrăgostește de un băiat și vrea să-l prezinte părinților. Până aici nimic neobișnuit.

Dar dacă fata se numește Wednesday, are tendințe sadice, este pasionată de Triunghiul Bermudelor, are ca hobby creșterea păianjenilor și din când în când cere fratelui mai mic, Pugsley, ghilotinarea păpușilor ei ?

Iată însă că această fetiță devenită celebră, creată de caricaturistul american Charles Addams, descoperă IUBIREA… vrea să cunoască lumea, vrea să aducă la cunoștința părinților faptul că se va căsători și încredințează acest secret tatălui ei, Gomez, care este nevoit să-și mintă adorata soție, Morticia.

„Iubirea aduce atâtea probleme. Deși, dacă stai să te gândești… e altceva pe lume mai important ?" (Fester Addams, fratele lui Gomez Addams, capul familiei).

Această ciudată familie Addams devenită un brand și element fundamental al culturii americane, familie iconică pe același loc cu familia Kennedy sau Roosevelt, prezentată în libret în mod satiric drept familia etalon americană din secolul XX, este un clan aristocratic, bogat, macabru, căruia nu-i pasă de ceilalți și de părerile lor; Morticia și Gomez Addams își iubesc familia și copiii, îi ocrotesc, le sunt aproape și cu asentimentul lor cei din casă dau curs jocurilor crude, de neînțeles, dintre membrii familiei.

Ei, de fapt, au o calitate importantă și anume se iubesc, sunt uniți în greșelile, poznele, ororile lor, își rememorează strămoșii pe care îi prețuiesc, sunt excentrici și interesanți, își declară iubirea și nu cunosc ce-i frica. Așa-i că avem ce învăța de la ei ? !

Ei ne dau câteva lecții de viață și până acestea ajung la noi, cei din familia Beineke învață lecția acceptării , a recuceririi, a reîndrăgostirii, a pasiunii, a curajului în a face orice.

Familia Beineke este familia băiatului îndrăgostit de fiica familiei Addams. Ei, familia „normală", nimerind în alaiul de personaje stranii în ziua vizitei și a cererii în căsătorie, descoperă că respingând ceea ce nu înțeleg, ei sunt cei care etichetează, condamnă și plini de prejudicii pot fi ei cei periculoși pentru că oamenii sunt diferiți, originali, nu sunt toți la fel; ceea ce lipsește societății din toate timpurile este în primul rând, toleranța.

Uităm să râdem, să fim comici, să ne amuzăm de propriile noastre temeri, de slăbiciunile umane și de ce nu, de iminența morții.

„Vino către umbră râzând", spune Lurch (majordomul înalt, puternic, dar duios, care intimidează oaspeții și nu prea vorbește).

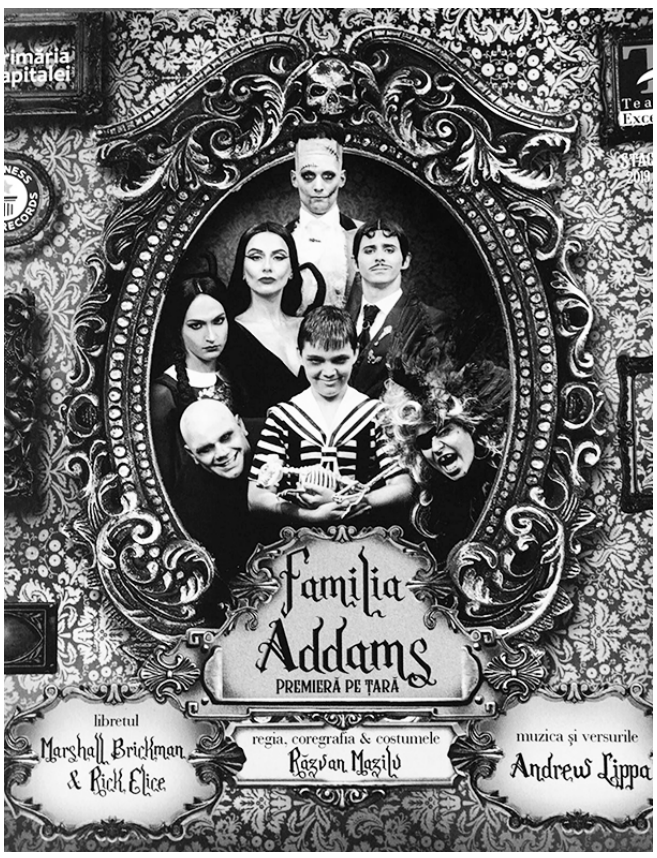
În afară de Gomez și Morticia, care se iubesc ca în prima zi, apare unchiul Fester, un pic mai nebun care, iubind atât de pătimaș și adevărat, de suav și fiind ridicol de îndrăgostit, ajunge să se căsătorească cu iubita lui chiar dacă aceasta este nici mai mult nici mai puțin decât LUNA.

Pugsley este frățiorul mai mic al lui Wednesday. El bea gaz, își dă în ochi cu spray, stă să-l chinuiască sora lui cu fierul de călcat sau să-l otrăvească și nu se supără, ba chiar cu o doză importantă de masochism încearcă pe propria piele toate instrumentele din colecția de unelte de tortură a familiei.

Mai apar ca personaje Bunica, Clovnul, Marchiza, Balerina, Gangster, Soldatul, Mireasa care se spânzură în ziua nunții.

După multiple ecranizări, filme de animație, seriale etc., inspirate de celebra familie, apare în 22 noiembrie 1991 filmul de lung metraj „The Addams Family" cu Angelica Huston (Morticia), Raul Julia (Gomez), Christopher Lloyd (Lurch) – comedie cu umor sec, cu nominalizări pentru premiul Oscar, premiile Bafta și Hugo. Nominalizații: Angelica Huston (Morticia), Raul Julia (Gomez), Cristina Ricci (Wednesday), Christopher Lloyd (Fester), Joan Cusack (soția lui Fester).

Apariția unui nou musical pe Broodway cu „Familia Addams" anunțat în mai 2007 i-a avut ca libretiști pe

Marshall Brickman și Rick Elice, pe Andrew Lippa – muzica și versurile. Spectacolul, nominalizat pentru două premii Tony și opt Drama Desk, are premiera pe 8 aprilie 2010, s-a jucat de 722 de ori pe Broadway cu mare succes și în multe alte țări.

Dar succesul acestui spectacol nu este datorat exclusiv șarmantelor personaje, ci și actorilor care au performat în partituri grele actoricești, muzicale, coregrafice sau regizorilor.

Teatrul Excelsior din București ne oferă o premieră magistrală și mă repet pentru că despre regizorul-coregraf Răzvan Mazilu mi-am mai declinat omagiul, admirația și plăcerea cu care mă îndrept spre teatru în serile spectacolelor domniei sale (vezi cronica despre „CABARET" – Teatrul Odeon). Premieră a stagiunii 2019-2020, efervescentul spectacol primește două nominalizări Uniter (2020) pentru cea mai bună actriță (Oana Predescu), cel mai bun actor în rol principal (Lucian Ionescu, câștigător al trofeului), premiu special Uniter pentru contribuția la dezvoltarea musicalului în România (2022) pentru Răzvan Mazilu.

„Familia Addams" la Teatrul Excelsior, director Adrian Găzdaru, este un show plin de strălucire cu partituri pe care începi să le fredonezi, cu o poveste cuceritoare, creativă.

Gomez – Lucian Ionescu.

Morticia Addams – Oana Predescu / Camelia Pintilie.

Wednesday Addams – Ana Udroiu.

Pugsley Addams – Matei Hotăranu.

Unchiul Fester - Mihai Mitrea / Radu Mitrea.

Lurch – Mircea Alexandru.

Familia Beineke: Alice – Maria Alexievici; Lucas – Dan Pughineanu; Mal – Doru Bem.

Traducerea și adaptarea songurilor este realizată de Alex Ștefănescu.

Asistentul coregrafic Monica Petrică este fostă prim-balerină a Operei Române și a părăsit scena la 43 ani fiind, însă, în continuare, partenera și colega lui Răzvan Mazilu în compania de dans „Tango Tangent", coordonată de acesta. Vedetă TV, este prezentă în spectacolele teatrului Odeon „Când Isadora dansa", „Un tango mas" sau „Răzvan Mazilu & Ladies". A activat în compania de Dans Clasic și Contemporan „Oleg Danovski", membră a juriului la „România dansează", membră a companiei Atlanta Ballet din SUA.

Spectacolul rămâne fidel nebuniei și autenticității familiei Addams cu genialitatea plină de umor a lui Gomez galantul, cu senzualitatea Morticiei cea bănuitoare, cu ciudățeniile celor doi copii, cu Thing, mâna care umblă singură prin casă și le aduce membrilor familiei diverse lucruri, cu Lurch cel înalt și tăcut, cu bunica ce poartă pe pălărie o cioară împăiată.

Nutresc, însă, o admirație aparte pentru Lucian Ionescu (Gomez), care plin de viață dă naștere personajului său într-un mod fabulos ce la final ridică publicul în picioare. Vom mai auzi de acest actor. Interpretează rolul Makie Șiș în noua premieră a lui Răzvan Mazilu de la Excelsior, „Opera de trei parale", probabil la fel de carismatic.

Strămoșii familiei Addams au construit un personaj colectiv, hazos, care completează tabloul gotic al piesei.

Moment surprinzător: răbufnirea doamnei Alice Beineke, care cu emoție, frustrare și feminitate redescoperită creează un moment foarte sensibil. Ea învață la sfârșitul cinei că sentimentele trebuie mărturisite, că nimic nu e roz și e necesar să recunoști asta, că trebuie, cu răbdare, să retrezești pasiuni și să întreții flacăra iubirii care înseamnă, de fapt, totul.

Musicalul este minunat, de la costume, lumini, momentele de dans, reprezintă o combinație între comedie, dramă, umor, dragoste, este ideal pentru cei care vor să râdă sau pentru pasionații de „zombi".

Vă recomand acest spectacol de calitate, în care vă veți regăsi mulți dintre voi, pentru că viața nu este în alb și negru, în roz și negru; VIAȚA are mii de nuanțe teribile care ne fac să ne îndrăgostim de ea, trăind și mergând spre moarte zâmbind. Sunt etape, doar etape, pe care noi le facem umbre sau cascade de lumină creând ca genialii autori de romane, de personaje, sau de tot ce înseamnă arta.

Mulțumesc încă odată Răzvan Mazilu pentru rafinament, atenție la detalii, TALENT și darul domniei voastre de a crea personaje principale din absolut toate rolurile, chiar și din Noi, Publicul !

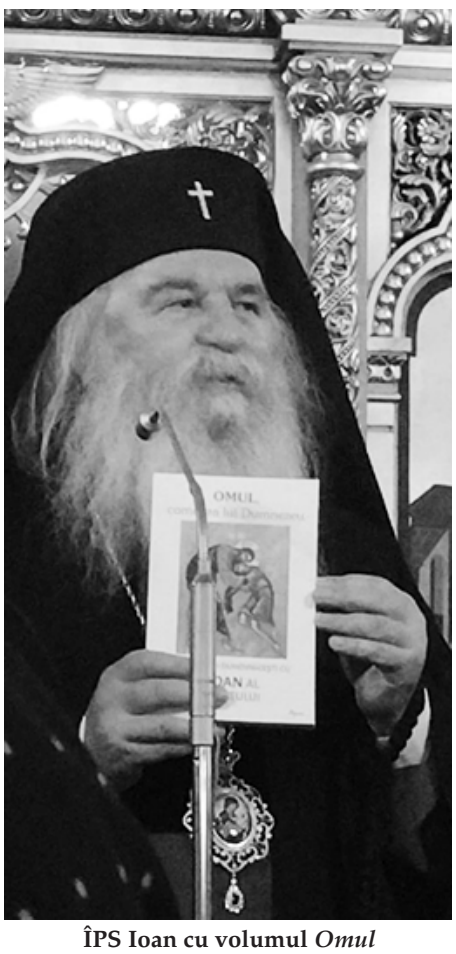
Noi convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (III)

„Dacă nu mergem în fiecare zi la spitale, să le spălăm picioarele celor pironiți de boală, măcar să le spălăm obrazul lor înlăcrimat !”

Luminița Cornea: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, vă rugăm să ne puneți în valoare textul de la Sfântul Evanghelist Marcu, capitolul 10, versetele 32-42, despre prevestirea patimilor Mântuitorului nostru Iisus Hristos, dar și despre cererea fiilor lui Zevedeu.

Îps. Ioan: În primul rând, aș vrea să evidențiem contextul în care are loc, să spunem așa, acțiunea descrisă de Sfântul Evanghelist Marcu. Este vorba de intrarea în casa unui fariseu, acolo unde a șezut la masă. Este vorba de prevestirea patimilor Mântuitorului nostru Iisus Hristos. În drumul Său spre Ierusalim, Mântuitorul Hristos face o trecere prin Țara Sfântă și are ocazia să vorbească și cu ucenicii Săi, fiind în ceas de taină, fiind mereu împreună cu ei, deci are ocazia să le vorbească despre ce are să fie.

L.C.: Permiteți-mi să redau un verset: „*Și erau pe drum, suindu-se la Ierusalim, iar Iisus mergea înaintea lor. Și ei erau uimiți și cei ce mergeau după El se temeau. Și luând la Sine, iarăși, pe cei doisprezece, a început să le spună cele ce aveau să I se întâmple.*” (Marcu 10, 32). Vă rog să vă referiți la conținutul acestui verset.

ÎPS Ioan cu volumul *Omul comoara lui Dumnezeu*

Îps. Ioan: Mântuitorul se afla în drum spre Ierusalim. Chiar relatează Sfântul Evanghelist Marcu cuvântul rostit de Mântuitor, în versetul 33: „*iată, ne suim la Ierusalim și Fiul Omului va fi predat arhiereilor și cărturarilor; și-L vor osândi la moarte și-l vor da în mâna păgânilor*”. Prin urmare, cuvântul rostit de Mântuitor „*iată, ne suim*” ne arată clar că nu cu mult timp, trecuse de Ierihon, urcând deja spre Ierusalim. Pentru că urma să se întâmple, să se petreacă desăvârșirea activității mântuitoare a lui Iisus, aici, pe pământ, le vestește, pentru a treia oară, ce urma să pătimească la Ierusalim.

Mai departe, citim că „*Fiul Omului va fi predat arhiereilor și cărturarilor*”. Observați, Mântuitorul nu spune „Eu voi fi predat”, ci spune „Fiul Omului”. Oare de ce a spus aceasta și nu a spus *Eu* ? Personal, cred că chiar în momentul acela, după trei ani și jumătate de misiune, cât Mântuitorul a fost cu apostolii, ei au văzut atâtea minuni săvârșite și au auzit cuvinte de învățătură deosebite, totuși, încă nu ajunseseră la credința aceea desăvârșită că într-adevăr El este Fiul lui Dumnezeu. Ei Îl credeau și Îi spuneau, după cum citim în textele sfinte, *Învățătorule*. Deși mai era un pas până la marea desăvârșire a operei, aici, pe pământ, încă Îl considerau, cum spuneam, *un învățător*, de aceea Mântuitorul spune „*Fiul Omului va fi predat”*, nu spune: voi fi predat, parcă ar vrea să vorbească despre altcineva. Dar sub aceste cuvinte se ascunde, se află într-un fel, marele adevăr care va fi descoperit apostolilor peste câteva zile. Cele spuse de Sfântul Apostol Marcu *reprezintă a treia vestire a patimilor Mântuitorului, practic, am putea spune cea mai precisă și completă vestire a patimilor*.

Iisus le descrie ucenicilor Săi fiecare moment din cele ce vor urma să se întâmple la Ierusalim. Iată, mai întâi, zice Mântuitorul: „*va fi predat arhiereilor*”. Noi știm că la templul din Ierusalim nu erau mai mulți arhierei. Era un singur templu și un singur arhiereu. Totuși, Mântuitorul folosește substantivul *arhiereu* la plural. Oare avea dreptate sau nu Iisus ? Ei, uitați-vă cât de precis este Mântuitorul în rostire ! În acel moment erau la Ierusalim doi arhierei: Ana și Caiafa. Unul era în funcție și altul, în retragere. Iată, deci, încă o dată putem să avem încredere că orice cuvânt a spus Mântuitorul, analizat și din punct de vedere filologic, are precizie gramaticală întru totul matematică.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, în continuare, Mântuitorul spune că *va fi predat și cărturarilor*, deci tot la plural.

Îps. Ioan: Da, la fel, la plural: *cărturarilor*, adică instanței de judecată a Sinedriului. Este vorba despre cele șaptezeci de persoane care făceau parte din Sinedriul de la Ierusalim și care erau instanța de judecată „*și-L vor osândi la moarte”*. Este clar că Mântuitorul a fost osândit la moarte de aceasta, nu de altă instanță de judecată. Următoarea: „*și-l vor da în mâna păgânilor*” ce înseamnă ? Adică Îl vor preda autorităților romane, păgâne, care stăpâneau la ora aceea Palestina, Țara lui Israel. Spune mai departe: „*și-L vor omorî*”. Este clar că o ceată de ostași romani Îl vor răstigni pe Iisus pe Golgota. Alt punct din această prevestire: „*dar după trei zile va învia*”, unde cuvântul *dar* care introduce această ultimă propoziție din prevestire este foarte important. Cum v-am spus, nu spune: *voi învia*, ci *va învia*. Aici este punctul culminant al acestei relatări făcute de Iisus ucenicilor Săi. Fără aceste dumnezeiești cuvinte, care vor face lumină în istoria omenirii, am fi vorbit astăzi despre tragedia unui rabin din Nazaret, și nu despre drama prin care Iisus a mântuit lumea. Menționez cât de importantă a fost această încununare a vestirii patimilor Mântuitorului: *dar a treia zi va învia*.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, care ar fi cele mai importante momente din viața Mântuitorului ? Cum ar trebui să ne raportăm la acestea ?

Îps. Ioan: Ca răspuns la întrebare, aș spune că trei cuvinte sunt deosebit de importante referitor la cele relatate de evangheliști în Noul Testament: *Naștere, Jertfă și Înviere*.

Nașterea Sa a fost anunțată de profeți și de un arhanghel, arhanghelul Gavriil. Pătimirea, jertfa Sa, știm că a fost anunțată de profeți și de Iisus. Însă, Învierea, în mod cu totul și cu totul direct și special, a fost anunțată de însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos, care nu spune: *voi învia*, ci *va învia*, adică își anunță Învierea Sa.

Să ne punem o întrebare: ce ar fi rămas *Noul Testament*, ca scriere, fără Înviere ? Am fi citit, astăzi, viața și învățăturile unui rabin din Nazaret. *Învierea rămâne însă piatră de hotar între Întuneric și Lumină, între viață și moarte*.

Și iarăși zic: ce-ar fi rămas planeta noastră fără Înviere ? Planeta noastră ar fi rămas marele cimitir din univers, o casă a morții. Așa că, prin Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, această planetă devine Casa Învierii noastre. Mormântul nostru până la Hristos ar fi rămas casa morții, dar după Învierea Domnului, devine Casa Învierii noastre. Credeți că întâmplător Părintele Patriarh a pus în fața Sinodului un cuvânt prin care în anul 2021 ne-am adus aminte, mai mult ca oricând, de cimitirele unde așteaptă învierea cea de obște strămoșii noștri sfinți ? Hristos va anunța învierea noastră. Acest fapt nu-l va face într-un palat, ci în cimitir. Auziți unde se va auzi trâmbița îngerului ? Într-un cimitir. Oare Îl vom aștepta pe Hristos într-un cimitir plin de spini ? Așa cum, din nefericire, mai vedem pe ici, pe colo. Cu spini l-am petrecut pe Hristos, de aici de pe pământ, când s-a întors la Tatăl. Și acum tot cu spini să-L așteptăm când va veni a doua oară să judece viii și morții și să ne dea și nouă din harul Învierii Sale ? Cred că merită să avem grijă de cimitirele noastre parohiale. Haideți să scoatem spinii din cimitire ! Să nu ne încununăm și noi părinții sfinți cu spini, așa cum, odinioară, romanii L-au încununat pe Hristos cu o cunună de spini, în drumul Lui spre Cer.

L.C.: Vă rog să ne spuneți un cuvânt și despre a doua parte a evangheliei, cea legată de cererea făcută de fiii lui Zevedeu: „*Dă-ne nouă să ședem unul de-a dreapta Ta, și altul de-a stânga Ta, întru slava Ta*” (Marcu 10, 37). Cum a răspuns Hristos acestei cereri și ce a urmat în viața celor doi apostoli ca împlinire a cuvintelor Domnului nostru Iisus Hristos ?

Îps. Ioan: Răspunsul este foarte sintetic și direct. Mântuitorul le spune: „*nu știți ce cereți !*” (Marcu 10, 38). Însă să nu-i judecăm pe cei doi binecuvântați și sfinți și iubiți de Iisus apostoli, Iacob și Ioan, pe care Hristos i-a luat din corabia și din brațele bătrânului Zevedeu.

Nu putem vorbi de o cerere vinovată a celor doi frați despre care știm că au fost cu Iisus pe Tabor. Însă încă nu înțelegeau ce înseamnă: *pentru a ajunge întru slava Ta*. Vedeți, ei cer să ajungă „*întru slava Ta*”, deci credința lor este întărită pe clipă ce trece și totuși, totuși, parcă întrezăresc slava Fiului lui Dumnezeu, a Fiului teslarului din Nazaret.

Însă, dacă am sta să contextualizăm momentul cererii lor, practic am putea spune că cei doi frați i-au cerut lui Iisus să le ofere locurile celor doi tâlhari. Iată că Mântuitorul dă prioritate tâlharilor și îi lasă pe ei mai târziu să ajungă și ei acolo unde și-ar fi dorit întru slava Sa pentru că la slava lui Dumnezeu nu se poate ajunge decât prin pătimire, prin jertfă și prin tot ceea ce ne învață și ne-a învățat Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Iată că și unul dintre tâlhari ajunge întru slava lui Dumnezeu, a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, prin pătimirea Sa pe cruce.

Dar pentru că au cerut și ei să ajungă întru slava Mântuitorului, vedem în decursul timpului și al istoriei, că și ei au pătimit. Sfântul Iacob va fi primul dintre cei 12 apostoli care va primi moarte martirică, ucis fiind cu sabia din porunca regelui Irod Agripa, pe la anii 43-44 ai erei noastre creștine. Deci, iată, și el a intrat întru slavă, prin acest martiriu. Dar fratele său ? Ce s-a întâmplat cu Sfântul Ioan Teologul ? A suferit și el mult pentru Hristos. A fost exilat în timpul prigoanei lui Domițian, care a domnit între anii 81-96 ai erei noastre creștine. A fost exilat în insula Patmos. Îngăduiți-mi să citesc cuvintele Sfântului Ioan, pe care le găsim în *Cartea Apocalipsei*, cap. 1, versetul 9, unde mărturisește iubitul apostol Ioan: „*Eu, Ioan, fratele vostru și împreună cu voi părtaș la suferința și la împărăția și la răbdarea în Iisus, fost-am în insula ce se cheamă Patmos, pentru cuvântul lui Dumnezeu și pentru mărturia lui Iisus.*”

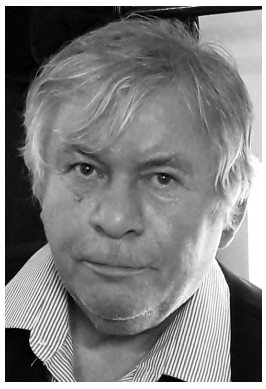
Iată, cei doi frați, și ei, au ajuns întru slava lui Dumnezeu – le-a împlinit Mântuitorul a lor dorință, dar iată prin ce au trecut fiecare dintre ei ! Și eu, când prezint credincioșilor, în sfânta biserică, viața unui sfânt, și mai ales viața martirilor, le spun prin ce pătimiri și prin ce martiriu au trecut, apoi întreb: *voiți să fiți sfinți ?* Și toată biserica răspunde: *voim*, dar, zic: *uitați-vă ce-au pățit sfinții* ! Așa că trebuie să ne asumăm viața aceasta de jertfă. Nu ne cere Hristos ca în fiecare palmă de-a noastră să fie bătut câte un piron, dar sunt atâtea modele și momente prin care omul poate să se mântuiască. Unul se va mântui prin jertfă, prin martiriu, altul se va mântui prin ... iubire, iubindu-și semenii, ajutându-și semenii. Toate sunt socotite o jertfă la Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Așa că unii se vor mântui prin sabie și prin foc, alții prin bunătatea lor în viața aceasta. Maicile noastre s-au mântuit prin naștere de prunci și prin faptul că au îngăduit a naște prunci și a-I oferi ca dar, ca prescură sfântă, bunului Dumnezeu.

L.C.: Finalul evangheliei ne prezintă misiunea pe care o vor avea de împlinit apostolii. Vă rog, Părinte Mitropolit, să ne vorbiți despre aceasta și despre coordonatele relației apostolilor cu lumea.

Îps. Ioan: Acesta este un subiect foarte, foarte vast și un subiect care ar trebui să ne definească întru totul pe noi, mai ales pe cei care suntem slujitorii altarelor. Haideți să folosim o expresie mai puțin profană, adică meseria noastră este de a sluji, profesia noastră este de a sluji și aici, mai întâi, este substanța vieții noastre ca slujitori ai altarelor, dar nu exclude și laicatul de aici, numai că Mântuitorul dorește și le arată apostolilor care ar trebui să fie relațiile și raportul între ei și în biserică, nu ca în lume și de slujire a aproapelui, nu printr-o subordonare autocratică. Iată care ar trebui să fie relațiile, pentru că vom vedea cum Hristos spală picioarele ucenicilor Săi, deci, iată, cel mai mare îl slujește pe cel mai mic, nu cel mai mic îl slujește pe cel mai mare.

Aceasta este dimensiunea slujirii pe care Hristos ne îndeamnă s-o avem și s-o practicăm în viața noastră. Noi trebuie să-i slujim întâi lui Dumnezeu, apoi să slujim semenilor noștri, să le spălăm, chiar dacă nu picioarele, măcar să le spălăm lacrima de pe obraz. Măcar atât. *Dacă nu mergem în fiecare zi la spitale, să le spălăm picioarele celor pironiți de boală, măcar să le spălăm obrazul lor înlăcrimat*.

A consemnat Luminița Cornea

Victor Pencu

I.

Ultimul va fi focul revărsat
apoi nimicul
cu chipurile noastre în traistă
se va înfățișa Domnului

se repetă istoria
în crestătura timpului
ochi veghind la căderea în brazdă
frunze și suflete

pauză…
cuvintele cuprind trupurile
vindecate
cenușa curge din încheieturi
și lutul se-ncheagă

demonii potrivesc cioburile umbrelor
printre salcâmi
imaginile-și strâng mâinile pe gratii
peste tot goliciunea
urmează însămânțatul
îngenunchezi fără cruce
stăpânită de zodiac

apoi iarăși focul
și de la capăt
începem să numărăm „Adam-1, Eva-2
apoi fiii
apoi fiii fiilor fiilor
apoi restul
până la noi cei ce tragem după noi
niște lanțuri
devenind din ce în ce mai săraci
mai goi mai țărână…

II

Se-ntâmplă vântul leagăn cenușii mele
se-ntâmplă să rămână oamenii
purtători de iluzii
aici la mine acasă în Gâștești
prefăcuți în trestii vorbitoare…

ce-ar putea fi satul meu fără ei
fum și mocirlă
ape tulburi
sentimente rănite
niște urme de sânge
scurgându-se peste umerii pământului

se-ntâmplă timpul bezmetic s-o ia razna
să împrăștie focul
să nu mai fie iertare și
moartea tăiată din inima pământului
să nu mai stea la răspântii
cu capul pe piatră

se-ntâmplă prin satul meu să treacă
un car alegoric încărcat
cu stele
adică ce-a mai rămas din oamenii
locului…eeeh, un nor de cruci.

III

Să cauți în covata gândului tău
cuvântul care se potrivește dimineții
sub strălucirea înțepenită a mâinilor
dominanta plăcerii
iubirea însăși ființând

de-a lungul cărnii
o trecere ca o sudoare
șerpi gnostici prin scoarța sărutului

și câte clipe de durere
cu unghiile-nfipte-n bezna erogenă
metoda abstracțiunilor congenitale

pe parchet harta măsluirilor cu
punctele cardinale pătate de sânge
al meu al tău

peste întinderea oglinzii zâmbetul
tău îngreunat de macii
fecioriei
lumina de-acum ți se reflectă apoasă
în decolteu

camera se umple de zvon liric
lacrima ta clocotitoare.

IV

Treci pe ulița aceasta cu sigiliile
de rouă pe unde altădată
trecea Dumnezeu cu pământul
pe umeri
erai îmbrăcată ca pentru sărbătoarea
de Lupercalii
mergeai la un ospăț
mai simți oare ochiul acela arzându-ți
spatele ?
mai știi cum ruginește spiritul
acesta al satului
pe mâna plină de suspine ?

Apoi soarele
apoi timpul
apoi veșnicia… hăt… o fereastră
deschisă.

V

Se face dimineață pe tâmpla lirică
din pustiul unui cântec zboară fluturi
de vată
presimt umbra duhnind a Soare de Icar
pe când încet încet gândului îi cresc
aripi
între pasajele scrise mărunt se așează
manechinele
pe ulițe blestemul mărunțește un surâs
rămas bleg pe muchia oglinzii

o vioară încărunțește în mâinile copiilor
mei
ieri încă mai puteam născoci pasiunea

ce-ar fi să scriu acum un sărut pe
brazda umedă unde crește iarbă albastră
și unde înflorește sufletul pe cruci
duminicale
o, te iubeam cu mâinile pline de flori
în orele matinale
în care întârziau orele blândeții
iar noi miroseam a pământ a ploaie și a zbor.

Din volumul în pregătire
„Elegii de altădată”.

Ruxandra Dragomir

Aștept...

Aștept, cu ochii sorbiți de lumină,
să ștergem toate fruntariile hașurate,
înnegrite, împovărate de vină.
De prea mult timp ne despart,
atât de colțuroase,
oțelite în furnalul fricilor, în atâtea și prea multe angoase...
Ne-am împărțit sângeros, halcă cu halcă, unor găuri deschise,
unor nebuloase atât de stupide, atât de precise.

Și tu știi, tu știi, dragul meu cu obloane verzi,
că port în fereastră balsamină,
că ea așteaptă să te decizi,
că ne vrea laolaltă, reuniți, bucuroși, în lumină.

Hai, să redevenim repezi,
să ne îmbrățișăm cu aripile,
să topim ghimpii falselor lespezi !
Zâmbetul falnic, grațiat din carceri,
bucura-se-va de zborul prihorului.
Și el arată că-i destul.
E din nou timpul unei singure inimi,
se dibuie, o aud în cuibare,
e fericită,
își cere vechiul pătul.

Umblătura întru iubire

Mersul să-ți fie întotdeauna drept,
coloana ta să nu sufere,
vertebrele demnității ține-le bine, în suturi de cufere...
Umerii drepți, mușchiul trapez mereu strunit spre înapoi,
cu ochiul ațintit pe fila istoriei,
dar, grijă mare !
să nu o îndoi.
Tălpile desculțe, unite cu pământul,
sfințească-se !
Invizibil, pasul să-ți umble ca vântul...

Capul semeț, scrutând ager văzduhul,
inima blândă, văzătoare cu duhul;
brațul, a îmbrățișare, rugă de foc,
privirea, porumbiță în zbor,
gândurile toate,
liturghie-n sobor.

Balcic

Dormeai cu Balcicul la creștet
și-n zid era pecetluită marea,
iar eu, copil, foram adânc din ea visări.
Pluteam apoi - un cumulus - spre large zări
la care și-azi nobleți de suflete aspiră.
Mă modelam după înaltul tău senin
și pacea din culori am învățat-o
când tu în rucodelii-ți vărsai marea.

Pictai atâta de frumos chemarea ...

Evocare

La fântâna de pe colină
într-un zbor mlădios mă înalț...
Pășesc la bordul unui serafim
care de mult, răbdător din fire, mă așteaptă.
Mai întâi mă descalț.
Așa se face când ți se așterne o aripă la picioare,
așa se face !
Altminteri aripa cu timpul, învelindu-te, te doare.

Mă zboară ușor pe raza lui de lumină.
În pene, iubirile tăcute,
prezente și cele viitoare
se descleștează, zâmbesc îmbujorate
și primesc
(de când așteaptă !...)
dreptul nestingherit
de a-și face cuib în astrul mare.
Iată, dorul iubirii rezolvat sublim,
așa cum știe să o facă, dintre toate categoriile de îngeri,
printr-un singur zbor,
doar un serafim.
Plutește vânjos cu cele șase ale lui aripe,
iar eu mă țin hotărâtă, mai hotărâtă ca niciodată
de acea treime din ele
înmuiată în fântâna de pe colina
unei clipe.

Tărâmul ales

În stânci originare,
coarne de cerb ca niște brațe întinse-n văzduhuri
la tine, aici, au prins rădăcini;
râuri din ape primordiale,
lacrimi glaciare descătușate de-adânc,
îți curăță brazdele obrajilor de spini
mângâiere, Logosul săgeată dintru începuturi raze,
sărutând domol mranița,
omorând moartea,
întărind granița...

Mai multe nu știu, n-am aflat, dar mi-e sigur:
pescui-te-va bolta la gerul din urmă.
Prin oglinzile - lacuri ridicat la Ceruri,
tărâmul meu ales, nu vei fi singur.
Cu tine fi-va Păstorul, îmbrățișat de turmă.

Pasărea-somn

Se-avântă din Onir, cu pene uimitoare
prin nori ușori, pufoși ce unduiesc sub boare
o pasăre măiastră, dulce, călătoare...
Prin șoapta miezului de noapte scoborâtă,
e-un duh ce-obrajii străvezii, blajini, lăptoși
îi îmboldește, îi înconjoară și-i sărută.

E matca de Iubire răsfrântă-n zborul-vis !

Senin albastru peste zări și suflet răspândește,
iar în adâncul zbor, de ziuă necuprins,
Pasărea-somn ades se-adevărește
când ochiul treaz și viu,
cuminte, foarte singur,
s-a închis.

O colecție de artefacte din perioada comunistă expusă la Giurgiu cu ocazia evenimentului *„Noaptea muzeelor"*

Gelu BRÎNCOVEANU

Documente și obiecte cu referiri directe la regimul politic comunist din România și la reprezentanți ai conducerii acestuia, alături de bunuri din cotidianul familial al anilor 1970-1989 au fost prezentate publicului de către Muzeul județean „Teohari Antonescu" (MJTA), la sediul său central de lângă Parcul Alei, sâmbătă, 14 mai a.c., în cadrul evenimentului internațional „Noaptea Muzeelor 2022". Organizat de instituția gazdă, în parteneriat cu un operator cultural privat din București (Asociația „Muzeul Jucăriilor", colaborator mai vechi al MJTA) și cu instituții publice specializate din municipiul Giurgiu (Centrul județean de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale, Biblioteca județeană „I. A. Bassarabescu", Centrul cultural „Ion Vinea", Teatrul „Tudor Vianu"), evenimentul s-a desfășurat după un program prestabilit, cu participarea unui public numeros, apreciat de organizatori la peste 1.200 de persoane.

Semnături originale Nicolae Ceaușescu

Dintre documentele prezentate în etalarea intitulată „Noi în anul 2000, când nu vom mai fi copii" atrage atenția în mod deosebit fișa de plată a salariilor pe anul 1970 a demnitarului Nicolae Ceaușescu. Documentul conține 11 semnături în original (înscrise de titular cu cerneală neagră), corespunzătoare lunilor ianuarie-aprilie și iunie-decembrie. În contul lunii mai, la rubrica destinată semnăturii de primire a sumei de plată, este înscrisă cu cerneală albastră mențiunea: „Pentru fondul de ajutor al județelor calamitate". Situația indică un sprijin bănesc oferit de viitorul Președinte al României în beneficiul persoanelor aflate atunci în dificultate. Conform actului financiar-contabil prezentat în expoziție, Nicolae Ceaușescu a fost remunerat în fiecare lună din anul 1970 cu suma netă de 18.720 de lei.

Alături sunt etalate fișe de plată a salariilor pe anul 1972 ale demnitarilor Corneliu Burtică și Manea Mănescu, ambele purtând semnături originale ale acestora. Lor se adaugă un document mai vechi, tot de natură financiară: ciorna unui stat de plată pe luna iunie 1968, scrisă cu cerneală albastră, în care identificarea celor 22 de beneficiari este făcută doar cu inițialele (probabil demnitari și membri ai aparatului lor administrativ, dacă ținem cont de sumele înscrise în dreptul fiecărei persoane: maxima este de 21.760 de lei, iar minima de 2.000 lei).

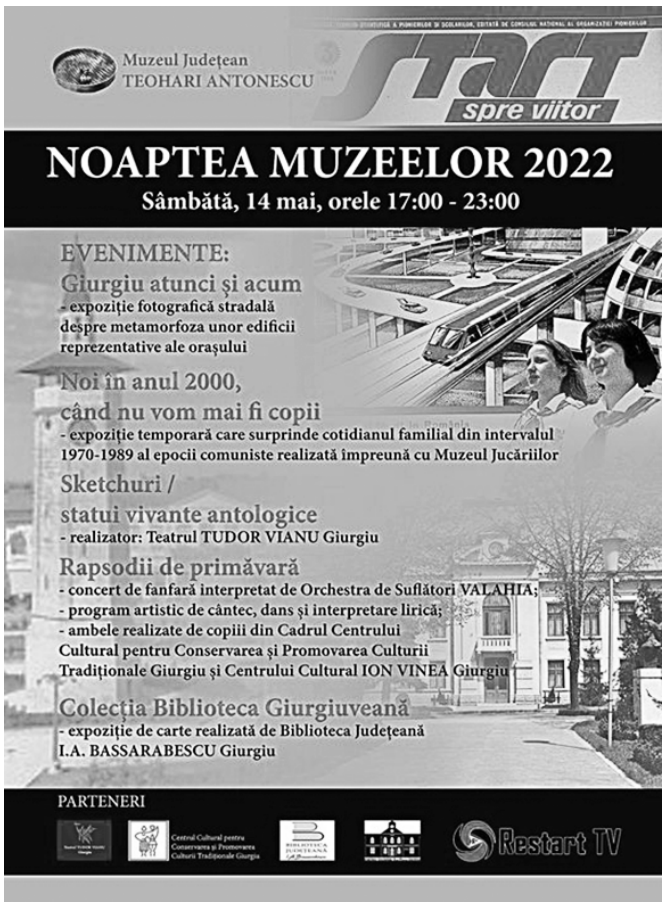
Simboluri ideologice, documente

Un segment aparte în cadrul expoziției îl reprezintă bunurile culturale cu valență heraldică și numismatică, încadrate în simbolistica ideologiei comuniste. Se evidențiază aici drapele originale (al Republicii Socialiste România, al Partidului Comunist Român, al Organizației de Pionieri) și o stemă a R.S.R, confecționată dintr-un material plastic ușor. Mai sunt etalate însemne distinctive (cravate, embleme, trese, insigne, centuri) și piese de vestimentație purtate de pionieri la ceremonii și întruniri oficiale.

Documente care atestă apartenența unor persoane la ideologia comunistă sunt și ele prezentate în vitrine. Întâlnim aici câteva carnete de membru al Partidului Comunist Român și al Uniunii Tineretului Comunist, însoțite de imprimatul intitulat „Cum să păstrăm carnetul de membru și unde îl putem folosi", emis de Comitetul Central P.M.R. Din mențiunea expresă, înscrisă în partea din dreapta sus a tipăriturii respective, aflăm că „Textul acesta va fi înaintat odată cu carnetul de membru". Fără a detalia conținutul celor patru puncte înscrise în imprimat, reproducem partea finală a acestuia: „Carnetul de membru este o părticică din steagul Partidului. Să ne purtăm în așa fel, încât să meritățm încrederea ce ne-a arătat-o Partidul când ne-a încredințat Carnetul de membru". Setul de documente este întregit cu un „Statut al Partidului Comunist Român", tipărit în anul 1974. Alături de acesta, o invitație (cu insignă) la recepția dată de C.C. al P.C.R., cu ocazia Congresului al XI-lea și câteva imprimate dedicate aniversării zilelor de 23 August 1944 și 30 Decembrie 1947.

Cel mai important dintre actele de studii originale expuse îl reprezintă o „Diplomă de absolvire" emisă de Universitatea „C. I. Parhon", Facultatea Muncitorească, în anul 1959. Documentul poartă semnăturile autorizate și are aplicată ștampila instituției. Lipsește fotografia titularului (probabil dezlipită ulterior), a cărui identitate nu o vom menționa în acest demers de popularizare. Reproducem în schimb ultimul paragraf tipărit pe diploma respectivă: „Conform H.C.M. nr. 2877/1953, prezenta diplomă acordă dreptul de a urma cursurile instituțiilor de învățământ superior". Alături, întâlnim alt document original, care poartă titulatura „Diplomă de maturitate", emis în anul 1960 de Școala medie „Unirea" din Focșani. Așezată lângă aceste documente, o dactilogramă atrage atenția publicului. Poartă titlul „Îndrumar pentru scrierea autobiografiei" și conține cerințe asemănătoare celor folosite la realizarea unui „Curriculum Vitae" contemporan. La punctul 12 din „Îndrumar…", o cerință specială pentru cel care completa o astfel de „autobiografie": „Dacă are cunoștințe, prieteni sau rude ce se află în străinătate".

Periodice, cărți și imprimate diverse

Majoritatea titlurilor de publicații din expoziție s-au adresat în perioada lor de tipărire unui public format majoritar din copii și adolescenți („Arici Pogonici", „Șoimii patriei", „Luminița", „Cutezătorii", „Start spre viitor"). Alte periodice au avut avut în atenție: persoane de gen feminin („Femeia"), instituții („Pentru patrie"), activiști din sfera politică („Munca de partid", „Veac Nou"), iubitori de natură și drumeții („România pitorească"). Pentru un public eclectic regăsim un singur titlu („Flacăra"). Indiferent de categoria căreia se adresau, publicațiile amintite aici au evidențiat (în proporții diferite) activitatea Partidului Comunist Român și a conducerii centrale a acestuia, cu accent propagandistic pe personalitatea președintelui Nicolae Ceaușescu, a cărui imagine era aproape mereu imprimată pe prima pagină.

Dintre cărțile expuse în vitrine amintim: manuale („Abecedar", „Matematică") și culegeri de probleme pentru școala generală (ediții și autori care s-au bucurat de succes atunci), împreună cu volume destinate lecturii suplimentare („Povestiri istorice"), semnate de către un istoric cunoscut în acea vreme.

O categorie specială de tipărituri prezentate este cea a felicitărilor oficiale, trimise către destinatari colectivi sau către tovarăși cu „muncă de răspundere". Din conținutul unui asemenea imprimat reproducem un pasaj lămuritor pentru limbajul public al epocii: „… vă felicităm călduros pentru realizările obținute și vă urăm sănătate și succese deosebite la îndeplinirea sarcinilor de mare răspundere ce vă revin". Semnat: Comitetul de Partid și Comitetul Oamenilor Muncii din I. M. C. 7 Noiembrie (extras dintr-o felicitare tipărită cu ocazia celei de-a XXVII-a aniversări a Republicii și a Anului Nou).

Categoria „Imprimate" este completată cu materiale publicitare dintre cele mai diverse. Pot fi vizionate reclame ale unor întreprinderi de asigurări, calendare emise de publicații centrale („Scânteia") și locale („Steagul Roșu"), precum și de diverse organizații (între care „Crucea Roșie"). Alături de acestea întâlnim etichete și ambalaje pentru produse alimentare, băuturi, dulciuri și mărfuri industriale.

Cotidian familial, competiții sportive

Universul casnic din România anilor 1970-1989 este prezentat prin intermediul unei game diverse de bunuri, pornind de la obiecte de dimensiuni mari, până la produse de igienă personală și curățire a locuințelor.

Între piesele de mobilier etalate se remarcă cele folosite pentru dotarea unei sufragerii de tip „popular". Fabricate în anii '70, din pal lăcuit, ele se înscriu în conceptele și standardele perioadei evocate. Obiectele de mobilier sunt completate cu milieuri și o față de masă croșetate artizanal, iar pereții uneia dintre săli sunt „împodobiți" cu carpete, având teme „celebre": prima poartă imaginea unor pisici „aristocrate"; cealaltă comunică vizual despre „răpirea" unei fete dintr-un palat oriental de către doi călăreți înarmați, petrecută la ceas de seară (*n.n.*: Mult mai târziu, unii răpitori arabi au preferat ziariști români. Mare noroc cu intervenția Președintelui de atunci ! O temă bună pentru realizarea unei tapiserii care s-ar putea bucura de succes…). Lângă carpete, un ceas cu „cuc" și un altul de tip „tigaie". În vitrină, seturi de pahare, servicii de ceai și de cafea, bibelouri cu reprezentări diverse (elefanți, pești, câini, pescari, balerine), confecționate din sticlă, dar și din ceramică.

Atmosfera de „sufragerie" este completată cu aparatură electronică: televizoare din primele generații (modele cu lămpi, dar și cu circuite integrate), aparate de radio, magnetofon, casetofon, aparat de proiecție filme, calculator de birou, mașină de scris, telefoane, lanterne. Obiectele sunt fabricate în România și în alte state comuniste, cu care țara noastră avea acorduri comerciale pentru acest tip de bunuri (în principal U.R.S.S. și R.D.G.).

În vitrinele dintr-un spațiu adiacent „sufrageriei", pot fi întâlnite bunuri dintre cele mai diverse: piese și accesorii de vestimentație masculină (cămașă, cravată, papion) și feminină (ciorapi de damă, cunoscuți sub denumirea populară „dres", cu modele), produse de întreținere pentru încălțăminte, ingrediente alimentare, medicamente, cele mai multe păstrate în ambalaje originale. Pe simeza sălii, între multe imagini ale tovarășilor Nicolae și Elena Ceaușescu, atrag atenția câteva fanioane și medalii care amintesc despre cea mai importantă mișcare sportivă de masă din România timpului, cunoscută sub numele „Daciada".

Universul familial prezentat a fost întregit cu câteva mijloace de circulație pe drumurile publice, fabricate în Republica Socialistă România, „parcate" pe aleea din fața MJTA. Este vorba despre trei biciclete cu nume de cal mitologic înaripat (dintre care una utilizabilă în scop medical) și două motociclete (prima denumită după lanțul muntos care străbate o parte din teritoriul României, iar cealaltă „botezată" într-un stil românesc autentic: „Mobra 50 S Super").

Muzică, dans, carte, fotografie, statui

Aflată la a XVIII-a ediție națională, „Noaptea Muzeelor…" desfășurată în reședința județului Giurgiu a mai cuprins și alte manifestări: un concert de fanfară interpretat de orchestra „Valahia" (Centrul cultural „Ion Vinea"), un program artistic realizat de copii (Centrul județean de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale), două microexpoziții (una de carte curentă organizată de Biblioteca județeană „I. A. Bassarabescu", cealaltă de fotografie stradală, realizată de MJTA) și o prezentare de scurtă durată a unor statui vivante antologice (Teatrul „Tudor Vianu").

Colecția de artefacte etalată la MJTA cu ocazia programului „Noaptea Muzeelor 2022" rămâne expusă la Giurgiu până în toamna acestui an. Ea va putea fi vizionată gratuit de persoane care vor să cunoască ori să-și reamintească atmosfera unei perioade (apusă de peste trei decenii) din istoria contemporană a României.

Firide basarabene

Note despre episcopul Visarion Puiu și Basarabia

Nicolae SCURTU

Una dintre cele mai însemnate personalități ale culturii teologice[1] din România interbelică este, desigur, și înaltul prelat Visarion Puiu (n. 27 februarie 1879, Pașcani, jud. Iași – m. 10 august 1964, Viels-Maison, Franța), care, după promovarea treptelor ierarhice, ajunge mitropolit „al Transnistriei", cu reședința la Odessa (1942–1943).

Visarion Puiu a avut relații teologice și culturale cu Basarabia, unde a fost episcop al Hotinului, cu sediul la Bălți, în perioada 1923-1934.

La Chișinău a îndeplinit funcția de director al Seminarului și exarh al mănăstirilor din Basarabia.

În acest perimetru spiritual și supraîncărcat de evenimente istorice, Visarion Puiu a conceput, a elaborat și a publicat câteva cărți extrem de utile – *Mănăstirile din Basarabia* (1919), *Predici pentru orașe* (1920), *Glas în pustie* (1931 și 1935) precum și *Documente basarabene. Volumul 1-2* (1928-1938), în colaborare cu Ștefan Berechet, Ștefan Ciobanu, Leon T. Boga și Constantin Tomescu.

În calitate de episcop al Hotinului, Visarion Puiu, care era un prelat de ținută occidentală, îl invită pe Nicolae Iorga și pe câțiva membri ai Comisiei Monumentelor Istorice să vină în ținutul Hotinului și al Sorocii să cerceteze bogatele fonduri de manuscrise și cărți românești vechi din câteva mănăstiri și schituri.

Informațiile despre zestrea arhivistică și biblioteconomică a acestor mănăstiri și schituri sunt detaliate de Zamfir Arbore în lucrarea sa, *Dicționarul Basarabiei.* De folosit ediția restituită de I. Oprișan.

Epistolele trimise lui Nicolae Iorga demonstrează, peste timp, deschiderea unui teolog autentic spre cultura profundă a românilor, spre posibilitatea de a descoperi noi *punți* de legătură dintre lumea însingurată a chiliilor și cea a învățaților, precum și capacitatea de a decripta noi *sensuri*, acolo unde, încă, nu s-a *recitit cu atenție.*

*

Bălți, 23 martie 1929

Domnule Iorga,

Întreb, dacă spre sfârșitul lunii aprilie sunteți în țară, dorind a organiza, pentru d[umnea]v[oa]s[tră] și Comisia Monumentelor Istorice, o excursie cu cercetări în cetățile Hotinului și Sorocii, și în câteva localități minunate ca așezare pe malul Nistrului, în cuprinsul eparhiei noastre.

Ați avea de făcut, cu trenul, distanța de la București la Cernăuți. De acolo, cu automobilele: Cernăuți-Hotin, schitul Galițu-Otaci, monastirea Călărașanca-Sauca (cu monumentul pus pe locul unde a fost ucis de tătari generalul polon Zolkiewski), schitul Rughilor-Soroca, monastirea Japca, monastirea Dobrușa-Bălți.

De la Bălți, iarăși cu trenul, v-ați reîntoarce prin Iași, la București.

Deci, un drum pentru care aș ruga să destinați vreo patru zile, și care v-ar fi d[umnea]v[oa]s[tră] de recreare științifică, iar pentru noi, din acest colț de țară, rar prilej, de mare bucurie sufletească.

† Visarion, Episcopul Hotinului

*

Bălți, 24 martie 1929

Domnule Iorga,

Rog, stăruiți pe lângă d[omnu]l ministru Costăchescu[2], să redea Episcopiei localul fostei școli bisericești din Hotin (care azi nu mai trebuie Ministerului Instrucției), spre a nu fi iarăși devastat de soldați, sau prin cine știe ce altă destinație, trebuindu-ne pentru organizarea ce dorim a da acestui colț de eparhie, și pentru care Contenciosul Ministerului Instrucției s-a pronunțat favorabil nouă.

† Visarion, Episcopul Hotinului

Notă: Originalele acestor epistole necunoscute se află la Biblioteca Academiei Române. *Corespondență primită de Nicolae Iorga. Volumul 320,* f. 108[r] și f. 208[r-v].

Mitropolitul Visarion Puiu

[1] Mircea Păcurariu, [*Visarion Puiu*] în *Dicționarul teologilor români. Ediția a doua, revăzută și întregită.* București, Editura Enciclopedică, 2002, p. 403.

[2] Nicolae Costăchescu (1876–1938) prof. univ. de chimie. Ministrul Instrucțiunii Publice, Cultelor și Artelor (10 noiembrie 1928 – 14 noiembrie 1929). A mai fost încă de trei ori titular la acest Departament.

Lumea așa cum este

Vasile Szolga

Literatura bătrânilor

Acum câteva zile am dat curs unei invitații la o lansare de carte a unui distins poet. Când ajung, sala destul de mică este deja plină până la refuz și mă întâmpină o căldură sufocantă. Ni se comunică faptul că sistemul de aer condiționat nu face față mulțimii prezente, circa 50, 60 de persoane.

Când începe evenimentul constat că în loc de o lansare a unei cărți, de fapt s-a suplimentat programul și este o lansare a două cărți. Probabil că s-a considerat că se împușcă doi iepuri dintr-o dată (să nu mă înțelegeți greșit, nu vreau să spun că poeții ar fi iepuri).

Începe evenimentul și se anunță că, dat fiind faptul că sunt mulți doritori să vorbească și se vor citi și câteva poezii, timpul de intervenție se limitează la circa două minute de persoană. Evident, sunt unii care respectă acest îndemn, dar marea majoritate a vorbitorilor declară că vor vorbi două minute, sau mai puțin, după care se lansează în discursuri care depășesc de multe ori sfertul de oră dacă nu mai mult. Aici fac și eu o paranteză aducându-mi aminte de un fost coleg, mai în vârstă, care a atins suta de ani și care atunci când ajungea să vorbească nu mai termina cu amintirile; începând cu prima tinerețe și până la data respectivă. Observ și de data asta că cei care vorbesc mult sunt cei mai în vârstă. De fapt, mă uit prin sală și constat că în afară de vreo doi-trei mai tinerei, prin asta înțelegând cam de 40, 50 de ani, toți participanții sunt de vârstă înaintată, eu având 73 de ani cred că sunt printre cei mai „tinerei". Bărbații sunt fie cu chelie, fie cu părul alb, femeile au însă părul vopsit de la negru pana corbului la roșu cărămiziu. Deh, cochetăria feminină nu trece niciodată, indiferent de vârstă. Ba unele poartă și tot felul de pălării și pălăriuțe, care mai de care mai deosebite. Dacă s-ar aduna anii de viață ai participanților am obține secole, dar ce spun eu ?, milenii de ani de viață în aceeași sală. Adică, de literatură se ocupă, scriu și sunt interesați, doar cei în vârstă. Tinerii au alte preocupări. Intru pe „Goagăl" și constat că marii poeți și scriitori ai literaturii române scriau și publicau și binențeles erau în plină vigoare pe la 30 de ani. Nu știu dacă faptul că speranța de viață a crescut în secolul trecut și cel actual o fi de vină sau faptul că literatura este un domeniu deja depășit în era calculatoarelor și a telefoanelor mobile unde poți să comunici cu oricine pe diverse situri de socializare.

În sfârșit, să las aceste considerații și să continui cu ce mi s-a întâmplat. Cel de al doilea poet, un nume cică foarte cunoscut, dar eu nu prea am auzit de el și, în paranteză, nici vecinul meu de scaun nu-l cunoaște pentru că mă întreabă cine este, la sfârșit ține să recite, să citească câteva din poeziile sale, deși alții o făcuseră înaintea lui atunci când l-au prezentat. Și începe să citească și nu se mai oprește, cred că în final a citit cel puțin jumătate din cartea lui de poezii. Lumea, plictisită, începe să se foiască și să vorbească, să umble pe la telefoanele mobile (cei în vârstă încep să folosească tehnologia modernă) și chiar să răsfoiască alte cărți și reviste.

În sfârșit, deși cred că nu și-a dat seama că a întrecut măsura, ar mai fi citit încă câteva poezii, dar lumea se ridică și tabără în sala de alături unde îi așteaptă câteva pateuri, fursecuri și niște băutură. O distinsă poetă trece pe lângă mine și o aud spunând: „poezia trebuie savurată ca un vin vechi, nu turnată cu găleata", făcând aluzie, evident, la faptul că poetul trecut cu mult peste 80 de ani a prins ocazia unei săli de ascultători și nu se mai oprea din citirea creațiilor proprii.

Plec dezamăgit, fără să particip la a ciuguli din cele expuse în sala alăturată, constatând încă odată că literatura se face și se ascultă de către cei în vârstă, ca să nu spun, de către bătrâni.

Virtual

Mariana Codreanu

Moartea este o femeie

Am desprins scânduri din cer,
mi-am făcut din ele o cruce
Moartea este o femeie,
ea îmi sărută coapsele în fiecare seară,
mă îmbracă cu pământ...
eu tresar, încă mi-e frică.
Moartea este puternică !
Însă am început să simt,
degetele îi tremură când mă atinge sub pământ.

Zidită într-o inimă de înger

Mi-a adormit în brațe mama
Din razele lunii curgeau lacrimi,
în păr avea frunze de tei.
Pe jos, căzută pe podea,
se zbătea o umbră.
Zidită într-o inimă de înger,
pe un perete fără de sfârșit,
cu degetele lungi de primăvară,
mi-a adormit în brațe mama.

Pământul din cer

Lasă-mă să dorm în brațele tale,
Gândește-te că este pentru ultima oară
Când glasul meu te roagă să rămâi !
Din șoapte curg lacrimi,
pământul mă înfășoară,
cu stropi de ploaie mă îmbrac.
Iubește-mă cum cerul își iubește umbra !
Tu ești pământul din cer,
eu sunt cerul din pământ.

Umbra aleargă desculță

Îmi vezi umbra cum aleargă desculță pe străzi,
se oprește la fiecare ușă și plânge,
în pumnii ei se ascunde Dumnezeu.
Plouă cu pământ și frunze,
plouă cu pleoape albastre de îngeri.
Peste umbra mea și Dumnezeu.
Tu nu spui nimic, lacrimile ți se strecoară pe sub tricou.

Moartea m-a vândut

Pământul e oglinda în care te privesc,
sângele de taur îmi picură sub pleoape
umbra însetată adună fiecare strop
și-mi face din sânge o cămașă.
Simt cum îmi alunecă pe trupul gol și rece,
nu-mi cere să mă întorc în locul
în care moartea m-a vândut !
Bucată cu bucată,
carnea s-a desprins până la piatră.

Un eseu mai puțin cunoscut despre literatura română din secolul XIX și Dimitrie Bolintineanu

Constanța Crudu

Încă din 1878 s-a înființat la Paris „Asociația literară internațională”, anual întrunindu-se scriitori din întreaga lume pentru a discuta probleme de actualitate privind viața și creația lor. Președinte de onoare era nimeni altul decât celebrul scriitor francez Victor Hugo. Congresele asociației s-au desfășurat, pe rând, la Paris, Londra, Lisabona, Viena, Roma, Amsterdam, Madrid. Printre fondatori s-a numărat și un membru al familiei Djuvara, afiliați fiind ulterior și alți literați români.

Obiectivele erau bine precizate, ele vizând, așa cum indică și Programul de desfășurare al Congresului de la Madrid, protejarea dreptului de autor, a proprietății artistice, prezentarea activității literare din diverse țări, precum și a problemelor dificile ivite în viața unor autori. Astfel, în septembrie 1883, la Amsterdam, Trandafir George Djuvara (născut la 6/18 noiembrie 1856, la Brăila), diplomat, doctor în filosofie și litere, prezintă un documentat eseu intitulat „Studiu privind literatura română de la origini până în prezent”, în care înfățișează, printre altele, activitatea literară a lui Dimitrie Bolintineanu, încadrându-l într-un capitol dedicat celor trei mari nume ce dominau literatura română în acel moment, deci alături de Vasile Alecsandri și Ion Heliade Rădulescu.

Pentru anul 1883, studiul amintit este valoros, surprinzând aspectele esențiale specifice liricii lui Bolintineanu, începând cu legendele sale istorice, dovadă a patriotismului înflăcărat al acestui creator al României moderne, atât de cunoscute publicului larg. Apoi sunt evidențiate elegiile, din care răzbate melancolia, înclinația spre visare a veșnicului îndrăgostit. E remarcată, de asemenea, muzicalitatea extraordinară a versurilor poetului bolintinean.

Dar cine este Trandafir George Djuvara, membru al unui forum atât de important în epocă ?

În 1883 avea numai 27 de ani, studiase în țară și în străinătate la Sorbona, apoi doctoratul susținut la Bruxelles. Diplomat de carieră, fusese atașat, apoi secretar de legație la Paris, apoi la Bruxelles, prim-secretar la Constantinopol între 1883 și 1884, perioadă de care ne ocupăm, apoi ambasador. Se remarcase ca poet și publicase versuri în țară în reviste la „Literatorul”, „Convorbiri literare”, a fost director al revistei „Ateneul Român” și membru al Societății literare „Junimea”. Însă, majoritatea scrierilor sale sunt de drept internațional, despre dreptul de autor sau dreptul de proprietate literară și artistică.

În lucrarea „Contribuții la biografia lui Mihai Eminescu. Documente inedite”, apărută în 2016, Dan Toma Dulciu aduce în atenție faptul că în anul 1881 ziarul „Timpul”, al cărui redactor era Mihai Eminescu, lansase o campanie împotriva lui Trandafir George Djuvara tocmai pentru calitatea de membru al „Asociației literare internaționale” a acestuia, considerându-l prea tânăr, un anonim lipsit de talent, un provincial de la Brăila, „un mic fanariot” atras de ideile socialiste. Ba chiar în paginile publicației era deplâns faptul că în România nu se găsise „un om mai vrednic de a o reprezenta ca literat”.

Iată cum explică Dan Toma Dulciu în volumul citat tonul caustic al articolului de la „Timpul”. În primul rând, îl absolvă pe poetul Eminescu de orice vină, considerând că nu orice articol îi aparținea acestuia, iar ca ziar conservator, politica era de a-i incrimina pe liberali sau pe simpatizanții acestora, printre care îi includea și pe frații Alexandru și Trandafir George Djuvara.

În legătură cu acuzația de „fanarioți”, trebuie amintit faptul că cei din neamul Djuvara erau aromâni din Grecia, sosiți pe meleagurile noastre pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Acest fapt mă duce cu gândul și la Dimitrie Bolintineanu, aromân și el după tatăl Enache Cosmad, născut la Ohrida. E drept că Eminescu este virulent cu „străinii” în „Scrisoarea a III-a”, apărută la 1 mai 1881 în „Convorbiri literare”, perioada activității lui Eminescu la ziarul „Timpul”. De fapt, în această satiră el critică falsul patriotism, demagogia politicienilor liberali contemporani, care au trădat idealurile revoluționare pașoptiste.

Revenind la tânărul de 27 de ani care expunea studiul despre literatura română, acesta îl amintește doar în treacăt pe Mihai Eminescu în capitolul „Alți poeți contemporani”, în legătură cu ultimul său poem, „*Luceafărul*, una dintre cele mai bune producții românești”. Desigur că marele Eminescu era conștient de valoarea sa, iar includerea la „și alții” ar fi putut să-l deranjeze dacă nu ar fi fost în acel septembrie 1884 internat în sanatoriu.

Să nu uităm însă că Eminescu însuși îi închina lui Bolintineanu o întreagă strofă în „Epigonii” la 15 august 1870, considerându-l unul dintre înaintașii care credea în idealuri, care a scris în „limba dulce ca un fagure de miere”, făcând trimitere la elegia care l-a consacrat pe acesta la doar 17 ani, „O fată tânără pe patul morții”.

Amplul studiu despre mișcarea literară din țara noastră până la anul 1883 (T.-Georges Djuvara, *Essai sur la littérature roumaine depuis ses origines jusqu'à nos jours*, în „Bulletin de L'Association Littéraire Internationale”, nr. 21, martie 1884, p. 26-36), prezentat în limba franceză de tânărul Trandafir George Djuvara într-o prestigioasă publicație europeană, dezvăluie nu numai evoluția limbii române, a literaturii (sunt enumerați zeci de autori) cu toate genurile sale, încheind cu arta elocvenței, de care avem nevoie pentru a pleda cauza patriei în Europa. Iar ziarele politice, crede Djuvara, cu clasa intelectuală a gazetarilor, au datoria de a apăra literatura, deci cultura.

Chiar dacă despre Dimitrie Bolintineanu lipsesc date amănunțite ale biografiei, referitor la nașterea sa este amintit Bolintinul, satul care-l aștepta să se întoarcă din exil, așa cum ne sugerează versurile poeziei „La ziua aniversară”. Dacă data nașterii poetului rămâne una controversată, anul cel mai plauzibil fiind 1825, după cum concluzionează marele său exeget Teodor Vârgolici în „Dimitrie Bolintineanu și epoca sa” (București, Editura Minerva, 1971), iată că Trandafir George Djuvara susține că anul nașterii lui Dimitrie Bolintineanu ar fi de fapt 1826 (p. 30).

Publicăm în continuare câteva fragmente, traduse din limba franceză, din studiul lui Trandafir George Djuvara (*Essai sur la littérature roumaine depuis ses origines jusqu'à nos jours*, în „Bulletin de L'Association Littéraire Internationale”, nr. 21, martie 1884, p. 26-36), concentrându-ne atenția asupra rândurilor în care vorbește despre Dimitrie Bolintineanu (p. 29-31), de la a cărui dispariție vom comemora în această vară trecerea a 150 de ani. Precizăm aici că notele de subsol ce însoțesc studiul aparțin lui Djuvara și conțin unele inadvertențe pe care nu le-am corectat. De asemenea, că autorul utilizează forma „Alexandri” și nu „Alecsandri”, pentru a-l numi pe poetul de la Mircești, formă pe care am ales să o păstrăm pentru a conserva cât mai mult din originalitatea textului.

Studiu despre literatura română de la origini până în prezent

de T[randafir] George Djuvara

Prim secretar de legație, doctor în filosofie și literatură

Trandafir G. Djuvara

Nu pretind că voi prezenta aici o istorie a literaturii române, pentru că nu-mi permit nici mijloacele, nici spațiul acordat. Acest lucru sigur se va realiza și sper ca cineva autorizat, remarcabil și erudit va putea înfățișa, într-o manieră detaliată și totodată instructivă, tabloul complet al activității noastre literare.

Doresc doar să schițez rapid care sunt perioadele traversate de limba și literatura română și să insist în special asupra stadiului actual în care se află și a viitorului ce îi este rezervat. Este vorba, așadar, de o privire generală, fără pretenții, pe care o prezint confraților mei din cadrul „Asociației literare internaționale”, potrivit obiceiului, întrucât lor le este destinată. [...]

III

Heliade Rădulescu, Bolintineanu, Alexandri

Însă trei nume mari domină literatura română: Bolintineanu, Alexandri și Heliade Rădulescu. Pentru opera lor și covârșitoarea influență pe care au exercitat-o, aceștia merită să ne atragă mai mult atenția. [...]

Pentru a trece la Bolintineanu (1826-1872), este indicată o mențiune: Heliade a fost cel care a publicat în revista sa literară, „Curierul de ambe sexe”, primul rod al imaginației sale, care a constituit o veritabilă revelație în ceea ce-l privește pe poetul pe atunci adolescent; această poezie este intitulată „O fată tânără pe patul morții” (1843), iar Heliade, publicând-o, i-a prezis un viitor strălucit. Această capodoperă lirică[1] poate fi comparată cu „Captiva” de André Chénier, ce pare a fi reprezentat sursa de inspirație, iar profeția lui Heliade s-a realizat astfel încă de la început.

Este dificil să urmărim viața agitată de pribeag a lui Bolintineanu. Ca o consecință a înfrângerii Revoluției de la 1848, a petrecut doi ani în exil la Paris; următorii, până la 1859, s-a oprit în Turcia și a vizitat Asia Mica, Siria, Palestina, Egipt, Arhipelagul grecesc, peninsula Balcanică, tot Orientul, pe care l-a descris în memorialele de călătorie cuprinzând fine observații ingenioase și imagini vizual-cromatice. Acolo a compus pentru patria sa dragă un grupaj de poezii intitulate sugestiv „Cântece și plângeri” și „Macedonele” precum și acele „Florile Bosforului”, admirabile cutii de bijuterii în care se ascund perle, sub cele mai frumoase ceruri din inima unui poet mereu îndrăgostit și exilat, adică o inspirație dublă. Întorcându-se în țară, ocupă funcții importante: a fost, pe rând, ministru al Instrucțiunii Publice, la Afacerile Externe, delegat în Comisia Dunării și membru al Academiei. Cu toate acestea, a murit abandonat, uitat de toți și în cea mai cumplită sărăcie; avea numai 46 de ani și deja de doi ani era un mort printre vii. Cel pe care l-am numit odinioară[2] „Lebăda de la Bolintin”[3], minunatul poet căruia Divinitatea i-a hărăzit glas limpede ca al harpiei, debutase în literatură cu o elegie emoționantă; era acela un presentiment ? căci întreaga sa viață și mai ales moartea lui constituie pentru noi elegii, vai !, mult prea sfâșietoare !

Talentul lui Bolintineanu în domeniul poeziei diferă esențial de al lui Heliade. Nu există între ei decât un punct comun: dragostea de patrie, înălțătoare în opera lor; este, de altfel, caracteristica generală a creațiilor literare ale acestei epoci de patriotism înflăcărat și militant. Bolintineanu a cântat în primul rând epoca eroică a domnitorului Mihai Viteazu (1593-1601) și faptele de arme ale acestui remarcabil conducător care i-a inspirat versuri ce sunt și vor rămâne pentru totdeauna în memoria tuturor românilor. Împletind ardoarea unei inimi entuziasmate pentru trecutul plin de amintiri glorioase, cu peisajele blânde și feerice ale Orientului, reușește să rețină atenția prin legendele istorice: nimeni nu l-a egalat până acum. Ca exemplu, aș cita „Muma lui Ștefan cel Mare”[4], „Mircea cel Mare și solii”[5], „Mihai scăpând stindardul”, „Mircea la bătălie”, „Cea din urmă noapte a lui Mihai cel Mare”, „Banchetul lui Țepeș”[6], „Domnitorul Mavrogheni”[7], „Fata de la Cozia”[8]. Stilul lui Bolintineanu e original și strălucitor, ca și caracterul său. Și-a încercat forțele și în poemul epic, dramatic și filosofic cu „Traianida”, „Sorin”, „Manoil” și „Conrad”; putem afirma că a reușit.

Ceea ce surprinde în poeziile lui Bolintineanu este o dulce și pronunțată melancolie, o armonie extraordinară de sunete, plină de naturalețe și în niciun caz lipsită de veridicitate. Versurile sale, izvorâte din prea plinul unui suflet sensibil, sunt pline de viață, diferite de cele ale lui Heliade; de asemenea, este reversul medaliei, ele sunt adesea incorecte, mai ales, nu ezităm să o spunem, în piesele neretușate sau în poeziile din tinerețe (precum cele din culegerea „Câmpul și Salonul”). Bolintineanu, ca și Alfred de Musset, nu poate întotdeauna să atingă perfecțiunea și să mențină o prozodie mult prea riguroasă; îi place să compună liber de restrângeri, conform propriei inspirații; cu toate acestea, condus de muze, ne face întotdeauna să visăm și adesea să plângem. Bolintineanu este un creator liric fără egal în literatura noastră, profund ca și durerea, senin și adevărat asemenea mării Orientului pe care a contemplat-o îndelung și a cântat-o și înainte de toate magnetic și comunicativ. Forța sa uriașă provine din simțirile profunde pe care le regăsim în opera sa, de aceea i se potrivesc de minune versurile nemuritoare ale autorului poemului „Rolla”, Alfred de Musset:

„Cuvintele sale sunt ca sabia:
Ele trasează prin aer un cerc orbitor,
De care atârnă mereu câteva picături de sânge !”

Bolintineanu va rămâne mereu poetul celor tineri. Pentru a-l înțelege cu adevărat, trebuie să fii îndrăgostit sau soldat. Acest lucru ne explică de ce numeroși entuziaști îl proclamă cel mai mare poet al României.

Însă acest titlu a fost întotdeauna disputat de Vasile Alexandri (1821), bardul moldovean, devenit poetul latinității după succesul răsunător pe care l-a repurtat în urmă cu câțiva ani la concursul de la Montpellier cu „Cântecul latinității”. Nu încerc să fac o comparație între cei doi poeți; evit totodată să atribui laurii unuia sau altuia. Nu sunt încrezător, într-adevăr, în impresiile personale, care poate nu vor fi confirmate de posteritate. În mod clar și imparțial trebuie să recunoaștem că Bolintineanu și Alexandri sunt la fel de mari, dar în genuri diferite. Încerc să definesc geniul lui Bolintineanu; voi adăuga că el este mai uman decât Alexandri, deși prea personal; vreau să spun că acesta [Bolintineanu] este mai accesibil în străinătate, unde poate fi cunoscut prin traducerea operelor sale. Alexandri este, indubitabil, exclusiv român; descoperim în poeziile sale o grație, o savoare, un farmec pe care l-aș numi național și căruia i-a aflat secretul în excepționalele doine populare. [...]

[1] Poezia este inclusă în volumul „Brises d'Orient” (Paris, Dentu, 1866), care cuprinde traducerea în versuri a celor mai frumoase poezii ale lui Bolintineanu, ce aparține poetului însuși.
[2] „O plângere pentru Bolintineanu”, poezie publicată în revistele anului 1875.
[3] Sat aproape de București unde s-a născut poetul.
[4] Domnitor al Moldovei (1458-1504), care s-a distins prin înțelepciunea și victoriile sale.
[5] Domnitor al Țării Românești (1383-1419), primul care a organizat în Europa o armată regulată.
[6] Domnitorul Țepeș este celebru în istoria românească atât prin cruzime, cât și prin patriotismul său.
[7] A cărui corectitudine și eroism sunt remarcabile pentru epoca fanariotă.
[8] Mănăstire în Valahia.

George Apostoiu

Comemorare. 150 de ani de la moartea lui Dimitrie Bolintineanu

Bolintineanu. Romantismul de la meditație la satiră

În capitolul consacrat poeziei din studiul *Direcția nouă în poezia și proza română* (1872), Titu Maiorescu are o remarcă de mare importanță pentru locul lui Bolintineanu în istoria literaturii române: „Din criticile științifice văzusem falsitatea și pretențiile necoapte ale istoricilor, filologilor și jurnaliștilor noștri în marea lor majoritate; din «critica poeziei» ne încredințasem despre lipsa de valoare a celor mai mulți contimporani și urmași ai lui Alecsandri și Bolintineanu până la acel an". Adică până la 1867. Deși în acest studiu Maiorescu anunță ascensiunea lui Eminescu, „poet, poet în toată puterea cuvântului", constatăm că în ierarhia autoritarului critic Bolintineanu este plasat imediat după Alecsandri, acel „rege al poeziei" momentului cum recunoștea Eminescu însuși. Atunci, aceasta era fotografia valorică a poeziei românești. Pe plan istoric, cultura românească începea să iasă din palatele boierești – Văcărești, Heliade-Rădulescu, Alecsandri, Ghica – în care s-au născut elitele intelectuale și să se disipeze în medii sociale unde precaritatea și privațiunile vieții favorizau stări de angoasă și de revoltă. Rațiunea de a trăi începe să fie proiectată – un fel de refugiu – pe emoții și speranțe, pe vis și suferință, atmosferă propice solitudinii, melancoliei, nostalgiei. Toate acestea devin teme ale romantismului.

În volumul *Romantismul* (Editura Univers, 1970), Vera Călin fixează cadrul european în care apare noul curent, instalat cu o mică întârziere și în cultura noastră: „Romantismul este contemporan cu, și intim legat de acea precipitare a ritmului istoric care începe cu dărâmarea vechiului regim din Franța, continuă cu campaniile armatelor napoleoniene, cu Restaurația Bourbonilor și valul reacționar care a urmat după căderea lui Napoleon (1815), cu fenomenul masiv al emigrației, socotit de cercetătorii interesați de istoria socială a romantismului (Brandes, Hauser) printre factorii hotărâtori în elaborarea și răspândirea noii formule". Avem aici o sinteză didactică, nu însă obositoare. Vera Călin observă: „Adeziunea la un sistem de idei politice sau filozofice nu este în mod mecanic urmată de modificări echivalente pe plan estetic". De aici, autoarea, universitară din anii 60, trece la specificitatea literaturii noi, stabilind tipologii adoptate de romantici: demonismul, titanismul, faustianismul, geniul înțeles, melancolia și – boala secolului – inadaptarea.

În mare, opera lui Bolintineanu respectă aceste tipologii.

*

Romantismul românesc este consacrat de scriitorii ce vor juca un rol în Revoluția de la 1848: Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Ion Eliade Rădulescu. Istoria, tradițiile, folclorul, în ceea ce au mai virtuos, vor deveni izvoare de inspirație. Cârlova plânge pe „ruinurile" Târgoviștei, Costache Negruzzi ne va da o nuvelă shakespeariană, *Alexandru Lăpușneanu*. În 1932, Grigore Alexandrescu publică poezia *Miezul nopții*, și aceasta tot o lamentație pe ruinele Târgoviștei și primul volum, *Eliezer și Neftali,* care înglobează, pe lângă poezii proprii (elegii, fabule), traduceri din Lamartine, Florian, Byron. Să amintim că „bătălia pentru *Hernani*" (momentul consacrării doctrinei romantismului) s-a dat în 1830, anul binecuvântat în care au apărut pe scena culturii europene Stendhal cu *Roșu și negru*; în apropierea acestui moment apar *Armonii poetice și religioase* de Lamartine, *Povestiri din Spania și Italia* de Alfred de Musset, *Evghenie Oneghin* de Pușkin. Așa încât, dacă vorbim de o întârziere a românilor ne referim mai degrabă la ivirea lui Eminescu, cel care va prelungi viața marii literaturi romantice europene. Altfel, Alecsandri și Bolintineanu sunt contemporani cu Lamartine și Hugo.

Temele romantismului românesc sunt aceleași cu ale celui european: meditația filozofică, pasiunea pentru istorie, sentiment vs. rațiune, exotismul, satira politică; irupe genul dramatic, cu eroi obsedași de fatalitate, mister, de revoltă. Literatura participă mai direct la viața socială, își arogă chiar dreptul de a fi o forță instructivă, educativă. Începând din sec. al XIX-lea, scriitorul își capătă o anumită independență, se vrea mai bine ancorat în realitate, poate trăi – greu, dar poate – din scris.

*

Bolintineanu trece prin mai toate aceste formule de viață și viață literară. Arhicunoscuta poezie *O fată tânără pe patul morții* pare, după lecturi succesive, o tânguire elevată, echivalentă a unui bocet. Tabloul agoniei tinerei, o digresiune lirică, copleșește universul imediat și, evident, sufletul poetului. Apropierea morții se dizolvă într-o stare sentimentală apăsătoare. Registrul poetic este pe măsură. Ce putea fi mai potrivit pentru un astfel de moment decât oximoronul ? Soarele topește, vântul și grindina usucă:

Un crin se usucă și-n laturi s-abate
Când ziua e rece și cerul în nori,
Când soarele-l arde, când vântul îl bate,
Când grindina cade torente pe flori;
(O fată tânără pe patul morții).

Odată cu ieșirea din universul copilăriei, ca și din cel al tinereții, poetul resimte trecerea timpului ca o pierdere, una în plus din șirul încercărilor hărăzite prin destin. În *Conrad* găsim această lamentație:

Amanta desperată revarsă în suspine
Durerea ce se naște în sufletu-i duios,
Și plângerile sale d-amărăciune pline
Răsună dureros.
(Cântul 1. Ionienele).

Suntem încă înainte de limpezirea și înnobilarea limbii literare pe care i-o datorăm lui Eminescu. „Amanta" aici este, desigur, femeia iubită.

Exilul politic, la care este obligat după înfrângerea revoluției pașoptiste, este deopotrivă o sursă a suferinței și o temă de creație. Literar, această condiție va fi exploatată profitabil atât în literatură, cât și în jurnalistică. În decembrie 1858, Bolintineanu scria: „Libertatea cugetării este un drept ce (se) naște odată cu omul". Nu este greu să-i vedem în astfel de reflecții pe francezi. Condiția exilului – poetic, deocamdată – este un alt motiv de tristețe neconsolată. În volumul *Florile Bosforului* (1865), găsim versuri marcate de durere:

Un șir de suferințe a fost a mea junie,
O zi frumoasă-n viață nu poci să număr eu
Singurătatea tristă chiar din copilărie
S-a așezat în lacrimi la căpătâiul meu.
(O noapte de vară).

Oare, pe malurile Bosforului, este cu adevărat chinuit poetul de destin ? Nu s-ar zice dacă parcurgem poeziile de dragoste scrise în străinătate. Pentru Bolintineanu, viața de serai are farmecul ei:

Luna și cu noaptea, dulce, odorantă
Inunda sultana și p-amantul său.
(Leili)

Fatalitatea nu cruță drama iubirii totale. După uciderea amantului, frumoasa Leili nu vrea să mai trăiască o zi în plus. Pasiunea orientală, devastatoare, nu-i scapă poetului care își invită cititorii să se desfete pe malurile Bosforului. Literar, lui Bolintineanu îi lipsește contactul cu limba vie, ceea ce explică existența unui bagaj poetic încărcat, un amalgam balcanic: șalvari, dalga, geanfez, minarele, iașmac, feredjea. Condiția poetului în exil îi permite frecventarea cercurilor intelectuale și, curând, balcanismele vor fi înlocuite cu aluviuni franceze: demoni, fantasme, tiranie, diafane, defăimare etc.

Exilul îi va facilita, în plus, continuarea activității politice, ceea ce îi va atenua din suferință. În poezie, Bolintineanu nu este un depresiv (va sfârși, însă, atins de această maladie), ci nostalgic sau nemulțumit, uneori revoltat. El va exersa literar tema suferinței, cu o (posibilă) particularitate: idealul lui de libertate nu a fost pe de-a întregul înghițit. Se știe că, la fel ca și alți revoluționari pașoptiști obligați să ia calea surghiunului, poetul a beneficiat de sprijin material condiționat de neîntoarcerea în țară. El s-a stabilit în Franța și a participat, ca și Bălcescu sau Rosetti, la Revoluția franceză din 1848. La Paris, împreună cu Bolliac, scoate publicații cu intenția atragerii cât mai multor personalități franceze la cauza românilor de emancipare statală. În acea vreme, a dispus de mijloace materiale care i-au permis să viziteze Italia, Austria, Grecia, Bulgaria, Egiptul, Palestina. O parte din experiența lui de pelegrin o va exploata liric în ciclul *Legendele istorice*; va scoate, la Paris, revistele *Poporul suveran* (1848), în care publică poeziile *Cântec de libertate* și *O noapte pe malul Dunării* și trei numere din *Albumul pelerinilor români* (1851). Poemele din *Legendele istorice* sunt marcate de euforia luptei, apelul la divinitate întărind speranțele în victorie:

Doamne !tu ai dreptul a schimba-n mormânturi
Pentru neatârnare, oameni și pământuri
(Daniel Sihastru)

*

Ideea neatârnării țării – predominantă în discursurile și scrierile lui Kogălniceanu, de ex. – este reluată poetic de Bolintineanu. Undeva, mesajul trimișilor Porții otomane este socotit manevră vicleană față de care domnitorul român se arată ferm:

– „Mergeți la sultanul care va trimis,
Ș-orice drum de pace spuneți că e-nchis !"
Apoi către curte domnul se îndreaptă.
– „Fericirea țării de la noi s-așteaptă".
(Mircea cel Mare și solii).

Tema libertății avea mare circulație în epocă. În 1812, Byron publicase primul poem din ciclul *Pelerinajul lui Childe Harold* în care eroul era purtat de elanuri de descătușare. Romanticii bravează fatalitatea și nu au conștiința neputinței. Ei rezistă timpului prin calitatea oratoriei și patetismul ideilor chiar dacă astăzi exaltarea sentimentelor politice nu ne mai emoționează. Rămân încă fermecătoare muzicalitatea și culoarea lirică. Observația este valabilă și în cazul lui Bolintineanu. Iată o probă de pastel dintr-un poem dedicat prietenului lui, Cezar Bolliac:

Gemea sub maluri râul, și-n noaptea cea adâncă
Se auzea un câine neîncetat lătrând;
Un vultur cu durere țipa p-un colț de stâncă,
Și cobitoarea buhă, ce n-adormise încă
În iarba unor ziduri ofta din când în când.
(O noapte pe malul Dunării).

Există o perioadă de creație în opera lui Bolintineanu din care sunt alungate inacțiunea și tânguirea; melancolia este înlocuită cu revolta, verbul devine vitriolant, critica este directă, În *Menadele. Satire politice și sociale* (1870), atacul este devastator:

Trăim în triste timpuri, n-ai nume pentru crime.
Nimic nu mai oprește a barbarii-asprime
…Este levirea ce vine să ajute
Pe cei ce pradă țara; acolo un favorit
Ce are drept să fure ș-a nu fi pedepsit".
(Cei ce pradă).
(*Levire*: pârghie sau lege).

Cultul femeii iubite sau cel al femeii devotate cauzelor patriotice înalte precum se arăta mama lui Ștefan cel Mare nu este părăsit, dar va fi dublat de un tratament diferit. Bolintineanu se adaptează curentului de critică nu la nivel ideatic, ci social, moral și politic. Registrul stilistic se lărgește, apar urâtul, trivialul, vulgaritatea, poetul recurge, ca și Gr. Alexandrescu sau Bolliac, la satira politică sau de moravuri. În 1861, el publică volumul *Nemesis. Satire politice* (1861)*, Satire politice și sociale,* (1870). În noua formulă, iubirea sau revolta se transformă în insultă:

Ce dracul ții atâta să iei un minister ?
Toți oamenii se miră
E oare vreun mister ?
Ai patima puterii, această tristă boală,
Ce umblă pretutindeni prostituată, goală ?
Îți place la locașu-ți să vie mulți români
Să se închine ție cu capetele-n mâini ?
(Lui Petre M…).

Mai multe poezii sunt dedicate condiției femeii, nu întotdeauna răsfățate de soartă. Într-una deplânge soarta celor tratate ca ființe de vânzare:

Oh ! Veniți, cumpărători,
Iată sclave delicate,
Ce au genele plecate
Cum sunt nopțile pe zori
(Sclavele de vânzare)

Registrul se îngroașă în satire. Bolintineanu ține să parcurgă drumul de la tristețea morții tinerei iubite, până la căderea Evei romînce în păcat. Iată o tiradă din *Menadele* (1870), dedicată prăbușirii morale a femeii:

Odată când femeia cădea în adulter
Ea înșela bărbatul recunoscut în cer,
Dar azi înșeală-amanții, căci are totdeauna
Mai mulți amanți, îi schimbă cu anul și cu luna.
(Despre datini).

Poemul, lung și nu îndeajuns de bine șlefuit, păcătuiește prin insistența pe seama infidelității. O damă din înalta societate a îmbătrânit cheltuindu-și averea cu juni tineri. O tânără ce se plânge că n-are zestre este consolată cu averea pe care i-o conferă frumusețea. Grațiile unei cucoane „ce varsă desfătare" deschid soțului calea s-ajungă „unde-i place". Vocabularul poetic din satirele bolintinene nu se desprinde încă hotărâtor spre marea poezie. Performanțele atinse în *Legendele istorice* rămân un reper pentru această aserțiune:

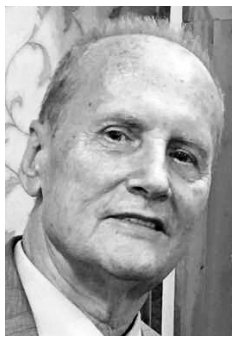
Mihnea încalecă, calul său tropotă,
Fuge ca vântul;
Sună pădurile, fâșie frunzele,
Geme pământul".
(Mihnea și Baba).

De la meditația pe ruinurile secolelor la satira militantă, Bolintineanu parcurge drumul lui de poet stăpânit de sentimente de iubire, de tristețe, de decepții, de revoltă.

Opera lui poate deveni un refugiu sau un leac pentru vindecarea rănilor vieții prin care îi este dat omului să treacă.

(Fragment din eseul *Bolintineanu, un peregrin romantic valah*)

MAY A TA

Constantin Lupeanu

Dragă Manuela,

Am hotărât să-ți trimit pe email această scrisoare în care vei afla povestea de dragoste a vieții mele; va fi deopotrivă o scrisoare de rămas bun, de adio, Scrisoare de divorț, cum vrei să o numești. Iartă-mă că n-am putut să-ți mărturisesc telefonic ruptura noastră definitivă. Mi-ar fi tremurat vocea la întrebările tale și mi-ar fi lăcrimat inima, de ce să nu recunosc ? La izbucnirile pe care ți le știu bine, mi-ar fi pierit vocea. La urma urmelor, suntem încă soț și soție, am trăit și noi o romanță sau măcar am interpretat rolurile îndrăgostiților, nu-i așa ? Știi de ce m-am temut cel mai tare ? Berbec nesăbuit cum ești, nu m-ai fi ascultat până la capăt și mi-ai fi trântit telefonul în nas, ți-ai fi luat pașaportul turistic și ai fi alergat la aeroport. Știu, ai fi cerut traseul cel mai rapid, indiferent câte avioane ai fi schimbat până la mine.

Stai, nu te ridica ! Citește până la capăt. Citește până la capăt, te rog, apoi îmi poți telefona. Chiar vreau să-ți aud vocea. Chiar vreau să discutăm ca doi oameni care țin unul la altul și se respectă, de acord ? Oare ce îmi vei spune ? Sunt curios, dragă Manu, scumpa mea Emmanuelle !

După prima mea apariție le televiziunea publică în emisiunea Stars, mi s-a întâmplat un lucru de necrezut. M-a sunat May. Da, May, iubita mea din studenție. Dialogul televizat de o oră a decurs foarte bine. Am spus câteva cuvinte despre mine ca proaspăt Ambasador al României în Musonia, am prezentat, pe sectoare, raporturile bilaterale. Acesta este tipicul emisiunii, nimic special, doar că eu nu am vorbit în engleză, ci în musoneză. În plus, am scurtat cât am putut răspunsurile la întrebările cu iz politic și, cum rămăsese suficient timp de emisie, a urmat un monolog lung, despre noi, daco-românii, și despre țara noastră întemeietoare de civilizație în Europa, despre o țară așa cum se sedimentase în mine din copilărie. România – o lume fascinantă, au titrat a doua zi ziarele. Colegii ambasadori m-au felicitat cu invidie în ton și-n ochi. Membrii coloniei române și-au arătat și ei bucuria, umplând site-urile cu fotografii și cuvinte de laudă. Diplomații și ceilalți membri ai ambasadei m-au periat și ei destul, iar când a aflat de May, consulul s-a mirat că la terminarea studiilor fusesem angajat în Ministerul Afacerilor Externe.

– Domnule ambasador, vă amintiți cine era consul pe vremea studenției dumneavoastră în Musonia ? m-a întrebat cu subînțeles, în timpul cupei de șampanie, la care chemasem tot personalul. Voia să spună ca acel consul ar fi trebuit să-mi întrerupă studiile și să mă trimită în țară, pentru că aveam relații intime cu o localnică.

– Plăieș, i-am răspuns, cuminte.

Îi știam numele. Atunci, omul acesta s-a arătat înțelegător și înțelept, salvându-mi cariera în diplomație. El mi-a dat niște sfaturi care nu izvorau din tainele serviciilor secrete, care pe atunci tăiau nemilos, ci îmi vorbise ca un om mai în vârstă, se purtase ca un părinte.

– Mda. N-am auzit de el. Vedeți ? Dacă-ar fi fost vigilent, n-ar fi fost scos la pensie, ci ar fi fost avansat general.

Am schimbat vorba, gândindu-mă că el face partea din tagma celor care, atunci când se confruntă cu o situație, nu văd oamenii, nu simt viața și acționează strict în interesul carierei proprii, urmează o cale pavată cu vieți sfâșiate.

Eram în Musonia de trei luni, așteptam să vii la mine, rupându-te de cercul tău de prietene și de prieteni față de care știi prea bine că eu am ținut întotdeauna o distanță protegui toare. Trăiam monotonia vieții diplomatice, care de departe pare curcubeu, iar acum tu o știi, e ca la un regiment din munți, într-un orășel de provincie: știrile de dimineață, comentariile, precizările de peste zi și bârfele de la cocktailuri, recepții și dineuri diplomatice. Încercam să-mi imaginez cum vei apărea tu pe pământ musonez, tu, femeie măritată, călătorind la business, cu pașaport diplomatic...

Doamne, dragă Manu, când îmi amintesc zborul nostru cu avionul la Bangkok și când mă gândesc la inițierile prin care am trecut amândoi și cum te dovedeai tu neîntrecută. Ia gândește-te ! Oprește pentru câteva clipe lectura, închide ochii și adu-ți aminte. Revezi templul în care parcă am renăscut ? Și grupul acela de oameni de toate națiile care se conturase în jurul tău, pentru că tu ești un ambasador adevărat, o preoteasă, o regină. Oamenii aceia te strigau Emmanuelle și ți se supuneau ca niște adevărați sclavi. Zile de aur. Eu te-am admirat de totdeauna, știi. Am fost fascinat de tine din prima clipă. Când am dat mâna cu tine, am fost invadat de o senzualitate fără de margini. Ah, perfecțiunea ta, frumusețea greu de pus în cuvinte, aerul misterios și dezinvoltura cu care mi-ai cerut mie, un necunoscut, să te duc în Thailanda, ca preț al prieteniei. Ne-am cunoscut la un concert la Ateneu, îți amintești ? Cotropit, orbit de tine, am scos repede o carte de vizită și te-am rugat să mă suni în ziua următoare.

– De ce ? m-ai întrebat.

Prietenii aceia nelipsiți din preajma ta, am aflat mai apoi, au izbucnit în râs, câți să fi fost acolo, cinci sau șase, dintre care o singură femeie, Sanda, pe care o cunoșteam și care de fapt mă prezentase ție, vouă, tuturor. Eu eram cu o nepoată, Ana-Maria, elevă de liceu; tu o crezuseși prietena mea, iar tinerețea ei te intrigase, poate că îmi crescuse cota, după cum mi-ai mărturisit a doua zi, și poate că grație ei ai încuviințat să mă cauți.

– Da, o să te sun, ai zis, primind bucata aceea de carton și întinzând-o într-o singură ondulare a mâinii, unuia dintre bărbații care făceau sluj în jurul tău. Mi-ai vorbit fără să mă privești, cu ochii fixați pe Ana-Maria: Suntem cumva în aceeași rețea ?

A doua zi, târziu după prânz, a sunat telefonul. Văzând numărul necunoscut afișat, am știut că ești tu.

– Manuela, ai rostit într-un fel anume, pronunțând Manu Ella.

Eu am început să turui, îmi făcusem un plan de bătaie, ți-am spus că ești o femeie tulburătoare și că sunt cucerit de personalitatea ta. Am vorbit mult, cum nu-mi era obiceiul, iar pentru a-ți atrage atenția asupra mea, am strecurat informația că trăisem în Extremul Orient, îmi făcusem studiile universitare în Arc, capitala Musoniei, și așa mai departe.

– Ah, da ? ai spus.

– Nu ți-a povestit prietena noastră comună ? am izbucnit eu, cumva a reproș.

– Domnule, ai răspuns sacadat și am știut de atunci că tu te alinți în felul acesta.

Știi bine că imediat a sunat gongul și am intrat din nou în sală, iar, după concert, ea a plecat cu prietenul ei. Eu am intrat într-un club, să nu mă-ntrebi în care, te rog, nici nu mai știu ! Când să fi vorbit despre tine ? Și... ai făcut o pauză cât o zi de post. Ți se pare că ar fi fost cineva interesat de persoana ta ? A propos, ce-ți mai face prietena ?

– Cine ? Ana-Maria ? Nu știu. De fapt, n-am o prietenă, adică, da, acum am ! am adăugat lacom de ideea care îmi venise, de ieri tu ești prietena mea.

– Mă duci în Thailanda ? ai întrebat aiuritor de limpede.

– Oriunde. Dar eu îți recomand Musonia.

–Thailanda ! ai repetat aspru, în maniera ta.

– Fie !

Ăsta a fost începutul. Ne-am întâlnit în weekend și am rămas împreună. Se nimerise că și tu erai singură de la o vreme. Lângă tine, am trăit acea vibrație înaltă precum coarda unui arc din momentul slobozirii săgeții. Repetat. Mereu și mereu.

Rememorarea de până aici este un omagiu pe care ți-l aduc acum, la despărțire, dragă Manu. Poate că ne-am căsătorit nepermis de repede, ce crezi ?

Dragă Manu, în timpul ultimei noastre conversații telefonice, insistasem să te duci la Direcția Consulară a ministerului, să-ți iei pașaportul diplomatic. Acum te rog să nu te mai duci. Le-am scris să rețină pașaportul tău, fără explicații.

În schimb, am vorbit cu ministrul. I-am telefonat și am început așa:

– Domnule ministru, mi s-a întâmplat un lucru de necrezut.

– Eu vă cred, domnule ambasador.

– Mă credeți înainte de a ști despre ce este vorba ?

– Aflați că știu despre ce este vorba.

– Glumiți, domnule ministru.

– Absolut deloc. Cunosc toată tărășenia. În jurul dumneavoastră sunt mulți scriitori, domnule ambasador ! Am fost ținut la curent, încă de la început, imediat după interviul acela reușit pe care l-ați acordat televiziunii centrale musoneze. Bravo pentru interviu ! În legătură cu ce ziceți că s-a-ntâmplat, trimiteți-mi vă rog un raport oficial, prin cifrul secret, cu propunerile pe care le credeți de cuviință. V-aș aduce în țară pentru câteva zile, dar știu că pregătiți comisia economică mixtă și nu puteți lipsi tocmai acum de la misiune.

– Domnule ministru...

– În încheiere, m-a întrerupt el, pot să vă spun că noi privim cu îngăduință. Atât deocamdată, vă rog să mă scuzați, domnule ambasador, am niște treburi presante. La revedere și pe curând.

– La revedere.

Ultimele cuvinte le-am înțeles drept o încurajare.

Iar acum mă voi întoarce la telefonul primit de la May. Tu știi cine este. Ți-am vorbit despre ea. Nu atât cât ar fi trebuit, de aceea voi stărui aici.

Toamna, ultimul an de facultate. Venisem din țară după începerea cursurilor. Fusesem reținut cu formalitățile pentru o carieră în diplomație. Ministerul de externe nu avea vorbitori de musoneză, pusese ochii pe mine, și trebuise să trec niște teste. Am fost acceptat și sfătuit să-mi îmbogățesc vocabularul politico-diplomatic, apoi să mă întorc cu diploma de absolvire și ei mă angajează. La universitate, bâjbâisem pe coridoare, pentru că se făcuseră niște reorganizări, și mă pierdusem pe coridoarele largi. Atunci a apărut May.

– Ce cauți ? m-a întrebat în engleză.

Mă credea un boboc derutat. I-am răspuns, în musoneză, că abia revenisem din București, nu apucasem să iau legătura cu niciunul dintre colegii mei de an și că pur și simplu nu nimeream amfiteatrul căutat.

– Credeam că ești neamț, a zis.

– Uite că sunt român ! E bine ?

A izbucnit în râs.

– Îmi plac românii. Pe aici. Urmează-mă !

Se mișca cu grație, dar nu i-am luat seama. Am ajuns-o din urmă din doi pași.

– Ce știi tu despre români ? am provocat-o.

– Tu ești Dracula ? a râs iar, cu poftă.

I-am observat chipul de forma lunii pline, fruntea înaltă, ochii mari, prelungi, umbriți de sprâncene ca niște aripi de libelulă.

– Știu și de *Ciprian Porumbescu*, a adăugat. Am văzut un film înduioșător, viața unui artist de geniu.

Până la amfiteatrul pe care îl căutam, n-am mai scos un cuvânt. Căldura era copleșitoare. O căldură surdă, grea și apoasă, de neînțeles pentru noi, cei din spațiul climei temperate. Soarele nu se vedea. Un cer de cenușă promitea ploaie, norii doar amenințau, fără a se slobozi. Coridorul era deschis spre răsărit. Ne-am oprit sub o arcadă.

– Aici. May a arătat spre o ușă. Doar că nu poți intra. Știi deviza universității noastre ?

– După profesor nu intră nimeni, înaintea profesorului nu pleacă nimeni, am recitat.

A dat să plece.

– Eu sunt Val. Valentin este patronul îndrăgostiților, știai ? M-am înclinat ușor, împreunând palmele și ducându-le la piept, în rit buddhist.

– May. Am numele unei flori care înflorește o dată pe an, în ziua a patra a lunii a unsprezecea, după calendarul lunar, desigur. Atunci m-am născut eu. Ține minte !

Așa ne-am cunoscut. Ea era studentă în anul al doilea, Facultatea de Economie, unde preda și tatăl ei. A doua oară ne-am întâlnit întâmplător. A treia oară la fel. Ne dădeam bineț și atât. A patra noastră întâlnire s-a petrecut în cantina profesorilor, unde studenții străini aveau acces. Mâncarea era mai îngrijit pregătită, mai gustoasă și mai scumpă, acolo. Mâncam la o masă cu un coleg belgian și am zărit-o de când ea a intrat sfioasă pe ușă.

– Uite tipul clasic al frumuseții musoneze, m-a făcut atent colegul. De mult o urmăresc, a șoptit, și i-a făcut semn să se apropie.

Îl căuta pe tatăl ei, ne-a spus. Am invitat-o să ia loc, să bea un suc până la sosirea profesorului. Colegul a început să-i facă o curte pe față. Am făcut ochii mari. Brusc, s-a trezit în mine un soi de gelozie, doar o știam de câteva săptămâni și am fost cuprins de o senzație de posesiune. Cum mai mult el stătea de vorbă cu May, am privit-o atent. E delicată, îmi ziceam, deși cercul feței este mult prea extins pentru trupul ei plăpând. Oare ce ascund veșmintele ? și mi-a apărut în fața ochilor o Venus la margine de codru, pictată de Cranach. Zâmbeam la gândul unei cure de slăbire mai ales în zona șoldului, a pulpelor, când May a sărit în picioare.

– Cred că tata a plecat...

– Te conduc ! m-am trezit spunând și m-am ridicat. Plătește tu, i-am spus colegului, care a făcut la rândul său ochii mari, neînțelegând ce mi-a venit.

Am ieșit din campusul universitar, ne-am plimbat pe niște străzi umbrite de platani importați din Franța, apoi am intrat într-o ceainărie. Zi de zi, după cursuri, reluam traseul acesta. Prima oară ne-am sărutat după vreo două săptămâni, când a urcat la mine, să ia o carte. De ziua ei, m-a invitat la ea. Locuia singură, într-o casă veche, moștenită de la bunica maternă, o casă cum nu mai văzusem, ridicată pe piloni, cam la un metru deasupra pământului.

Construită din lemn tare, îmbinat în așa fel încât nu se bătuse nici un cui, era un pătrat cu latura de nouă metri. Se urca pe o scară din lemn, cu șase trepte, care semnificau elementele naturale din univers, se intra pe o ușă lată dar scundă, obligându-te să-ți pleci capul în fața gazdei, când făceai pasul peste prag. Ușa nu fusese fixată pe mijlocul unei laturi, așa cum m-aș fi așteptat, ci în colțul dinspre drum. Când am intrat prima oară, am fost șocat. În interior nu erau despărțituri. Am pătruns într-o sală, o cameră neobișnuit de mare; am aflat că avea optzeci și unu de metri pătrați, cu tavan din lemn sculptat, reprezentând cerul cu stelele. Basoreliefuri pe lemn erau și pereții, livezi cu cai și mânji, în cele mai neașteptate poziții. Pe latura de la intrare era amenajată bucătăria, modernă, cu apă curentă, plită electrică, cuptor și tot tacâmul. Piese vechi de mobilier se găseau peste tot, mese și scaune joase, pe peretele opus tronând un baldachin drapat cu mătăsuri, iar lângă el baia mascată de paravane, și acestea sculptate cu scene domestice. Geamurile erau fixate cumva în partea de sus a pereților, de jur împrejur, dându-mi impresia că mă aflam în junglă. Am fost fascinat. M-am învârtit pe acolo îndelung, punând întrebări. Casa era veche de peste o mie de ani, reamenajată din timp în timp, ea revenea primei fete născute în familie. De ziua ei, May m-a iubit în baldachinul acela, în care, după tradiția casei, își începuseră viața de familie optsprezece fecioare din neamul ei, socotindu-se și pe ea. Împlinea douăzeci de ani și fusese virgină.

Iubirea noastră a crescut și s-a rotunjit cu fiecare zi. De fapt, încă din primele zile ne jurasem să ne iubim toată viața și să ne căsătorim. După ziua ei, când devenisem unul, m-am dus la ambasadă și am stat de vorbă cu acel consul Plăieș. Ea le spusese părinților ei și a făcut cerere la autorități, în vederea căsătoriei. I s-a răspuns că în Musonia erau interzise căsătoriile cu persoane din țările socialiste, parte a politicii de stăvilire a penetrării comunismului. Au urmat intervenții private și au fost sfătuiți să se liniștească. Nu numai că ea ar fi fost blamată, dar familia ei ar fi fost pusă sub observație și ar fi avut de suferit. Mie, consulul mi-a spus că la noi în general nu erau bine văzute căsătoriile cu

(continuare în pag. 29)

(urmare din pagina 28)

străinii, deși nimeni nu este împiedicat. Ca viitor diplomat, poate că situația era încă și mai delicată.

– Eu sunt de partea ta, mi-a spus fără nici o ezitare. Mă voi interesa ce acte sunt necesare. Ai răbdare, să treacă sărbătorile. Tu îți termini studiile în vară. Avem timp. Să vii la mine cu fata, prin martie sau aprilie.

Ce bucurie am trăit atunci împreună cu May ! Ea tocmai depusese cererea. Am început să ne facem planuri. May urma să mă însoțească la București. După ce May a aflat despre politica musonează, m-am întâlnit a doua oară cu Plăieș. Ne-a primit pe amândoi. Ne-a sfătuit să nu disperăm. Ne-a asigurat că scrisese acasă și aștepta instrucțiuni.

– Dragostea înfrânge orice bariere, ne-a zis. Sunteți tineri, tinerețea presupune vigoare și încredere. Țineți minte, în univers există patru taine divine: Lumina, Credința, Iubirea, Speranța. Voi iubiți-vă unul pe altul. Dacă iubirea voastră este curată, adevărată, vă veți atinge scopul. La încheierea întrevederii, în ușă, mi-a șoptit că May este un spirit ales.

De atunci, cu acel consul m-am mai întâlnit de câteva ori. Un om atent, cu suflet bun, așa îl categorisesc acum. Ultima oară a recunoscut că e greu, mai ales prin corespondență.

– Tu termină-ți studiile, ia-ți diploma și mergi în țară. Vei lucra la minister. Dacă fata și familia ei sunt de acord să înfrunte eventuale neplăceri, să ai cu tine actele ei (mi-a spus ce acte anume), și să ceri audiență la ministru și la forul suprem, Consiliul de Stat.

Acesta a fost îndemnul său. Adevărul este că el n-a făcut nimic, n-a raportat în țară, nu a mișcat un deget, de teamă că, undeva, pe traseul hârtiilor, un funcționar zelos mi-ar fi făcut rău.

După Anul nou, eu m-am mutat la May, în casa păstrată de cine știe când. Ne plăcea să ne privim unul pe altul, parcă intuind separarea. Stăteam unul în fața altuia și ne priveam în ochi. Am dus cu mine imaginea ei, sintetizată în cercuri de tot felul, îi îndrugam aceleași comparații și metafore despre inima, mintea și trupul ei, iar ea se amuza, mă asculta râzând pe înfundate, până când nu mai reușea să se înfrâneze și izbucnea în hohote, din ce în ce mai tare, la fiecare cuvânt de-al meu, pentru ca în final, când eu conteneam cu descrierea ei poetică, să-mi spună și ea mereu același lucru:

– Tu ești un zeu. Iar eu o pământeancă norocoasă. Te iubesc !

Rafinamentul se degaja din toată ființa ei, fie că stătea sau se mișca, se îndeletnicea cu ceva, vorbea, râdea, plângea. Avea sânge albastru. Se trăgea, într-un lanț concludent, din primii regi musonezi. Și, ca într-un basm adevărat, acum, după interviul meu tv, May mi-a telefonat.

– Bună ziua, domnul ambasador ! A vorbit în românește.

– Bună ziua.

– Sunt May, a spus simplu, direct.

– May a mea ?

Atunci i-am recunoscut vocea.

– Da, Val, May a ta.

Am tăcut amândoi, deopotrivă de tulburați, cred. Ea începuse să învețe limba română de atunci, de când credeam că va merge cu mine la București. După acel Decembrie 1989, a reluat studiul limbii române, hotărâtă să mă caute în România. Vorbește destul de bine. Mi-a cerut o întrevedere. Plecase din Capitală, locuia într-un oraș din vestul țării. Am invitat-o la mine la reședință, la un prânz, oricând putea să vină.

– Oricând, May, oricând, începând de mâine, am precizat.

A venit peste trei zile. Bucătarul a pregătit mâncarea și a așezat-o pe masă, pentru că am ținut s-o primesc singur, fără nimeni din ambasadă prin preajmă. La ora stabilită, am așteptat-o în poartă. Soldatul musonez de gardă la intrare s-o fi mirat văzându-mă, dar nu a îndrăznit să pună vreo întrebare. Sau poate că fusese informat, în zilele noastre vorbești cu cineva la telefon la București și se aude la Paris, la Londra...

May conducea o mașină japoneză Mazda. Am recunoscut-o de departe, i-am făcut semn să intre în curtea reședinței. Am închis poarta și m-am grăbit spre ea. A ieșit din mașină și a rămas dreaptă lângă portiera deschisă. Ne-am privit o vreme. Am invitat-o în casă. Era aceeași May, deși ne despărțiserăm de aproape douăzeci de ani. Ne-am așezat pe fotolii, față în față. Ne-am zâmbit. Apoi am izbucnit amândoi în râs, aproape în același timp, nu înțeleg nici acum de ce și cum. Apoi ea a plâns. Mi s-au umezit și mie ochii sau a fost o părere, cine să știe să descrie tulburarea care ne cuprinsese ?

Ea a vorbit prima. Mi-a spus că, după plecarea mea, a continuat să învețe limba română. Mi-a trimis mai multe scrisori, una după alta, timp de un an de zile. De la mine n-a primit nici un semn. Eu i-am mărturisit că am făcut același lucru. Scrisorile noastre erau oprite, de o parte și de alta, la vama răutății umane. I-am spus că, la angajare, eu îi scrisesem ministrului un memoriu, cu datele lui May, solicitând sprijin oficial.

La un moment dat, am fost chemat la directorul de personal, care mi-a spus să mă însor, fiindcă „musoneza aia a ta", așa s-a exprimat, „musoneza aia s-a măritat". Avea un birou mare, încărcat cu dosare. Oare care era al meu ? mă gândeam. Unul mai subțire, desigur. M-am ridicat să plec.

– Astâmpără-te, măi tovarășe. Tu pe ce lume trăiești ? mi-a zis fără să mă privească. A întins mâna, a luat un dosar și l-a deschis, semn că audiența se terminase.

Pe May nu a luat-o nimeni în seamă, dar în anul universitar următor s-a transferat din Capitală, dezamăgită de mine, de organizarea statală, de toți oamenii din jurul ei și din lumea largă. Nu mai putea trăi unde la fiecare pas dădea peste ceva care îi amintea de mine. La terminarea studiilor, s-a angajat la un ziar de business și ajunsese redactor-șef. S-a măritat cu un coleg, avea doi copii.

– Pe tine n-am putut să te uit, mi-a mărturisit. Ai fost mereu cu mine. Îți vorbeam tot timpul. Eu sunt May ta.

– Te cred, May, și tu persistai în gândurile și în simțurile mele. După amenințarea directorului de cadre, am luat hotărârea să demisionez și să plec la tine. Imposibil. Nu am primit pașaport. Pur și simplu nu puteam pleca din țară ! Tot ce puteam să fac, era să nu mă însor. Ajunsesem cel mai logeviv burlac din minister. Din timp în timp, unul sau altul dintre persoanele din conducere mă sfătuiau să mă însor. În misiune diplomatică nu se trimiteau decât oameni însurați.

I-am povestit cum m-ai fascinat tu, Manuela dragă, imediat după Decembrie 1989, cum parcă, din clipa aceea de la Ateneul Român, ai șters din mine trecutul. May mi-a cerut amănunte despre tine. I-am arătat fotografia ta. Nu a făcut nici un comentariu. Mă întreb de ce ? ! În timpul mesei am vorbit puțin. Spre sfârșit, mi-a spus că se interesase: căsătoriile între musonezi și români erau permise.

Îți mărturisesc că am fost șocat. Eu nu mă gândisem nici o clipă la o asemenea turnură a vieții. Este drept că o căutasem pe May imediat după sosirea mea în Musonia, însă fără succes. Tatăl ei murise, iar casa pe picioroange nu mai exista. Pe locul casei se ridicase un zgârie-nori.

– Casa bunicii a fost dezmembrată cu voia mea și reclădită în parcul național, m-a lămurit May. E muzeu. O poți vizita.

– May, am asigurat-o eu, te-aș fi găsit oricum. Oare mă poți înțelege ?

– Îți amintești de cele patru taine divine ? Lumina, Credința, Iubirea, Speranța. În ultimul timp, am reluat cu și mai mult sârg studiul limbii române. Anul acesta plănuisem o vizită la București. Știi de ce ? A patra taină este speranța.

May a rămas la mine până seara. Eu anulasem orice activitate diplomatică. A dormit la mama ei, care trăiește. De fapt, May sosise în ajun și dormise o noapte în casa părintească, pentru a nu veni la mine la masă direct de pe drum.

A doua zi, am luat micul dejun împreună și am recunoscut amândoi că ne iubim, de parcă timpul rămăsese pe loc. Ea vorbise deja cu soțul ei. Îl avertizase că, dacă eu nu mă schimbasem, îi va cere divorțul, pentru a se căsători cu mine. El a înțeles-o. Cunoștea întreaga poveste. May a plecat din Arc imediat după micul dejun. În curte, înainte de a intra în mașină, ne-am îmbrățișat și ne-am sărutat întâia oară după toți anii care trecuseră peste noi. Am simțit-o ca în studenție, parte din mine. Acum suntem în legătură telefonică directă. Am schimbat câteva cuvinte și cu soțul ei, cu copiii, în musoneză, desigur.

În Musonia, divorțul se obține ușor, aproape imediat. Ea se va transfera în capitală, la un cotidian de mare tiraj, unde va conduce secția de business. Ne vom căsători de îndată ce eu voi obține aprobarea ministrului și divorțul nostru.

Închei aici și te invit să înțelegi povestea aceasta de necrezut. Poți ?

Cu prietenie, Val.

Din Valea Brazilor, mai 2022.

Jurnal de front

(urmare din pagina 13)

Albă lângă Marea Neagră. După ce am răsuflat 3 zile, am plecat după hrană la cai. Eram în gară la Cubcea. Noaptea a început un viscol mare și ger.

La 28 mai 1918 venit ordin de Demobilizare, toți cu trecere pe la Mărășești. Ne-a dat un rând de efecte fără manta. Ne-a dat câte una iapă, pe care toți 9 cai i-am dus la gară la Galați cu direcția Chitila. Acolo i-a luat nemții cu vagon cu tot. Noi am stat 3 zile în carantină la Mărășești, goi, fără nimic, numai cu bluză. Cei din Moldova era cu saci plini de efecte, iar noi cei din Basarabia numai cu cămăși, pantaloni și bluze; așa era ordinu, că ziceau că ni le ia nemții.

La 10 Iunie 1918 am sosit și eu acasă.

Acesta este, în mare parte, jurnalul de front al țăranului Licsandru Florea din Răcari, județul Dâmbovița. În parte, pentru că unele pagini deveniseră ilizibile din cauza timpul scurs, altele fuseseră afectate de ploaie; se distingeau picăturile căzute pe cuvinte; Emil se gândi dacă ploaia fusese – sau lacrimile lui Florea, seara/noaptea, când găsea puținul răgaz să scrie. Și se mai gândi la soarta țăranului-soldat care a luat în piept groaznicul război, flămând, dezbrăcat, bolnav, dar niciodată abandonând lupta pentru apărarea casei și a pământului sfânt.

Pe o foaie separată, Emil descoperi, notat cu scrupulozitate de către Licsandru, inventarul a tot ceea ce primise în cei doi ani de război:

3 Cămăși, 3 perechi Izmene, 1 Cravată, 2 perechi pantaloni, 1 veston rusesc, 1 bluză, 1 Manta veche, 1 Capelă, 1 Căciulă, 1 pereche ceorapi, 2 perechi obiele groase, 1 obială subțire, 1 pereche Cizme, 1 pereche Bocanci, 1 pereche Opinci, 1 sac Merinde, un sac pesmet, 1 Raniță art., 1 ștergar, 1 batistă, 1 pereche mânuși, 1 Gamelă, 1 Centură, 1 sabie No. 399, 1 livorver No. 455, 1 toc livorver, Cartușe 35, 1 mască cu tocu ei, 1 semn ident. No. 433, 1 Cască.

Pe dosul altor foi, reuși să descifreze câteva ciorne de scrisori. întregi ori fragmente, care, trecute apoi pe cunoscuta carte poștală militară, fuseseră, probabil, expediate acasă. Din păcate, una singură purta data și locul expedierii; celelalte, nedatate, par scrise „printre picături", cu reveniri și completări, adăugate în colțuri și pe lateralele paginii.

Mariță, Mamă și Copilașii mei

Aflați despre mine că sunt binișor și vă doresc foarte mult. Mariță, eu nu mai sunt de atunci unde m-ai lăsat și sunt unde ți-am spus și de acolo plecăm mult departe cu ajutorul lui Dumnezeu. Vedeți-vă de treabă, dați coraj la copii să nu se îmbolnăvească. Mariță, scrie-mi și mie ce mai este pe acolo și dacă ți-a dat Dl Notar 10 lei pe luna trecută că am muncit pe ei. Mariță, eu o duc foarte rău fără bani și tutun, că de la regiment nu mi-a da niciun ban că n-am avut certificatu să-l prezint…

Mariță,

Vei ști de mine că sunt sănătos, tot ce vă doresc la toți. Mariță, fi cu coraj, ai grijă de copii să nu se îmbolnăvească de mine, mama ce mai face, vă doresc pe toți. Aranjați-vă pentru iarnă, să fie toate bune, ca să nu mai auz ceva să mai mă supăr, căci mi-este destul cum sunt. Mariță te rog vezi cum am vorbit pentru purcel și bani de la Primărie. Nu aveți grija mea, eu sunt bine. La revedere

Mariță, Mamă și Iubiți Copii,

Aflați despre mine că sunt binișor și vă doresc foarte tare pe toți. Mariță am primit scrisoarea și copia pe care mi le-ai trimis și m-am bucurat că sunteți sănătoși. Mariță te rog foarte mult scrie-mi dacă sunteți cu toți sănătoși sau s-a întâmplat ceva, că eu visez tot rău și mi se face semne. Te rog ține-ți coraju după cum ți-am spus și ai grije de acei nenorociți copilași și nu-i depărta de lângă tine pentru orice lucru, căci din toți o avea unu noroc de mine. Și să n-ai grija mea, că pentru mine este greu de a veni că nu știi și este departe, pentru bani n-am luat deloc, mai îmi dă Dinu că sunt cu el dar…bine… sunt la un loc cu Dinu, Petre și finu Gheorghe, dacă puteți veniți cu căruța până Duminică și dacă vii ia și certificatu…

Din Basarabia 1918 26 Mai

Iubita mea soție, scumpa mea Mamă și dorițiii mei Copilași,

Veți ști că sunt sănătos, tot ce vă doresc la toți, v-am scris 6 scrisori și văd că nu primesc niciun răspuns. Vă rog din tot sufletu a-mi scrie și mie căci tare mi-e dor de Dvoastră. Voi veni și eu în curând.

Adresa mea este Licsandru Florea, Regimentu 2 Artilerie, bateria 3-a,

Divizia 4-a, P.A. Vă rog scriți-mi, aștept cu nerăbdare. Florea

Emil citi încă o dată scrisorile, impresionat de grija și gingășia cu care se adresa alor lui: el – țăranul simplu, smuls dintre ai lui și ajuns în starea nefirească, dramatică a războiului – care se plângea în mai toate paginile de jurnal că este bolnav, nu spune nici un cuvânt despre aceasta; dimpotrivă: *veți ști că sunt sănătos*… însuflându-le curaj celor rămași acasă.

Meditând, închise caietul-jurnal, îi mângâie filele îngălbenite în care fusese încopciat chipul unei vieți ce pulsa încă, îi netezi cu grijă marginile crăpate ca niște tranșee minuscule și-l puse alături, în ladă, cu infinita precauție a așezării unor moaște sfinte într-o raclă de argint. Apoi căzu într-o prostrație adâncă, golit de gânduri și sentimente, ca un câmp de luptă peste care a trecut fulgerător o moarte năpraznică luând cu ea toată suflarea.

…Într-un târziu, când să închidă lada, zări, între filele iligibile din final, o coală, și ea îngălbenită, arsă pe margini, pe care o mână învățată cu condeiul scrisese citeț o poezie. Făcu ochii mari – și citi pe nerăsuflate:

Nu plânge, maică Românie,
Că am să mor ne-mpărtășit !
Un glonț pornit spre pieptul tău
Cu pieptul meu eu l-am oprit.

Nu plânge, maică Românie !
E rândul nostru să luptăm !
Și din pământul ce ne arde
Nici o fărâmă să nu dăm !

Nu plânge, maică Românie !
Pentru dreptate noi pierim !
Copiii noștri, peste veacuri,
Onoare ne vor da, o știm !

Nu plânge, maică Românie,
Adună tot ce-i bun sub soare –
Ne cheamă și pe noi la praznic
Când România va fi Mare !

Amețit de-a binelea, Emil închise lada și se sui cu greutate în pat.

(Fragment dintr-un posibil, întârziat roman, „Banii miresei")

Ștefan Crudu

Mersul târgului

3.04.2022: *Strada și aleea lată, vai ce proști erau odată !*

Chiar dacă primăvara a sosit, tot nu ne este prea bine. Abia când credeam că vom scăpa de presiunea financiară a încălzirii casnice (lemn, gaze, centrale), iată că apar alte cheltuieli ce ne vor preocupa de acum încolo. A fost o săptămână cu temperaturi pozitive, atât ziua cât și noaptea. Au înflorit toți corcodușii, caișii, iar acum și unii piersici. Frumos și înmiresmat, dar vântul a bătut uneori turbat zi de zi, uscând și mai mult pământul. Vineri seara, între 18 și 22, a plouat binișor bucurându-ne pe toți și spălând totul de praful adunat. În plus au fost fulgere și tunete pentru prima dată în acest an (chiar de ziua păcălelilor). Ieri și azi însă, cod galben de vânt, ceea ce a avut ca urmare răcirea deja prognozată. Cu toate acestea, în târg lume multă. Marfa cea mai căutată a reprezentat-o răsadurile, de orice fel. Oferta a fost diversă și producătorii au adus tot ce au avut, și mai bune și mai puțin dezvoltate. Evident că în principal tomatele au fost preferate: un leu/fir în ghivece nutritive STAS (alveole) sau păhărele de cafea recuperate. Fiecare cu ce s-a priceput, românul având idei destule. Vântul de ieri după-amiază a făcut și pagube la solariile celor din Dâmbovița. Păcat, căci oamenii au făcut eforturi și au cheltuit mult. În fine, multe verdețuri, respectiv zarzavaturi de sezon: urzici, leurdă, lăptuci din pădure. Spanac din abundență (frunze), căci i-a crescut tija florală (ca la mine în solar). Ceapă și usturoi verde, salată, mărar și pătrunjel, la bucată sau legătură. Toate proaspete și atrăgătoare căci e vremea lor. Odată cu ele, lactatele și brânzeturile s-au vândut la fel de bine, chiar dacă prețurile sunt mari. Cartofi „de Covasna”, mari și arătoși, în plase de 20 kg cu 2,5 lei/kg. Cei de Lunguleț, puțin mai mici, tot cu 1,8-2 lei/kg ca până acum. Cartofii de sămânță, prea încolțiți, cu 1,5-2 lei/kg, din soiuri cu nume greu de pronunțat și identificat. Fructele s-au mai scumpit (până la 5 lei/kg cele mai mari). Covrigi buni, crocanți, 10 lei un șir de 50 bucăți, convenabili. Destui puieți de pomi și arbuști fructiferi completau oferta, dar nu erau prea căutați (suprasaturație). La magazinele din centru au apărut reduceri de preț pentru că aveau deja lăstari mari. Așadar, cam tot ce-ți trebuie pe lângă casă. La cereale și cherestea, prețuri foarte mari. Multe flori frumoase și ieftine (o bună afacere în tot anul). O imagine interesantă: un cal slab, o căruță și-un spoitor fumând rația de fân a bietului animal înfometat (21,50 lei pachetul de țigări, 20 lei balotul de fân). Cîțu s-a desumflat și... a plecat (i s-a refuzat firmanul de către „Înalta Poartă”, iar sultanului Johannis i s-a pus „guvernul lui” în gât). La cât îl (mai) interesează problemele românilor, nici nu te poți aștepta la altceva. Grija lui este să-și paveze (cu fonduri românești) drumul către ceva demnități europene la expirarea mandatului. Vom vedea. Am găsit și miere bună. Vânzătorul, apicultor adevărat, s-a exprimat convins că această vreme neprietenoasă cu albinele ar veni din zonele de conflict. Și nu este singurul. Poate fi, pentru că după Cernobâl, albinele iradiate au avut malformații vizibile în lunile imediat următoare (le-am văzut la stupii mei). Criza alimentară s-a declanșat unde nu te-ai fi așteptat: s-au scumpit fructele de avocado ! Se plâng bucătarii la TV-uri dom'le. În târg, doar la prima oră sunt prețuri ceva mai mari la zarzavaturi și legume proaspete, apoi treptat le scade prețul până la final, ca să nu plece cu ele acasă, fiind perisabile. Funcționează deci legea pieței. La cele neperisabile însă, se măresc treptat (cheresteaua, manufacturatele etc.), ca în marile magazine unde există condiții de păstrare, inclusiv pentru zarzavaturi. Târgul este așadar o alternativă mai ieftină de asigurare a nevoilor tuturor oamenilor.

10.04.2022: *Și-o să plouă, și-o să plouă.../ De la 3 până la 9 !*

Așa ni se spunea (și ni se arăta) ieri la toate televiziunile, împreună cu gălbeneala codurilor de ploi, lapoviță, zăpadă, vânt și de scădere drastică de temperatură. Abia a trecut o săptămână ciudată: marți și miercuri brumă și îngheț dimineața, apoi o încălzire rapidă. Astfel că ieri, ajungând la 25 de grade, am lucrat în grădină doar în tricou. Azi dimineață însă, ioc ploaie. Doar nori nehotărâți ce să facă. Așteptau ordin de „Sus”. Pentru orice eventualitate, vânzătorii aveau zonele de expunere acoperite cu copertine de plastic. Puțini nu se pregătiseră încă. Am fost foarte matinal. La ora 6:40 eram cu trolerul în mișcare, căutare, achiziționare. Am rezolvat repede împreună cu mătușa Niculina astfel că la ora 8, când au sosit polițiștii, umplusem mașina. Tot atunci a început să plouă, întâi timid, apoi treptat luând amploare. S-au montat în grabă ultimele acoperăminte de protecție. Acum mi-am explicat temerile observate la vânzătorii care și ei ascultaseră alertele meteorologilor. Nu era trei, era nouă. Apucaseră să vândă ceva. În special cei cu răsaduri, cea mai căutată marfă. Tomatele diverse un leu/fir-alveolă. Mai scumpe răsadurile de castraveți, 1,5 lei/fir. Alese sau nu, se vindeau în cantități destul de mari: 50 până la 100 fire fiecare. O afacere a primăverii la care participă din plin acum și producătorii. Foarte multe brânzeturi și lactate (deja vacile au fătat). Prețuri asemănătoare ca acum o săptămână. Zarzavaturi românești, dar și multe legume din import. Am văzut cartofi noi cu 15 lei/kg, dar sigur erau din Turcia. Chiar și pepeni din Panama și struguri din Africa de Sud. Globalizare atotputernică, mișcată de interesul financiar. Tentații puternice. Oricum, gogoșile și micii îndestulau somnambulii pofticioși. Doamna Baltă îmi oferea cu voce scăzută pește proaspăt (crap de crescătorie) cu 25 lei/kg. Mi s-a părut scump, dar aveam să constat într-un mare magazin că este prețul cel mai scăzut. Credeam că fiind prohibiție nu va mai aduce, însă la noi este doar pe hârtie. Celelalte prețuri se mențineau la cote stabile și convenabile. Și unele flori se vindeau bine. Vedeta zilei a fost Isaura, o căpriță delicată, sculată din staul de stăpânul ei, un nene urât ce purta mască: biata căpriță ar fi mâncat niște salată verde, dar stăpânul o strunea de cordonul galben cu care o legase de gâtul firav. „Poate da patru litri pe zi, dacă o hrănești bine !”, spunea stăpânul. Mi-a dat voie să o fotografiez, dar fără el, recunoscând că nu este fotogenic. Chiar nu era. Cerea 400 de lei pe ea, fiind de rasă și cu pedigri. Delicată și cu picioare subțiri, părea un pui de căprioară. Când am ajuns acasă, ploaia s-a întețit cu repeziciune. A plouat apoi cu momente de averse până după miezul nopții. Binevenită și de mult așteptată.

Omul și capra lui

17.04.2022: *Floricele, flori, Florii*

E momentul trezirii la viață a plantelor, anuale sau perene. Anotimpul rece de-abia depășit, le-a eliberat energia ascunsă în semințe. Iat-o transformată în plăntuțe delicate purtătoare de flori colorate, dornice să privească soarele, așteptând albinele flămânde. Nici vântul, dacă este blând, nu le deranjează. Pământul se înverzește de plante diverse, cultivate sau nu. Pomii poartă o încărcătură delicată de mii de flori fiecare. Un adevărat laborator de miresme dulci, care ne induc o stare de bine. Înviem și noi odată cu florile și le aducem un omagiu de Florii, adică astăzi. D.p.d.v. termic am avut o săptămână asemănătoare cu cea dinainte. Respectiv primele zile cu dimineți reci, cu brumă, iar apoi cu încălzire rapidă și cu temperaturi de peste 25 de grade ieri. Am lucrat în tricou în grădină. Azi însă s-a răcit și a plouat abundent conform prognozei meteo. Toți vânzătorii erau pregătiți cu prelate improvizate și sperau să-și vândă marfa până să vină ploaia. Care nu s-a lăsat așteptată și a început la ora 9. Rece și consistentă, a ținut până la miezul nopții. Binevenită însă pentru grâu și alte semănături de toamnă sau de primăvară. M-am sculat devreme iar la 6:30 eram în târg. Până la ora 8 am bifat lista de cumpărături. Peste tot cartofi la plase de 10 kg (la toți aceleași) cu 2,5 lei/kg. De Covasna, cum recunoșteau toți, pentru că cei autohtoni s-au terminat. Așadar luăm ce se găsește. Lactate destule. Și pește proaspăt (cărășel) cu 20 lei/kg, plin cu icre. Am luat ca să mâncăm azi, conform tradiției. Dar se vindea pe șest (cu îmbieri complice, ca de matroane) și carne de vițel, porc și chiar miel. Flori prea multe, relativ ieftine, dar și frumoase, atrăgătoare. Cele mai bine reprezentate au fost răsadurile care erau oferite în mare parte de producători. La tomate – de departe cele mai cerute – prețul era unic: un leu/alveolă. Ceva mai scumpe cele de castraveți și dovlecei: 1,5 lei/alveolă. Sigur că erau și altele (ardei, chiar și vinete, cimbru, leuștean etc.). Destule mere, încă de calitate și ieftine. Din cauza ploii care a început m-am grăbit să plec, hotărât să revin după ora 10 pentru completări și evaluare. Așa am și făcut, dar deja cei mai mulți vânzători plecaseră. Răsadurile mai pot aștepta sau cine are nevoie se duce la producători acasă știind că iei marfă sigură. Am constatat că nu se mai găsește ceapă uscată românească, ci doar din import, mare cât dovleacul. Zarzavaturile se vânduseră la prima oră. Gogoșile și micii se fac la comandă, nu rămân în stoc. Ciudat a fost că au lipsit organele de ordine. Cred că vizionează direct de pe camerele video: e mai comod, desigur. Oricum, târgul nu este un loc de gâlceavă. Azi, mulți sărbătoresc Floriile în familie. Luni dimineață m-a spurcat pupăza și nu m-am supărat. Vineri am auzit primul tril de privighetoare. Berzele deja cuibăresc. Stând în grădină zilnic, trăiesc din plin primăvara. Mă bucur de ploile de care toată natura are nevoie. Ploaia de duminica trecută a avut efecte imediate: grâul s-a ridicat să ascundă cioara până la Sf. Gheorghe. Agricultorii au speranțe justificate. Grădinarii au umplut serele și solariile cu răsaduri. În câmp încă nu sunt condiții pentru că, deși sunt multe zile călduroase, tot mai apar episoade reci și e riscant. Trebuie să ne adaptăm dar cam dificil totuși. Frigul a compromis fructele total la caiși și alte sâmburoase. Acum înfloresc vișinii, prunii și au început și unele soiuri de măr. Poate au mai mult noroc. Puieții de pomi s-au ieftinit mult la marile magazine pentru că le-a trecut vremea sădirii iar până la 1 Mai, când mai avem târg, nici aici nu se vor mai găsi. Un'te duci tu, mielule, și de ce ești atât de scump ?

8.05.2022: *Apă, soare și sudoare*

O dimineață însorită și caldă de mai. S-a luminat devreme, așa că m-am grăbit să plec la ora 6 ca să găsesc loc de parcare, știind că mulți alții gândesc la fel. S-a adeverit, am găsit ultimul loc convenabil. Deja unii se întorceau cu „prada” achiziționată. Împreună cu Măriuca m-am îndreptat spre zona special denumită „producători Vidra”. Răsaduri erau însă peste tot, pe ambele părți ale străzii Republicii. La unii, diversitatea era atât de mare încât 100% nu erau producători. Lumea cumpăra însă la disperare, în cantități mari. Tomatele, dar și alte zarzavaturi sau legume aveau același preț: un leu/fir/alveolă. Doar calitatea firului era diferită. Cât despre soi, mergeai pe spusele vânzătorului. Având experiență, am cumpărat de la mai mulți câte puțin, ca să nu mă trezesc cu recolta compromisă total (ca anul trecut). Am cheltuit mult cu speranța că voi obține o recoltă mulțumitoare. Faptul că s-a vândut o cantitate deosebit de mare de răsaduri se explică prin aceea că oamenii sunt speriați de zvonurile ce apar la televiziuni cum că tomatele (în special) aflate în piețe acum sunt nocive, fiind tratate cu substanțe toxice în exces. Asta este însă pentru că bolile și dăunătorii impun tratamente obligatorii și diverse pentru siguranța producției în care s-a investit mult. Sistemele moderne de udare cu picătura (apa fiind și transportator de chimicale dizolvate, în general în exces) necesită cheltuieli. Iar în perioadele reci încălzirea costă și ea. Nu în ultimul rând, truda și migala fermierului care asudă câteva luni până când își vinde marfa. De multe ori lucrează și în pierdere. Așa că trebuie să-i respectăm. De ce se cumpără atât de multe ? Pentru că vrem (vreau) să mâncăm cât mai „bio”, cum se zice acum. Iar ce pun eu în grădină e „curat” și proaspăt. În plus și starea stresantă în care trăim, bombardați continuu cu știri care ne alimentează temerile, ne conving să producem în curți și grădini hrana oferită de natură. La acest moment, nopțile fiind mai puțin reci, se poate planta orice afară, fără risc. Pământului îi trebuie însă ploaie, de care toate plantele au nevoie. Orzului i-a dat spicul, deși talia e mică. Sperăm la ploile din luna mai, pe care le așteptăm ca pe o ultimă speranță. Ca în fiecare an, urmăresc aspectul „rodului pământului”, planta care prognozează recoltele viitoare. „Citind-o”, am aflat că producția de grâu va fi cam la jumătate față de anul trecut, cea de orz foarte mică, strugurii cam 2/3, iar cea de porumb normală. De altfel, se poate vedea că păioasele au talia scurtă din lipsă de precipitații în timpul creșterii, iar pe lăstarii de viță de vie sunt doar câte doi ciorchini, mai rar trei. Rezultă sigur producție mică. În târg au fost și multe flori la ghivece care au tentat multe persoane (prețuri relativ mici față de magazine). Fructe destule (mere) care se mai caută. Cele mai mari 5 lei/kg, iar celelalte cam 2,5-3 lei/kg. Au apărut și căpșunile la caserole. Câțiva speculanți au adus cartofi noi (8-10 lei/kg), roșii „Precos” – țuguiate (15 lei/kg) și castraveți verzi (12 lei/kg), toate prezentate ca fiind românești. În fapt, provin din Bulgaria sau Turcia. Nu le-aș recomanda, însă fiind tentați, unii mai cumpără. Micii s-au scumpit iar (4 lei/buc.) și totuși pofticioșii se dedulcesc la vedere. Mai pe ascuns se vindea carne de porc și de vițel (30 lei/kg), pe șoptite. Lactate și brânzeturi din belșug, pe gustate cu vârful cuțitului, ca la împărtășanie. La manufacturate se găseau de toate, inclusiv perdele și mușamale. Cerealele, la fel de scumpe. La magazinele specializate se caută pui de păsări pentru curte, la pachet cu complexele necesare. Sunt unul din cei care au cumpărat. Cu destulă cheltuială și multă grijă, puiul se va face găină, care va fi apoi „vânată” de vulpile și dihorii care s-au înmulțit. Sunt pățit, dar nu mă las. Aseară au fost nunți „în cartier”, noi beneficiind gratis de muzica dată la maximum. „De la fratele lui nașu' mare, fără număr !”. Cui îi pasă de război ? Nici nu știm ce ne așteaptă. Deocamdată ne străduim să (mai) trăim.

15.05.2022: *Trei picături și-un curcubeu*

Dar nici acela bine format (doar o treime din semicerc). Cum să mai crezi în prognozele meteoprezentatoarelor cu picioare lungi și fuste scurte care fac show cu uite nu e (ca la albă-neagră) ? După ele, vestea bună este că nu plouă, iar cea rea atunci când (rar) se întâmplă să plouă puțin și ne „strică weekend-

(continuare în pag. 31)

(urmare din pagina 30)

ul". În acest timp, fermierii plâng. Vorba lui Marin Preda (a țăranului din el): unde ploaie nu e, nimic nu se face ! Nici măcar paie nu vor fi să sature animalele (atâtea câte mai sunt). Prima recoltă de lucernă (de obicei cea mai voluminoasă) arată ca otava – coasa a patra, din toamnă. Pe nimeni nu interesează seceta care distruge recoltele înființate cu multă cheltuială în acest an în care combustibilii se scumpesc de la o zi la alta. Nici apa în puț pentru udat grădina nu prea mai este. Deci, în acest an, agricultura este un război deja pierdut. Vineri, președintele Johannis a găsit vinovatul și ni l-a spus (la TV), sentențios: „Pentru tot ce se întâmplă rău în țara asta (și în lume), Putin e de vină !". E clar, iar avem un acar Păun. Eu știam că semnele crizei mondiale începuseră cam odată cu pandemia. Aventurierii guvernului său ne-au asigurat că totul este sub control și să nu ne facem griji, că ei veghează, că avem rezerve, că nu ne lasă Uniunea Europeană ș.a.m.d. Mi-e lehamite ! Singura bucurie este că văd, simt și miros apogeul primăverii. De câteva zile „au înnebunit salcâmii", cum frumos zice Tudor Gheorghe. În livezile de prin curți nu au fructe anul acesta multe specii: caiși, pruni, peri. Rămânem cu cireșii, vișinii și merii. După miezul nopții s-a auzit o canonadă îndepărtată de tunete. Din păcate, nu s-au încumetat să se abată și pe la noi. Fusese prognozată însă. Dimineața am pornit la ora 6 să găsesc parcare. Am reușit cu greu (ziua s-a mărit bine și trebuie să ne trezim cât mai devreme). Pe cer, o perdea subțire de nori a împiedicat soarele să ne încălzească (12 grade la ora 7). Lume multă până pe la ora 12. Din nou răsadurile au fost cele mai căutate (1 leu/alveolă tomatele, 1,5 lei ardeii mai arătoși și 1 leu/buc. restul). Răsadul de pe brazdă 0,30 lei/fir. Vremea permite fără teamă plantarea afară a orice, inclusiv castraveții (1,5 lei/fir/alveolă). Ca de obicei, mere diverse cu prețuri de la 1,5-5 lei/kg. Și florile la ghivece au avut succes (s-au cumpărat pentru sărbătoriții de sâmbăta viitoare). Au apărut la mulți roșii românești (soiul Precos, cu țâță), dar mici și prea scumpe (17 lei/kg). Ziceau unii că la sursă nu se vând sub 15 lei/kg. La fel, cartofii noi (sigur turcești, superspălați) se găseau cu 7-8 lei/kg. Și castraveți de solar cu 8 lei/kg. Cantitățile fiind mici, s-au terminat repede, chiar dacă puțini cumpărau mai mult de 1/2 kg (de poftă). Cei vechi cu 2,5-3 lei/kg, frumoși, de Covasna. Destule alte legume la intermediarii care vând orice găsim și la supermarket. Doru negustoru' vindea cartofi noi recomandându-le clienților să-i prepare cu mărar. De acord ! Cu încă 2 lei/leg. de mărar, dar și ceva ulei (10 lei/litru) îți faci pofta (două persoan), căci nu te saturi. Personaj simpatic, cunoscut de toți. La sfârșit, a ocupat tot intervalul ca să-și plieze parasolarul articulat. S-a scuzat către trecători spunându-le că este al soacră-sii și nu vrea să-l deterioreze, că stă la ea și-i va face viața grea. La fiare, Gogu spoitoru' nu a prea avut clienți nici azi. Oamenii au alte priorități. Cereale erau, dar scumpe foc. Ultima oră: Eurovisionul a fost câștigat de reprezentanții Ucrainei. Vă surprinde cumva ? *Political correctness* !

REGULAMENT
Concursul Național de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu" Ediția a XXXI-a, octombrie 2022, Bolintin Vale

Revista „Sud", Centrul Cultural „Școala Veche" Bolintin Vale, Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, Editura Sud organizează, cu sprijinul Consiliului Local și al Primăriei orașului Bolintin Vale, ediția a XXXI-a a Concursului Național de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu", octombrie 2022, Bolintin Vale, județul Giurgiu.

Concursul își propune sprijinirea creatorilor de literatură din România și diaspora, care nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor și nu au volume personale publicate, precum și mai buna cunoaștere a vieții și operelor scriitorilor originari din zona de sud a țării noastre.

Ediția 2022 a Concursului Național de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu" se va desfășura sub deviza „Viața și opera scriitorilor din Sud" și va avea o singură secțiune: eseu despre opera unui scriitor din zona de sud a României.

Creatorii vor intra în concurs cu câte un eseu inedit de cel mult 12 pagini A4, cu literă Times New Roman de 12 (37.800 caractere fără spații).

Lucrările vor fi trimise până la data de 1 septembrie 2022 pe e-mail la adresa revistasud@yahoo.com, cu precizarea „pentru concurs", însoțite de un CV, o fotografie a autorului și un număr de telefon. Materialul primit va fi anonimizat și trimis spre evaluare lectorilor din comitetul de organizare, care fac preselecția și decid ce materiale vor intra în concurs. Materialele acceptate vor fi prezentate membrilor juriului spre evaluare.

Din juriu vor face parte personalități din instituții de învățământ superior și cultură, membri ai Uniunii Scriitorilor, specialiști din instituțiile organizatoare.

Laureaților ediției li se vor acorda diplome și premii:

Premiul „Dimitrie Bolintineanu" – 1200 lei.

Premiul I – 800 lei.

Premiul II – 600 lei.

Premiul III – 400 lei.

Toate lucrările selecționate pentru concurs vor fi publicate într-un volum colectiv la Editura Sud, fiecare dintre autori urmând să primească câte două exemplare (gratuit). Lucrarea ce va primi Premiul „Dimitrie Bolintineanu" va fi publicată și în revista „Sud".

Câștigătorii vor fi anunțați până la data de 30 septembrie 2022 pentru a participa la festivitatea de premiere ce va avea loc în cursul lunii octombrie a.c. la Bolintin Vale. Participarea câștigătorilor la festivitate este obligatorie, altfel premiile în bani ce urmau să revină absenților vor fi redistribuite sau anulate de către organizatori.

Cheltuielile de deplasare a laureaților la Bolintin Vale vor fi suportate personal.

Organizatorii vor asigura transportul juriului și laureaților de la București la Bolintin Vale și retur.

Relații la telefoanele:

0726179367 – Gabriel Dragnea – Redactor șef adjunct

0720350555 – Ștefan Crudu – Secretar general de redacție

Sud

Editura Sud din Bolintin Vale publică volume de literatură, istorie și artă ale autorilor din sudul țării, care tratează despre arealul bolintinean ori despre autori din această zonă.

Consilier editorial: Gabriel Dragnea.

E-mail: editurasud@gmail.com

Telefon editură: 0726179367

Cărți publicate la Editura Sud:

Alexandru Ghiță-Sașa, *Sonete lângă somnul tău... și alte stihuri*

Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*

Milica Dan, *Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale*

Victoria Milescu, *Cronicile Sudului*

Gabriel Dragnea, *Altharul lui Cronos*

Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – portretul unui ctitor*

Alexandru Cazacu, *O cameră single*

Vasile Grigore, *Despre oameni și ziduri. Cronicari ai arealului bolintinean*

Stanca Gianina Mehedințu, *Localitatea mea și obiceiurile ei. Auxiliar didactic*

Stanca Gianina Mehedințu, *Norme de ortografie și punctuație în limba română contemporană. Auxiliar didactic*

Niculae Stoica, *De la Miliție la Poliție*

Florică Dan, *Bea omule, răcoarea mea*

Corneliu C. Cristescu, *Poeziile inimii*

Corneliu State, *Viața, Credința, Familia*

Constantin Colonaș, Florin Colonaș, *Omul cu ochi albaștri*

Gheorghița Ghiță, *Ghid orientativ – titularizare, definitivat, gradul II: educație fizică și sport – învățământ preuniversitar: teste rezolvate, sisteme de acționare, referate de specialitate*

Corneliu State, *Din arhivele unei școli*

Nicolae Dan Fruntelată, *Jurnal sudist*

Constantin Bărbuță, *Confesiuni din viață și de la catedră*

Titus Vîjeu, *Cărțile Sudului*

Nicolae Scurtu, *Cărți cu autografe în biblioteca lui Nichifor Crainic*

Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*

Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*

Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*

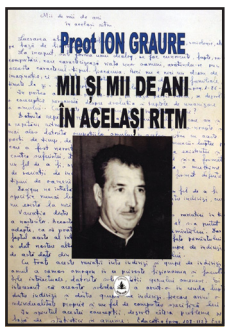
Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orășenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Biblioteca SUD-ului

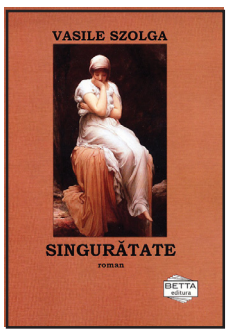
Șerban Codrin, ***Casandrierul***, Iași, Editura Timpul, 2022. *Fii sincer, poete, pe unde-ți înduri din greu zilele pe jumătate deșarte, citești jumătate de carte și crezi pe jumătate în Dumnezeu;/ Fii cu adevărat pe din două și dă-ți pe față inima, cel puțin jumătatea bună, oricât ți-arată cerul jumătate de lună spre nepăsarea celeilalte jumătăți;/ Prin ce veac rătăcești, bietule-biet, cu baloane sparte, cu aripi și galaxii uzate, dar sparte și uzate numai pe jumătate, cât să recunoască în tine jumătate de poet.*

Preot Ion Graure, ***Mii și mii de ani, în același ritm***, Târgu Mureș, Editura Vatra Veche, 2022. *„Tipărirea acestei cărți este urmarea firească a dorinței autorului, preotul Ioan Graure, trecut la cele veșnice în urmă cu mai bine de 40 de ani, având locul de veci în cimitirul parohiei ortodoxe Tărlungeni, județul Brașov, unde a păstorit ultimii unsprezece ani de viață (1970-1981). [...] Aducem în fața cititorilor această carte, deoarece considerăm că trecerea vremii nu a fost în defavoarea rezultatelor cercetării, dimpotrivă. Forma tipărită în mai multe exemplare va rămâne ca un document aparținând preotului Ion Graure care a fost dăruit de Dumnezeu cu mulți talanți.”* (Luminița Cornea)

Victoria Milescu, ***Planeta stă acasă***, Cluj Napoca, Editura Neuma, 2022. *„Poeta Victoria Milescu, autoare cu o bogată experiență literară, își surprinde acum cititorii cu un volum ocazionat de traumele suferite de omenire în ultimii doi ani. Modul elegant și precis, bogat în imagini și impregnat de emoție cu care poeta ne-a obișnuit în atâtea ocazii, se adaptează inspirat la tema adoptată. Primul volum la editura Neuma al unei scriitoare consacrate poartă semnul excelenței.”* (Horia Gârbea)

Vasile Szolga, ***Singurătate***, București, Editura Betta, 2021. *„Singurătate”, tulburătorul roman al d-lui prof. Vasile Szolga, evocă o stare simptomatică a unui timp tranzitoriu, aflat între un trecut în contradicție flagrantă cu prezentul, cu impact devastator asupra unor destine prefigurate în perioada interbelică. Este un roman al singurătății, al înstrăinării individului, privind nu numai personajul principal, Eva, ci o întreagă generație.”* (Eliza Roha)

Silviu Viorel Păcală, ***Întâmplări primitive***, Craiova, Editura Aius, 2022. *cu ceva zăpadă/ și dureri de spate/ cu tot/ împing iarna spre tine/ cu vulpi/ fazani/ lupi din fotografii îngălbenite/ iepuri/ mistreți întunecați/ căprioare înfrigurate/ și asta până când poți să mă ierți/ că ți-am atins inima/ cu mâna mea rece/ încleștată pe trăgaci/ într-o parte a lumii unde doar vânătorii visează.*

Corneliu Cristescu, ***Poezie și armonie***, București, Editura Ghepardul, 2021. *„Literatura și mai cu seamă poezia ilustrează performanța unei limbi. Utilitatea primordială a stilisticii se află, înainte de toate, în sfera artei. De aceea poetul Cornel Cristescu are în vedere, ca țintă permanentă, chiar și atunci când se ocupă și de alte zone decât limba literaturii, modelul acesteia din urmă.”* (Geo Călugăru)

Valentina Nicolae, ***Poeme de suflet***, Iași, Editura Rotipo, 2021. Volum apărut în Colecția Biblioteca Giurgiuveană, coordonată de Daniela Bardan.

Valeriu Birlan, ***O casă, departe***, Iași, Editura Vasiliana 98, 2022. *Lumina filtrată prin frunze. Umbre de arbori./ Cititorii întorc pagini, adună esențe, extrag pasaje./ Liniște. Parcă liniștea dinaintea genezei./ Decis, febril traiectul gândului.*

Reviste primite la redacție

Actualitatea literară, anul XII; nr. 117, martie-aprilie 2022, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de AL LUGOJPRESS cu sprijinul Consiliului Local al municipiului Lugoj și al SIP Timiș. Director Nicolae Silade; Redactor șef Remus V. Giorgioni.

Bucureștiul literar și artistic, anul XII, nr. 3-4 (126-127), martie-aprilie 2022. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Caligraf, anul XXII, nr. 238, martie 2022; nr. 239, aprilie 2022; nr. 240, mai 2022, revistă editată de Centrul Cultural Teleorman. Redactor șef Florea Burtan; Secretar general de redacție Stan V. Cristea.

Mozaicul, anul XXV, nr. 3 (281), 2022; nr. 4 (282), 2022; nr. 5 (283), 2022, revistă de cultură editată de AIUS Printed Craiova. Director Nicolae Marinescu; Redactor șef Petrișor Militaru; Secretar de redacție Maria Dinu.

Litere, anul XXIII, nr. 3 (264), martie 2022; nr. 4 (265), aprilie 2022, revistă de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni editată cu sprijinul Consiliului Local Municipal și al Primăriei municipiului Târgoviște. Redactor șef Mihai Stan; Secretar de redacție Mihail-Florin Stan.

Pro Saeculum, anul XX, nr. 7-8 (155-156), 1 octombrie – 31 decembrie 2021, revistă de cultură, literatură și artă editată de Centrul Cultural Vrancea cu sprijinul Consiliului Județean Vrancea, al Centrului Cultural Vrancea și al Primăriei Municipiului Focșani. Director executiv Nina Deșliu; Redactor șef Rodica Lăzărescu.

Litera 13, anul VIII, nr. 30, aprilie 2022, revistă publicată de Editura InfoEST. Redactor șef Mihai Vintilă; Secretar Alexandrina Iordache.

Confluențe literare internaționale, nr. 16, 2021, revistă editată de Editura Confluențe. Director onorific Linda Bastide; Redactor șef Elisabeta Bogățan.

România literară, anul LIV, 20 mai 2022, revistă editată de Uniunea Scriitorilor din România și Fundația România literară. Director Nicolae Manolescu; Director executiv Gabriel Chifu; Redactor șef Răzvan Voncu.

Sud

Director fondator: Constantin Carbarău
Seniori editori: Ion Andreiță, Nicolae Dan Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Secretar general de redacție: Ștefan Crudu
Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Ciprian Necșuțu
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, jud. Giurgiu
tel.: 0720350555
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 10 lei

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea. Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.